

Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Nulmeting dak- en thuisloosheid

Evy Meys
Prof. dr. Koen Hermans

Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Kapucijnenvoer 39 – B-3000 Leuven
Tel 0032 16 33 70 70 – Fax 0032 16 33 69 22
E-mail: swvg@med.kuleuven.be
Website: <http://www.steunpuntwvg.be>

Publicatie nr. 2014/07
SWVG-Rapport 22
Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Titel rapport: Nulmeting dak- en thuisloosheid

Promotor: Koen Hermans
Onderzoekers: Evy Meys

Administratieve ondersteuning: Lut Van Hoof, Manuela Schröder

Dit rapport kwam tot stand met de steun van de Vlaamse Overheid, programma 'Steunpunten voor Beleidsrelevant Onderzoek'. In deze tekst komen onderzoeksresultaten van de auteur(s) naar voor en niet die van de Vlaamse Overheid. Het Vlaams Gewest kan niet aansprakelijk gesteld worden voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de meegedeelde gegevens.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder uitdrukkelijk te verwijzen naar de bron.

No material may be made public without an explicit reference to the source.

Promotoren en Partners van het Steunpunt

KU Leuven

Prof. dr. Chantal Van Audenhove (Promotor-Coördinator), Lucas en ACHG
Prof. dr. Johan Put, Instituut voor Sociaal recht
Prof. dr. Karel Hoppenbrouwers, Dienst Jeugdgezondheidszorg
Prof. dr. Koen Hermans, LUCAS, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy
Prof. dr. Jozef Pacolet HIVA onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving

UGent

Prof. dr. Lea Maes, Vakgroep Maatschappelijke Gezondheidskunde
Prof. dr. Lieven Annemans, Vakgroep Maatschappelijke Gezondheidskunde
Prof. dr. Jan De Maeseneer, Vakgroep Huisartsgeneeskunde en Eerstelijnsgezondheidszorg
Prof. dr. Ilse De Bourdeaudhuij, Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen

VUB

Prof. dr. Johan Vanderfaeillie, Vakgroep Klinische en Levenslooppyschologie

Thomas More

Dr. Peter De Graef, Vakgroep Toegepaste Psychologie

Rapport 22

Nulmeting dak- en thuisloosheid

Onderzoeker: Evy Meys

Promotor: Koen Hermans

Samenvatting

De overheid beschikt momenteel over weinig of geen objectief onderbouwde gegevens over de thuislozenpopulatie in Vlaanderen. In opdracht van Jo Vandeuren, minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, voert het Steunpunt WVG daarom een onderzoek uit dat een nulmeting van de dak- en thuislozenpopulatie in Vlaanderen beoogt. Hierbij bouwen we voort op ons eerder onderzoek naar een monitoringinstrument om de vraagzijde op een uniforme wijze in kaart te brengen (Robeyns, Demaerschalk, & Hermans, 2011).

Dit onderzoeksproject beoogt een inschatting van de aanwezige dak- en thuislozenpopulatie naar (socio-demografische) kenmerken, zorgbehoeften, oorzaken en triggers van thuisloosheid en naar type van thuisloosheid ('recent' versus 'chronisch'). Meer specifiek voeren we een meting uit in de categorieën van de dakloze populatie, thuislozen en de personen met instabiele huisvesting als gevolg van een (dreigende) uithuiszetting.

Volgende onderzoeksvragen vormen de operationalisering van de onderzoeksdoelstellingen:

1. Hoeveel personen zijn dak- en thuisloos in Vlaanderen?
2. Wat is het profiel van de personen die tot de categorieën van de dakloze populatie, thuislozen en de personen met een instabiele huisvesting als gevolg van een dreigende uithuiszetting behoren op het moment van de nulmeting?

We organiseren hiervoor een bevraging van de gebruikers van de winteropvang, thuislozenzorg van de CAW's, doorgangswoningen van de OCMW's en brengen eveneens de vorderingen tot uithuiszettingen van de OCMW's in kaart. Onderstaande tabel geeft de afbakening van de onderzoekspopulatie en de betrokken voorzieningen weer in dit onderzoek.

ETHOS	Betrokken in onderzoek
Daklozen (ETHOS 1 & 2)	Gebruikers winter- en noodopvang
Thuislozen (ETHOS 3, 4 en 7)	CAW's: <ul style="list-style-type: none"> - Residentiële opvang - Crisisopvang - Begeleid wonen OCMW: Doorgangswoningen
Instabiele huisvesting (ETHOS 9)	OCMW: Vorderingen tot uithuiszettingen

In wat volgt, bespreken we kort de onderzoeksresultaten die naar voren kwamen uit deze bijkomende metingen. We geven eveneens per onderzoeksgedeelte de beleidsaanbevelingen weer.

In de **winteropvang** werden tijdens de bevragsingsperiode van 711 volwassenen en 53 kinderen gegevens geregistreerd. Daarnaast werden 593 weigeringen geregistreerd. Er werd vooropgesteld om met deze deelbevraging de ETHOS-categorieën 1 en 2 in kaart te brengen. We merkten hierbij echter dat dit geen evidente doelgroep is om te meten. Door de bevraging te lanceren in de verschillende winteropvang van Vlaanderen konden we echter een gedeelte in kaart brengen. We missen hierbij de personen die niet bereikt worden door de winteropvang en de gebieden waar geen winteropvang voorhanden is. Een tweede aspect dat in deze meting naar voren komt, is het onderscheid tussen de verschillende winteropvangcentra en meer specifiek het onderscheid tussen de winteropvangcentra en nachtopvangcentra (met uitbreiding in de winter). Het is niet gekend tot in hoeverre dit onderscheid een invloed heeft op het aantal en profiel van de daklozen.

Naar profiel van de daklozen zien we dat 10.3% van de gebruikers van de winteropvang jongvolwassenen betreft en dat 53 kinderen gedurende de bevragsingsperiode mee aanwezig zijn in de winteropvang. Een tweede profielaspect betreft de geregistreerde gezondheidsproblematieken en instellingsverledens. Deze blijken eerder aan de lage kant te zijn in vergelijking met de vooropgestelde verwachtingen. Een laatste aspect betreft het aanwezig zijn in de winteropvang van zowel recente als meer langdurige daklozen.

Beleidsaanbevelingen winteropvang:

- In kaart brengen van de daklozen in regio's waar op dit moment geen winteropvang wordt voorzien
- In verder onderzoek: een onderscheid maken tussen permanente nachtopvang en winteropvang. Wat zijn verschillen in profiel tussen deze vormen?
- Nader onderzoeken van de overlevingsstrategieën en verblijfplaatsen van dakloze vrouwen
- Aandacht voor kinderen in de winteropvang
- Scherper in kaart krijgen van het aantal weigeringen

- Mensen met een precair verblijfsstatuut in de winteropvang: op het kruispunt van thuislozenzorg en migratiebeleid. Verder uitklaren op welke manier de verschillende beleidsactoren en –niveaus kijken naar dit thema
- Meer inzetten op preventie van uithuiszetting
- (verder) Investeren in housing first

In de analyses van de **thuislozenzorg** komen volgende aspecten naar voren. Er werden tijdens de bevragsperiode 3019 volwassenen en 1675 kinderen geregistreerd in de thuislozenzorg van de CAW's en de doorgangswoningen van de OCMW's. Hierbij zien we dat voor de doorgangswoningen acht op tien cliënten zich buiten de centrumsteden bevinden.

Naar profiel zien we in de drie besproken hulpverleningsvormen dat alleenstaande gezinnen (al dan niet met kinderen) de vaakst voorkomende gezinssamenstelling vormt. We bespraken daarnaast ook de problematieken en instellingsverledens die naar voren komen bij deze begeleidingsvormen. Daarbij komen de CAW's sterker naar voren dan de cliënten van de OCMW's. Bij de uit- en doorstroom uit de begeleidingsvormen komt naar voren dat deze sterk beperkt is voor de drie begeleidingsvormen en dat gesproken kan worden van een opstopping naar nieuwe instroom. Voor de begeleidingsvormen tot slot zien we dat zowel OCMW's als CAW's een instroom organiseren, maar wordt de vraag gesteld wat de eventuele mogelijkheden zijn van een intersectoraal verhaal met een integrale aanpak.

Beleidsaanbevelingen:

- Verder onderzoek naar het vastlopen van de hulpverlening (beperkte uitstroom en de gevolgen voor de instroom)
- Verder onderzoek naar hoe vermeden kan worden dat personen met eerdere ervaring in de thuislozenzorg opnieuw in de (residentiële) thuislozenzorg terechtkomen.
Mogelijke beleidsoptie: Meer langdurige ambulante woonbegeleiding voorzien voor deze groep. Dit kan georganiseerd worden ofwel vanuit de meer specialistische zorg, ofwel vanuit het algemeen welzijnswerk ofwel vanuit een intersectorale aanpak
- Aanbod begeleid wonen OCMW's in de vorm van doorgangswoningen:
  - Het bovenlokaal inzetten van een netwerk van doorgangswoningen
  - Een betere samenwerking bekomen tussen de OCMW's en CAW's om het huidige aanbod efficiënter in te zetten

In de analyses van de **vorderingen tot uithuiszettingen** zien we dat er tijdens de bevragsperiode gegevens verzameld werden over 599 vorderingen tot uithuiszettingen in 179 OCMW's. Hierbij zien we dat 49.1% van deze vorderingen in de centrumsteden gemeld worden. Naar kenmerken van deze vorderingen zien we dat de meerderheid uithuiszettingen in de privémarkt betreffen. Bij negen op de tien vorderingen wordt 'huurachterstal' als aanleiding aangeduid. Tot slot zien we dat bij 57% van de vorderingen het OCMW niet op de hoogte is van het verdere verloop.

Beleidsaanbevelingen:

- Sterker inzetten op preventie van uithuiszettingen in de privémarkt
- Nood aan een meer pro-actieve en aanklampende aanpak van huurachterstand
- Meer inzetten op een aanklampende aanpak, wanneer een vordering is opgemaakt
- Preventief sterker inzetten op voorkomen van effectieve uithuiszettingen door betere communicatie met OCMW

Tot slot bespreken we de beleidsaanbevelingen voor **verdere monitoring** van de dak- en thuislozen in Vlaanderen. De voornaamste vaststellingen betreffen dat er een aantal blinde vlekken gedetecteerd zijn doorheen het onderzoek bij het in kaart brengen van de dak- en thuislozen in Vlaanderen en dat we menen dat de start voor een draagvlak van continue monitoring gelegd is, maar dit verder uitgewerkt zal moeten worden.

Beleidsaanbevelingen:*Naar doelgroep:*

- (Verder) In kaart brengen van het aanbod:
  - o Privé-initiatieven
  - o Alternatief netwerk voor dak- en thuislozen bij gebrek aan (gepaste) nood- en winteropvang
  - o OCMW-aanbod van doorgangswoningen
- Uitklaren van de positie en rol van Crisisnetwerken/crisisopvang als onderdeel van de thuislozenzorg
- Vrederegerechten aanzetten om de personen die leven onder de dreiging van uithuiszetting op een uniforme wijze te registreren

Naar monitorinstrument:

- Continue monitoring winteropvang op voorwaarde dat deze op naam gebeurt. Hierbij moet een onderscheid gemaakt worden tussen nacht- en winteropvang
- Continue monitoring in de thuislozenzorg van de CAW's mits een kritische evaluatie van de huidige variabelen en antwoordcategorieën in het We-dossier
- Op stadsniveau: straattellingen, capture -recapture methode of het inzetten van outreachers om sofaslapers te bereiken
- Uniform en continu registreren van de weigeringen
- Verbeteren van de betrouwbaarheid en geldigheid van de registratie door interpretatieruimte in te perken en door vorming te voorzien voor medewerkers
- Verbeteren van de registratie omtrent instellingsverleden (in het bijzonder het wegwerken van de non-respons op deze variabele in begeleid wonen en residentiële thuislozenzorg
- Nood aan een uniforme registratie van gebruikers van de doorgangswoningen

Inhoud

Inleiding	17
Hoofdstuk 1 Probleemstelling en onderzoeksopzet	19
1 Dak- en thuisloosheid	19
1.1 Definiëring van dak- en thuisloosheid	19
1.2 Beleid omtrent dak- en thuisloosheid	21
1.3 Onderzoek naar dak- en thuisloosheid	22
2 Probleemstelling en onderzoeksdoelstellingen	24
3 Onderzoeksdesign	25
3.1 Algemene opzet	25
3.1.1 Afbakening van de onderzoekspopulatie, bevragsingsperiode en methode	25
3.1.2 Algemeen overleg	26
3.1.3 Terugkoppeling	27
3.2 Daklozenpopulatie (ETHOS categorie 1 en 2)	27
3.2.1 Procesverloop	28
3.2.2 Opstellen bevraging	30
3.3 Thuislozen populatie (ETHOS categorie 3, 4 en 7)	32
3.3.1 Procesverloop	32
3.3.2 Opstellen bevraging	34
3.4 Vorderingen tot uithuiszettingen	36
3.4.1 Procesverloop	36
3.4.2 Opstellen bevraging	37
Hoofdstuk 2 Winteropvang	39
1 Overzicht winteropvang	39
1.1 Provincie Antwerpen	39
1.2 Provincie Oost-Vlaanderen	42
1.3 Provincie West-Vlaanderen	44
1.4 Provincie Limburg	48
1.5 Vlaams-Brabant	49
2 Winteropvang: analyse	51
2.1 Aantal cliënten in winteropvang	51
2.2 Weigeringen	53
2.3 Profielkenmerken cliënt	56
2.3.1 Geslacht	56
2.3.2 Leeftijd	56
2.3.3 Samenstelling huishouden op moment winteropvang	58
2.3.4 Economische kenmerken	59
2.3.5 Nationaliteit en migratieachtergrond	59

2.4	Kenmerken huisvesting	61
2.4.1	Verblijfplaats cliënt	61
2.4.2	Locatie verblijfplaats voorafgaande maand	63
2.5	Kenmerken thuisloosheid	64
2.5.1	Eerder verblijf in winteropvang	64
2.5.2	Tijdsduur huidige thuisloosheid	65
2.5.3	Aanleiding verlies woonzekerheid van de cliënt	67
2.6	Gezondheid	68
2.7	Instellingsverleden cliënt	68
3	Bespreking analyses winteropvang	70
3.1	Aantal (unieke) gebruikers van de winteropvang	70
3.2	Profiel van de cliënten	71
Hoofdstuk 3 Thuisloenzorg CAW's en doorgangswoningen OCMW's		73
1	Thuisloenzorg CAW's	73
1.1	Aantal cliënten in de thuisloenzorg	74
1.2	Residentiële thuisloenzorg	76
1.2.1	Profiel van de cliënten	76
1.2.2	Economische kenmerken	80
1.2.3	Behoeftte aan steun en problematieken	82
1.2.4	Instellingsverleden	83
1.2.5	Kenmerken huisvesting	85
1.2.6	Kenmerken van de thuisloosheid	88
1.2.7	Kenmerken van de hulpverlening	90
1.3	Begeleid (zelfstandig) wonen	94
1.3.1	Profiel van de cliënten	94
1.3.2	Economische kenmerken	98
1.3.3	Behoeftte aan steun en problematieken	100
1.3.4	Instellingsverleden	102
1.3.5	Kenmerken huisvesting	104
1.3.6	Kenmerken thuisloosheid	107
1.3.7	Kenmerken hulpverlening	110
2	OCMW's: doorgangswoningen	113
2.1	Aantal cliënten	113
	Onderstaande tabel geeft de verdeling per OCMW weer	113
2.1.1	Profiel van de cliënten	115
2.1.2	Economische kenmerken	119
2.1.3	Behoeftte aan steun en problematieken	121
2.1.4	Instellingsverleden	122
2.1.5	Kenmerken huisvesting	124
2.1.6	Kenmerken thuisloosheid	126
2.1.7	Kenmerken hulpverlening	128

3	Bespreking	131
3.1	Aantal (unieke) thuislozen in Vlaanderen (ETHOS 3, 4 en 7)	131
3.2	Profiel van de thuisloze cliënten	131
Hoofdstuk 4 Vorderingen tot uithuiszettingen – OCMW's		135
1	Analyse	135
1.1	Respons	135
1.2	Profielkenmerken cliënt	138
1.2.1	Geslacht	138
1.2.2	Leeftijd	138
1.2.3	Samenstelling huishouden	139
1.3	Kenmerken van de vorderingen tot uithuiszetting	140
1.3.1	Type van vordering tot uithuiszetting	140
1.3.2	Aanleiding vordering tot uithuiszetting	140
1.3.3	Verloop proces (vordering tot) uithuiszetting	141
1.4	Kenmerken hulpverlening	142
1.4.1	Gekende persoon?	142
1.4.2	Acties ondernomen door het OCMW naar aanleiding van melding tot uithuiszetting	142
2	Bespreking	144
2.1	Het aantal (unieke) vorderingen tot uithuiszetting	144
2.2	Kenmerken van de (personen die) vordering tot uithuiszetting (krijgen)	145
Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen		147
1	Aantal dak- en thuislozen in Vlaanderen	147
1.1	Bespreking van de cijfers	148
1.2	Blinde vlekken	149
1.3	ETHOS-categorieën	149
2	Profiel van de dak- en thuislozen in Vlaanderen	150
2.1	Niemand mag genoodzaakt zijn om tegen zijn wil op straat te moeten overnachten bij gebrek aan opvang die aangepast is	151
2.2	Niemand mag genoodzaakt zijn om langer dan nodig te moeten verblijven in de opvang bij gebrek aan doorstroombmogelijkheden naar (begeleid) wonen	152
2.3	Niemand mag uit een instelling ontslagen worden zonder voldoende nazorg en een oplossing voor zijn woonsituatie	154
2.4	Niemand mag uit huis gezet worden bij gebrek aan begeleidings- en herhuisvestingsmogelijkheden	154
2.5	Niemand die jongvolwassen wordt of is mag thuisloos worden als gevolg van de overgangssituatie naar volwassenheid	155
3	Monitorinstrument	156
3.1	Doelgroeppopulatie	156
3.2	Methode	157

4	Beleidsaanbevelingen	158
4.1	Winteropvang	158
4.2	Thuislozen	159
4.3	Uithuiszettingen	160

Lijst Tabellen

Tabel 1	Verdeling van het aantal personen dat gedurende de periode 15 januari 2014 – 31 januari 2014 gebruik maken van de winteropvang (N=732)	52
Tabel 2	Turving van het aantal weigeringen volgens de reden van weigering (N=593) in de periode 15 januari 2014 - 31 januari 2014.	55
Tabel 3	Profielkenmerken van de gebruikers van de winteropvang	57
Tabel 4	(Overige) verblijfplaats van de gebruikers van de winteropvang	62
Tabel 5	Tijdsduur huidige thuisloosheid, uitgedrukt in % (n=724)	66
Tabel 6	Verdeling geslacht van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg volgens begeleidingsvorm (in %, n= 2339)	78
Tabel 7	Verdeling respons bij de bevraging van de doorgangswoningen van de OCMW's	113
Tabel 8	Vergelijking lichamelijke en mentale gezondheid	132
Tabel 9	Verdeling termijn gebruik huidige begeleidingsmodule	133
Tabel 10	Verdeling respons per OCMW, in aantallen uitgedrukt	135
Tabel 11	Vorderingen tot uithuiszettingen op CAW niveau	137
Tabel 12	Vorderingen tot uithuiszettingen, op provinciaal niveau	144
Tabel 13	Overzicht aantal dak- en thuislozen in Vlaanderen volgens verschillende deelbevragingen	147
Tabel 14	Blinde vlekken in de nulmeting	149
Tabel 15	Buitenslapers	151
Tabel 16	Meest geschikte woonsituatie (volgens hulpverlener)	153
Tabel 17	Instellingsverlaters	154
Tabel 18	Jongvolwassenen in dak- en thuislozenzorg	155
Tabel 19	Onderzoeksopzet	156

Lijst Figuren

Figuur 1	De Vlaamse organisaties voor dak- en thuislozen in dit onderzoek volgens de ETHOS-typologie (Bron: Demaerschalk & Hermans, 2010, p. 29)	25
Figuur 2	Vergezellende personen bij de cliënt in de winteropvang (in %, n=702)	58
Figuur 3	Vergezellende kinderen in de winteropvang, weergegeven volgens leeftijd (in %, n= 30)	58
Figuur 4	Inkomen van de gebruikers van de winteropvang (meerdere antwoorden mogelijk, in %, n= 726)	59
Figuur 5	Geboorteland van de gebruikers van de winteropvang (n=714, in %)	60
Figuur 6	Verblijfsstatuut van de gebruikers van de winteropvang (n= 722, in %)	60

Figuur 7	Verblijfplaats van de gebruikers van de winteropvang gedurende de voorafgaande maand (n= 725, in % uitgedrukt, totaal van 100% per winteropvang)	63
Figuur 8	Verblijf van de gebruikers gedurende het voorbije jaar in de winteropvang (n=724, in % uitgedrukt, totaal van 100% per winteropvang)	64
Figuur 9	Verblijf gebruikers winteropvang in een andere winteropvang tijdens de bevringsperiode (n= 724, in % uitgedrukt, totaal van 100% per winteropvang)	65
Figuur 10	Aanleiding voor het verlies van de woonzekerheid van de gebruikers van de winteropvang (n= 722, meerdere antwoorden mogelijk, uitgedrukt in %)	67
Figuur 11	Lichamelijke en mentale gezondheid van de gebruikers van de winteropvang, volgens de inschatting van de hulpverleners (n= 720, in % uitgedrukt, meerdere antwoorden mogelijk)	68
Figuur 12	Instellingsverleden van de gebruikers (Afgelopen jaar: n= 722, in %, meerdere antwoorden mogelijk; Ooit: n= 723, in %, enkel categorie 'ja' werd opgenomen).	69
Figuur 13	Verdeling van de respons op de bevraging, per CAW (in %, n= 2439)	75
Figuur 14	Verdeling bevraging per begeleidingsvorm over Vlaanderen (in %, n= 2359)	75
Figuur 15	Samenstelling huishouden in de residentiële thuislozenzorg CAW's (in %, n= 1096)	76
Figuur 16	Leeftijd van de aanwezige kinderen in de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 364)	77
Figuur 17	Leeftijd van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 1119)	78
Figuur 18	Scholingsgraad van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 1057)	79
Figuur 19	Verblifsstatuut van de gebruikers in de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 881)	80
Figuur 20	Inkomen van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 1118)	81
Figuur 21	Grootte schuldenlast van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 605)	81
Figuur 22	Lichamelijke en mentale gezondheid van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 997)	82
Figuur 23	Verslaving bij de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 1132)	83
Figuur 24	Ooit in een instelling verbleven, gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 580)	84
Figuur 25	Instellingsverleden in het afgelopen jaar van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 475)	84
Figuur 26	Hoofdzakelijke verblijfplaats voorafgaande maand van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 1066)	85
Figuur 27	Hoofdzakelijke verblijfplaats gedurende het voorafgaande jaar van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 1062)	86
Figuur 28	Locatie vaste woonplaats van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n CAW Brussel= 56, n CAW Oost-Brabant= 47, n CAW Oost-Vlaanderen= 274, n CAW De Kempen= 63, n CAW Boom-Mechelen -Lier= 4, n CAW Antwerpen= 155, n CAW	

	Limburg= 195, n CAW Noord-West-Vlaanderen= 112, n CAW Centraal-West-Vlaanderen= 33, n CAW Zuid-West-Vlaanderen= 102)	87
Figuur 29	Tijdsduur van de huidige thuisloosheid van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 990)	88
Figuur 30	Aanleiding van het verlies van de woonzekerheid van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 1014)	89
Figuur 31	Meest geschikte woonsituatie voor de gebruikers van de thuislozenzorg (in %, n= 755)	89
Figuur 32	Aangewezen hulp voor de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg en aangeboden hulp door een eigen of andere dienst (in %, n aangewezen hulp= 1097, n aangeboden hulp= 987)	91
Figuur 33	Tijdsduur van het gebruik van de huidige hulpverlening door de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 1077)	92
Figuur 34	Vooruitzicht op uitstroom binnen een termijn van drie maanden van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 973)	92
Figuur 35	Vooruitzicht op doorstroom binnen een termijn van drie maanden van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 495)	93
Figuur 36	Andere betrokken hulpverlening bij de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 1025)	93
Figuur 37	Samenstelling van het huishouden in begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1200)	94
Figuur 38	Leeftijd van de aanwezige kinderen in begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 732)	95
Figuur 39	Leeftijd van de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n begeleid wonen= 1059, n begeleid zelfstandig wonen= 163)	96
Figuur 40	Scholingsgraad van de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1184)	97
Figuur 41	Verblijfsstatuut van de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1013)	98
Figuur 42	Inkomen van de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1220)	99
Figuur 43	Grootte van de schuldenlast voor de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 658)	99
Figuur 44	Lichamelijke en mentale gezondheid van de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1104)	100
Figuur 45	Verslavingen bij de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1227)	101
Figuur 46	Ooit in een instelling verbleven, gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 603)	102
Figuur 47	Afgelopen jaar in een instelling verbleven, gebruikers van de residentiële thuislozenzorg Instellingsverleden (in %, n= 500)	103
Figuur 48	Verblijfplaats gedurende de voorafgaande maand van de gebruikers van het begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1194)	104

Figuur 49	Verblijfplaats van het voorafgaande jaar van de gebruikers van het begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1186)	105
Figuur 50	Locatie vaste verblijfplaats (in %, n CAW Halle-Vilvoorde= 33,n CAW Brussel= 85, n CAW Oost-Brabant= 71, n CAW Oost-Vlaanderen= 134, n CAW De Kempen= 82, n CAW Boom-Mechelen -Lier= 8, n CAW Antwerpen= 528, n CAW Limburg= 54, n CAW Noord-West-Vlaanderen= 60, n CAW Zuid-West-Vlaanderen= 36)	106
Figuur 51	Termijn van het verlies van de woonzekerheid van de gebruikers van het begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 490)	107
Figuur 52	Aanleiding van het verlies van de woonzekerheid van de gebruikers in het begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 798)	108
Figuur 53	Meest gewenste woonsituatie volgens de hulpverlener voor de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 960)	108
Figuur 54	Aangewezen en aangeboden hulp bij gebruikers van het begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n aangewezen hulp= 1097, n aangeboden hulp= 1197)	110
Figuur 55	Tijdsduur van het gebruik van de huidige module voor de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1188)	111
Figuur 56	Vooruitzicht op uitstroom binnen een termijn van drie maanden voor de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 904)	111
Figuur 57	Vooruitzicht op doorstroom binnen een termijn van drie maanden voor de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 351)	112
Figuur 58	Andere betrokken hulpverlening bij de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1101)	112
Figuur 59	Verdeling van de respons op de bevraging van de doorgangswoningen OCMW's, ingedeeld per centrumstad (in %, n= 590)	114
Figuur 60	Verdeling respons volgens grootte gemeenten/steden (in %, n 0-15.000= 165, n 15.000-30.000= 95, n 30.000-50.000= 36, n 50.000-100.000= 9, n >100.000= 3)	114
Figuur 61	Samenstelling huishouden van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 581)	115
Figuur 62	Leeftijd van de aanwezige kinderen in de doorgangswoningen (in %, n= 578)	115
Figuur 63	Leeftijd van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 582)	116
Figuur 64	Scholingsgraad van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 564)	117
Figuur 65	Nationaliteit van de niet-Belgische gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 140)	117
Figuur 66	Geboorteland van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 519)	118
Figuur 67	Verblijfsstatuut van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 542)	118
Figuur 68	Inkomen van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 578)	119

Figuur 69	Grootte van de schuldenlast van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 285)	120
Figuur 70	Lichamelijke en mentale gezondheid van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 501)	121
Figuur 71	Verslavingen bij de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 580)	122
Figuur 72	Instellingsverleden (ooit) van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 533)	122
Figuur 73	Instellingsverleden gedurende het afgelopen jaar van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 374)	123
Figuur 74	Hoofdzakelijke verblijfplaats van de gebruikers van de doorgangswoningen gedurende afgelopen maand (in %, n= 556)	124
Figuur 75	Verblijfplaats gedurende het afgelopen jaar van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 555)	125
Figuur 76	Termijn van het verlies woonzekerheid van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 536)	126
Figuur 77	Aanleiding van het verlies van de woonzekerheid bij de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 542)	127
Figuur 78	Meest gewenste woonsituatie (in %, n= 551)	127
Figuur 79	Aangewezen en aangeboden hulp voor de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n aangewezen hulp= 540, n aangeboden hulp= 536)	128
Figuur 80	Termijn van de gebruiksduur van de huidige module (in %, n= 549)	129
Figuur 81	Vooruitzicht op uitstroom binnen een termijn van drie maanden voor de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 542)	129
Figuur 82	Doorstroom naar hulpverlening binnen een termijn van drie maanden voor de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 97)	130
Figuur 83	Andere betrokken hulpverlening bij de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 505)	130
Figuur 84	Centrumsteden (in %, n= 599 – enkel de centrumsteden werden opgenomen in de grafiek)	136
Figuur 85	(in %, n 0-15,000= 165, n 15,000-30,000= 95, n 30,000-50,000= 36, n 50,000-100,000= 9, n >100,000= 3)	136
Figuur 86	Geslacht van de personen naar wie een vordering tot uithuiszetting gericht is (in %, n= 599)	138
Figuur 87	Leeftijd van de personen aan wie de vordering tot uithuiszetting is gericht (in %, n= 585)	138
Figuur 88	Samenstelling van het huishouden bij een vordering tot uithuiszetting (in %, n= 582)	139
Figuur 89	Type van de vordering tot uithuiszetting (in %, n= 588)	140
Figuur 90	Aanleiding van de vordering tot uithuiszetting (in %, n= 590)	141

Figuur 91	Procesverloop van de vordering tot uithuiszetting (in %, n= 589)	141
Figuur 92	Het al dan niet gekend zijn bij het OCMW van de personen aan wie de vordering tot uithuiszetting gericht wordt (in %, n= 585)	142
Figuur 93	Ondernomen acties door het OCMW (in %, n= 594)	143
Figuur 94	Respons van de OCMW's op de bevraging in Limburg, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 23, n 15 000-30 000= 11, n 30 000-50 000= 8, n 50 000-100 000= 2, n >100 000= 0)	165
Figuur 95	Respons van de OCMW's op de bevraging in Antwerpen, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 31, n 15 000-30 000= 30, n 30 000-50 000= 7, n 50 000-100 000= 1, n >100 000= 1)	166
Figuur 96	Respons van de OCMW's op de bevraging in West-Vlaanderen, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 40, n 15 000-30 000= 15, n 30 000-50 000= 5, n 50 000-100 000= 3, n >100 000= 1)	166
Figuur 97	Respons van de OCMW's op de bevraging in Vlaams-Brabant, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15000= 39, n 15000-30 000= 16, n 30 000-50 000= 9, n 50 000-100 000= 1, n >100 000= 0)	167
Figuur 98	Respons van de OCMW's op de bevraging in Oost-Vlaanderen, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 32, n 15 000-30 000= 33, n 30 000-50 000= 7, n 50 000-100 000= 2, n >100 000= 1)	167
Figuur 99	Respons van de OCMW's op de bevraging in Limburg, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 23, n 15 000-30 000= 11, n 30 000-50 000= 8, n 50 000-100 000= 2, n >100 000= 0)	168
Figuur 100	Respons van de OCMW's op de bevraging in Antwerpen, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 31, n 15 000-30 000= 30, n 30 000-50 000= 7, n 50 000-100 000= 1, n >100 000= 1)	168
Figuur 101	Respons van de OCMW's op de bevraging in West-Vlaanderen, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 40, n 15 000-30 000= 15, n 30 000-50 000= 5, n 50 000-100 000= 3, n >100 000= 1)	169
Figuur 102	Respons van de OCMW's op de bevraging in Vlaams-Brabant, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 39, n 15 000-30 000= 16, n 30 000-50 000= 9, n 50 000-100 000= 1, n >100 000= 0)	169
Figuur 103	Respons van de OCMW's op de bevraging in Oost-Vlaanderen, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 32, n 15 000-30 000= 33, n 30 000-50 000= 7, n 50 000-100 000= 2, n >100 000= 1)	169

Inleiding

De overheid beschikt momenteel over weinig of geen objectief onderbouwde gegevens over de thuislozenpopulatie in Vlaanderen. In opdracht van Jo Vandeuren, minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, voert het Steunpunt WVG daarom een onderzoek uit dat een nulmeting van de dak- en thuislozenpopulatie in Vlaanderen beoogt. Hierbij bouwen we voort op ons eerder onderzoek naar een monitoringinstrument om de vraagzijde op een uniforme wijze in kaart te brengen (Robeyns, Demaerschalk, & Hermans, 2011).

Dit onderzoeksproject beoogt een inschatting van de aanwezige dak- en thuislozenpopulatie naar (socio-demografische) kenmerken, zorgbehoeften, oorzaken en triggers van thuisloosheid en naar type van thuisloosheid ('recent' versus 'chronisch'). Meer specifiek voeren we een meting uit in de categorieën van de dakloze populatie, thuislozen en de personen met instabiele huisvesting als gevolg van een (dreigende) uithuiszetting.

We organiseren hiervoor een bevraging van de gebruikers van de winteropvang, thuislozenzorg van de CAW's, doorgangswoningen van de OCMW's en brengen eveneens de vorderingen tot uithuiszettingen van de OCMW's in kaart.

Volgende onderzoeksvragen vormen de operationalisering van de onderzoeksdoelstellingen:

1. Hoeveel personen zijn dak- en thuisloos in Vlaanderen?
2. Wat is het profiel van de personen die tot de categorieën van de dakloze populatie, thuislozen en de personen met een instabiele huisvesting als gevolg van een dreigende uithuiszetting behoren op het moment van de nulmeting?

In hoofdstuk één verduidelijken we de probleemstelling en het onderzoeksopzet. Vervolgens geven we de analyses van de bijkomende bevragingen weer in hoofdstuk twee (winteropvang), hoofdstuk drie (thuislozenzorg van de CAW's en de doorgangswoningen van de OCMW's) en hoofdstuk vier (vorderingen tot uithuiszettingen). We sluiten af in hoofdstuk vijf met de conclusies en aanbevelingen over het onderzoek.

Hoofdstuk 1

Probleemstelling en onderzoeksopzet

De overheid beschikt over weinig objectief onderbouwde gegevens over dak- en thuisloosheid in Vlaanderen. Er is momenteel veel registratie voorhanden, maar deze is divers en weinig onderling vergelijkbaar. Het in kaart brengen van de populatie dak- en thuislozen in Vlaanderen vormt een eerste en noodzakelijke stap om op Vlaams en regionaal niveau een integrale aanpak van dakloosheid mogelijk te maken. Het beleid kan ook beter worden afgestemd als de kenmerken op een valide en betrouwbare wijze in beeld gebracht worden. In dit project willen we een inschatting maken van de aanwezige dak- en thuislozenpopulatie naar cliëntprofiel en hulpverleningskenmerken. In dit hoofdstuk gaan we vooreerst in op dak- en thuisloosheid en op manieren om deze populatie in kaart te brengen. Nadien lichten we de probleemstelling en het opzet van dit onderzoek toe.

1 Dak- en thuisloosheid

Een heldere definitie van dak- en thuisloosheid vormt een eerste belangrijke stap in dit onderzoeksproject. We starten met het omschrijven hiervan en lichten vervolgens kort de Europese en Vlaamse beleidscontext omtrent dit thema toe. Afsluiten doen we met een overzicht van het bestaande onderzoek naar het meten en monitoren van onderzoekslijnen naar dak- en thuisloosheid.

1.1 Definiëring van dak- en thuisloosheid

We zien in Vlaanderen dat dak- en thuisloosheid op verschillende manieren gedefinieerd wordt. Zo vinden we bij de OCMW's volgende omschrijving terug¹:

'De persoon die niet over een eigen woongelegenheden beschikt, die niet de middelen heeft om daar op eigen krachten voor te zorgen en daardoor geen verblijfplaats heeft of die tijdelijk in een tehuis verblijft in afwachting dat hem een eigen woongelegenheden ter beschikking wordt gesteld'

De focus ligt in deze definitie voornamelijk op het 'woonaspect'. De Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW's) omschrijven dak- en thuisloosheid op volgende manier en leggen hierbij een bredere focus op onder meer 'ontanking' als aspect van dak- en thuisloosheid (Van Menxel, Lescauwat & Parys, 2003):

'Thuisloosheid is een toestand waarin een persoon zonder permanente woonst, werk en/of bestaansmiddelen verkeert en waarin sprake is van een combinatie van persoonlijke, relationele en maatschappelijke kwetsbaarheid, zodat er geen bindingen van betekenis meer bestaan op deze drie domeinen'

Eerder wezen we er al op dat deze definitie erg nuttig kan zijn voor praktijkwerkers, maar dat ze minder geschikt is om op een cijfermatige manier dak- en thuisloosheid te monitoren (zie Robeyns, Demaerschalk & Hermans, 2011). Op Europees niveau werd een algemene definitie rond dak- en

---

¹ Zij hanteren de federale definitie van dakloosheid, zoals geformuleerd in Artikel 1 van het koninklijk besluit van 21 september 2004

² Bron: <http://www.mi-is.be/be-nl/studies-publicaties-en-statistieken/samenwerkingsakkoord-dakloosheid>,

thuisloosheid geformuleerd door FEANTSA, de Europese non-profit koepelorganisatie voor dak- en thuislozen (Robeyns, Demaerschalk & Hermans, 2011). FEANTSA ontwikkelde in 2005 een conceptueel kader waarbij dak- en thuislozen ingedeeld worden op basis van de aard van de huisvesting. Deze typologie wordt benoemd als ETHOS: European Typology of Homelessness and Housing Exclusion. Hierbij worden vier categorieën onderscheiden (dakloos, thuisloos, instabiele huisvesting en ontoereikende huisvesting). Deze vier conceptuele categorieën worden onderverdeeld in dertien operationele categorieën, die telkens gekenmerkt worden door een specifieke leefsituatie. Er wordt rekening gehouden met drie domeinen waarnaar een 'thuis' kan verwijzen, namelijk het fysieke domein (adequate woning), het sociale domein (mogelijkheid tot privacy en sociale relaties) en het wettelijke domein (wettelijke titel). (FEANTSA, ETHOS).

	Operationele categorie	Leefsituatie	Definitie
DAKLOOS	1 In openbare ruimte leven (geen vaste verblijfplaats)	1.1 Openbare ruimte of open lucht	Leven op de straat en in openbare ruimte, zonder vaste verblijfplaats.
	2 Mensen in nachtopvang	2.1 Laagdrempelige opvang (direct toegankelijk)	Mensen zonder vaste verblijfplaats die gebruik maken van de nachtopvang, laagdrempelige opvang, korte duur
THUISLOOS	3 Mensen in opvang voor thuislozen	3.1 Opvangcentrum halflange termijn	Opvang voor kortdurend verblijf
		3.2 Tijdelijke huisvesting	Tijdelijke huisvesting (geen vastgestelde tijdslimiet)
		3.3 Huisvesting als overbruggingsperiode	Tijdelijke huisvesting (vastgestelde overbruggingsperiode) bv. OCMW
4 Mensen in vrouwenopvang	4.1 Vluchthuizen Vrouwenopvang	Opvang voor vrouwen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld	
5 Mensen in opvang voor asielzoekers en immigranten	5.1 Asielzoekerscentrum 5.2 Pensioen voor seizoenarbeiders	Gesloten asielcentra of tijdelijke opvang door hun verblijfsstatus	
Conceptuele categorie	6 Mensen die binnenkort uit een instelling komen	6.1 Penitentiaire inrichting	Geen huisvesting beschikbaar vóór vrijlating
		6.2 Medische instellingen (inclusief afkickcentra, psychiatrische ziekenhuizen)	Geen huisvesting beschikbaar vóór vrijlating
		6.3 Jeugdinstituten	Blijven langer door gebrek aan huisvesting
	7 Begeleid wonen	7.1 Zorgwonen voor oudere daklozen 7.2 Begeleid wonen voor mensen die dakloos zijn geweest	Begeleid wonen voor ouderen in groepswoning Begeleid wonen voor individuen
INSTABIELE HUISVESTING	8 Mensen zonder een huurcontract	8.1 Tijdelijk bij familie of vrienden	Leven in tijdelijk conventionele huisvesting bij familie of vrienden (niet uit vrije keuze)
		8.2 Zonder formeel huurcontract	Gebruiken van een woning zonder formeel huurcontract (niet kraken)
		8.3 Illegale bezetting van terrein	Bezetten van terrein zonder wettelijke rechten
9 Mensen die uit hun huis worden gezet	9.1 Uitgevoerd dwangbevel (huurhuis)	Wanneer procedures voor ulthuiszetting in gang gezet zijn	
	9.2 Terugneme bevel (koophuis)	Wanneer de hypotheekverstrekker het huis in beslag mag nemen wegens niet aflossing woningkrediet	
10 Mensen die leven onder dreiging van huiselijk/familiaal geweld	10.1 Gemeld bij politie	Wanneer de politie actie onderneemt om veiligheid voor slachtoffers van huiselijk geweld te garanderen	
ONTOEREIKENDE HUISVESTING	11 Mensen in tijdelijke / niet conventionele woningen	11.1 Camper / caravan	Niet bedoeld als standaard woonplaats (bv. Roma, zigeuners, woonwagenbewoners, campingbewoners)
		11.2 Niet conventionele woonruimte	Tijdelijke schuilplaats (kraken)
		11.3 Tijdelijke aard	Illegale bezetting van een terrein/gebouw (kraken)
12 Mensen in ongeschikte huisvesting	12.1 Woning ongeschikt voor bewoning	Woonruimte die ongeschikt is verklaard voor bewoning	
13 Mensen die wonen in een extreem overbevolkt gebouw	13.1 Hoogste nationale norm van overbevolking	Bepaald als het overschrijden van de nationale of regionale dichtheidsnorm voor oppervlakte of bruikbare kamers, huisjes melkerij	

Bron: www.feantsa.org

In 2010 werden alle Europese landen door de jury op de Europese Consensusconferentie geadviseerd om de ETHOS-typologie te gebruiken als gemeenschappelijk kader. Op deze manier kan het meten en monitoren van de doelgroep op Europees niveau gemakkelijker gemaakt worden (Robeyns, Demaerschalk & Hermans, 2011). Ook voor dit onderzoek sluiten we aan bij dak- en thuisloosheid zoals dit gedefinieerd wordt door FEANTSA.

1.2 Beleid omtrent dak- en thuisloosheid

Op Europees vlak werd in 2010 de European Consensus Conference on Homelessness gehouden. Hierbij werd de bestrijding van dak- en thuisloosheid hoog op de agenda geplaatst. In het kader hiervan werden door FEANTSA volgende vijf prioritaire doelstellingen geformuleerd:

1. Niemand mag genoodzaakt zijn om tegen zijn wil op straat te moeten overnachten bij gebrek aan opvang die aangepast is
2. Niemand mag genoodzaakt zijn om langer dan nodig te moeten verblijven in de opvang bij gebrek aan doorstroommogelijkheden naar (begeleid) wonen
3. Niemand mag uit een instelling ontslagen worden zonder voldoende nazorg en een oplossing voor zijn woonsituatie
4. Niemand mag uit huis gezet worden bij gebrek aan begeleidings- en herhuisvestingsmogelijkheden
5. Niemand die jongvolwassen wordt of is mag thuisloos worden als gevolg van de overgangssituatie naar volwassenheid

Deze doelstellingen werden door CAW's eveneens opgenomen in hun campagne 'Stop thuisloosheid' (Lescrauwaet, 2009).

Op Vlaams niveau zien we dat er geen nationaal plan bestaat over dak- en thuisloosheid, maar dat er wel beleidsprioriteiten en -intenties geformuleerd worden (Hermans, 2012). Zo zien we in het regeerakkoord van de Vlaamse Regering (2009) volgende drie beleidsintenties terugkomen om dak- en thuisloosheid op een meer structurele manier aan te pakken:

1. Stelsel van huursubsidies uitbreiden om minder goedgeoede huurders te ondersteunen
2. Toenemend aantal thuislozen in de maatschappij tegengaan door te investeren in doortastende preventie van thuisloosheid
3. Aanbod van de sociaal verhuurkantoren verhogen

In de beleidsnota van minister Vandeurzen worden volgende drie prioriteiten geformuleerd naar de aanpak van thuisloosheid:

1. Extra inspanningen leveren om het aanbod van woonbegeleiding en –ondersteuning te verruimen (zowel voor de initiatieven waarin de uitstroom gestimuleerd wordt, als voor de maatregelen die de instroom beperken)
2. Een aanbod van opvang en begeleiding realiseren voor mensen zonder papieren
3. De uitstroom uit de opvangcentra versnellen

Minister Van den Bossche formuleert tot slot in haar beleidsnota 2009-2014 volgende twee prioriteiten in het kader van de bestrijding van dak- en thuisloosheid:

1. Waar mogelijk zal ingezet worden op de preventie van thuisloosheid. Dit kan bijvoorbeeld via woonbegeleiding in sociale huisvesting of via een snelle aanpak van kwaliteitsproblemen in private huurwoningen
2. Mensen die toch thuisloos zijn geworden, moeten kunnen beschikken over degelijke noodopvang en begeleid worden naar een definitieve woonoplossing

Daarnaast werd een ontwerp van een samenwerkingsakkoord inzake dakloosheid en thuisloosheid goedgekeurd door de ministerraad². Dit voorstel werd voorgesteld door de staatssecretaris voor Asiel en Migratie, Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding. Het ontwerp voor een samenwerkingsakkoord wordt gesloten tussen de federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Waalse Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Franse Gemeenschapscommissie en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie. Hierbij worden de rol en verantwoordelijkheid van elk bestuursniveau in het kader van de strijd tegen dak- en thuisloosheid bepaald. Volgende visie is achterliggend aan het ontwerp:

- *de noodzaak om de bevoegdheden van eenieder af te bakenen en in kaart te brengen*
- *het voorzien van een structureel overleg tussen alle partners*
- *de basis leggen om tot een betere afstemming van het beleid terzake te komen*
- *komen tot een meer gecoördineerde en nauwe samenwerking*

Tot slot voorziet dit samenwerkingsakkoord een concrete samenwerking op het vlak van winteropvang van daklozen. Dit samenwerkingsakkoord werd principieel goedgekeurd door de VR op 25 april 2014³.

1.3 Onderzoek naar dak- en thuisloosheid

Er bestaat een brede consensus over de nood en het nut van het in kaart brengen van dak- en thuisloosheid. Dit betreft echter meer dan het produceren van één cijfer (Busch-Geertsema, 2010). Busch-Geertsema (2010) argumenteert dat naast het aantal personen dat op een gegeven moment thuisloos is, eveneens indicatoren naar het aantal personen die thuisloos worden ('input') en hoeveel personen een periode van thuisloosheid beëindigen (output) cijfermatig in beeld worden gebracht. Daarnaast zou (kwantitatief) onderzoek naar dak- en thuisloosheid moeten bijdragen dat de informatie verzameld wordt die nodig is voor de verbetering van de dienstverlening om zo dakloosheid te voorkomen en te verminderen (MPHASIS, 2008).

Op internationaal niveau werden reeds verschillende goede praktijken verzameld en werd deze bestaande (onderzoeks)informatie gebundeld (zie bijvoorbeeld Edgar, 2007; MPHASIS, 2008; European consensusconferentie). Benadrukt wordt hierbij dat er verschillende manieren zijn om de verschillende populaties van dak- en thuislozen in kaart te brengen. Zo kan bijvoorbeeld een survey gehanteerd worden om de ETHOS-categorieën 1, 2 en eventueel categorie 3 in kaart te brengen (Edgar, 2007, p. 28).

---

² Bron: <http://www.mi-is.be/be-nl/studies-publicaties-en-statistieken/samenwerkingsakkoord-dakloosheid>, opgevraagd op 2 juni 2014

³ Persoonlijke communicatie, Welzijn en Samenleving, 2 juni 2014

Naast de omschrijving van de verschillende wijzen waarop gewerkt kan worden, werd een basis- en uitbreidingsset van variabelen ontwikkeld die gehanteerd kan worden bij het in kaart brengen van deze populatie (MPHASIS, 2008). Deze variabelen werden opgedeeld in kernvariabelen en niet-kern variabelen. Per variabele werden eveneens uniforme antwoordcategorieën voorgesteld. De groep kernvariabelen zou informatie moeten geven over (MPHASIS, 2008):

- Primaire demografische kenmerken (leeftijd en geslacht)
- Nationaliteit en migratie achtergrond (geboorteland)
- Samenstelling van dakloze huishoudens
- Hun accommodatie situatie (direct voor de periode van dienstverlening en op het moment van de dataverzameling)
- De duur van de (huidige) dakloosheid
- De redenen voor de (laatste) dakloosheid

Deze groep kan uitgebreid worden met volgende variabelen (MPHASIS, 2008):

- Hoofdactiviteit
- Bron van inkomsten
- Hoogst behaalde kwalificatie
- De belangrijkste gebieden van steunbehoefte

Op Vlaams niveau zien we dat reeds verschillende initiatieven ondernomen werden om dak- en thuisloosheid in kaart te brengen. Een eerste gedeelte hiervan vormen de onderzoeken of metingen die reeds werden uitgevoerd. Dit zijn bijvoorbeeld in Brussel waar La Strada enerzijds een registratiesysteem ontwikkelde voor de voorzieningen in de dak- en thuislozenzorg (BruReg) en anderzijds twee straattellingen organiseerde om de buitenslapers in kaart te brengen (Robeyns, Demaerschalk & Hermans, 2011).

Een ander voorbeeld vormen de onderzoeken die door SAW gevoerd werden in de thuislozenzorg van de CAW's in 1982 en 2002 (Van Menxel, Lescrauwaet & Parys, 2003). Ook werd op een kwalitatieve manier reeds onderzoek gevoerd naar dak- en thuisloosheid in Vlaanderen en werd vanuit een sociologische en psychologische hoek deze problematiek benaderd (Van Regenmortel et al., 2006). Een tweede gedeelte in het Vlaamse onderzoek naar dak- en thuisloosheid vormt het ontwikkelen van het instrument Thulozo om het aanbodsgedeelte in kaart te brengen (Demaerschalk & Hermans, 2010) en het ontwikkelen van monitorinstrument om het vraaggedeelte in kaart te brengen (Robeyns, Demaerschalk & Hermans, 2011). In dit laatstgenoemde onderzoek werden twee voorstellen voor monitoring gedaan: een additionele registratie en een uniform intersectoraal registratie- en monitoringinstrument. We bouwen in dit onderzoeksproject voort op dit reeds ontwikkelde monitorvoorstel om de dak- en thuisloze populatie in kaart te brengen. We opteren daarbij voor een additionele tijdelijke registratie.

2 Probleemstelling en onderzoeksdoelstellingen

Dit onderzoek beoogt een nulmeting van de huidige dak- en thuislozenpopulatie in Vlaanderen. Enerzijds willen we het aantal dak- en thuisloze personen in Vlaanderen in kaart brengen. Anderzijds wensen we een duidelijker zicht te krijgen op het profiel van deze populatie. Hierbij richten we ons meer specifiek op volgende ETHOS categorieën:

- Daklozen (ETHOS 1 en 2)
- Thuislozen (ETHOS 3,4 en 7)
- Instabiele huisvesting ten gevolge van een dreigende uithuiszetting (ETHOS 9)

We bekijken hiervoor de huidige registratie van de werkingen die met dak- en thuisloosheid bezig zijn en organiseren een bijkomende meting in de winteropvangcentra, de doorgangswoningen van de OCMW's, de residentiële thuislozenzorg en begeleid (zelfstandig) wonen van de CAW's en tot slot bij de vorderingen tot uithuiszettingen in de OCMW's.

Op korte termijn wordt de nulmeting vooropgesteld met enerzijds het aantal en anderzijds het profiel van dak- en thuislozen. Daarnaast willen we op langere termijn voorstellen doen voor een meer geïntegreerde meting in Vlaanderen.

We stellen volgende onderzoeksvragen voorop:

1. Hoeveel personen zijn dak- en thuisloos in Vlaanderen?
2. Wat is het profiel van de personen die tot de categorieën van de dakloze populatie, thuislozen en de personen met een instabiele huisvesting als gevolg van een dreigende uithuiszetting behoren op het moment van de nulmeting?

3 Onderzoeksdesign

Het onderzoeksdesign werd opgedeeld in drie gedeelten. In elk gedeelte staat het in kaart brengen van andere ETHOS-categorieën voorop en wordt hiervoor een aangepaste bevraging en methode gehanteerd. We bespreken vooreerst het algemene opzet van het onderzoek en zoomen nadien in op deze drie gedeelten voor een bespreking van enerzijds het opstellen van de bevraging en anderzijds het procesverloop van het onderzoek.

3.1 Algemene opzet

In de algemene opzet van het onderzoek wordt dieper ingegaan op de afbakening van de doelgroep en de koppeling van de ETHOS-categorieën aan het huidige hulpverleningsaanbod. Daarnaast gaan we in op het ruimere procesverloop en de voorbereidingen die getroffen werden in het kader van dit onderzoeksproject.

3.1.1 Afbakening van de onderzoekspopulatie, bevragingsperiode en methode

In het onderzoek wordt geopteerd om *drie ETHOS-categorieën* in beeld te brengen: daklozen, (een gedeelte van de) thuislozen en (een gedeelte van) de personen met een instabiele huisvestingssituatie. Bij Demaerschalk en Hermans (2010, p. 29) vinden we hiervoor de Vlaamse voorzieningen ingedeeld volgens de ETHOS typologie. We hanteren deze tabel om de voorzieningen te selecteren waar de personen in bepaalde ETHOS-categorieën bereikt worden.

Figuur 1 De Vlaamse organisaties voor dak- en thuislozen in dit onderzoek volgens de ETHOS-typologie (Bron: Demaerschalk & Hermans, 2010, p. 29)

	Operationele categorie	Leefsituatie	Voorziening residentieel	Voorziening ambulant	
Dakloos	1 Mensen zonder vaste verblijfplaats	1.1 Openbare ruimte of open lucht		Straathoekwerk stad/CAW/OCMW Outreach dienst CAW/OCMW Inloopcentrum CAW	
	2 Mensen in noodopvang	2.1 Nachtopvang	Nachtopvang CAW Shelter OCMW	Inloopcentrum CAW	
Thuisloos	3 Mensen in opvang voor thuislozen	3.1 Opvangcentrum halflange termijn	Crisisopvang CAW Crisisopvang jongeren CAW Algemeen opvangcentrum CAW Mannenopvang CAW	Inloopcentrum CAW	
		3.2 Tijdelijke huisvesting			
		3.3 Huisvesting als overbruggingsperiode	Noodwoning OCMW, stad		
	4 Mensen in vrouwenopvang	4.1 Vluchthuizen vrouwenopvang	Vrouwenopvang CAW Vluchthuis CAW		
	5 Mensen in opvang voor asielzoekers en immigranten	5.1 Asielcentra		<i>Het aanbod naar deze doelgroep maakt geen deel uit van dit onderzoek.</i>	
		5.2 Pension voor seizoenarbeiders			
	6 Mensen die binnenkort uit een instelling komen	6.1 Penitentiaire inrichting			Nazorg woonbegeleiding CAW
		6.2 Medische instellingen (inclusief afkickcentra, psychiatrische ziekenhuizen)			
		6.3 Jeugdinstellingen			
	7 Begeleid wonen	7.1 Zorgwonen voor oudere daklozen		Zorgwonen CAW Pensionwonen OCMW	Inloopcentrum CAW
7.2 Begeleid wonen voor mensen die dakloos zijn geweest			Begeleid wonen CAW Begeleid zelfstandig wonen CAW Transitwoning OCMW	Woonbegeleiding OCMW/CAW	
Instabiele huisvesting	8 Mensen zonder een huurcontract	8.1 Tijdelijk bij familie of vrienden			
		8.2 Zonder formeel huurcontract			
		8.3 Illegale bezetting van terrein			
	9 Mensen die uit hun huis worden gezet	9.1 Uitgevoerd dwangbevel (huurhuis)			Preventieve woonbegeleiding CAW Preventie (gerechtelijke) uithuiszetting OCMW
		9.2 Terugnane bevel (koophuis)			
10 Mensen die leven onder dreiging van huiselijk/familiaal geweld	10.1 Gemeld bij politie				
Ontbrekende huisvesting	11 Mensen in tijdelijke / niet conventionele woningen	11.1 Camper / caravan		Samenlevingsopbouw	
		11.2 Niet conventionele woonruimte			
		11.3 Tijdelijke aard			
	12 Mensen in ongeschikte huisvesting	12.1 Woning ongeschikt voor bewoning			
	13 Mensen die wonen in een extreem overbevolkt gebouw	13.1 Hoogste nationale norm van overbevolking			

Op basis hiervan wordt volgende afbakening van de onderzoekspopulatie en betrokken voorzieningen gehanteerd in dit project:

ETHOS	Betrokken in onderzoek
Daklozen (ETHOS 1 & 2)	Gebruikers winter- en noodopvang
Thuislozen (ETHOS 3, 4 en 7)	CAW's: <ul style="list-style-type: none"> - Residentiële opvang - Crisisopvang - Begeleid wonen OCMW: Doorgangswoningen
Instabiele huisvesting (ETHOS 9)	OCMW: Vorderingen tot uithuiszettingen

De *bevragingperiode* is voor de drie onderzoeksgedeelten gelijklopend. Op deze manier kan het aantal dubbeltellingen tot een minimum beperkt worden (bijvoorbeeld voor personen die eerst gebruik maken van een winteropvang en nadien van een doorgangswoning van het OCMW of de thuislozenzorg van het CAW). Voor de thuislozenzorg van de CAW's en de doorgangswoningen werd een ruimere periode voorzien, opdat zij over voldoende tijd zouden beschikken om hun cliënten in kaart te brengen. In dit onderzoek betrof dit volgende periodes:

- 15 januari 2014 – 31 januari 2014: winteropvang en vorderingen tot uithuiszettingen
- 15 januari 2014 – 15 februari 2014: doorgangswoningen OCMW's en thuislozenzorg CAW's

Er werd in de drie gedeelten gebruik gemaakt van een *bijkomend bevraginginstrument*. Deze bevraging werd steeds opgesteld op basis van de MPHASIS-richtlijnen en op basis van het eerder ontwikkeld monitorinstrument (Robeyns, Demaerschalk, & Hermans, 2011). Daarnaast werd overleg georganiseerd met betrokken actoren om deze bevraging af te toetsen en aan te vullen waar nodig. Tot slot werd aandacht besteed aan het zo uniform mogelijk maken van het instrument over de drie onderzoeksgedeelten heen, zodat dit een vergelijking hiertussen ook mogelijk maakt. In de bespreking van de drie onderzoeksgedeelten gaan we verder in op deze bevragingen.

3.1.2 Algemeen overleg

In het kader van de algemene opzet van het onderzoek werden een aantal overlegmomenten georganiseerd om de betrokken actoren op de hoogte te stellen van het onderzoeksopzet en verder overleg hierover te bevorderen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van deze overlegmomenten:

Overleg	Datum
Stuurgroep thuisloosheid	10/06/2013
POD-MI	15/10/2013
Reflectiegroep thuisloosheid Steunpunt Algemeen Welzijnswerk (SAW)	11/10/2013
Feantsa: Liz Gosme (telefonisch overleg)	18/10/2013
VVSG (Joris Deleenheer, Geert De Bolle)	20/09/2013
Netwerk tegen armoede (Thijs Callens)	08/01/2014

Daarnaast werd in het kader van de verschillende onderzoeksgedeelten tevens extra overleg georganiseerd. Deze worden vermeld bij de besprekingen van deze gedeelten.

3.1.3 Terugkoppeling

Er werd op 25 april 2014 een terugkoppelingsmoment georganiseerd om enerzijds de eerste analyse van de verzamelde gegevens voor te stellen en anderzijds een reflectie te houden over de aanzetten tot beleidsaanbevelingen. Dit moment kwam er op vraag van meerdere betrokken actoren in de voorbereidende fase van het onderzoek. Zij gaven aan graag mee inspraak te hebben en mee na te denken over de analyses van de verzamelde gegevens.

De terugkoppeling werd ingedeeld in twee daggedeelten. In de voormiddag vond de bespreking van de winteropvang plaats en in de namiddag deze van de thuislozenzorg van de CAW's, de doorgangswoningen en de vorderingen tot uithuiszetting van de OCMW's. Er werden telkens de contactpersonen van de betrokken organisaties (winteropvang, CAW's en OCMW's) uitgenodigd. Daarnaast werden ook de provinciale verantwoordelijken en de leden van de stuurgroep mee uitgenodigd om de twee momenten bij te wonen. De reflecties die op deze moment zijn gebracht, worden mee opgenomen in de bespreking van de analyses (zie hoofdstuk twee, drie en vier).

3.2 Daklozenpopulatie (ETHOS categorie 1 en 2)

In dit onderdeel van het onderzoek wordt de daklozenpopulatie in kaart gebracht door middel van een **uniforme bijkomende bevraging van de gebruikers van alle winteropvangcentra in Vlaanderen**. Deze bevraging vond plaats gedurende de **periode 15 januari 2014 tot en met 31 januari 2014**.

We omschreven winteropvang op volgende manier, in navolging van Thulozo:

“Het aanbieden van een veilige en gezonde overnachting aan (chronisch) thuislozen tijdens de wintermaanden. Het recht op een bed garanderen zodat niemand tegen zijn wil de nacht op straat moet doorbrengen. De voorziening is laagdrempelig en niet beschikbaar tijdens de dag. De winteropvang kan een uitbreiding zijn van een reeds bestaande nachtopvang. De verblijfsduur is meestal langer dan bij een gewone nachtopvang.” (Robeyns, Demaerschalk, & Hermans, 2011, p. 238)

Er wordt vooropgesteld om zicht te krijgen op volgende zaken:

- Het aantal unieke gebruikers van de winteropvang
- Een (beperkt) profiel van deze gebruikers
- Aantal weigeringen volgens de reden van weigering

Ter voorbereiding van deze onderzoeksfase werd het aanbod van de winteropvangcentra in kaart gebracht en werden overlegmomenten op provinciaal niveau georganiseerd om het onderzoeksvoorstel voor te leggen en de bevraging die door de onderzoekers werd opgesteld te doorlopen en bespreken. Het aanbod van de winteropvangcentra bespreken we meer uitgebreid in hoofdstuk twee. We bespreken in wat volgt dit voorbereidend proces en gaan nadien in op de bevraging die gehanteerd wordt in dit onderzoeksgedeelte.

3.2.1 Procesverloop

Ter voorbereiding van dit onderzoeksgedeelte werd contact opgenomen met de provinciale verantwoordelijken en met de verantwoordelijken van de winteropvangcentra om meer informatie te verkrijgen over het aanbod, werking en huidige registratie.

Dit **proces** verliep moeilijker dan verwacht. Enerzijds bleek het moeilijk te zijn om een overzicht te krijgen van de huidige werkingen van winteropvang in Vlaanderen en op de registratiegegevens hieromtrent. Er werd dan ook veel tijd geïnvesteerd in het contacteren van de verantwoordelijken van de verschillende winteropvang. Daarnaast liep er op hetzelfde moment een parallele bevraging op vraag van de VVSG en uitgevoerd door het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, waarbij het aanbod bevestigd werd en waarbij registratiegegevens bevestigd werden. We besloten het bevragen van het aanbod te beperken en af te stemmen op het lopende onderzoek van de VVSG en SAW (overleg 20/09/2014). Daarnaast werd ingezet op het bekendmaken van het onderzoek door middel van een aankondiging in de M-weter (VVSG, oktober 2013), de websites van SAW en van SWVG.

Daarnaast merkten we bij het in kaart brengen van het aanbod van de winteropvang dat dit aanbod erg verschillend is per stad. We brengen hiervoor het aanbod kort in beeld bij de analyses van de winteropvang. Een opvallend verschil, dat ook gevolgen heeft naar de interpretatie van cijfers die in dit onderzoeksgedeelte verkregen worden, is of de winteropvang al dan niet een uitbreiding van het huidige noodopvangaanbod betreft dan wel of een nieuwe werking gecreëerd wordt. Voor het afbakenen van het betrokken winteropvangaanbod in dit gedeelte van het onderzoek werd de Thulozo-definitie gehanteerd. Op basis van overleg met de stuurgroep werden echter volgende twee criteria toegevoegd:

- Het gesubsidieerde aanbod winteropvang (dus geen privé-initiatieven⁴)
- Geen crisisopvang of crisisnetwerken⁵

---

⁴ We maken hierbij de uitzondering voor Huize Triest in Gent omdat deze vorm van privé-noodopvang mee ingebed zit in het reguliere circuit van noodopvang in Gent.

⁵ Hierbij wordt de uitzondering gemaakt voor het CRC in Turnhout, gezien zij in de winternoodplanning mee opgenomen zijn.

Nadat contact gelegd werd met de winteropvangcentra en contactgegevens van de juiste personen verzameld werden, werden per provincie **overlegmomenten** georganiseerd om het onderzoek voor te stellen en om de bevraging te bespreken. Van dit overleg werd ook telkens een verslag opgesteld, zodat de niet-aanwezigen de kans kregen om te reageren. Onderstaande tabel geeft een overzicht van deze overlegmomenten:

Antwerpen	Vlaams-Brabant en Limburg	West-Vlaanderen	Oost-Vlaanderen	Arrondissement Turnhout
31/10/2013	28/10/2013	29/10/2013	29/10/2013	08/11/2013

Tijdens deze overlegmomenten werden volgende signalen over het onderzoek meegegeven. Enerzijds bestaat er een grote interesse in het onderzoek en is men bereid om mee te werken. Anderzijds werden een aantal bezorgdheden geformuleerd. Een eerste aspect betreft het *bijkomend bevragen van de cliënten van de winteropvang*. Men biedt in de centra voornamelijk bed, bad en brood aan en hanteert hierbij een laagdrempelige visie en werking naar de cliënten toe met een minimale registratie (dit verschilt van winteropvang tot winteropvang). Door cliënten extra te bevragen, zou deze laagdrempeligheid in het gedrang kunnen komen. Er werd hierbij aangegeven dat men echter veel informatie van de cliënten kent op basis van eerdere contacten en zo reeds de bevraging zal kunnen invullen. Er wordt besloten om deze bevraging te laten invullen op basis van wat geweten is over de cliënten en hen niet bijkomend te bevragen in het kader van het onderzoek. Een tweede aspect vormt de bezorgdheid naar *dubbeltellingen*: cliënten die in dezelfde periode ook in een andere nacht- of winteropvang verblijven. Er werd hiervoor besloten om volgende extra vraag op te nemen in de bevraging om zo dubbeltellingen zoveel mogelijk te vermijden: 'Verbleef de cliënt in de periode 15 januari 2014 – 31 januari 2014 in een andere winteropvang dan degene waar hij/zij momenteel verblijft?'. Een derde aspect tot slot vormt de bemerking naar het *niet-bereik* van een aantal personen die onder de ETHOS-categorie één vallen, maar geen gebruik maken van de winteropvang.

Op basis van deze overlegmomenten en op basis van de feedback van de stuurgroep werden de opgestelde bevraging **herwerkt en gefinaliseerd**. Er werd eveneens een bijkomende handleiding opgesteld. De bevraging, handleiding en de registratie voor de weigeringen werden eind november verspreid naar de contactpersonen van de winteropvangcentra. Begin december werd telefonisch contact opgenomen met alle centra om concrete afspraken te maken (over de wijze van registratie, het vermijden van interne dubbeltellingen en informeren naar vragen). In Antwerpen werd besloten om een extra overlegmoment in te plannen met de dispatch van OCMW en CAW om de laatste zaken te regelen (03/12/2013)⁶. Er werd op deze moment eveneens telefonisch contact opgenomen met de provinciale verantwoordelijken en afgesproken om hen verder op de hoogte te houden van het verloop van het onderzoek.

⁶ Bevraging van de Victor-winteropvang wordt opgesplitst: voor Victor 5 registreert men op de locatie zelf. Voor Victor 4 en de gezinsopvang worden de registraties verdeeld. Er wordt geregistreerd door de OCMW-dispatch en door de toeleiders naar de winteropvang van de CAW (Algemeen onthaal Vrijdagmarkt, JAC Plus, Inloopcentrum De Vaart en De Steenhouwer, Onthaal voor Dakloze Druggebruikers en het PSC Vluchtelingenwerk).

De opgestelde bevraging en handleiding is uniform voor alle centra. De keuze voor de wijze waarop men registreert in de winteropvang wordt echter vrij gelaten. Volgende opties werden hierbij voorgesteld:

- Registreren via elektronische link
- Registreren via papieren versies
- Geïntegreerd in het bestaande registratiesysteem

Er werd voornamelijk gekozen om te registreren met de papieren versie en deze nadien terug te sturen. **Tijdens de bevravingsperiode** werd deze opgevolgd en ondersteund waar nodig bij vragen of problemen. Dit verliep vlot en er werden weinig problemen of vragen gemeld. Er werd afgesproken om de bevragingen ten laatste 17 februari 2014 terug te bezorgen. Vanuit Gent kwam het signaal dat zij extra tijd nodig hadden en vanuit Antwerpen –Victor 4 OCMW-dispatch kwam de bemerking dat de periode van bevraging te kort was om alle cliënten te bevragen⁷.

3.2.2 Opstellen bevraging

Ter voorbereiding van deze bevraging werden de registratiegegevens van het jaar 2012 van de betrokken winteropvangcentra bekeken. Hieruit blijkt dat een aantal basisvariabelen (aantal gebruikers, aantal nachten, geslacht en leeftijd) voor de winteropvang gemeenschappelijk geregistreerd worden. Daarnaast is het echter verschillend welke variabelen extra in kaart gebracht worden en welke antwoordcategorieën hierbij gehanteerd worden. Vandaar kiezen we voor een uniforme bevraging (dezelfde vragen en dezelfde antwoordcategorieën) om zo vergelijkbare cijfers over Vlaanderen heen te verkrijgen.

De basis van de bevraging vormde de MPHASIS-variabelen en het monitorinstrument, opgesteld door Robeyns, Demaerschalk en Hermans (2011). Ook werden de bestaande registratievariabelen en variabelen die gebruikt waren in vorig onderzoek naar dak- en thuisloosheid bekeken en naast het opgestelde instrument gelegd. Deze eerste versie werd aangevuld met de feedback uit de stuurgroep en vanuit de betrokken personen van de winteropvang. Ter verduidelijking stelden we eveneens een handleiding op voor deze bevraging. De volledige bevraging en handleiding kan u in bijlage vinden.

We brengen met deze bevraging per gebruiker zestien kenmerken in kaart naar profiel, kenmerken van de huisvestingssituatie, thuisloosheid en gezondheid van de cliënt. Onderstaande tabel geeft een overzicht van deze kenmerken weer:

---

⁷ Men heeft in Victor 4 een gedeelte van de cliënten in kaart gebracht. Dit aantal werd aangevuld met de reguliere registraties. Zie verder: 3.2 respons winteropvang.

Overzicht van de variabelen:

Domeinen	Variabele
Primaire socio-demografische kenmerken	Geslacht Leeftijd
Samenstelling dakloze huishoudens	Vergezellende personen en/of huisdieren
Kenmerken huisvesting	Verblijfplaats cliënt, indien niet nachtopvang Hoofdzakelijke verblijfplaats cliënt voorafgaande maand Locatie voorafgaande maand
Kenmerken thuisloosheid	Tijdsduur (huidige) thuisloosheid ⁸ Eerder verblijf in winteropvang Aanleiding voor verlies van de woonzekerheid
Gezondheid cliënt	Lichamelijke en mentale gezondheid
Profielkenmerken	Instellingsverleden ('ooit' en 'afgelopen jaar') Inkomen Kennis van het Nederlands Geboorteland Wettelijke nationaliteit Verblijfsstatuut

⁸ Thuisloosheid wordt in deze vraag omschreven als het niet meer beschikken over een stabiele woonplaats (eigen woonst, huurcontract of domicilie cliënt)

3.3 Thuislozen populatie (ETHOS categorie 3, 4 en 7)

In deze fase van het onderzoek brengen we de thuislozen in kaart door middel van een **uniforme bijkomende bevraging van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg van de CAW's, het begeleid (zelfstandig) wonen van de CAW's en de doorgangswoningen van de OCMW's**. We maken gebruik van dezelfde vragenlijst voor deze drie aanbodsvormen.

Deze bevraging vond plaats gedurende de **periode 15 januari 2014 tot en met 15 februari 2014**.

Er vooropgesteld om zicht te krijgen op volgende zaken:

- Het aantal unieke gebruikers van de thuislozenzorg CAW's en doorgangswoningen OCMW's
- Een (uitgebreid) profiel van deze gebruikers

We hanteren volgende omschrijving voor 'doorgangswoning':

"Een doorgangswoning is een tijdelijke woonvorm, door het OCMW georganiseerd, met de bedoeling een opvang te bieden terwijl de bewoners, in samenspraak met het OCMW, stappen ondernemen om naar een betere huisvestingssituatie door te stromen." (De Bolle, Poesmans, & Verbeeck, 2009, p. 11)

Voor de thuislozenzorg van de CAW's stellen volgende typemodules voorop (Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, 2011):

- Integrale residentiële begeleiding thuisloosheid
- Integrale begeleiding ikv studio-opvang
- Integrale residentiële begeleiding jongvolwassenen
- Integrale residentiële begeleiding slachtoffers partnergeweld
- Integrale residentiële begeleiding van slachtoffers van mensenhandel
- Begeleid zelfstandig wonen jongvolwassenen
- Begeleid wonen
- Zorgwonen
- Residentiële crisisbegeleiding

In wat volgt, gaan we dieper in op het procesverloop en het opstellen van de bevraging in deze onderzoeksfase.

3.3.1 Procesverloop

Ter voorbereiding van het onderzoeksgedeelte naar de **thuislozenzorg van de CAW's** werd contact opgenomen met het SAW en de vraag gesteld om dit onderzoek voor te leggen aan de reflectiegroep thuisloosheid. Dit gebeurde op 11 oktober 2013. Bij dit overleg kwamen volgende zaken naar voren. Vooreerst werd gevraagd om de overlap van de voorgestelde bevraging met het (toenmalige Tellus-)registratiesysteem van de CAW's te bekijken. De keuze bleef echter om met een aparte bevraging te werken (zie 3.3.2). Een andere bezorgdheid vormde de extra belasting voor medewerkers indien bijkomend geregistreerd wordt en de timing van het onderzoek: in een periode waarin de fusie plaatsvindt, een nieuw registratiesysteem opgestart wordt en ontwikkelingen omtrent integrale jeugdhulp zijn. Naar aanleiding hiervan werden de mogelijkheden voor een steekproef (in plaats van een algemene bevraging van de thuislozenzorg) verkend en werd gekeken tot in hoeverre de koppeling met Tellus of het nieuwe We-dossier mogelijk is.

Daarnaast werd het onderzoeksvoorstel aan de beleidsgroep van de CAW-federatie voorgelegd op 4 december 2014. Vanuit deze beleidsgroep werd het positieve signaal gegeven dat de CAW's wensten

te participeren op de aangegeven manier ondanks de hectische periode. Er werd de afspraak gemaakt om zo snel mogelijk de contactpersonen door te geven opdat de bevraging, bijkomende handleiding en informatie bezorg kon worden en de interne communicatie naar de medewerkers opgestart kon worden. Dit vond plaats eind december 2013.

De onderzoekers stelden volgende opties voor naar bijkomende registratie:

- De koppeling met het We-dossier
- Registratie via een elektronische link

Vanuit de beleidsgroep van de CAW's werd gekozen voor de registratie via een elektronische link. Vanuit enkele CAW's kwam nadien echter de vraag om de koppeling te maken met het We-dossier om zo de bijkomende registratielast voor de hulpverleners te verlagen. Voorbereidingen hiervoor werden getroffen en er werd afgestemd met de ontwikkelaar van het We-Dossier binnen het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk. De CAW's (en deelwerkingen) konden bijgevolg kiezen voor het deelnemen aan de bevraging via de elektronische link of via het We-dossier.

Tijdens de bevraging kon men bij de onderzoekers terecht voor waar vragen of problemen bleken te zijn. De belangrijkste vragen, bemerkingen of problemen zijn opgenomen bij de analyse van de resultaten. Er werden 495 bevragingen via de elektronische link geregistreerd en 1946 via het We-dossier. Deze gegevens uit het We-dossier werden doorgegeven via SAW en gecodeerd zodat zij samengevoegd konden worden met de gegevens die via de elektronische link verkregen zijn. Er werd aan de CAW's gevraagd om de bevraging af te ronden 23 februari 2014.

Voor de **doorgangswoningen** van de OCMW's werd hetzelfde voorstel van bevraging als de CAW's voorgelegd aan de VVSG ter bespreking om deze aan te passen voor de OCMW's. Dit overleg vond plaats op 28 november 2013. Bemerkingen vanuit de VVSG vormden dat in de bevraging enkel de doorgangswoningen betrokken werden vanuit het hulpaanbod van de OCMW's, maar dat andere diensten die het OCMW in het kader van de bestrijding tegen dak- en thuisloosheid aanbiedt (zoals installatiepremie en referentie-adres) niet mee opgenomen zijn in de bevragingen.

De OCMW's werden op de hoogte gebracht via de M-weter van de VVSG in oktober 2013. Daarnaast werd specifiek voor dit onderzoeksgedeelte een vooraankondiging verstuurd naar de secretaris en het hoofd van de sociale dienst van elk OCMW op 13 december 2013 met de uitleg van het onderzoek en de timing. De aankondiging van het onderzoek met de algemene uitleg over het onderzoek en het verloop van dit deelaspect van het onderzoek. Op 7 januari werden dezelfde contactpersonen gemaïld met de aankondiging van het onderzoek en de benodigde informatie. Nadien werden twee herinneringen gestuurd: op 5 februari 2014 en op 3 maart. Aan deze laatste herinnering werd ook de informatie voor het onderzoeksgedeelte naar vorderingen tot uithuiszetting gekoppeld.

De bevraging werd voor de OCMW's ter beschikking gesteld via een elektronische link. De OCMW's kregen tot en met 23 februari 2014 tijd om deze bevraging in te vullen. Ook hier werd ondersteund bij vragen en werd de tussentijdse respons opgevolgd.

Naast het invullen van de bevraging werd aan de OCMW's eveneens gevraagd om te laten weten indien zij niet over een doorgangswoning beschikken of indien tijdens de bevragingsperiode geen cliënten verbleven in deze woning. Op deze manier kon de informatie verbreed worden.

3.3.2 Opstellen bevraging

We keken naar de **huidige registratie in de CAW's en OCMW's** ter voorbereiding van dit onderzoek. Voor de CAW's betrof dit de registratiegegevens van Tellus voor de thuislozenzorg van het jaar 2012 bekeken en werd in kaart gebracht welke informatie beschikbaar is voor de doorgangswoningen van de OCMW's.

Door de CAW's wordt reeds uitgebreid geregistreerd voor zowel onthaal als begeleiding in de betrokken modules. We merken echter op dat er voor de categorieën die we in beeld willen brengen met deze bevraging een belangrijk aantal missings of onbekenden zijn. We kiezen er dan ook voor om deze variabelen alsnog op te nemen in de bevraging, waarbij we andere antwoordcategorieën hanteren dan Tellus. Ook ontbreken er een aantal essentiële variabelen, zoals de aanleiding voor het verlies van de woonzekerheid, een mogelijk instellingsverleden (het afgelopen jaar) of de tijdsduur van de (huidige) thuisloosheid.

Voor de OCMW's is er geen uniforme informatie voorhanden over de gebruikers van de doorgangswoningen. Heel wat OCMW's hebben wel een eigen registratiesysteem, maar in elk systeem worden andere kenmerken bevraagd.

Er werd besloten om ook hier met een **aparte bevraging** te werken, uniform voor OCMW's en CAW's, en zoveel mogelijk uniform met de bevraging voor de winteropvang. Voor deze bevraging werd eveneens vertrokken vanuit de richtlijnen van de MPHASIS-variabelen en het monitorinstrument (Robeyns, Demaerschalk, & Hermans, 2011). De eerste versie werd besproken met de reflectiegroep thuisloosheid van SAW en nadien in een herwerkte versie voorgelegd aan de beleidsgroep van de CAW-federatie, de VVSG voor de OCMW's en de stuurgroep van het onderzoek. Op basis van deze feedback werd de vragenlijst herwerkt en definitief gemaakt. Er werd eveneens een bijhorende handleiding opgesteld⁹.

Per gebruiker worden **dertig variabelen** in kaart gebracht naar demografische kenmerken, kenmerken van de huisvestingssituatie, thuisloosheid, hulpverlening, economische kenmerken en behoefte aan steun/problemen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van deze variabelen:

---

⁹ Zie bijlage voor de volledige bevraging en handleiding.

Domeinen	Variabele
Primaire socio-demografische kenmerken	Geslacht Leeftijd
Samenstelling thuisloze huishoudens	Samenstelling huishouden
Kenmerken huisvesting	Hoofdzakelijke verblijfplaats cliënt voorafgaande jaar Locatie laatste officiële domicilie
Kenmerken thuisloosheid	Tijdsduur (huidige) thuisloosheid ¹⁰ Eerdere begeleiding of verblijf in thuislozenzorg Aanleiding voor verlies van de woonzekerheid Gewenste woonsituatie voor cliënt
Economische kenmerken	Inkomen Schuldenlast Hoofdactiviteit cliënt
Profielkenmerken	Instellingsverleden ('ooit' en 'afgelopen jaar') Scholingsgraad Kennis van het Nederlands Geboorteland cliënt Wettelijke nationaliteit Verblijfsstatuut
Behoefte aan steun/problemen	Lichamelijke en mentale gezondheid Verslaving Ervaring met mishandeling in ouderlijk gezin van herkomst
Hulpverleningskenmerken	Levensdomeinen waarbij hulp aangewezen is Levensdomeinen waarbij hulp aangeboden werd/wordt Reden (eventuele) niet-gerealiseerde hulp Tijdsduur gebruik van begeleidingsmodule Vooruitzicht op uitstroom Andere betrokken hulpverlening

¹⁰ Thuisloosheid wordt in deze vraag omschreven als het niet meer beschikken over een stabiele woonplaats (eigen woonst, huurcontract of domicilie cliënt).

3.4 Vorderingen tot uithuiszettingen

De vorderingen tot uithuiszettingen worden in kaart gebracht door een bevraging bij de OCMW's in de maand maart. Zij werden gevraagd om de bevraging in te vullen voor **elke melding met een vordering tot uithuiszetting** (verzoekschrift, vrijwillige verschijning of dagvaarding) **gedurende de periode 15 januari 2014 tot en met 31 januari 2014** waarvan het OCMW op de hoogte werd gesteld door de griffier of gerechtsdeurwaarder.

Er wordt vooropgesteld om zicht te krijgen op volgende zaken:

- Aantal vorderingen tot uithuiszetting
- Beperkt profiel
- Verloop van proces en ondernomen acties

We bespreken hieronder het verloop van het onderzoeksproces en het opstellen van de bevraging in dit onderzoeksgedeelte.

3.4.1 Procesverloop

In de startfase van dit onderzoeksgedeelte werd op zoek gegaan naar wat reeds beschikbaar is omtrent uithuiszettingen en op welke manier deze in kaart gebracht kunnen worden. Hiervoor werd contact opgenomen met het vrederecht, de dienst voor strafrechtelijk beleid, de FOD Justitie en het Vast bureau voor statistiek en werklastmeting. Het bleek echter moeilijk om de juiste contactpersonen voor deze informatie te bemachtigen. Vanuit de VVSG zijn cijfers beschikbaar omtrent het aantal uithuiszettingen: in Vlaanderen ging dit over 13.571 huurders die bedreigd werden met uithuiszetting¹¹. Daarnaast zijn er enkele initiatieven waarbij cijfers opgemaakt worden in het kader van projecten of ter voorbereiding van projecten (bijvoorbeeld Samenlevingsopbouw Oost-Vlaanderen voor de regio Sint-Niklaas (2011), Samenlevingsopbouw Oost-Vlaanderen voor de regio Dendermonde (2011)).

Er werd geopteerd om de bevraging via de OCMW's te organiseren. De OCMW's worden immers op de hoogte gebracht wanneer een vordering tot uithuiszetting bij de rechtbank wordt ingeleid¹². Er wordt hierbij echter de bezorgdheid geformuleerd of de OCMW's deze info bijhouden en in hoeverre zij in staat zullen blijken om de gevraagde gegevens in te vullen. Volgende vraag wordt toegevoegd aan dit onderzoeksgedeelte, zodat ook informatie verkregen kan worden van OCMW's die de bevraging niet kunnen invullen: *'Hoeveel meldingen met een vordering tot uithuiszetting kreeg uw OCMW binnen in de periode 15 januari – 31 januari 2014?'*. Daarnaast werd bij elke vraag de categorie 'onbekend' voorzien.

Deze bevraging werd verstuurd naar de secretaris en het hoofd van de sociale dienst¹³ op 3 maart 2014. Er werd nadien een herinnering verstuurd (20 maart 2014). Tijdens de bevragingsperiode werd de respons opgevolgd en werden vragen beantwoord.

---

¹¹ Bron: <http://www.politics.be/persmededelingen/36814/>, geraadpleegd op 7 mei 2014

¹² Bron: http://www.belgium.be/nl/huisvesting/huren_en_verhuren/geschillen/uithuiszetting/, geraadpleegd op 22 januari 2014

¹³ Dit zijn dezelfde contactpersonen als voor de bevraging van de doorgangswoningen.

3.4.2 Opstellen bevraging

De bevraging werd opgesteld aan de hand van een aantal profielkenmerken naar analogie met de overige bevragingen (en aldus op basis van het monitorinstrument (Robeyns et al., 2011) en de MPHASIS-variabelen). Daarnaast werd voor dit specifieke onderzoeksgedeelte de bevraging opgesteld aan de hand van een korte bevraging bij OCMW's naar welke informatie momenteel reeds beschikbaar is en geregistreerd kan worden in verband met de vorderingen tot uithuiszetting. Meer specifiek werden vanuit OCMW Kortrijk voor dit doeleinde geanonimiseerde voorbeelden van verzoekschriften, dagvaardingen en vrijwillige verschijningen ter beschikking gesteld. Deze bevraging werd besproken op de stuurgroep en op basis van de feedback herwerkt.

Er worden acht variabelen in kaart gebracht naar cliëntprofiel, kenmerken van uithuiszetting en hulpverlening. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de variabelen weer:

Domeinen	Variabele
Profiel cliënt	Geslacht Leeftijd Samenstelling huishouden
Kenmerken uithuiszetting	Type van uithuiszetting Aanleiding uithuiszetting Verloop van proces uithuiszetting
Kenmerken hulpverlening	Ondernomen acties OCMW Persoon reeds gekend bij het OCMW?

Hoofdstuk 2

Winteropvang

We starten dit hoofdstuk met een overzicht te geven van het huidige aanbod winteropvang in Vlaanderen. Vervolgens bespreken we de resultaten van de bijkomende meting die georganiseerd werd gedurende de periode 15 januari 2014 tot en met 31 januari 2014. Afsluitend geven we een bespreking van de analyses van deze resultaten.

1 Overzicht winteropvang

In wat volgt geven we per winteropvang een kort overzicht van de werking, capaciteit, doelgroep, duurtijd, kostprijs, hulpverlening en manier van aanmelden. Daarnaast verwijzen we graag naar het onderzoek van de VVSG en het SAW voor meer uitgebreide informatie over de winteropvang van Vlaanderen.

Om deze informatie op te stellen, werd gebruik gemaakt van de overzichten die ter beschikking werden gesteld door de provinciale verantwoordelijken en van gegevens uit de contacten met de betrokken verantwoordelijken van de winteropvang.

1.1 Provincie Antwerpen

In de stad Antwerpen is het aanbod voor winter- en noodopvang complementair en doelgroepgericht. In de Biekorf biedt men opvang aan voor mensen met een verslaving en/of psychische problematiek, in Victor 4 biedt men winteropvang voor verblijfsgerechtigde acute daklozen, in Victor 5 voor mensen met een precair verblijfsstatuut en in Victor gezinsopvang tot slot opvang voor gezinnen (Eindrapport project winterhulp Victor, 2013).

De Biekorf	
Omschrijving winteropvang	Bestaande nachtopvang: uitbreiding in de winterperiode CAW Metropool
Capaciteit	Standaard: 44 bedden in 22 kamers Winteruitbreiding: 16 extra bedden
Doelgroep	Chronisch daklozen met verslaving- en/of psychiatrische problematiek
Duurtijd	Onbeperkt
Kostprijs	2,5 euro/nacht
Hulpverlening	Bed, bad, brood. Bij vraag of indien aangewezen, toeleiding naar hulpverlening (via liaisonwerking)
Aanmelding	Via de Biekorf zelf

De winteropvang-shelters in Antwerpen:

Victor-shelters¹⁴

Omschrijving winteropvang	Tijdens de winterperiode: worden extra shelters georganiseerd (OCMW en CAW De Terp)
Capaciteit	Victor 4: 35 bedden (uitbreiding mogelijk tot 64 bedden) Victor 5: 65 bedden (uitbreiding mogelijk tot 128 bedden) Victor gezinsopvang: 5 opvangstudio's
Doelgroep	Victor 4: Verblijfsgerechtigde personen in acute dakloosheid - Uitsluitingscriteria: Verslavingsproblematiek Victor 5: Dakloze personen met een precair verblijfsstatuut, lokale gebondenheid aan Antwerpen Victor gezinsopvang: (nieuw in 2013-2014, voorheen opvang in Sociaal Hotel De Passage)
Duurtijd	Onbeperkt
Kostprijs	2,5 euro/nacht
Hulpverlening	Bed, bad, brood
Aanmelding	Victor 4, via gezamenlijke dispatch: - OCMW: personen zonder inkomen of een inkomen lager dan het leefloon, zij zien mensen fysiek - CAW: personen met een inkomen, telefonische dispatch Victor 5, via dispatch in eigen huis

¹⁴ Eindrapport project winterhulp Victor, groeps- en individuele begeleiding aan acute en chronische daklozen, 2013, Callens, P. CAW/OCMW Antwerpen/Stad Antwerpen

Winteropvang in het Arrondissement Turnhout:

Arrondissement Turnhout¹⁵	
Omschrijving winteropvang	Winternoodplan – plan tot uitbreiding naar reguliere nachtopvang CAW, Welzijnszorg, OCMW's van het arrondissement Turnhout
Capaciteit	/ In eerste instantie bekijkt men of de cliënt in het CRC Turnhout terecht kan. Indien dit niet het geval is, wordt op zoek gegaan naar een andere oplossing.
Doelgroep	Daklozen
Duurtijd	Uitgangspunt: winternoodopvangplan zorgt voor een eerste onderdak vanaf de aanmelding tot aan de eerstvolgende werkdag. Op deze eerste werkdag kan het bevoegde OCMW samen met de cliënt op zoek gaan naar een meer permanente oplossing.
Kostprijs cliënt	Er wordt bekeken welk OCMW bevoegd is voor de betaling.
Hulpverlening	
Aanmelding	CRC Turnhout (CAW De Kempen) heeft een regiefunctie in dit winternoodopvangplan. Alle aanmeldingen komen bij hen terecht, zij bekijken welke oplossing het meest geschikt is.

¹⁵ Denktank thuislozen, winternoodplan.

1.2 Provincie Oost-Vlaanderen

In Oost-Vlaanderen bestaat het winteraanbod uit de nood- en winteropvang in Gent en de winterwerking in Aalst.

Gent¹⁶

Omschrijving winteropvang	Uitbreiding van bestaande nachtopvang: <ul style="list-style-type: none"> - Nachtopvang CAW Artevelde - Nachtopvang Huize Triest
Capaciteit	Standaard capaciteit: <ul style="list-style-type: none"> - Nachtopvang CAW: 25 personen - Huize Triest: 25 personen Uitbreiding bestaande capaciteit: <ul style="list-style-type: none"> - 40 bedden voor volwassenen, 10 bedden voor kinderen - Lege bedden nachtopvang Plus
Doelgroep	Alleenstaanden (met kinderen), jongvolwassenen, koppels (met kinderen), mannen en vrouwen Toegankelijk voor rolstoelgebruikers en huisdieren
Duurtijd	Doorheen het jaar: een beperking van 5 op 14 nachten In een bepaalde periode in de winter vervalt dit en is dagelijkse overnachting mogelijk mits tweewekelijkse doorverwijzing door hulpverlener en dagelijkse reservatie.
Kostprijs cliënt	Kosteloos
Hulpverlening	Bed, bad, brood Ten laatste de tweede nacht moet de cliënt langsgaan bij één van de gespecialiseerde toeleiders.
Aanmelding	Reservatie via 0800-nummer. Bij het begin van elke reeks samen met de hulpverlener, nadien elke nacht zelf te reserveren.

---

¹⁶ THULOZO overzicht

De winteropvang van Aalst:

Aalst¹⁷	
Omschrijving winteropvang	De bed, bad, brood werking van Niemandsland wordt aangevuld in periodes van vrieskoude in het kader van het winternoodplan. Openingsuren tussen 20u en 10u 's morgens. Samenwerking/overleg met OCMW/Stad Aalst
Capaciteit	Bed, bad, brood Niemandsland: 6 bedden Uitbreiding in kader winternoodplan: 7 bedden en polyvalente zaal in noodgevallen
Doelgroep	Mannen en vrouwen vanaf 18 jaar, eventueel vergezeld van hun partner en/of kinderen
Duurtijd	Buiten winterperiode: maximaal 1 tot 3 nachten In winterperiode: geen limiet op het aantal overnachtingen
Kostprijs cliënt	Kosteloos
Hulpverlening	Bed, bad, brood
Aanmelding	Bij het CAW zelf

¹⁷ Winternoodplan 2012-2013 CAW RA

1.3 Provincie West-Vlaanderen

In West-Vlaanderen wordt winteropvang georganiseerd in de steden Kortrijk, Oostende, Brugge en Roeselare. Voor deze provincie kon eveneens gebruik gemaakt worden van de gegevens die in kaart werden gebracht in het kader van een thesisopdracht.

Kortrijk¹⁸

Omschrijving winteropvang	Winteropvang: noodopvang met hotelfunctie (19u30 – 8u30) CAW Stimulans en CAW Piramide, Stad Kortrijk, OCMW en Straathoekwerk
Capaciteit	10 bedden, bij winternoodplan een uitbreiding tot 15 bedden. Opgetrokken tot 20 bedden sinds 21 januari 2014 wegens een grote vraag naar nachtopvang.
Doelgroep	Dak- en thuislozen die niet (meer) terecht kunnen in het bestaande netwerk van opvanginitiatieven en dringend nood hebben aan een veilige, toegankelijke en laagdrempelige slaappleaks
Duurtijd	Bij gewone nachten: maximum 5 op de 8 nachten Bij winternoodplan: geen beperking Bij grotere vraag dan aanbod: lotingsysteem
Kostprijs	Kosteloos.
Hulpverlening	Bed, bad, brood
Aanmelding	Bij de winteropvang zelf

---

¹⁸ Inhoudelijke en financiële analyse van de diverse nachtopvang/winteropvangprojecten in West-Vlaanderen 2012/2013

De winteropvang van Oostende:

Oostende	
Omschrijving winteropvang	Winteropvang Oostende: noodopvang met hotelfunctie (18u – 9u) Sociaal huis Oostende, Stad Oostende, Straathoekwerk en CAW & JZ Middenkust
Capaciteit	20 bedden, waarvan 2 voor clandestienen (doelgroep personen die zijn/haar identiteit niet bekend willen maken) 2012 - 2013: Uitbreiding mogelijk naar 23 bedden 2013 – 2014: Uitbreiding mogelijk naar 24 bedden Bij winternoodplan, kazerne Zeebrugge: 30 bedden Bij grotere vraag dan aanbod: lotingsysteem voor mensen die 5 of meer nachten van de voorbije 8 dagen in de winteropvang verbleven. Op deze manier kunnen de eerste vijf nachten gewaarborgd worden.
Doelgroep	Dak- en thuislozen die niet (meer) terecht willen/kunnen in het bestaande netwerk van opvanginitiatieven en dringend nood hebben aan een veilige, toegankelijke en laagdrempelige slaappleats. (geen uitsluitingscriteria)
Duurtijd	Ongelimiteerd, tenzij vraag groter dan het aanbod is.
Hulpverlening	Bed, bad, brood
Aanmelding	Opvang zelf

De winteropvang van Brugge:

Brugge	
Omschrijving winteropvang	<p>2012 -2013: Noodopvang verspreid over 4 woonentiteiten: de dakloze krijgt een sleutel van de woning, de volgende werkdag wordt hij verwacht tussen 9 en 10u 's morgens in 't Sas, waar een mogelijkheid voorzien wordt om een ontbijt en douche te nemen.</p> <p>CAW Regio Brugge, OCMW Brugge en Vereniging 't Sas</p> <p>2013 – 2014: keuze voor permanente nachtopvang. Aanmelding tussen 19u30 en 20u.</p> <p>CAW Regio Brugge, OCMW Brugge en Vereniging 't Sas</p>
Capaciteit	<p>2012 – 2013: 4 leegstaande woningen van het OCMW, met telkens 2 bedden (8 – 12 bedden beschikbaar).</p> <p>Bij winternoodplan: tot 18 bedden</p> <p>2013 – 2014: 8 kamers (per kamer kan 1 cliëntsysteem opgevangen worden)</p>
Doelgroep	<p>Uitsluitingscriteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Personen die illegaal in het land verblijven - Personen die de huisregels niet respecteren
Duurtijd	<p>2013 - 2014: 5 op de 8 nachten</p> <p>Bij vrieskoude: wegvallen van de stopnachten</p>
Kostprijs	<p>2012 – 2013: Vanaf de 6^e nacht: 5€/nacht</p> <p>2013 – 2014: Gratis</p>
Hulpverlening	<p>Bed, bad, brood. Vrijblijvend mogelijkheid om beroep te doen op doorverwijzing naar hulpverlening.</p>
Aanmelding	<p>Opvang zelf door professionele medewerker</p>

De winteropvang van Roeselare:

Roeselare	
Omschrijving winteropvang	De winteropvang wordt voorzien in de periode van 01.12.2013 tot 31.04.2014.
Capaciteit	8 bedden. Indien nood hoog zou blijken, kan bekeken worden om het aanbod te verhogen eventueel.
Doelgroep	Daklozen die niet meer terecht kunnen in het bestaande netwerk van opvanginitiatieven EN dringend nood hebben aan een veilige, toegankelijke en laagdrempelige slaappleats. Mensen met een verblijfsrecht in België van minstens 1 jaar
Duurtijd	Maximaal drie opeenvolgende nachten. Indien deze periode verstreken is, kan een nieuwe aanvraag ingediend worden voor opnieuw een periode van maximaal drie nachten. Toegang tot de woningen: 17u 's avonds tot 8u30 's morgens.
Hulpverlening	Bed, bad, brood Geen enkele voorwaarde tot bijkomende hulpverlening. Indien hier vraag naar is, kan dit geboden worden vanuit de gewone werking van de sociale dienst OCMW.
Aanmelding	Gekende cliënten kunnen zich aanmelden bij hun maatschappelijk werker in de burelen. Niet gekende cliënten van OCMW Roeselare kunnen zich te allen tijde aanmelden aan het onthaal van de sociale dienst. Dit tijdens de kantooruren.

1.4 Provincie Limburg

In Limburg wordt enkel winteropvang voorzien in Hasselt.

Hasselt

Omschrijving winteropvang	Uitbreiding van de reguliere noodopvang, in hetzelfde gebouw als de crisisopvang. CAW Limburg, OCMW Genk, OCMW Hasselt
----------------------------------	---

Capaciteit	10 bedden, mogelijke uitbreiding tot 16 bedden
-------------------	--

Doelgroep	Uitsluitingscriteria: <ul style="list-style-type: none"> - Personen die illegaal in het land verblijven - Personen die problematisch gedrag stellen
------------------	--

Duurtijd

Hulpverlening	Reguliere noodopvang: personen die reeds in begeleiding zijn of een opstap willen maken richting begeleiding Winteropvang: Bed, bad, brood
----------------------	---

Aanmelding

1.5 Vlaams-Brabant

In Vlaams-Brabant wordt winteropvang voorzien in Leuven en Vilvoorde. De winteropvang van Halle is niet van start gegaan dit jaar. De betrokken actoren geven aan dat deze opstart te snel zou zijn geweest voor hen. Er werd gekozen om het plan te veranderen en geen bedden te voorzien. In plaats daarvan wordt een outreachproject opgestart om de noden, de vragen en de doelgroep te leren kennen en anderzijds om een draagvlak te creëren om het volgende jaar een winteropvang uit te bouwen.

De winteropvang in Leuven:

Leuven	
Omschrijving winteropvang	Extra georganiseerde winteropvang CAW Leuven en OCMW Leuven
Capaciteit	11 bedden
Doelgroep	Dakloze meerderjarigen (mannen en vrouwen) die in de regio Leuven verblijven en gebruik willen maken van de winteropvang Uitsluitingscriteria: <ul style="list-style-type: none"> - Gezinnen met minderjarige kinderen (afspraken hierover met OCMW) - Mensen met ernstige, acute verslavings- en/of psychiatrische problematiek - Mensen die onder invloed zijn - Mensen die zich niet willen voegen naar de huisregels - Mensen die illegaal in België verblijven - Mensen die uitsluitend met huisdier wensen te komen
Duurtijd	Mogelijk gedurende twee opeenvolgende nachten, verlengbaar naar 5 nachten op de 12. Na 12 dagen opnieuw de mogelijkheid om 5 nachten te verblijven. Verandering: naar 5 op 8 nachten.
Hulpverlening	Nazorgtraject CAW. Hulpverleners CAW-onthaal zijn aanwezig bij het ontbijt
Aanmelding	Intake via KOC Leuven

De winteropvang in Vilvoorde:

Vilvoorde

Omschrijving winteropvang	Winteropvang die open is wanneer het vriest en de twee nachten nadien. Hiervoor wordt gekeken naar de KMI-weersvoorspellingen. De opvang is open tussen 20u en 8u 's morgens. Samenwerking OCMW, CAW
Capaciteit	10 personen
Doelgroep	Uitsluitingscriteria: <ul style="list-style-type: none"> - Personen die illegaal in het land verblijven - Regiogebondenheid aan Vilvoorde Indien cliënten zich aanmelden om 20u, wordt geen intake meer georganiseerd en kan iedereen binnen.
Duurtijd	Drie opeenvolgende nachten (verder te evalueren).
Hulpverlening	
Aanmelding	Overdag: OCMW of CAW Vanaf 20u: winteropvang zelf

---

2 Winteropvang: analyse

In dit gedeelte geven we de analyses en de bespreking weer van de bevraging van de gebruikers van de winteropvang in Vlaanderen. Vooreerst bespreken we het aantal cliënten dat gedurende de bevragingsperiode gebruik maakte van de verschillende winteropvangcentra in Vlaanderen. Daarnaast bespreken we van deze groep gebruikers de bevraagde kenmerken naar profiel, huisvesting, thuisloosheid, gezondheid en instellingsverleden.

2.1 Aantal cliënten in winteropvang

Tijdens de bevragingsperiode van 15 januari 2014 tot en met 31 januari 2014 werden 732 cliënten boven de zestien jaar geregistreerd in de verschillende winteropvangcentra van Vlaanderen. Naast deze 732 cliënten werden eveneens 30 vergezellende kinderen geregistreerd in de bevraging. Tabel 1 geeft de verdeling van de respons per winteropvangcentrum weer.

Tabel 1 Verdeling van het aantal personen dat gedurende de periode 15 januari 2014 – 31 januari 2014 gebruik maken van de winteropvang (N=732)

	Winteropvang	
	Aantal	%
Antwerpen	273	37.2
Antwerpen Biekorf	80	10.9
Antwerpen Victor gezinsopvang	1	0.1
Antwerpen Victor 4	50	6.8
Antwerpen Victor 5	140	19.1
Antwerpen Noodopvang De Passage	2	0.3
Gent	176	24.0
Oostende	95	13.0
Arrondissement Turnhout	37	5.1
OCMW's	33	4.5
CRC- CAW Kempen	4	0.6
Kortrijk	37	5.1
Hasselt	31	4.2
Aalst	26	3.6
Brugge	20	2.7
Leuven	18	2.5
Roeselare	14	1.9
Vilvoorde	5	0.7
Vlaanderen	732	100

Om op basis van deze respons te bekijken hoeveel unieke cliënten tijdens de bevragsingsperiode verbleven in de winteropvangcentra van Vlaanderen, vullen we deze aan met twee andere aspecten.

Een eerste aspect hierbij vormt het aantal personen dat tijdens deze bevragsingsperiode in een andere winteropvang verbleef dan degene waar hij/zij nu verblijft en daar eveneens opgenomen werden in de registratie (= dubbeltellingen). Deze informatie bekomen we op basis van volgende vraag die opgenomen werd in de bevraging:

'Verbleef de cliënt in de periode 15 januari 2014 – 31 januari 2014 in een andere winteropvang dan degene waar hij/zij momenteel verblijft?'

Voor 78 personen en twee kinderen¹⁹ werd aangegeven dat zij tijdens de periode van de bevraging in een andere winteropvang verbleven (n= 724, waarvan voor 221 personen 'onbekend' werd aangeduid).

Een tweede aspect dat we meenemen bij het berekenen van het aantal unieke gebruikers tijdens de bevragingsperiode, zijn het aantal (gekende) missings. Vanuit winteropvangcentra Victor 4 werd aangegeven dat niet alle cliënten mee opgenomen konden worden in de bevraging wegens moeilijke haalbaarheid voor de bevraging bij de OCMW-dispatch. De CAW-registratie voor Victor 4 verliep via verschillende toeleiders. Bij beide dispatch diensten werden de reguliere registratiegegevens voor de bevragingsperiode opgevraagd. Door deze cijfers naast het aantal geregistreerde gebruikers in het kader van het onderzoek te leggen, kon bekomen worden dat 44 personen boven de 16 jaar en 25 kinderen niet mee opgenomen werden in de bevraging, maar wel verbleven in Victor 4 tijdens deze periode. Voor de andere winteropvangcentra werden geen problemen gemeld.

Om het aantal gebruikers van de winteropvang tijdens de periode 15 januari 2014 – 31 januari 2014 in kaart te brengen, maken we volgende beredenering:

(Totaal respons van de bevraging) – (dubbeltellingen) + (gekende missings) = aantal unieke personen

Concreet met de gegevens uit de bevraging komen we uit dat er in de winteropvangcentra van Vlaanderen **711 unieke personen boven de zestien jaar en 53 kinderen** verbleven tijdens de bevragingsperiode.

(723 personen, 30 vergezellende kinderen) – (65 personen, twee kinderen) + (44 personen, 25 kinderen)
= 711 personen, 53 kinderen

2.2 Weigerings

Naast het aantal personen en het profiel van deze personen werd aan de winteropvangcentra eveneens gevraagd om het aantal weigerings volgens de reden van weigering bij te houden gedurende de registratieperiode. Op deze manier kunnen we het aantal gebruikers aanvullen met (een deel van) de niet-beantwoorde vraag. In tabel 2 worden deze gegevens per winteropvang weergegeven. Hierbij werden geen gegevens bekomen voor de winteropvangcentra Victor 5 en Aalst. Voor Victor 4 werden deze gegevens bekomen door de registraties bij CAW- en OCMW-dispatch, inloopcentrum De Steenhouwer en het outreachteam.

Er werden 593 weigerings geregistreerd door de winteropvangcentra. Dit cijfer betreft niet het aantal unieke cliënten dat over de periode 15 januari 2014-31 januari 2014 geweigerd werd, maar het aantal aanvragen tot een slaapplek in de winteropvang gedurende deze periode. Het grootste gedeelte van deze aanvragen (416/593) betreffen de weigerings wegens volzet. Men name de

---

¹⁹ Vanuit de winteropvang van Gent wordt volgende bezorgdheid over dit cijfer meegenomen: er zijn drie verschillende locaties in Gent waar winteropvang aangeboden wordt, mogelijk werd voor deze stad de vraag anders geïnterpreteerd en werden de verschillende locaties eveneens als 'andere winteropvang' meegenomen in deze vraag. Dit gaat over 13 personen die in Gent geregistreerd werden als 'verbleef eveneens in een andere winteropvang tijdens de bevragingsperiode'. We besluiten om deze personen niet mee te nemen in deze vraag.

winteropvang in Gent neemt hiervan een groot gedeelte in (333), Kortrijk volgt hierbij met 39 weigeringen. Deze weigeringen in Kortrijk vonden plaats tijdens de periode 15 januari 2014 – 21 januari 2014. Nadien werd de opvangcapaciteit in deze winteropvang opgetrokken.

Tabel 2 Turving van het aantal weigeringen volgens de reden van weigering (N=593) in de periode 15 januari 2014 - 31 januari 2014.

	Antwerpen- Victor 4	Antwerpen Biekorf	Vilvoorde	Leuven	Hasselt	Brugge	Roeselare	Oostende	Kortrijk	Gent	Arrondissem- ent Turnhout	Vlaanderen
Opvang is volzet	14 + 6 kinderen	0	0	0	6	0	0	1	39	333	17	416
De cliënt heeft geen wettige verblijfsvergunning	0	3	0	2	1	0	1	0	0	0	0	7
De cliënt kan het verblijf niet betalen	0	0	0	NVT	0	NVT	0	0	0	0	0	0
De cliënt heeft de maximumverblijfsduur overschreden	0	0	0	1	0	18	0	0	0	0	2	21
De cliënt is niet afkomstig uit de regio en heeft daarom geen toegang tot de opvang	1	0	0	0	5	NVT	0	0	0	0	7	13
De cliënt wordt geweigerd omdat hij bij een voorgaand verblijf de huisregels niet heeft opgevolgd	0	8	0	0	3	1	0	0	1	0	4	17
De cliënt heeft een huisdier en deze zijn niet toegelaten	0	0	0	0	0	NVT	0	0	0	0	0	0
De cliënt is te zeer onder invloed van alcohol/drugs	0	0	0	8	0	0	0	0	0	0	5	13
De cliënt heeft geen reservatie	0	0	0	0	0	NVT	0	0	0	49	0	49
Andere:	18	0	0	0	0	0	0	1	2	30	6	57
Totaal	39	11	0	11	15	19	1	2	42	412	41	593

2.3 Profielkenmerken cliënt

We bespreken bij profielkenmerken van de cliënt de volgende variabelen: geslacht, leeftijd, vergezellende personen in de winteropvang, inkomen, kennis van het Nederlands, wettelijke nationaliteit, verblijfstatuut en geboorteland van de cliënt.

2.3.1 Geslacht

Bij de bevraging komt naar voren dat over Vlaanderen in het algemeen mannen gebruik maken van de winteropvang (84.5%) in tegenstelling tot een kleinere groep vrouwen (15.5%). In tabel 3 geven we de verdeling van geslacht per winteropvang weer. We zien dat deze varieert van winteropvang tot winteropvang (bijvoorbeeld Arrondissement Turnhout met ongeveer een gelijke verdeling), maar over het algemeen een meerderheid van mannen aanwezig is in de opvangcentra.

2.3.2 Leeftijd

De gegevens van leeftijd worden in tabel 3 weergegeven per winteropvang. Naar leeftijd zien we dat een groot gedeelte van de gebruikers de leeftijd heeft tussen de 30 en 49 jaar (50%).

In bepaalde winteropvangcentra (Antwerpen Victor 4 OCMW en Gent) werden bij het registreren andere categorieën gebruikt voor de leeftijd. We kunnen op basis hiervan de cijfers aanvullen van tabel 3 voor het aantal jongeren. Er werden vanuit Gent en Antwerpen in het totaal 12 personen geregistreerd tussen de 18 en 25 jaar. Dit maakt dat het aantal jongvolwassenen in het totaal op 75 personen uitkomt, ofwel 10.2% (n=732). Eén op tien in de winteropvang is bijgevolg jonger dan 25 jaar.

Daarnaast zien we dat het aantal ouderen relatief beperkt is in de winteropvang: zo blijkt er niemand boven de 70 jaar geregistreerd werd tijdens de bevragsperiode. Ook hier kunnen de cijfers aangevuld worden op basis van de andere categorie: er werd voor één persoon in Gent boven de 60 jaar aangeduid. Dit brengt het totaal aantal ouderen op 20, oftewel 2.7% (n=732).

In de verdeling van leeftijd zien we ook hier de variatie tussen de winteropvang: tussen centra waar nauwelijks tot geen jongvolwassenen aanwezig zijn (Kortrijk en Vilvoorde), naar centra waar jongeren meer plaats innemen tot de helft op het moment van de bevraging (vb. Roeselare).

Tabel 3 Profielkenmerken van de gebruikers van de winteropvang

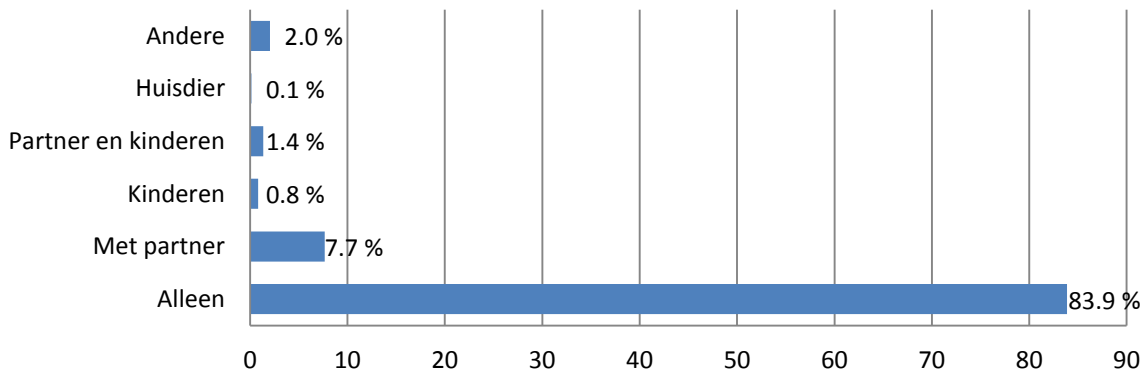
Profielkenmerken gebruikers winteropvang, %	Antwerpen (n= 273)	Arrondissement Turnhout (n= 37)	Gent (n= 176)	Aalst (n= 26)	Kortrijk (n= 37)	Oostende (n= 95)	Roeselare (n= 14)	Brugge (n= 20)	Hasselt (n= 31)	Leuven (n= 18)	Vilvoorde (n= 5)	Vlaams
Geslacht (n=691)												
Man	91	54	83	81	89	87	79	85	63	100	100	85
Vrouw	9	46	17	19	11	13	21	15	37	0	0	15
Leeftijd (n=622)												
< 18 jaar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0
18 – 20 jaar	1	14	2	0	0	4	14	15	0	0	0	3
21 – 25 jaar	1	19	10	17	0	14	36	0	16	0	0	7
26 – 29 jaar	8	14	10	9	19	6	0	20	16	17	0	10
30 – 39 jaar	35	29	19	8	28	25	43	25	52	28	0	30
40 – 49 jaar	34	16	27	50	34	27	7	25	3	22	40	29
50 – 59 jaar	16	3	19	8	8	14	0	5	10	28	60	14
60 – 69 jaar	4	0	2	0	8	2	0	10	0	0	0	3
Onbekend	1	5	11	8	3	8	0	0	3	0	0	4
Nationaliteit (n=720)												
Belg	31	86	14	69	65	73	92	85	94	72	40	54
Niet-Belg	67	11	52	0	35	27	8	15	3	22	60	40
Onbekend	2	3	34	31	0	0	0	0	3	6	0	6

2.3.3 Samenstelling huishouden op moment winteropvang

'Vergezeld door'

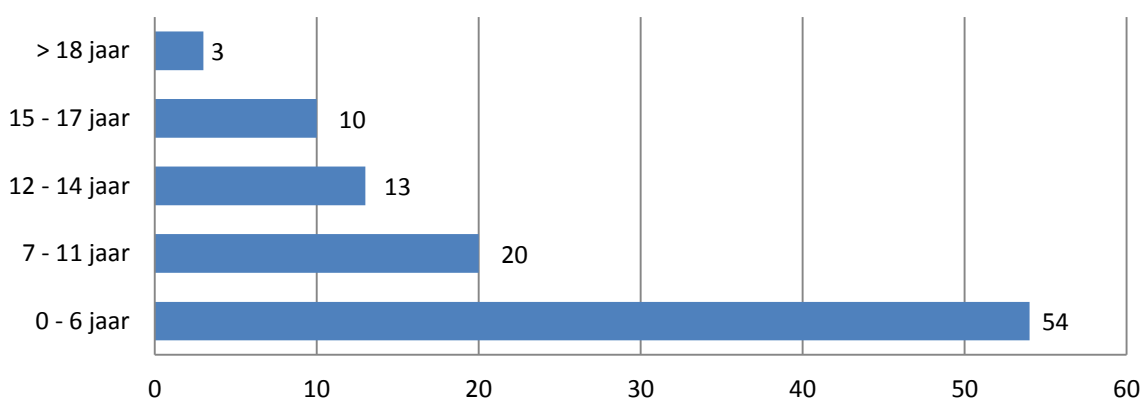
'Vergezellende kinderen' (aantal en leeftijd)

In figuur 2 geven we de verdeling weer naar vergezellende personen in de winteropvang. We zien dat het grootste gedeelte alleen naar de winteropvang komt (83.9%) en gezinnen met kinderen (zowel vergezeld door partner en kind als zonder partner en met kind) 2.2% van de populatie vormen.

Figuur 2 Vergezellende personen bij de cliënt in de winteropvang (in %, n=702)

Tijdens de bevestigingsperiode werden 30 kinderen geregistreerd. In figuur 3 wordt hiervoor de verdeling van de leeftijd weergegeven. De helft van deze kinderen is tussen de nul en zes jaar. Bekeken naar de verschillende winteropvangcentra, verbleven acht kinderen in Antwerpen, acht kinderen in het arrondissement Turnhout en 14 kinderen in Gent. Als we dit bekijken naar gezinsgrootte, gaat het hierbij om zeven gezinnen met één kind, vijf gezinnen met twee kinderen, één gezin met drie kinderen en twee gezinnen met vijf kinderen.

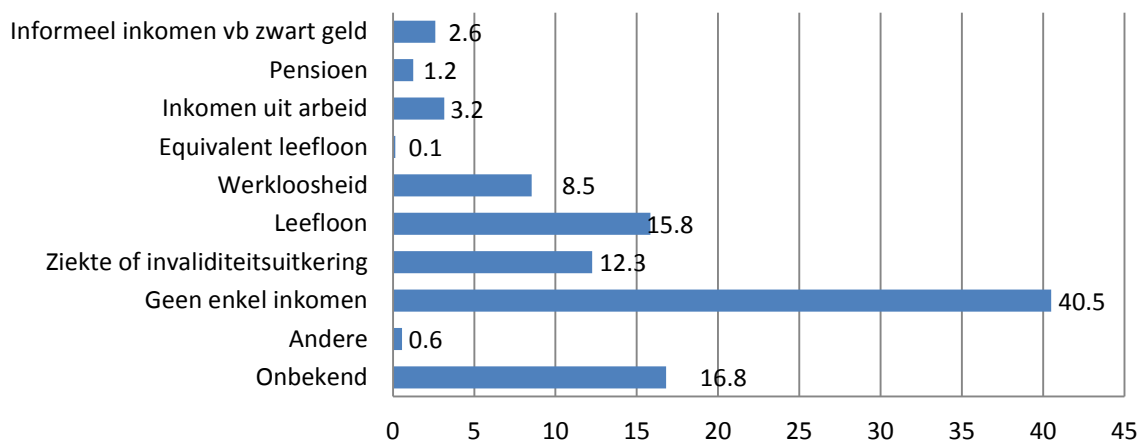

Figuur 3 Vergezellende kinderen in de winteropvang, weergegeven volgens leeftijd (in %, n= 30)

2.3.4 Economische kenmerken

Inkomen (meerdere opties mogelijk)

We zien dat 40.5% van de gebruikers van de winteropvang over geen enkel inkomen beschikt. Daarnaast zijn leefloon (15.8%) en ziekte- of invaliditeitsuitkering (12.3%) de meest voorkomende inkomens. Anderzijds staat hier tegenover dat 3.1% van de gebruikers van de winteropvang een inkomen uit arbeid heeft.

Figuur 4 Inkomen van de gebruikers van de winteropvang (meerdere antwoorden mogelijk, in %, n= 726)

2.3.5 Nationaliteit en migratieachtergrond

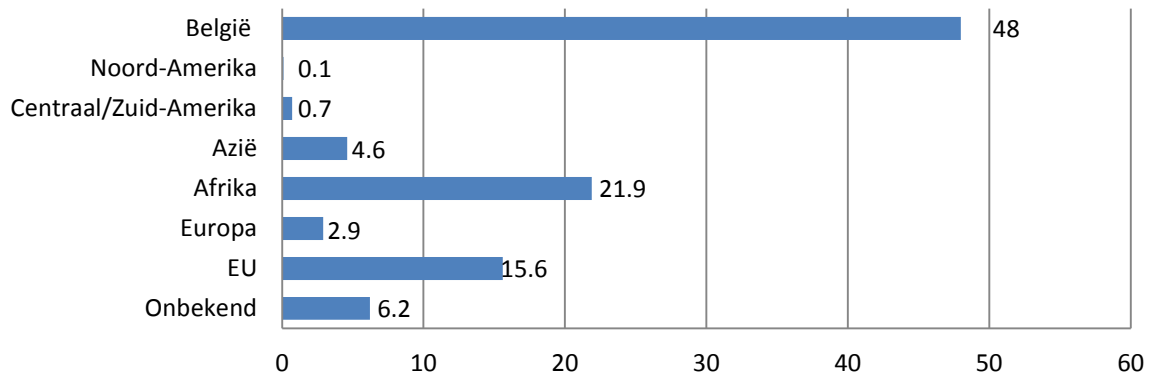
Kennis van het Nederlands

Bij de respondenten (n= 663) komt naar voren dat 67.5% van de gebruikers kennis van het Nederlands heeft. Daarnaast wordt aangegeven dat 13.8% geen kennis heeft van het Nederlands, maar wel Frans of Engels spreekt en 9.3% een andere taal spreekt (meer specifiek: Pools (3%), Roemeens (1.1%) en Russisch (0.6%)).

Nationaliteit en geboorteland

We kunnen de verdeling volgens nationaliteit in tabel 3 bekijken volgens winteropvang. In het algemeen voor Vlaanderen zien we dat iets meer dan de helft van de gebruikers van de winteropvang 'Belg' als nationaliteit heeft (53.8%, n=720). Voor 40.5% wordt aangegeven dat de nationaliteit 'niet-Belg' betreft. Bij het verder bekijken van deze gegevens, komen we uit dat 19.9% uit Afrika komt (meer specifiek: Marokko (10.7%) en Algerije (4%)). Dit wordt gevolgd door de Europese Unie (11.7%), met name Polen (5.3%) en Roemenië (1.9%). Daarnaast wordt aangegeven dat de 4.7% van de gebruikers uit Europa komen (met name Bulgarije: 2.8%), uit Azië (3.5%) en uit Centraal- en Zuid-Amerika (0.6%).

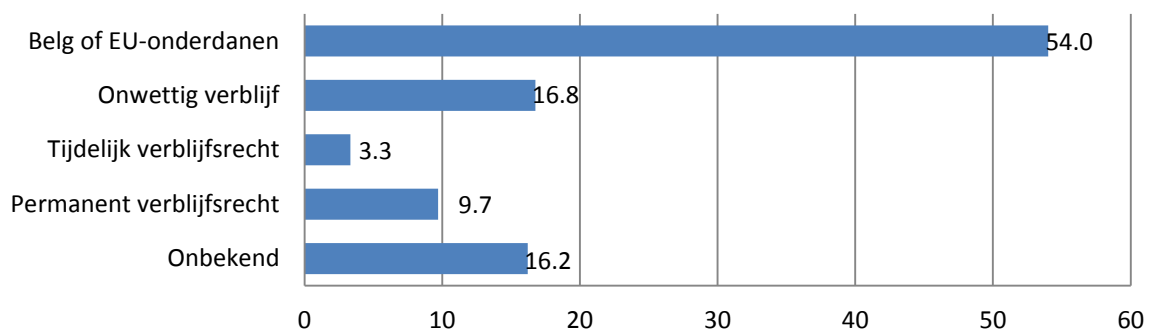
Naar geboorteland zien we volgende verdeling (zie figuur 5), waarbij 48% van de gebruikers in België is geboren.

Figuur 5 Geboorteland van de gebruikers van de winteropvang (n=714, in %)

Verblijfsstatuut

In figuur 6 zien we de verdeling van het verblijfsstatuut van de gebruikers van de winteropvang. Iets meer dan de helft (54.0%) is hierbij Belg of EU-onderdaan. Daarnaast beschikt 9.7% over een permanent verblijfsrecht. 16.8% echter heeft een onwettig verblijf.

Figuur 6 Verblijfsstatuut van de gebruikers van de winteropvang (n= 722, in %)

Naar winteropvang uitgesplitst, zien we dat de grootste groep van personen met een onwettig verblijf zich in Antwerpen bevindt (71.1%, n= 121) en daarnaast in Oostende (9.9%), Kortrijk (9.8%) en Gent (6.6%). Hierbij is het echter belangrijk om rekening te houden met de beoogde doelgroep van de winteropvangcentra en de exclusiecriteria die gehanteerd worden. Dit zorgt bijvoorbeeld voor het hogere cijfer in Antwerpen, waar een gedeelte van de winteropvang specifiek gericht is op mensen met een precair verblijfsstatuut. We verwijzen hiervoor naar het aanbodgedeelte in dit hoofdstuk.

Als we deze cijfers bekijken naar aanwezige kinderen, zien we dat er twee kinderen met een tijdelijk verblijfsrecht (6.7%, n=30) geregistreerd werden. Naar vergezellende personen met een tijdelijk verblijfsrecht is dit één persoon met kinderen en één persoon vergezellend door partner en kind. Er werden geen kinderen en gezinnen met een onwettig verblijfsstatuut geregistreerd ('onbekend' voor vier gezinnen).

2.4 Kenmerken huisvesting

Naast de profielkenmerken werd een deel van de bevraging gewijd aan kenmerken van de huisvesting. We bespreken achtereenvolgens de (niet-winteropvang) verblijfplaats van de cliënt en de locatie waar de cliënt de voorafgaande maand verbleef.

2.4.1 Verblijfplaats cliënt

Bij het bekijken van de verblijfplaatsen van de gebruikers van de winteropvang zowel tijdens de voorbije maand als wanneer hij/zij niet in de winteropvang slaapt, komen volgende zaken naar voren.

Een eerste aspect vormt dat de verblijfplaatsen van de gebruikers van de winteropvang, indien deze niet winteropvang is en tijdens de voorbije maand, erg gevarieerd zijn²⁰. Vaak zijn deze verblijfplaatsen instabiel: dakloos/zwervend, kraakpand of woning derden of zijn dit verblijfplaatsen die gerelateerd zijn aan een vorm van hulpverlening: algemeen opvangcentrum²¹, nachtopvang voor langdurig verblijf, psychiatrisch ziekenhuis, ... Dakloos of zwervend vormt bij beide variabelen echter de meest voorkomende vorm van 'verblijfplaats' voor de gebruikers van de winteropvang.

Bij twee op tien gebruikers weten hulpverleners niet waar de cliënt zich op de overige momenten bevindt wanneer hij/zij niet in de nachtopvang slaapt.

---

²⁰ Winteropvang als verblijfplaats komt naar voren bij de categorie 'andere' in deze bevraging (0.8% voor de 'niet-nachtopvang' en 4.1% voor 'de voorbije maand').

²¹ In de antwoordcategorieën werd 'algemeen opvangcentrum' en 'nachtopvang voor langdurig verblijf' opgenomen. Deze categorieën blijken echter niet duidelijk en vatbaar voor interpretatie.

Tabel 4 (Overige) verblijfplaats van de gebruikers van de winteropvang

	Waar sliep de cliënt in hoofdzaak tijdens de voorbije maand? (n=728 ²²) %	Waar slaapt de cliënt wanneer hij/zij niet in de nachtopvang slaapt? (n=726 ²³) %
Eigen woning	5.6	3.4
Woning partner	4.5	2.8
Woning ouders	1.9	2.1
Woning derden	<u>9.3</u>	<u>16.8</u>
Studentenwoning	0.0	0.1
Caravan/woonwagen	0.7	1.8
Dakloos/zwervend	<u>23.8</u>	<u>44.6</u>
Kraakpand	5.5	<u>10.2</u>
Hotel/logementshuis	0.3	1.0
Algemeen opvangcentrum	<u>9.3</u>	0.8
Opvangcentrum voor jongeren	0.0	0.0
Crisisopvangcentrum	2.1	1.4
Opvangcentrum voor asielzoekers	0.3	0.1
Nachtopvang voor langdurig verblijf	<u>11.5</u>	0.6
Residentiële drughulpverlening	0.4	0.3
Psychiatrisch ziekenhuis	1.5	1.1
Algemeen ziekenhuis	0.4	0.6
Rusthuis/serviceflat	0.0	0.0
Gevangenis	2.3	0.7
Schip	0.0	0.4
Onbekend	<u>18.8</u>	<u>21.3</u>
Andere	7.3	4.1

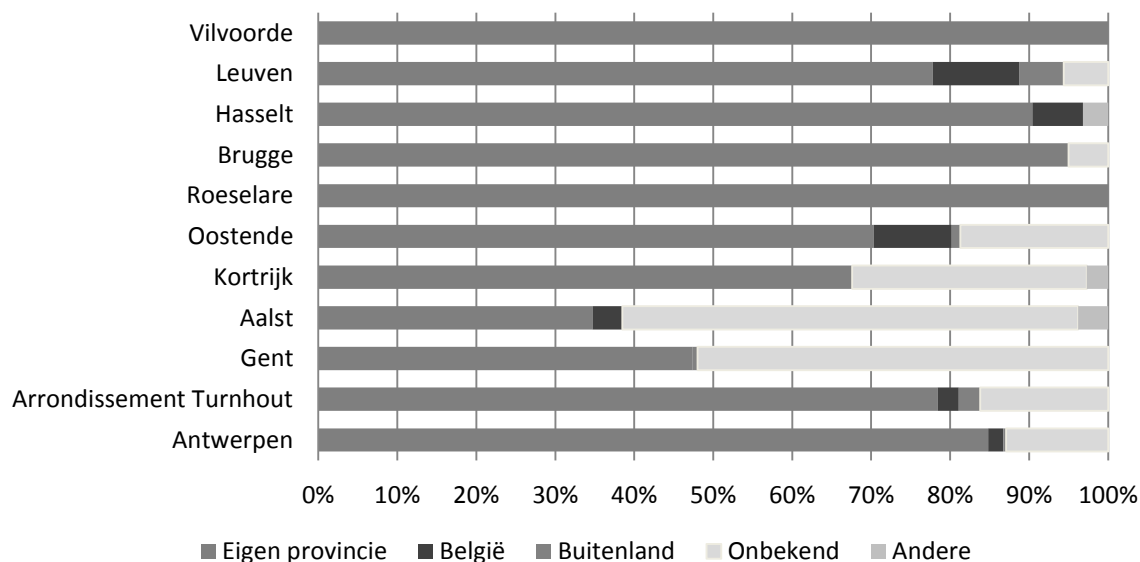
²² Doordat gebruik werd gemaakt van een papieren bevraging, werden bij sommige cliënten meerdere antwoorden ingevuld. Deze meerdere antwoorden werden mee opgenomen in de verwerking.

²³ Idem

2.4.2 Locatie verblijfplaats voorafgaande maand

Waar heeft de cliënt de laatste maand hoofdzakelijk verbleven?

Een ander aspect bij de verblijfplaats van de cliënt dat bevroegd werd, is waar de cliënt in hoofdzaak de afgelopen maand verbleef. In figuur 7 geven we deze gegevens weer per winteropvangcentra. Hierbij komt naar voren dat de gebruikers de voorbije maand voornamelijk in dezelfde provincie verbleven waar hij/zij tijdens de bevragsperiode ook verbleef in de winteropvang. Daarnaast valt bij een aantal opvangcentra (Gent, Aalst, Kortrijk) het aantal onbekenden voor deze vraag op.

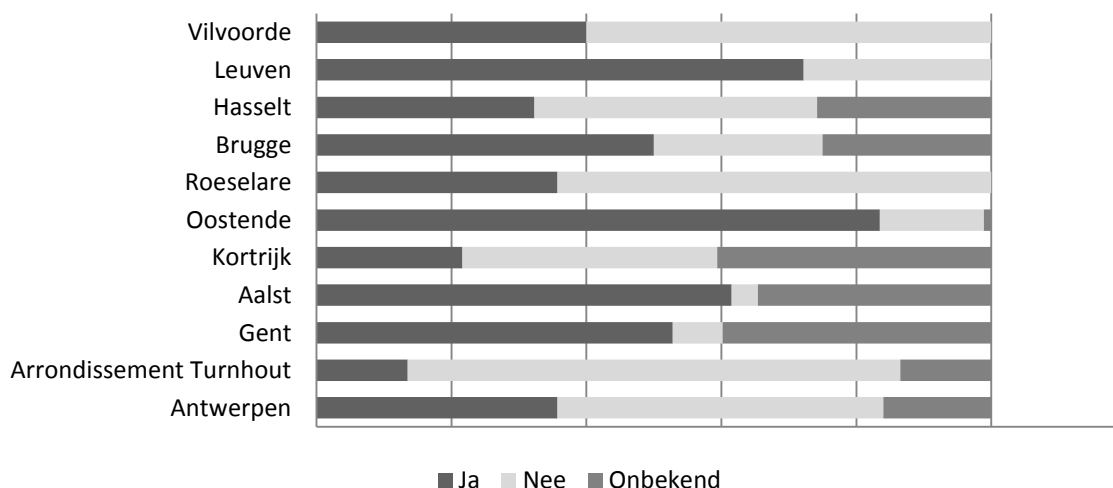
Figuur 7 Verlijfplaats van de gebruikers van de winteropvang gedurende de voorafgaande maand (n= 725, in % uitgedrukt, totaal van 100% per winteropvang)

2.5 Kenmerken thuisloosheid

2.5.1 Eerder verblijf in winteropvang

Verbleef de cliënt het voorbije jaar in een vorm van winteropvang?

Het voorbije jaar in Vlaanderen verbleef 46.1% van de gebruikers het voorbije jaar ook in een vorm van winteropvang. Dit varieert per winteropvang (zie hiervoor ook figuur 8), waarbij in Oostende en Leuven meer dan 70% van de gebruikers het voorbije jaar ook reeds in een vorm van winteropvang verbleef en dit in het Arrondissement Turnhout minder dan 20% betreft. Belangrijk is ook hier om rekening te houden met het aantal onbekenden bij sommige winteropvangcentra.

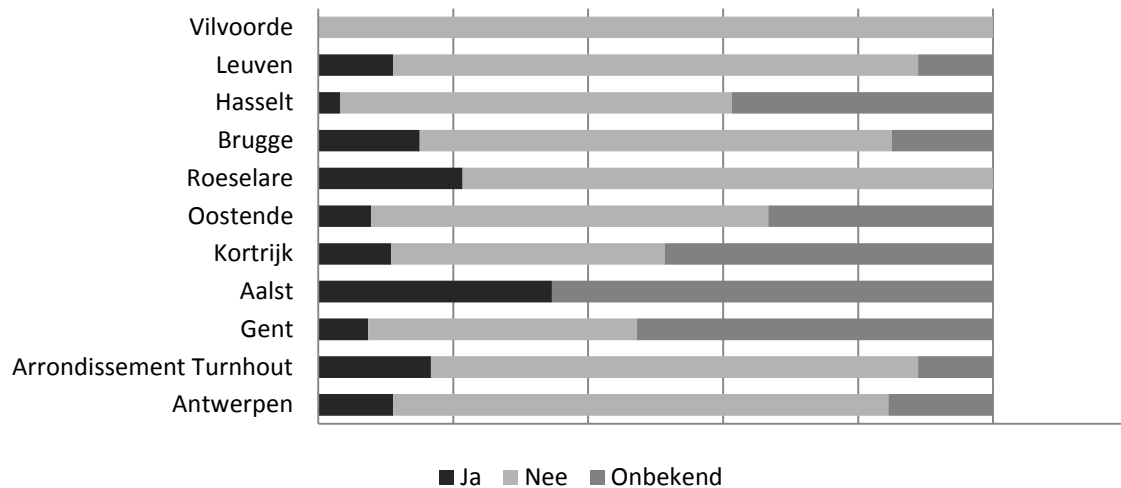

Figuur 8 Verblijf van de gebruikers gedurende het voorbije jaar in de winteropvang (n=724, in % uitgedrukt, totaal van 100% per winteropvang)

Verbleef de cliënt in de periode 15 januari 2014 – 31 januari 2014 in een andere winteropvang dan degene waar hij/zij momenteel verblijft?

Over Vlaanderen zien we dat 10.8% van de gebruikers van de winteropvang in een andere winteropvang tijdens dezelfde befragingsperiode verbleef. Deze cijfers zijn reeds meegenomen in de telling van het aantal gebruikers van de winteropvang. We zien ook dat deze cijfers verschillen per winteropvang, maar dat met uitzondering van Vilvoorde dit fenomeen in elke winteropvang blijkt voor te komen in meerdere (bv Aalst met 34.6%) of in mindere mate (vb. Hasselt met 3.2%).

Figuur 9 Verblijf gebruikers winteropvang in een andere winteropvang tijdens de bevragsingsperiode (n= 724, in % uitgedrukt, totaal van 100% per winteropvang)

2.5.2 Tijdsduur huidige thuisloosheid

Sinds wanneer beschikt de persoon niet meer over een stabiele woonplaats (eigen woonst of huurcontract waar de cliënt gedomicilieerd is/was)?

We zien dat de gebruikers van de winteropvang sterk variëren in de periode waarin men niet meer over een stabiele woonplaats beschikt. Hierbij kan een gevarieerde mix in de winteropvang van Vlaanderen vastgesteld worden tussen gebruikers die recent in de thuislozenzorg zitten (minder dan twee maanden: 22.6%) versus gebruikers die meer chronisch dakloos genoemd kunnen worden (meer dan drie jaar zonder stabiele woonplaats: 12.7%). In onderstaande worden de cijfers uitgesplitst naar stad.

Tabel 5 Tijdsduur huidige thuisloosheid, uitgedrukt in % (n=724)

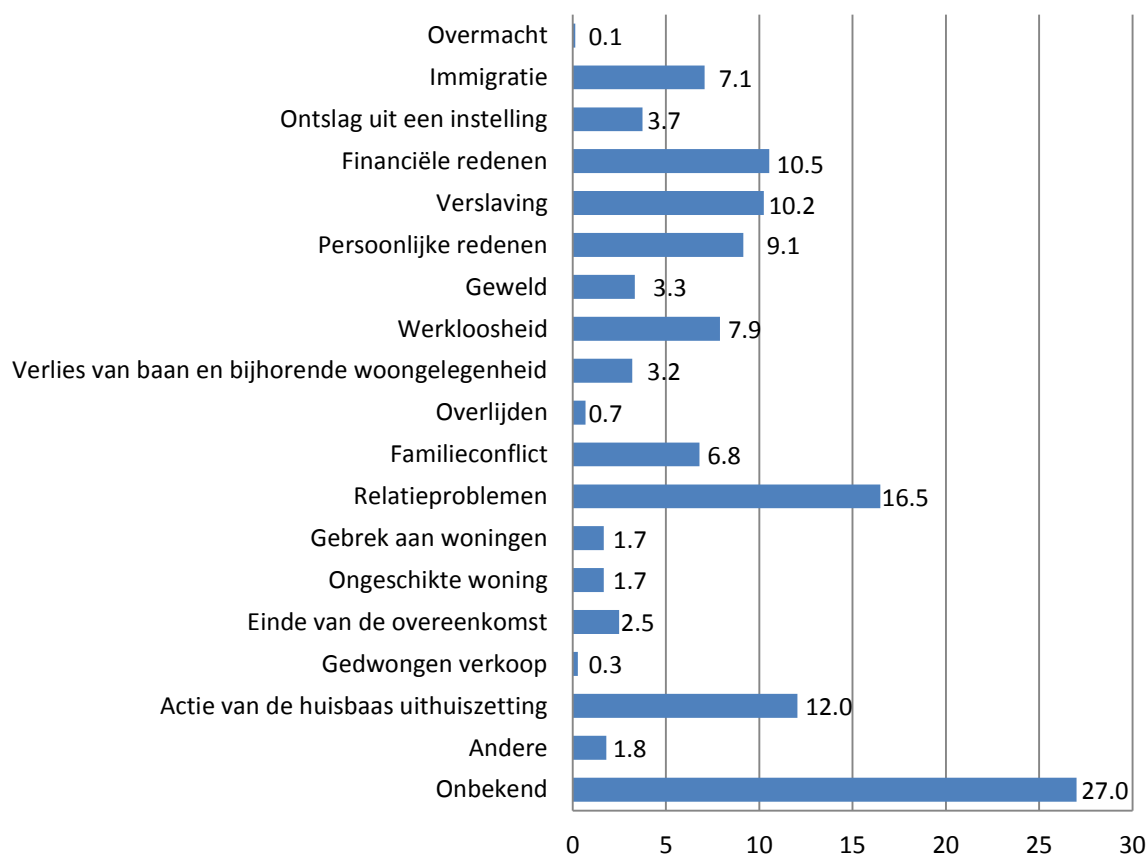
	Antwerpen (n= 271)	Arrondissement Turnhout (n= 37)	Gent (n= 175)	Aalst (n= 26)	Kortrijk (n= 37)	Oostende (n= 90)	Roeselare (n= 14)	Brugge (n= 20)	Hasselt (n= 31)	Leuven (n= 18)	Vilvoorde (n= 5)	Vlaams
Tijdsduur huidige thuisloosheid, uitgedrukt in % (n=724)												
< 14 dagen	6	41	6	15	19	20	14	15	26	6	0	12
15 dagen – 2 maand	14	24	5	12	11	9	21	5	10	11	0	11
2– 6 maanden	13	16	8	0	5	10	36	0	13	11	20	11
7– 11 maanden	8	5	5	0	8	6	7	0	0	17	0	6
1 – 3 jaar	34	5	13	0	19	26	21	15	19	22	20	23
3- 5 jaar	10	3	1	4	0	8	0	10	0	0	0	6
> 5 jaar	5	3	13	4	0	8	0	10	3	11	40	7
Onbekend	10	3	50	65	38	14	0	45	29	22	20	25
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100%

2.5.3 Aanleiding verlies woonzekerheid van de cliënt

Aanleiding voor het verlies van de woonzekerheid van de cliënt (meerdere antwoorden mogelijk)

Van 27% van de gebruikers weten we de aanleiding voor het verlies van de woonzekerheid niet. Daarnaast vormen de voornaamste aanleidingen bij de gebruikers van de winteropvang: relatieproblemen (16.5%), uithuiszetting (12%), financiële redenen (10.5%) en verslaving (10.2%). Bij de categorie 'andere' wordt gevangenis aangehaald voor 8 personen (1.1%) als aanleiding voor het verlies van de woonzekerheid.

Gemiddeld worden er 1.3 redenen per persoon aangehaald voor het verlies van de woonzekerheid.

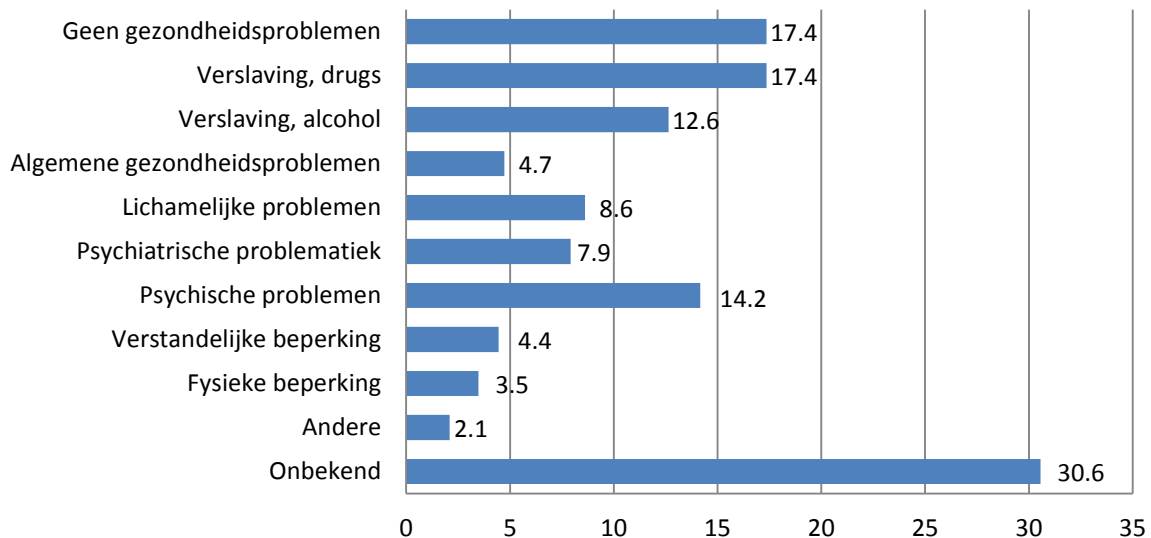
Figuur 10 Aanleiding voor het verlies van de woonzekerheid van de gebruikers van de winteropvang (n= 722, meerdere antwoorden mogelijk, uitgedrukt in %)

2.6 Gezondheid

Lichamelijke en mentale gezondheid, volgens de inschatting van de hulpverlener (meerdere antwoorden mogelijk)

Voor drie op tien personen werden geen gegevens over de gezondheid ingevuld. De gegevens in figuur 11 betreffen steeds een inschatting van de hulpverlener over de gezondheid van de cliënten.

Bij de gegevens die ingevuld werden, valt het percentage personen met een verslaving op. Dit zowel voor drugs (17.1%) als voor alcohol (12.6%). Verder zien we dat 14.2% van de gebruikers met psychische problemen kampt en 8% met een psychiatrische problematiek.

Figuur 11 Lichamelijke en mentale gezondheid van de gebruikers van de winteropvang, volgens de inschatting van de hulpverleners (n= 720, in % uitgedrukt, meerdere antwoorden mogelijk)

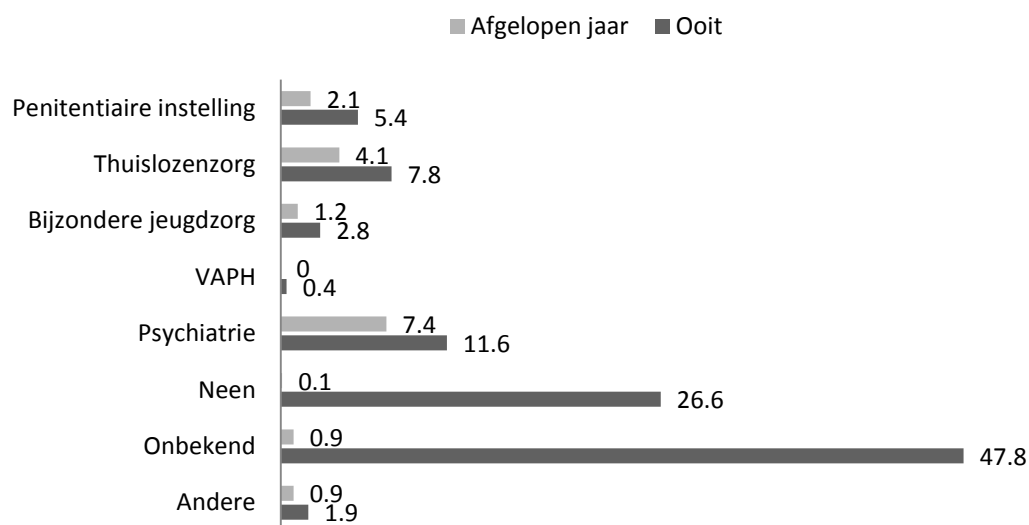
2.7 Instellingsverleden cliënt

Instellingsverleden (meerdere antwoorden mogelijk)

Het aantal onbekenden betreft bij deze vraag ongeveer de helft van de gebruikers van de winteropvang (47.8%).

Van de respondenten heeft één op vier personen in de winteropvang van Vlaanderen geen instellingsverleden (26.6%), n= 722), één op vier personen wel en van de helft van de personen is dit onbekend voor de hulpverleners. Van de personen die wel een (gekend) instellingsverleden hebben, bevonden 11.6% zich in de psychiatrie – waarvan 7.4% het afgelopen jaar, 7.8% in de thuislozenzorg – waarvan 4.1% het afgelopen jaar, en 5.4% in een penitentiaire instelling – waarvan 2.1% het afgelopen

jaar. Bij 'andere' komt een instellingsverleden in de verslavingszorg naar voren (1.3%).

Figuur 12 Instellingsverleden van de gebruikers (Afgelopen jaar: n= 722, in %, meerdere antwoorden mogelijk; Ooit: n= 723, in %, enkel categorie 'ja' werd opgenomen).

Indien we de variabele 'instellingsverleden, ooit' uitsplitsen naar 'verblijfsstatuut', zien we dat van de *personen met een tijdelijk of onwettig verblijfsstatuut* (n=144) 32.6% onbekend is, 54.9% geen instellingsverleden heeft, 8.3% een instellingsverleden heeft in de psychiatrie, 0.7% in de Bijzondere jeugdzorg en 3.5% in de thuislozenzorg. Voor *personen met een permanent verblijfsrecht en Belgen of EU-onderdanen* (n= 459, daarnaast zijn er 115 personen van wie het verblijfsstatuut 'onbekend' is) zien we volgende verdeling in het instellingsverleden: 47.7% onbekend, 16.8% heeft geen instellingsverleden, 15.9% psychiatrie, 0.7% VAPH, 4.1% Bijzondere Jeugdzorg, 10.9% thuislozenzorg en 7.8% penitentiaire instelling.

3 Bespreking analyses winteropvang

We bespreken de analyses van de winteropvang op basis van de metingen die tijdens januari uitgevoerd werden in de verschillende centra in Vlaanderen en op basis van de aanvullingen die tijdens het terugkoppelingsmoment geformuleerd werden door de betrokken actoren bij de winteropvang. Deze bespreking wordt opgedeeld naar enerzijds het aantal gebruikers van de winteropvang en anderzijds naar het profiel van deze gebruikers.

3.1 Aantal (unieke) gebruikers van de winteropvang

15 januari 2014 – 31 januari 2014:

711 personen, 53 kinderen – 593 weigeringen

Bij dit cijfer maken we volgende bemerkingen. Een eerste bemerking vormt naar *de betrokken winteropvangcentra* in de nulmeting. In de startfase van het onderzoek werd geïnvesteerd in het inventariseren en contacteren van de voorzieningen die winteropvang aanbieden. Zo werden 10 centrumsteden, één arrondissement en 12 verschillende winteropvangcentra betrokken. Dit zijn tot hiertoe alle gekende met publieke middelen gefinancierde initiatieven winteropvang in Vlaanderen. De spreiding hiervan over Vlaanderen is echter beperkt en voornamelijk geconcentreerd in de centrumsteden. Dit heeft tot gevolg dat een aantal gebieden buiten beeld blijven, hoewel dit niet betekent dat er geen armoedeproblematiek en meer bepaald dakloosheid aanwezig zou zijn. Concreet denken we bij deze *'blinde vlekken'* aan volgende gebieden: Mechelen, Genk, Lokeren, Sint-Niklaas, Ronse, Tienen, Maasmechelen, Tongeren, Sint-Truiden, Halle en Diest. Deze regio's werden ook genoemd in het terugkoppelingsmoment. We stellen hierbij de vraag dat het aanbod de vraag en zo ook in de meting de zichtbaarheid van de dakloze populatie bepaalt.

Een tweede aspect bij deze betrokken diensten vormt het onderscheid tussen de *permanente nachtopvang en de winteropvang*. In het onderzoek zijn deze beide vormen samengevoegd in de analyses en bespreking. We zien dat het onderscheid tussen deze vormen in de winterperiode eerder moeilijk te maken is in sommige steden, doordat een uitbreiding winteropvang voorzien wordt bij de bestaande nachtopvang of doordat exclusiecriteria die doorheen het jaar gelden, minder strikt worden toegepast in de winter. Het zou interessant zijn om te bekijken wat het verschil vormt tussen steden die reguliere nachtopvang aanbieden en daarbij een winteruitbreiding hebben en steden waarbij enkel winteropvang wordt aangeboden wat hierbij de effecten zijn op de gebruikers van de winteropvang. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door een bijkomende, uniforme meting in de niet-winteropvang periode te organiseren in de permanente nachtopvang. Anderzijds merken we de tendens bij winteropvang om meer te streven naar een permanente nachtopvang doorheen het jaar. Dit is een aspect dat een verschil zou kunnen geven in het profiel, maar ook in het aantal bereikte personen.

Een derde aspect bij de betrokken diensten betreft de mate van *uniformiteit van de winteropvangcentra*. We stellen vast dat deze verschillen in de manier van werken, in- en exclusiecriteria, ... (zie ook 1. Overzicht winteropvang). Het hanteren van verschillende in- of exclusiecriteria kan er echter voor zorgen dat *bepaalde personen niet bereikt worden*, bijvoorbeeld mensen met een precair verblijfsstatuut of mensen met een ernstige psychiatrische aandoening. In dit onderzoek hebben we geen zicht gekregen over hoeveel personen dit zou gaan. Via het aantal weigeringen werd geprobeerd een deel van de vraag in kaart te brengen die niet beantwoord (kan)

wordt door de winteropvangcentra. Bemerkingen hierbij vormen echter dat personen die reeds geweigerd werden omwille van exclusiecriteria geen aanvraag blijven doen en indien gekend is dat de opvang volzet is, de aanvragen hiervoor ook zullen minderen eens men dit hoort.

Met dit aantal unieke cliënten en met het aantal weigeringen hebben we een *gedeelte van de ETHOS-categorieën één en twee voor Vlaanderen in beeld kunnen brengen*. Onduidelijk is echter hoe groot dit gedeelte is en hoeveel personen niet betrokken zijn geweest. Vanuit de sector komen de bemerkingen dat dit het topje van de ijsberg vormt. We missen hier de personen die geen gebruik willen of kunnen maken van de winteropvangcentra, maar eventueel wel gebruik maken van andere vormen van laagdrempelige hulpverlening (zoals inloopcentra, straathoekwerk) of geen gebruik maken van een vorm van hulpverlening. Tot slot merken we op dat de winterperiode 2013-2014 een ‘zachte winter’ betrof, waardoor sommige personen verkiezen om buiten te blijven slapen (bijvoorbeeld om hun ‘plek’ niet kwijt te geraken). Door de betrokkenen op het terugkoppelingsmoment wordt echter aangevuld dat men, ondanks de zachtere winter, toch een stijgende vraag bemerkt in de winteropvang. Tot slot willen we hier aanvullen dat uit een kwalitatieve bevraging van hulpverleners in de laagdrempelige (thuislozen)zorg en van gebruikers van de winteropvang²⁴ naar voren komt dat de winteropvang als ‘laatste oplossing’ gezien wordt door de cliënten.

3.2 Profiel van de cliënten

We bespreken volgende aspecten uit het profiel van de gebruikers van de winteropvang: de doelgroep jongvolwassenen, de geregistreerde gezondheidsproblematieken en het instellingsverleden en de periode waarin personen dakloos zijn.

Een eerste aspect, dat we bespreken naar aanleiding van de vijfde FEANTSA-doelstellingen rond dak- en thuisloosheid, zijn de *jongvolwassenen* in de winteropvang. Dit gaat over 10.2% van de gebruikers van de winteropvang. De belangrijkste aanleidingen bij deze groep om zijn/haar stabiele woonplaats te verliezen, vormen familieconflict, uithuiszetting, financiële redenen en migratie. We stellen ons hierbij de vraag of ook hier het ‘topje van de ijsberg’ in kaart gebracht is van de dakloze jongvolwassenen en indien dit zo is: waar deze jongeren zich bevinden en wat hun ‘overlevingsstrategieën’ zijn. Vanuit de betrokkenen van de winteropvangcentra werd toegevoegd dat men zoveel mogelijk probeert om deze jongeren uit deze vorm van hulpverlening te houden en er reeds uitgebouwde hulpverlening voor jongvolwassenen aanwezig is. Eerder vallen voor de betrokkenen het aantal kinderen in de winteropvang op (53 kinderen). Men geeft hiervoor volgende verklaringen: (1) personen met een precair verblijfsstatuut vinden moeilijker opvang, (2) de dagprijs van overige opvang ligt hoog, zeker voor gezinnen, in tegenstelling tot de gratis winteropvang, (3) gezinnen met (meerdere) kinderen zijn moeilijk te plaatsen: men komt op deze manier niet terecht waar de meest aangewezen hulpverlening geboden kan worden, maar waar er plaats is. Belangrijk hierbij vinden ze om de kinderen in de winteropvang niet te problematiseren en zo de drempel te verhogen naar deze (moeilijk bereikbare) gezinnen.

Een tweede aspect betreffen de analyses van de *geregistreerde gezondheidsproblematieken en de instellingsverledens* van de gebruikers van de winteropvang. Deze zijn eerder beperkt in vergelijking met de verwachtingen. Dit wordt eveneens bevestigd door de betrokkenen op de terugkoppeldag. Hiervoor willen we vier mogelijke denkpistes uittekenen, die ook op het terugkoppelingsmoment

---

²⁴ Deze bevraging werd in het kader van een masterproef Sociaal Werk afgenomen.

besproken zijn. Een eerste verklaring vormt dat deze informatie niet geweten is bij de hulpverleners die de bevraging invulden. Dergelijke informatie wordt vaak pas bekomen indien men een vertrouwensband met de cliënt heeft opgebouwd. De laagdrempeligheid en wisseling van cliënten in de winteropvang laat dit moeilijker toe in vergelijking met een begeleiding. Dit wordt genuanceerd door de betrokkenen: indien cliënten meerdere keren komen, zijn vaak meerdere dingen gekend. Een tweede verklaring vormt dat de hulpverleners terughoudend zijn bij het invullen van dergelijke informatie omdat men niet stigmatiserend wil zijn naar de cliënten toe, zolang deze informatie niet verteld werd door de cliënt zelf. Een derde piste vormt dat door het grote aantal mensen met een precair verblijfsstatuut (geen wettig en een tijdelijk verblijfsrecht) deze cijfers – voornamelijk voor instellingsverleden- omlaag getrokken worden. Deze personen met precair verblijfsstatuut hebben immers moeilijker toegang tot de instellingen of hadden hier in hun verleden geen toegang tot. Een vierde piste tot slot vormt naar personen met een multiproblematiek die tussen de mazen van het (winteropvang)net vallen en bijvoorbeeld door exclusiecriteria hier geen toegang tot krijgen. In het algemeen echter komt naar voren dat deze cijfers de nood aan samenwerking met andere sectoren, zoals de geestelijke gezondheid, aantonen (bv. 14.2% heeft psychische problemen, 7.9% heeft een psychiatrische problematiek).

Een derde aspect tot slot formuleren we naar de periode waarin cliënten niet meer over woonzekerheid beschikken. In de analyses zien we dat in alle winteropvangcentra in Vlaanderen een mix gevonden kan worden van personen die (erg) recent thuisloos zijn, maar anderzijds ook van personen die reeds langdurig thuisloos zijn. Zoals ook aangehaald in de bespreking van het aantal cliënten in de winteropvang, nemen we ook hier de bemerking mee dat in de bevraging zowel permanente nachtopvang als louter winteropvangcentra zijn betrokken. Een interessante onderzoekspiste zou zijn om te bekijken tot in hoeverre het profiel tussen deze verschillende vormen van opvang verschillend is naar de tijdsduur van de huidige dakloosheid van de gebruikers. Deze mix van daklozen heeft immers gevolgen naar het beleid van de voorzieningen. Vanuit de betrokkenen wordt aangevuld dat hier dezelfde bemerking ook geldt als bij de gezinnen: ‘instroomprobleem’ in de winteropvang, waarbij mensen (die recent thuisloos zijn) terecht komen waar er plaats in plaats van waar de meest aangewezen hulp geboden wordt.

Hoofdstuk 3

Thuisloenzorg CAW's en doorgangswoningen OCMW's

Dit hoofdstuk behandelt de analyses en de bespreking van de gegevens die in het onderzoeksgedeelte naar de thuislozen (ETHOS 3, 4 en 7) verkregen werden. Deze gegevens werden bekomen door een extra bevraging in de thuisloenzorg van de CAW's en de doorgangswoningen van de OCMW's. We starten met het bespreken van de thuisloenzorg van de CAW's en gaan vervolgens in op de doorgangswoningen van de OCMW's. Afsluiten doen we met een overkoepelende bespreking van deze analyses.

1 Thuisloenzorg CAW's

Wat we verstaan onder 'thuisloenzorg van de CAW' is gebaseerd op een analyse van de typemodules. Er werden acht modules geselecteerd. In de bespreking van de analyses maken we de keuze om de thuisloenzorg in twee onderdelen op te delen:

- Residentiële thuisloenzorg
- Begeleid (zelfstandig) wonen

Achterliggende motivatie voor deze keuze vormt het feit dat ze onderling moeilijk vergelijkbaar zijn en bovendien binnen ETHOS ook als aparte categorieën worden beschouwd. De onderverdeling werd gemaakt op basis van het al dan niet residentiële of ambulante karakter van de begeleidingsvorm²⁵.

Begeleid (zelfstandig) wonen

Typemodule	Omschrijving
<i>Begeleid zelfstandig wonen jongvolwassenen</i>	Integrale begeleiding en training met specifieke acties in een traject naar zelfstandig wonen voor jongvolwassenen bij de overgang naar volwassenheid.
<i>Begeleid wonen</i>	Woonbegeleiding met specifieke en (mogelijk) blijvende ondersteunende acties in de woonsituatie. Het een integrale vorm van begeleiding.

²⁵ Deze opdeling kon gemaakt worden aan de hand van de beschrijvingen van de typemodules door het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk (2011). Het onderscheid tussen ambulante begeleiding en residentiële begeleiding vervaagt echter wanneer het CAW ook de huisbaas is van de studio waarin een cliënt voor begeleid wonen verblijft. In het rapport kiezen we om ook deze vormen van begeleid wonen (met huisvesting voorzien door het CAW) op te nemen onder ambulante begeleiding.

Residentiële thuislozenzorg

Typemodule	Omschrijving
<i>Integrale residentiële begeleiding thuisloosheid</i>	Integrale begeleiding in een leefgroepcontext, met specifieke acties die focussen op de problematiek van thuisloosheid.
<i>Integrale begeleiding ikv studio-opvang</i>	Integrale begeleiding in een studio-opvang, met specifieke acties die focussen op de problematiek van thuisloosheid.
<i>Integrale residentiële begeleiding jongvolwassenen</i>	Integrale begeleiding in een leefgroepcontext, met specifieke acties die focussen op de problematiek van jongvolwassenen.
<i>Integrale residentiële begeleiding slachtoffers partnergeweld</i>	Integrale begeleiding van vrouwen en kinderen op een geheim adres in een leefgroepcontext, met specifieke acties die focussen op de problematiek van partnergeweld.
<i>Integrale residentiële begeleiding van slachtoffers van mensenhandel</i>	Integrale begeleiding in een leefgroepcontext, met specifieke acties die focussen op de (juridische) situatie van slachtoffers van mensenhandel.
<i>Zorgwonen</i>	Woonbegeleiding met specifieke en blijvende ondersteunende acties in de woonsituatie i.s.m. thuiszorgdiensten.
<i>Residentiële crisisbegeleiding</i>	Kortdurende, intensieve crisisbegeleiding die focust op het bespreekbaar en hanteerbaar maken van de crisis.

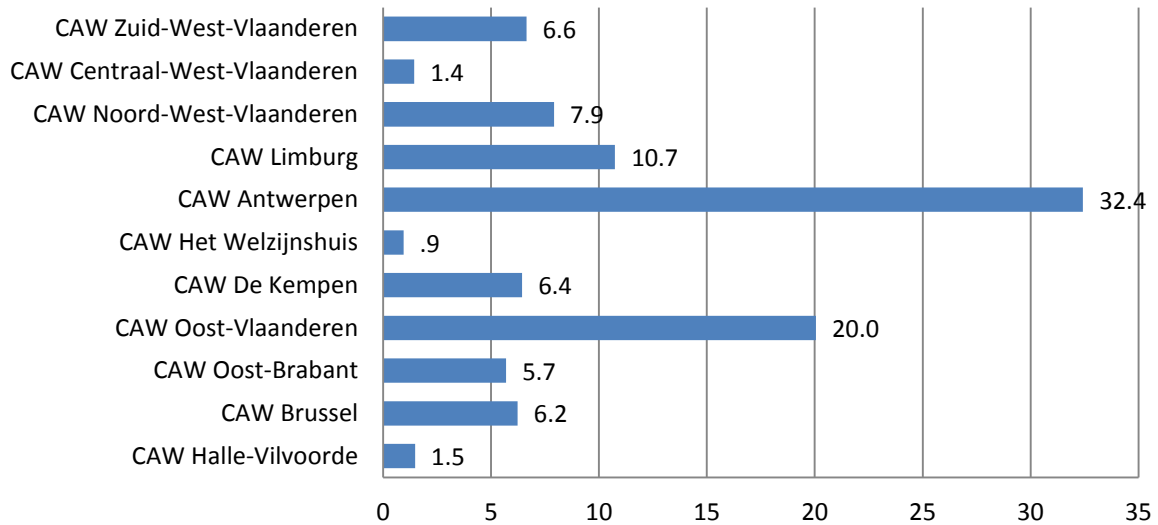
1.1 Aantal cliënten in de thuislozenzorg

Er werden in de thuislozenzorg van de CAW's²⁶ in Vlaanderen tijdens de periode 15 januari 2014 tot en met 31 januari 2014, 2439 bevragingen ingevuld voor cliënten boven de zestien jaar. Daarnaast werden 1096 vergezellende kinderen geregistreerd. Er kon op twee manieren deelgenomen worden aan de bevraging: via het We-dossier en via de elektronische link. We zien dat 1944 bevragingen via het We-dossier zijn verlopen en 495 via de elektronische vragenlijst.

15 januari 2014 – 15 februari 2014
2439 cliënten, 1096 vergezellende kinderen

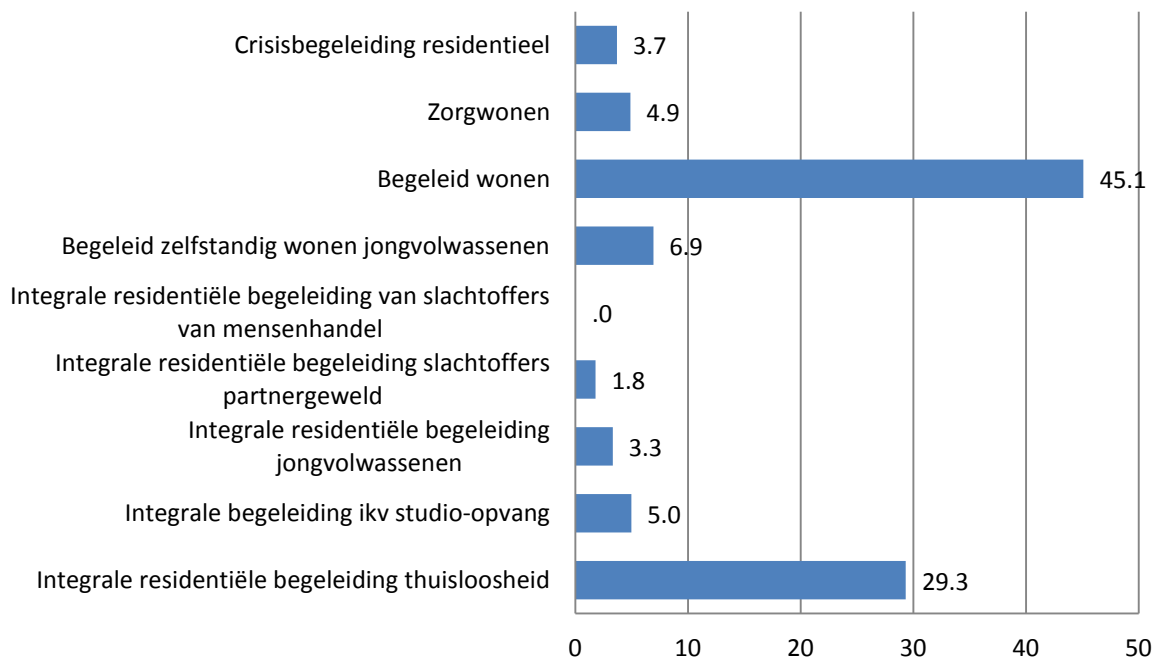
²⁶ Zowel begeleid (zelfstandig) wonen als de residentiële thuislozenzorg.

Figuur 13 geeft de verdeling van de respons weer over de CAW's.

Figuur 13 Verdeling van de respons op de bevraging, per CAW (in %, n= 2439)

Bij de verdeling per begeleidingvorm zien we dat twee types eruit springen: begeleid wonen (45.1%) en integrale residentiële begeleiding thuisloosheid (29.3%). Figuur 14 geeft deze verdeling weer.

Figuur 14 Verdeling bevraging per begeleidingsvorm over Vlaanderen (in %, n= 2359)

Als we de verdeling opmaken naar de gehanteerde verdeling voor de bespreking in het rapport, zien we dat 1227 volwassenen en 732 kinderen geregistreerd werden onder begeleid (zelfstandig) wonen en 1132 begeleidingen volwassenen en 364 kinderen onder residentiële thuislozenzorg.

1.2 Residentiële thuislozenzorg

In dit gedeelte geven we de analyses van het onderzoeksgedeelte naar de residentiële thuislozenzorg weer. We bespreken achtereenvolgens de profielkenmerken van de cliënten, de economische kenmerken, de behoefte aan steun en problematieken, het instellingsverleden, kenmerken van de huisvesting en thuisloosheid en tot slot kenmerken van de hulpverlening.

Het gaat hierbij over volgend aantal (geregistreerde) volwassenen en kinderen:

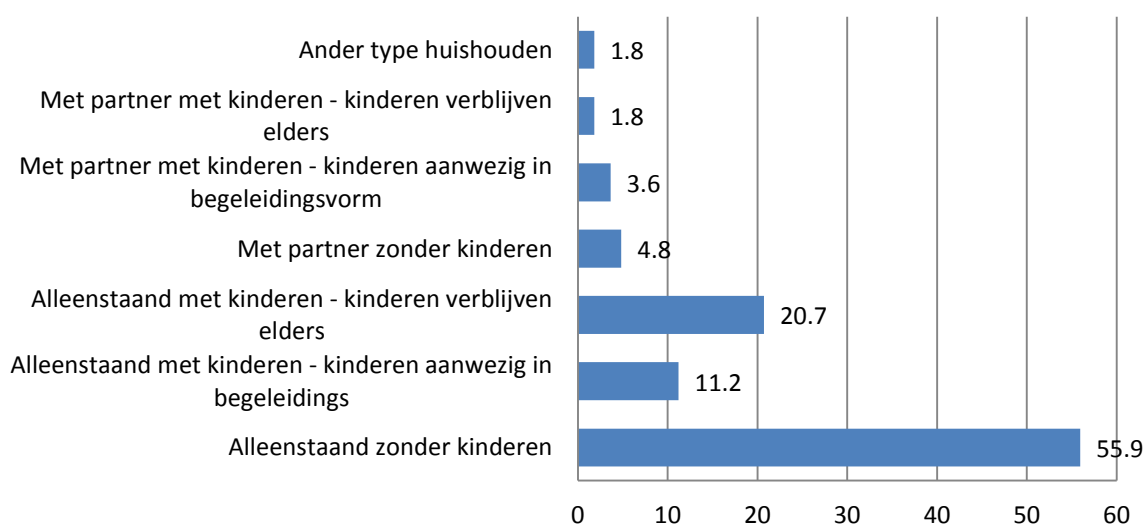
<p>15 januari 2014 – 15 februari 2014</p> <p>1132 volwassenen, 364 kinderen</p>

1.2.1 Profiel van de cliënten

In het gedeelte van profiel wordt dieper ingegaan op de samenstelling van het huishouden, geslacht en leeftijd, scholingsgraad en gegevens over nationaliteit, geboorteland en verblijfsstatuut.

Samenstelling huishouden

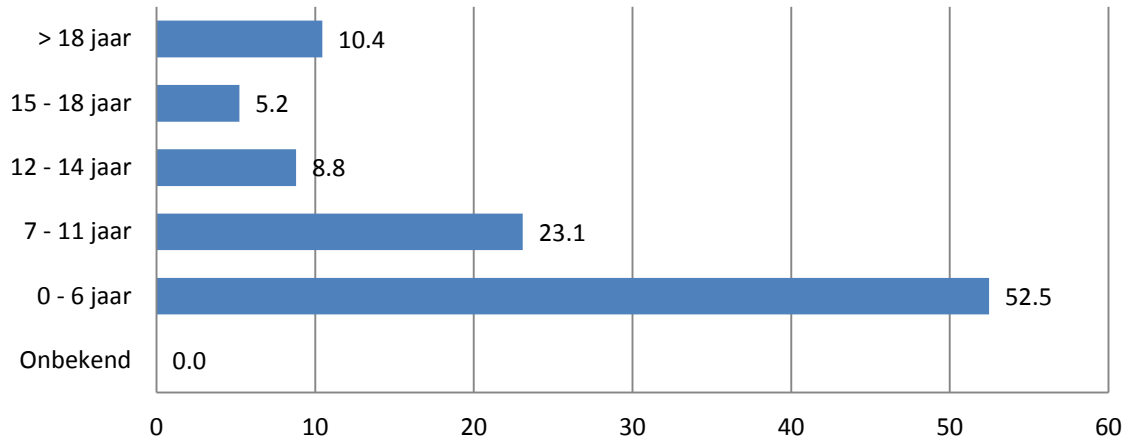
We zien dat in de residentiële thuislozenzorg de meerderheid alleenstaande huishoudens (al dan niet met aanwezige kinderen) betreft, namelijk 87.8%. Gezinnen met kinderen die aanwezig zijn in de begeleidingsvorm betreffen 14.8% en gezinnen waarbij de kinderen elders verblijven, vormen 22.5% van de cliënten in de residenties van de CAW's. Figuur 15 geeft deze samenstelling van het huishouden weer.

Figuur 15 Samenstelling huishouden in de residentiële thuislozenzorg CAW's (in %, n= 1096)

Aanwezigheid van kinderen in de begeleidingsvorm

Er werden 364 kinderen geregistreerd in de residentiële opvangcentra van de CAW's tijdens de bevragsingsperiode. De leeftijd van deze kinderen wordt weergegeven in figuur 16. We zien dat de helft van deze kinderen tussen de 0 en 6 jaar is.

Figuur 16 Leeftijd van de aanwezige kinderen in de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 364)

Qua gezinsgrootte (n= 205) werden 106 gezinnen met één kind geregistreerd, 60 gezinnen met twee kinderen, 27 gezinnen met drie kinderen, vier gezinnen met vier kinderen, zeven gezinnen met vijf kinderen en één gezin met zes kinderen.

Geslacht

In dit onderzoeksgedeelte zien we voor de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg volgende verdeling qua geslacht naar voren komen (n= 1115, 0.7% onbekend): 64.3% mannen en 35% vrouwen.

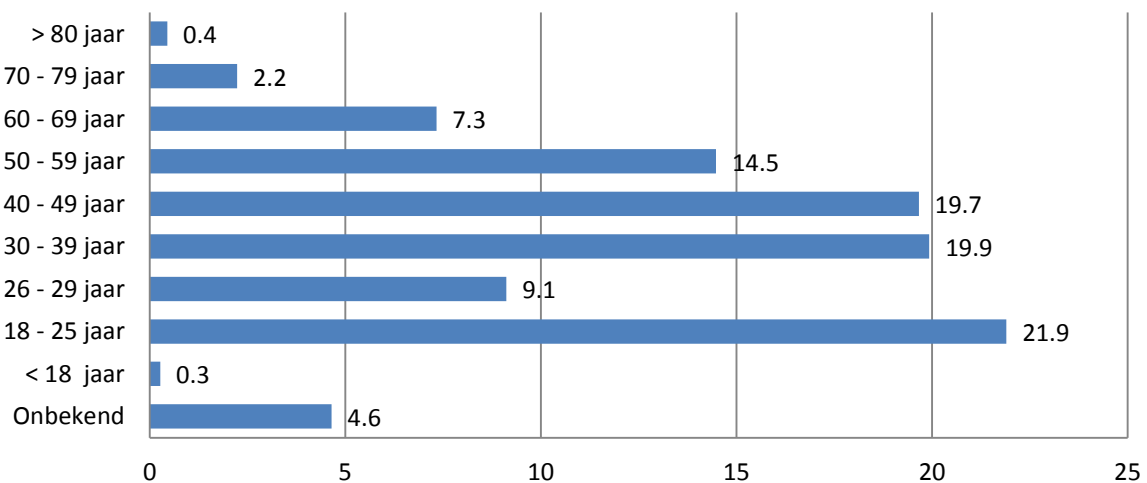
Indien we deze verdeling nauwkeuriger bekijken naar begeleidingsvormen die we onder residentiële thuislozenzorg hebben geplaatst, zien we volgende verdeling qua geslacht:

Tabel 6 Verdeling geslacht van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg volgens begeleidingsvorm (in %, n= 2339)

	Mannen	Vrouwen	Onbekend
Integrale residentiële begeleiding thuisloosheid (n=683)	67,2	31,9	0,9
Integrale begeleiding ikv studio-opvang (n= 114)	56,1	43,9	0,0
Integrale residentiële begeleiding jongvolwassenen (n= 78)	64,1	34,6	1,3
Integrale residentiële begeleiding slachtoffers partnergeweld (n= 40)	0,0	100,0	0,0
Integrale residentiële begeleiding van slachtoffers van mensenhandel (n= 1)	0,0	0,0	100,0
Zorgwonen (n= 112)	78,6	21,4	0,0
Crisisbegeleiding residentieel (n= 87)	64,4	35,6	0,0

Leeftijd

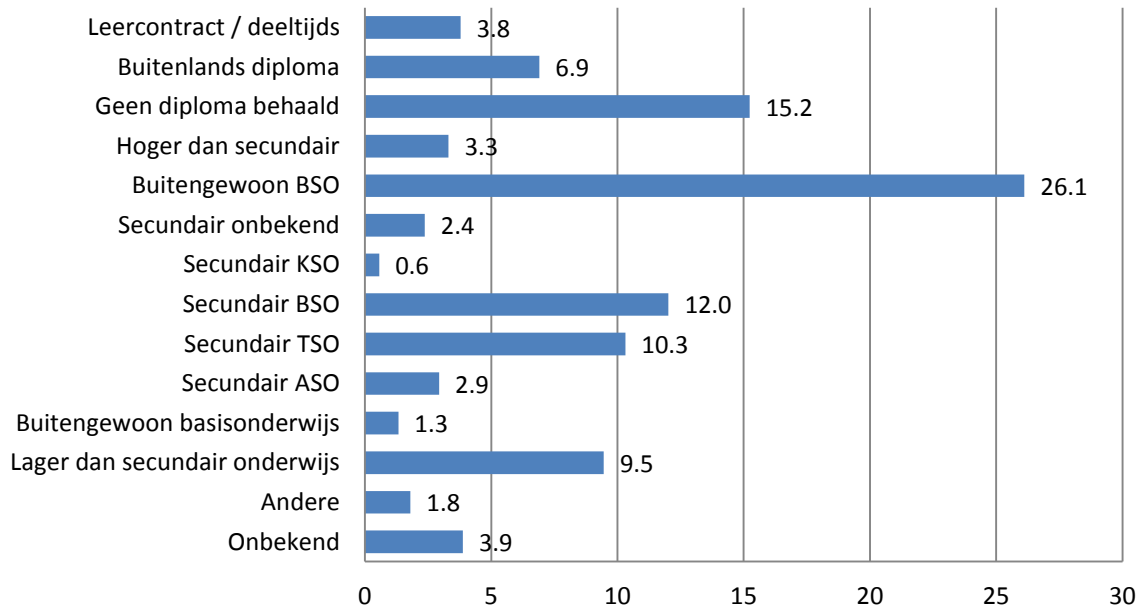
Figuur 17 geeft de verdeling van de leeftijd weer van de cliënten in de residentiële thuislozenzorg van de CAW's. We zien hierbij dat vier op tien personen tussen 30 en 49 jaar is, één op vijf personen een jongvolwassene betreft en één op tien personen ouder is dan zestig jaar

Figuur 17 Leeftijd van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 1119)

Scholingsgraad (hoogst behaalde kwalificatie)

Als we de hoogst behaalde kwalificatie bekijken zoals deze geregistreerd werd voor de cliënten, valt op dat één op vier het buitengewoon secundair onderwijs als hoogste scholingsgraad heeft. Daarnaast heeft 28.2% een vorm van secundair onderwijs afgemaakt en 3.3% een diploma hoger dan het secundair onderwijs heeft. Daartegenover heeft 9.5% een diploma lager dan het secundair als hoogst behaalde kwalificatie en 15.2% helemaal geen diploma behaald.

Figuur 18 Scholingsgraad²⁷ van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 1057)

Nationaliteit, geboorteland, verblijfsstatuut en kennis van het Nederlands

Nationaliteit

In de residentiële thuislozenzorg blijkt tijdens de bevragingperiode 82.4% van de volwassenen de Belgische nationaliteit te hebben (n= 1102). Van 17.6% wordt aangegeven dat zij niet-Belg zijn.

Indien we dit verder bekijken naar welke nationaliteit zij hebben, zien we volgende verdeling naar voren komen (n= 195): 43.1% komt uit Afrika (voornaamste landen: Marokko, Congo en Nigeria), 29.2% uit een EU-land (voornamelijk: Nederland, Duitsland en Spanje), 17.9% komt uit Azië (voornamelijk: Afghanistan en Iran), 7.2% uit Europa (met name: Albanië en Turkije) en 2.6% uit Zuid-Amerika.

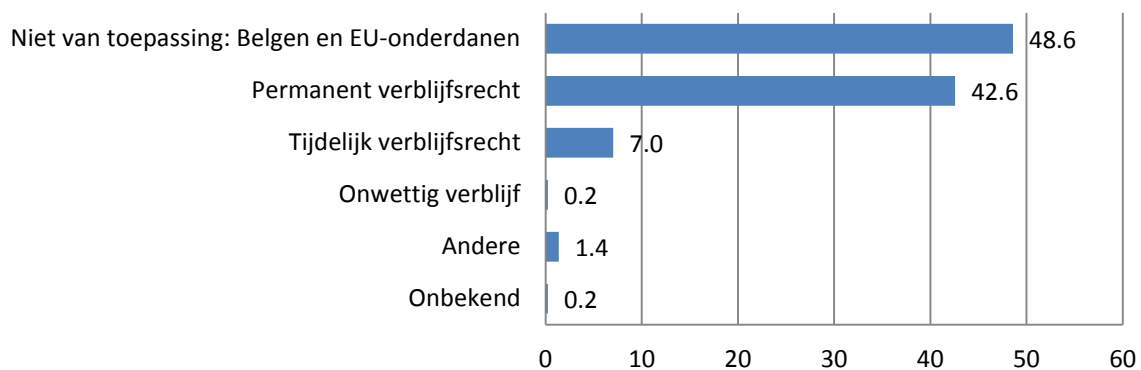
²⁷ In het We-dossier werden volgende antwoordcategorieën toegevoegd aan deze variabele: 'secundair onbekend', 'buitengewoon basisonderwijs' en 'leercontract deeltijds'.

Geboorteland

België is het geboorteland voor 72.9% van de cliënten van de residentiële thuislozenzorg van de CAW's (n= 1014). Voor diegenen die niet geboren zijn in België is de verdeling de volgende (n= 219): 35.2% komt uit Afrika (voornaamste landen: Marokko en Congo), 28.3% uit een EU-land (voornamelijk: Nederland, Duitsland en Spanje), 20.5% komt uit Azië (voornamelijk: Afghanistan, Pakistan en Iran), 10% uit Europa (met name: Albanië en Turkije) en 5.9% uit Zuid-Amerika.

Verblijfsstatuut

Negen op tien volwassenen in de residentiële thuislozenzorg van de CAW's heeft een permanent verblijfsstatuut of is Belg of EU-onderdaan. Daarnaast zien we dat 7% een tijdelijk verblijfsrecht heeft en 0.2% een onwettig verblijf. Deze vraag werd voor 251 cliënten niet ingevuld.

Figuur 19 Verblijfsstatuut van de gebruikers in de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 881)

Kennis van het Nederlands

We bevroegen of de cliënten zich verstaanbaar kunnen maken in het Nederlands. Voor de cliënten van het de residentiële thuislozenzorg blijkt dat 91.5% zich in het Nederlands verstaanbaar kan maken, 5.9% niet in het Nederlands, maar wel in het Frans of Engels en 2.5% in een andere taal.

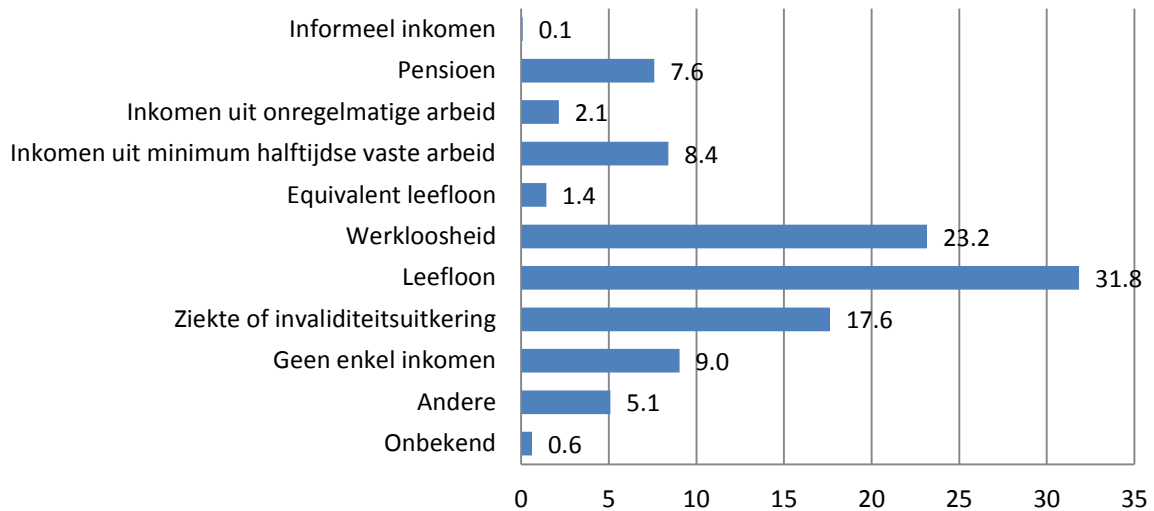
1.2.2 Economische kenmerken

We bespreken bij economische kenmerken achtereenvolgens het inkomen en de (mogelijke) schuldenlast.

Inkomen

We zien dat de voornaamste inkomens gevormd worden door het leefloon (31.8%), de werkloosheidsuitkeringen (23.2%), de ziekte- of invaliditeitsuitkering (17.6%). Daarnaast verkrijgt 10.5% van de cliënten een inkomen uit (al dan niet vaste) arbeid. In de categorie 'andere' worden volgende zaken vermeld: kinderbijslag, integratietegemoetkoming, een vorm van loon (bv studentenarbeid of beschutte werkplaats). Figuur 20 geeft de verdeling weer over de verschillende inkomensmogelijkheden.

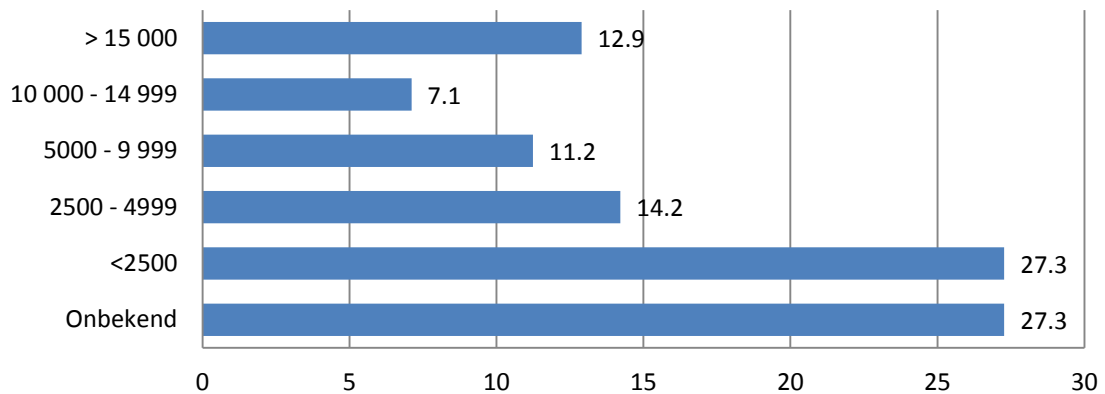
Figuur 20 Inkomen van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 1118)

Schuldenlast

Bij de cliënten van de residentiële thuislozenzorg van de CAW's kampt meer dan de helft van de cliënten (56.7%, n= 1088) op het moment van de bevraging met een schuldenlast. 34.6% heeft geen schuldenlast en voor de overige 8.7% wordt dit als onbekend aangegeven door de hulpverleners.

Grootte schuldenlast

Figuur 21 geeft de verdeling van de schuldenlast van de cliënten weer volgens grootte. Voor 27.3% is deze schuldenlast onbekend voor de hulpverleners. Voor een andere 27.3% is deze schuldenlast kleiner dan 2500 euro en voor 12.9% is deze groter dan 15 000 euro.

Figuur 21 Grootte schuldenlast van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 605)

Begeleiding bij schuldenlast

Bij de personen die met een schuldenlast kampten, werd doorgevraagd of zij begeleiding ontvangen voor deze schuldenlast (zoals budgetbeheer, schuldbemiddeling of een collectieve schuldregeling). Daaruit blijkt dat 68.6% begeleiding ontvangt, 29.7% geen begeleiding krijgt bij deze schuldenlast en dit voor 1.7% onbekend is (n= 606).

1.2.3 Behoeftte aan steun en problematieken

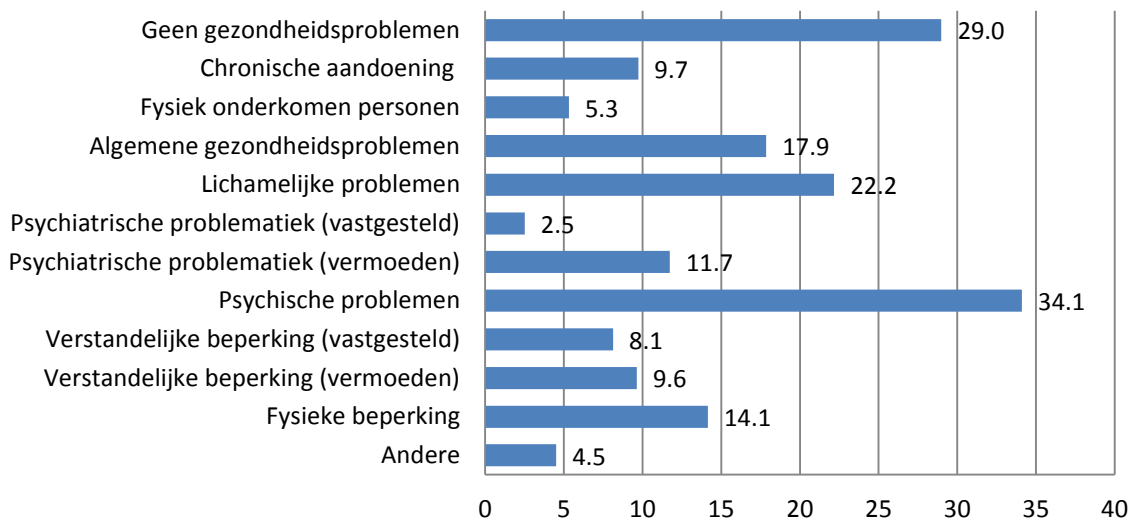
We bespreken in dit gedeelte de lichamelijke en mentale gezondheid zoals deze bevraagd werd bij de cliënten van de residentiële thuislozenzorg en de (eventuele) aanwezigheid van verslavingen.

Lichamelijke en mentale gezondheid

Er konden meerdere gezondheidsproblemen aangeduid worden voor de cliënten. Gemiddeld worden er 1.7 aspecten per cliënt geregistreerd.

Figuur 22 geeft de verdeling weer van de lichamelijke en mentale gezondheid van de cliënten. Er worden verschillende gezondheidsproblemen geregistreerd bij de cliënten. Zo zien we bijvoorbeeld dat voor 34.1% van de cliënten wordt aangegeven dat zij een psychische problematiek hebben en dat bij 22.2% sprake is van een lichamelijke problematiek. Bij 29% van de cliënten worden geen gezondheidsproblemen geregistreerd.

Bij de categorie ‘andere’ worden volgende zaken vermeld: stress en (beperkte) draagkracht of hoge draaglast, zwanger, verslaving en vermoeden van psychische problemen.

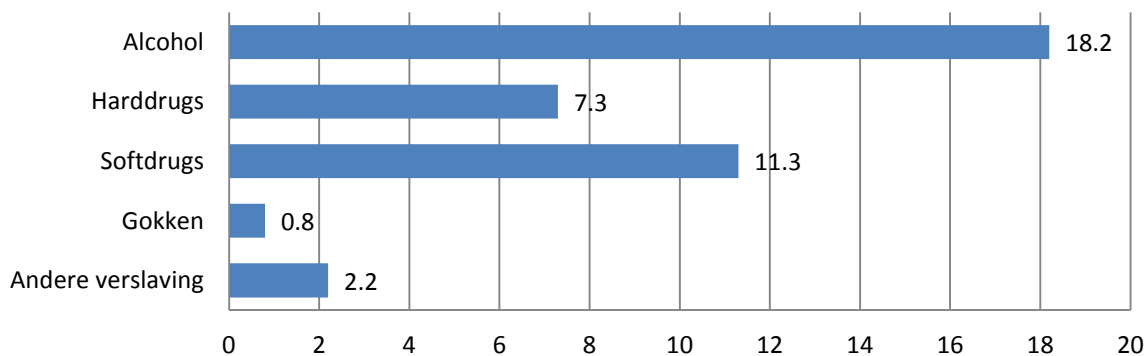

Figuur 22 Lichamelijke en mentale gezondheid²⁸ van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 997)

²⁸ Bij het nader bekijken van de antwoorden, zien we dat de overlap tussen ‘vermoeden’ en ‘vastgesteld’ voor zowel psychiatrische problematiek als voor verstandelijke beperking beperkt is: dit gaat telkens over één persoon.

Verslaving

Bij verslaving zien we dat voor 18.2% van de cliënten aangegeven wordt dat ze kampen met een alcoholverslaving, voor 7.3% dat ze met een harddrugsverslaving zitten, 11.3% met een softdrugsverslaving, 0.8% met een gokverslaving en 2.2% met een andere verslaving. Deze verslavingen blijken voornamelijk vastgesteld²⁹. Voor alcoholverslaving werd 64.6% van deze verslavingen vastgesteld, voor harddrugs is dit voor acht op tien personen met een harddrugsverslaving vastgesteld.

Figuur 23 Verslaving bij de gebruikers van de residentiële thuisloenzorg (in %, n= 1132)

Ervaring mishandeling in gezin van herkomst

Er werd bevraagd bij de cliënten of ze tijdens hun kindertijd (in het ouderlijk gezin van herkomst) ervaring hadden met mishandeling (lichamelijk, psychisch of seksueel). We zien dat één op vier personen in de residentiële thuisloenzorg ervaring heeft met mishandeling in het gezin van herkomst (25%, n= 1009) en dat dit voor 35.4% van de cliënten onbekend is voor de hulpverleners.

1.2.4 Instellingsverleden

In dit gedeelte bespreken we het instellingsverleden van de cliënten van de residentiële thuisloenzorg van de CAW's. Vooreerst bekijken we of zij ooit in een instelling verbleven en nadien wordt bekeken of zij het afgelopen jaar in een instelling verbleven.

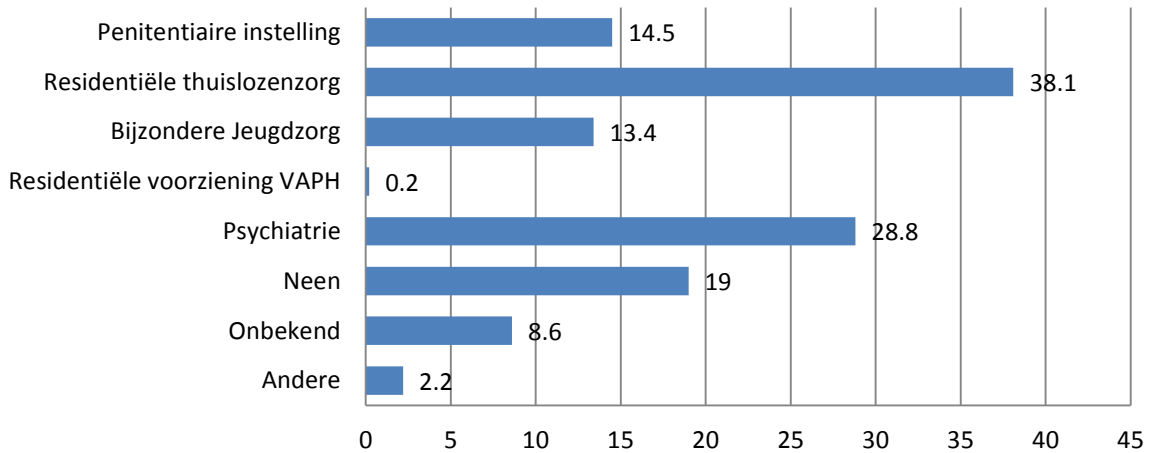
Ooit in een instelling verbleven

Deze variabele werd voor 580 cliënten ingevuld, voor 552 cliënten werden geen antwoorden genoteerd. Dit vormt een hoge non-respons. Als onderzoekers is het onduidelijk wat de redenen voor deze non-respons vormen. Mogelijke verklaringen vormen de verwoording van de vraag waardoor dit niet duidelijk is voor hulpverleners of andere factoren zoals mogelijke weerstand van hulpverleners om deze vraag te beantwoorden indien zij niet 100% zeker zijn van dit instellingsverleden.

We zien dat 38.1% van de cliënten een instellingsverleden in de residentiële thuisloenzorg heeft, 28.8% in de psychiatrie, 14.5% in een penitentiaire instelling en 13.4% in de bijzondere jeugdzorg.

²⁹ Vastgesteld wordt in de bevraging omschreven als volgt: 'door dokter, zelf aangegeven door cliënt of door opname omwille van verslavingsproblematiek'.

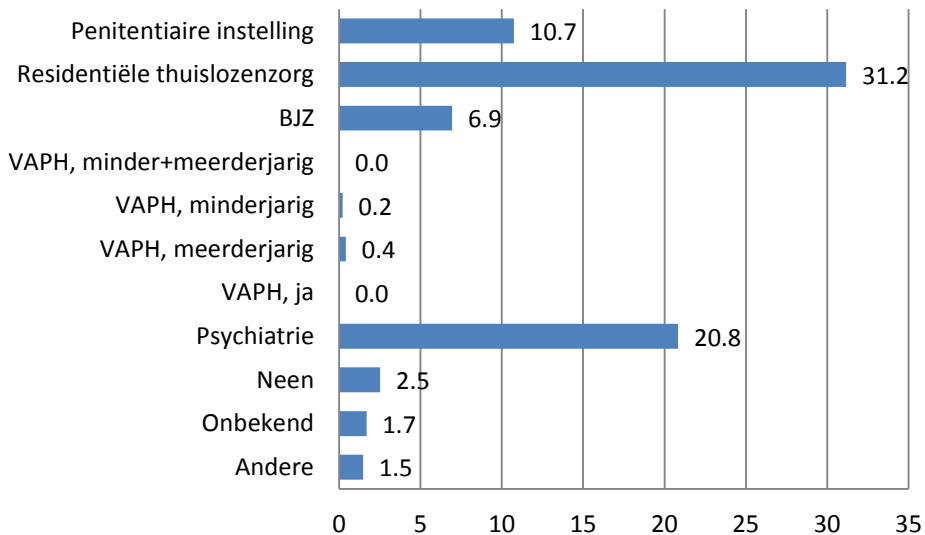
In de categorie ‘andere’ komt voornamelijk verslavingszorg en opvang voor mensen met een precair verblijfsstatuut naar voren.

Figuur 24 Ooit in een instelling verbleven, gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n=580)

Instellingsverleden in het afgelopen jaar

Indien we bekijken hoeveel cliënten het afgelopen jaar in een instelling verbleven, zien we volgende zaken naar voren komen. Het voorbije jaar verbleef 31.2% van de cliënten die het afgelopen jaar in een instelling verbleven, in de residentiële thuislozenzorg. Voor psychiatrie betreft dit 20.8% van de personen, voor de penitentiaire instelling 10.7% en voor de bijzondere jeugdzorg 6.9%.

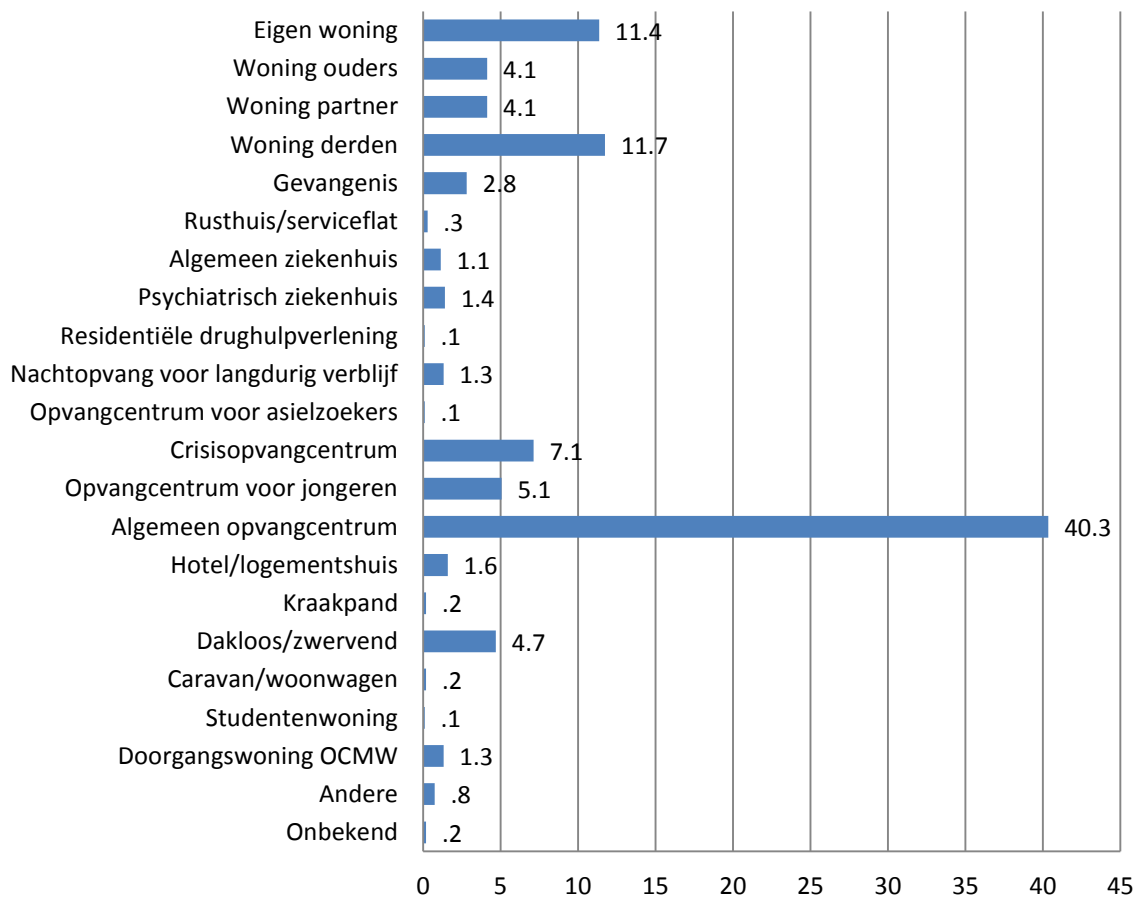
Figuur 25 Instellingsverleden in het afgelopen jaar van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n=475)

1.2.5 Kenmerken huisvesting

In dit gedeelte bespreken we de hoofdzakelijke verblijfplaats van de cliënt tijdens de voorafgaande maand, tijdens het voorafgaande jaar en we sluiten af met het bespreken van de laatste vaste verblijfplaats van de cliënt.

Verblijfplaats voorafgaande maand

Er werd bevestigd waar de cliënt in hoofdzaak de afgelopen maand had geslapen. ‘Algemeen opvangcentrum’³⁰ wordt voor vier op tien cliënten benoemd als de voornaamste verblijfplaats. Daarnaast verbleef één op tien cliënten in een eigen woning of in een woning van derden. Figuur 26 geeft de verschillende verblijfplaatsen die geregistreerd werden weer. Uit deze variabele blijkt dat vijf op tien personen in de residentiële thuisloenzorg de voorbije maand niet in deze thuisloenzorg verbleef en recent instroomde.

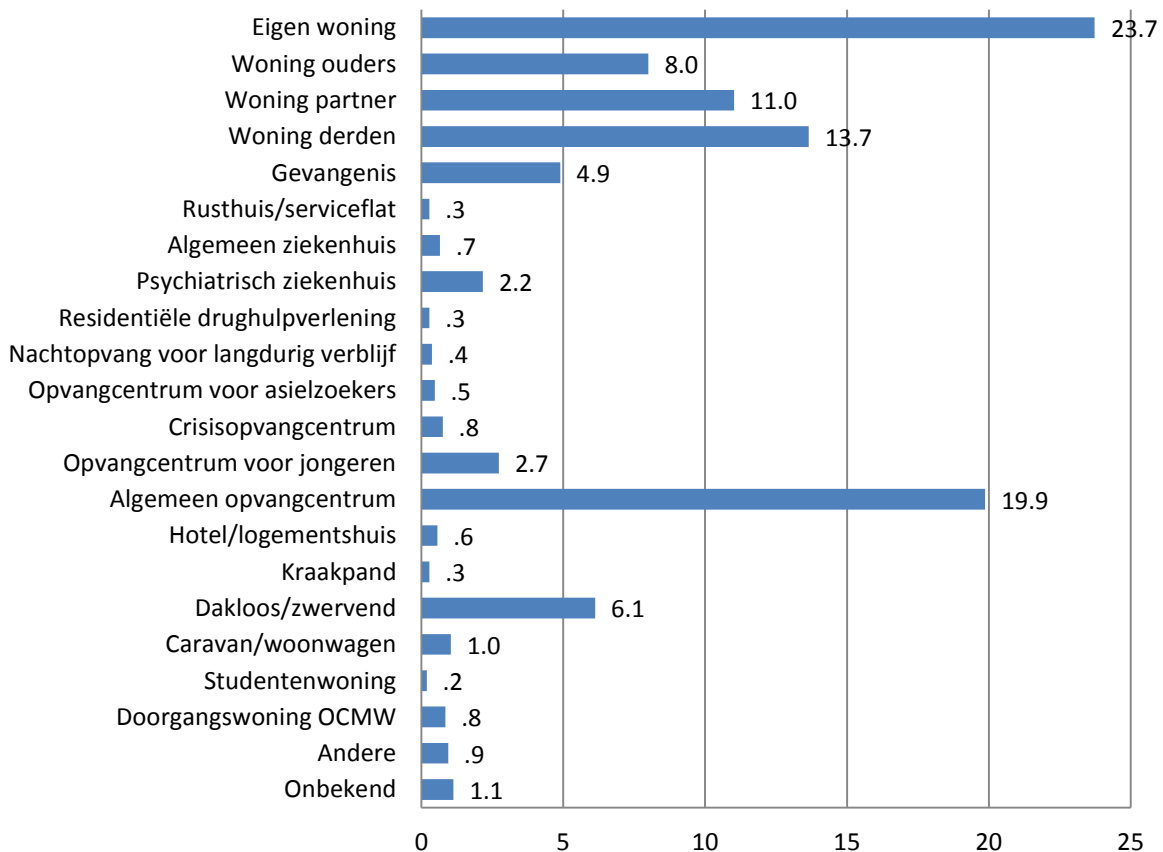

Figuur 26 Hoofdzakelijke verblijfplaats voorafgaande maand van de gebruikers van de residentiële thuisloenzorg (in %, n= 1066)

³⁰ Hier geldt dezelfde bemerking als voor de bevestiging van de winteropvang: de antwoordcategorie ‘algemeen opvangcentrum’ is onduidelijk en kan op verschillende manieren geïnterpreteerd worden.

Verblijfplaats voorafgaande jaar

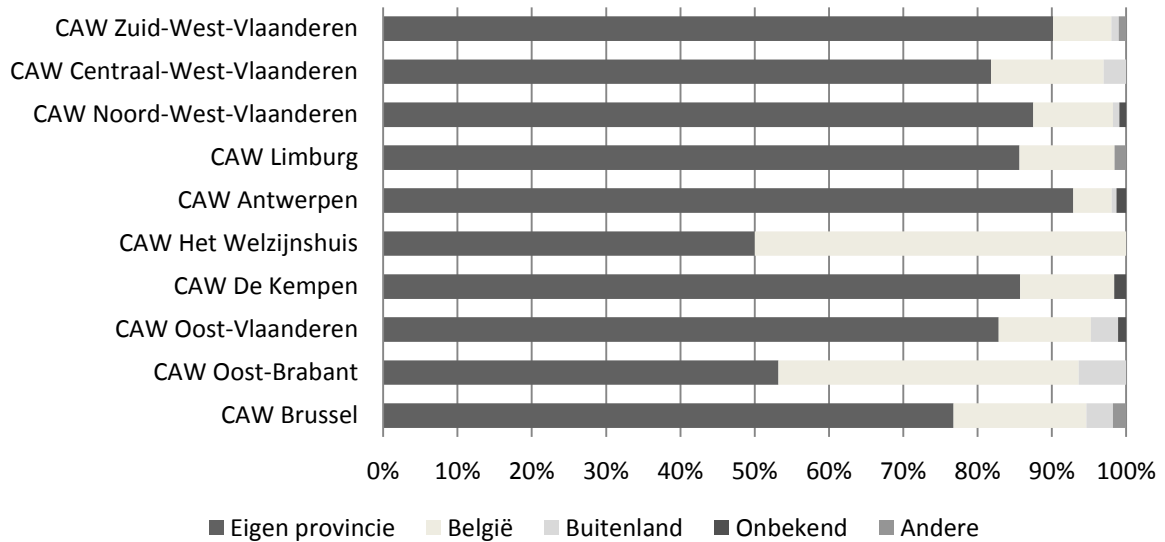
Naast het bevragen van de hoofdzakelijke verblijfplaats de afgelopen maand, werd op dezelfde manier ook de hoofdzakelijke verblijfplaats van het afgelopen jaar bevestigd. Hierbij komen enerzijds de woningen naar voren: eigen woning (23.7%), woning van derden (13.7%) en woning van partner (11%) naar voren als hoofdzakelijke verblijfplaats. Anderzijds wordt het 'algemeen opvangcentrum' als voornaamste verblijfplaats benoemd (19.9%). Tot slot is 'dakloos/zwervend' de voornaamste 'verblijfplaats' voor 6.1% van de cliënten in de residentiële thuislozenzorg. Figuur 27 geeft hierbij de verdeling weer. We zien uit deze grafiek dat één op vijf personen het afgelopen jaar hoofdzakelijk in de thuislozenzorg verbleef.

Figuur 27 Hoofdzakelijke verblijfplaats gedurende het voorafgaande jaar van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 1062)

Laatste stabiele woonplaats van de cliënt³¹

Indien gekeken wordt naar waar de cliënt verbleef voor zijn laatste vaste woonplaats, zien we dat deze voor meer dan zeven op tien cliënten in dezelfde provincie is als waar hij/zij momenteel ook verblijft voor de residentiële thuisloenzorg. Hier zijn twee uitzonderingen op: in CAW Oost-Brabant en CAW Boom-Mechelen -Lier zien we dat dit geldt voor vijf op tien cliënten en dat de overige cliënten hun laatste vaste verblijfplaats in een ander gedeelte van België hadden.

Figuur 28 Locatie vaste woonplaats van de gebruikers van de residentiële thuisloenzorg (in %, n CAW Brussel= 56, n CAW Oost-Brabant= 47, n CAW Oost-Vlaanderen= 274, n CAW De Kempen= 63, n CAW Boom-Mechelen -Lier= 4, n CAW Antwerpen= 155, n CAW Limburg= 195, n CAW Noord-West-Vlaanderen= 112, n CAW Centraal-West-Vlaanderen= 33, n CAW Zuid-West-Vlaanderen= 102)

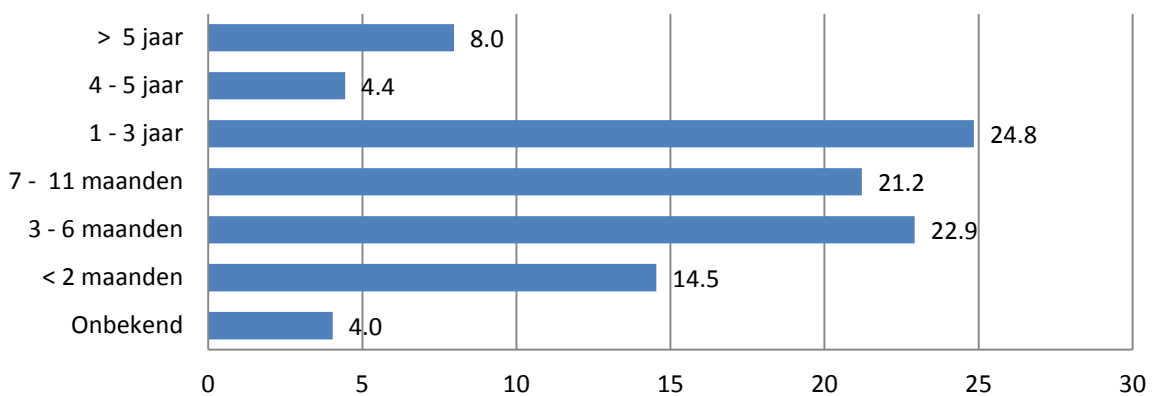
³¹ Stabiele woonplaats werd in de bevraging omschreven als volgt: eigen woonst, huurcontract of domicilie

1.2.6 Kenmerken van de thuisloosheid

We bespreken in deze paragraaf de termijn waarin de cliënten niet meer over een stabiele woonplaats beschikken, de aanleiding voor het verlies van de woonzekerheid, de meest gewenste woonsituatie (volgens het perspectief van de hulpverlener) en het (al dan niet) eerdere verblijf of begeleiding in de thuislozenzorg.

Duur van het verlies van de woonzekerheid

We bevroegen sinds wanneer de cliënt niet meer over een stabiele woonplaats beschikt. We zien hierbij dat in de residentiële thuislozenzorg 58.6% van de cliënten het afgelopen jaar thuisloos is geworden en 37.2% reeds langer dan een jaar thuisloos is. Figuur 29 geeft deze verdeling weer.

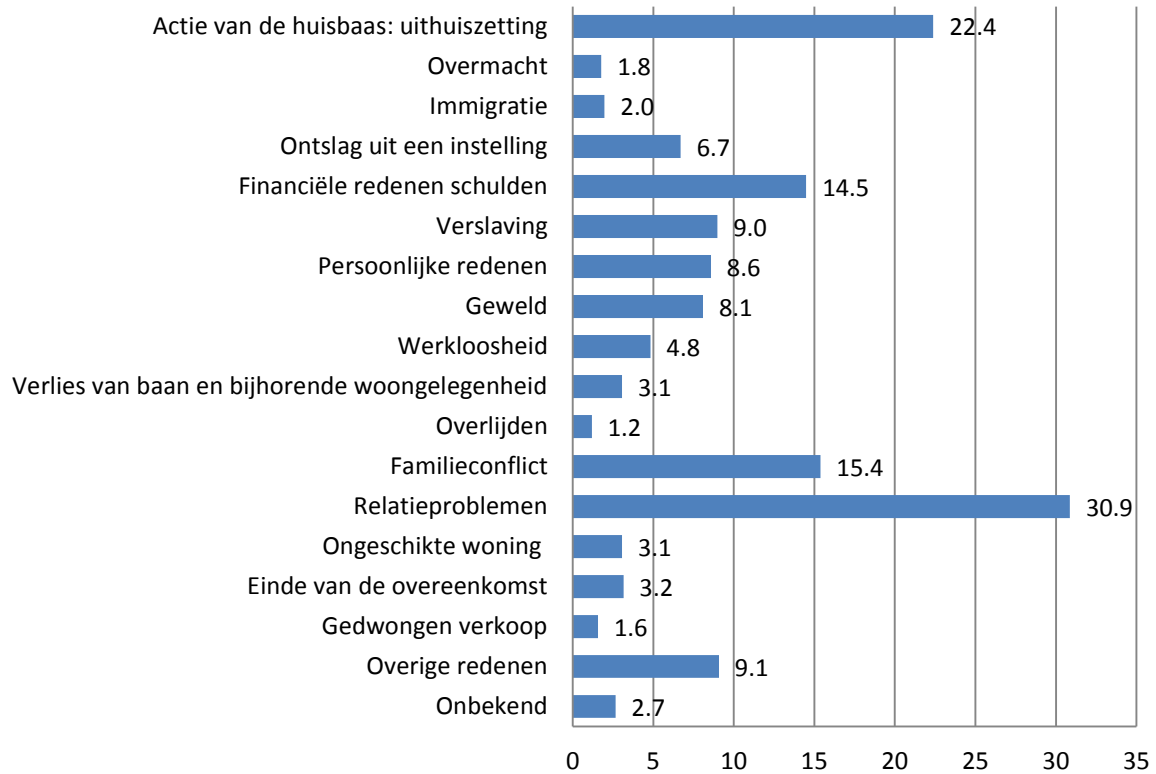

Figuur 29 Tijdsduur van de huidige thuisloosheid van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 990)

Aanleiding verlies woonzekerheid van de cliënt

Indien verder wordt bevraagd naar de aanleiding waarom de cliënt zijn woonzekerheid verloor, zien we volgende zaken naar voren komen. Voor drie op tien cliënten wordt relatieproblemen als aanleiding benoemd, voor twee op tien de cliënten vormt uithuiszetting een aanleiding en bij 15.4% familieconflict.

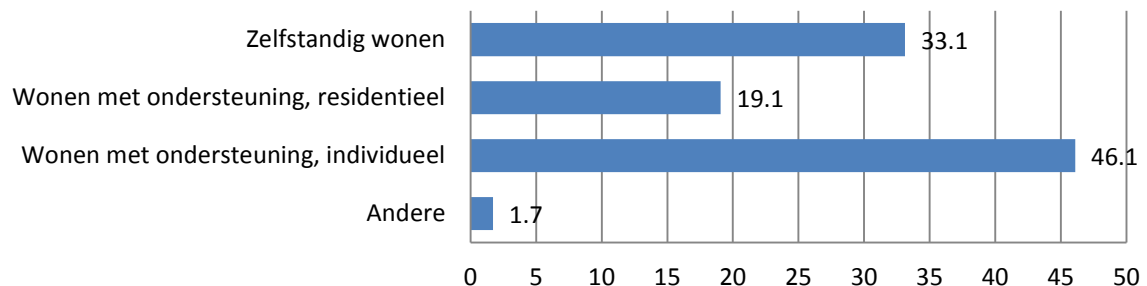

Figuur 30 Aanleiding van het verlies van de woonzekerheid van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 1014)

Meest geschikte woonsituatie voor cliënt³²

We zien dat de hulpverleners voor 46.1% van de cliënten in de residentiële thuislozenzorg wonen met ondersteuning registreren als meest geschikte woonvorm voor de cliënt. Voor drie op tien cliënten wordt zelfstandig wonen als meest geschikte woonvorm gezien en voor twee op tien cliënten residentieel wonen (de begeleiding waarin de cliënt verbleef op het moment van de bevraging).

Figuur 31 Meest geschikte woonsituatie voor de gebruikers van de thuislozenzorg (in %, n= 755)

³² Vraag werd als volgt geformuleerd: 'Volgens het perspectief van de hulpverlener, welke woonvorm is op dit moment het meest geschikt voor de cliënt?'

Eerdere begeleiding in de thuislozenzorg³³

In de residentiële thuislozenzorg blijkt uit de bevraging dat de helft voor de eerste keer in begeleiding is voor de problematiek van thuisloosheid (52.7%, n= 1054). Voor vier op tien cliënten (42.2%) is dit niet de eerste keer en voor 5.1% is dit onbekend bij de hulpverleners.

1.2.7 Kenmerken van de hulpverlening

We bespreken hierbij welke hulp volgens de hulpverleners aangewezen is, welke hulp aangeboden wordt (door de eigen en een andere dienst), de tijdsduur waarin men gebruik maakt van de huidige module, het vooruitzicht op uit- en doorstroom binnen de drie maanden en we sluiten af met welke andere hulpverlening momenteel betrokken is bij deze cliënten in de residentiële thuislozenzorg.

Aangewezen en aangeboden hulp

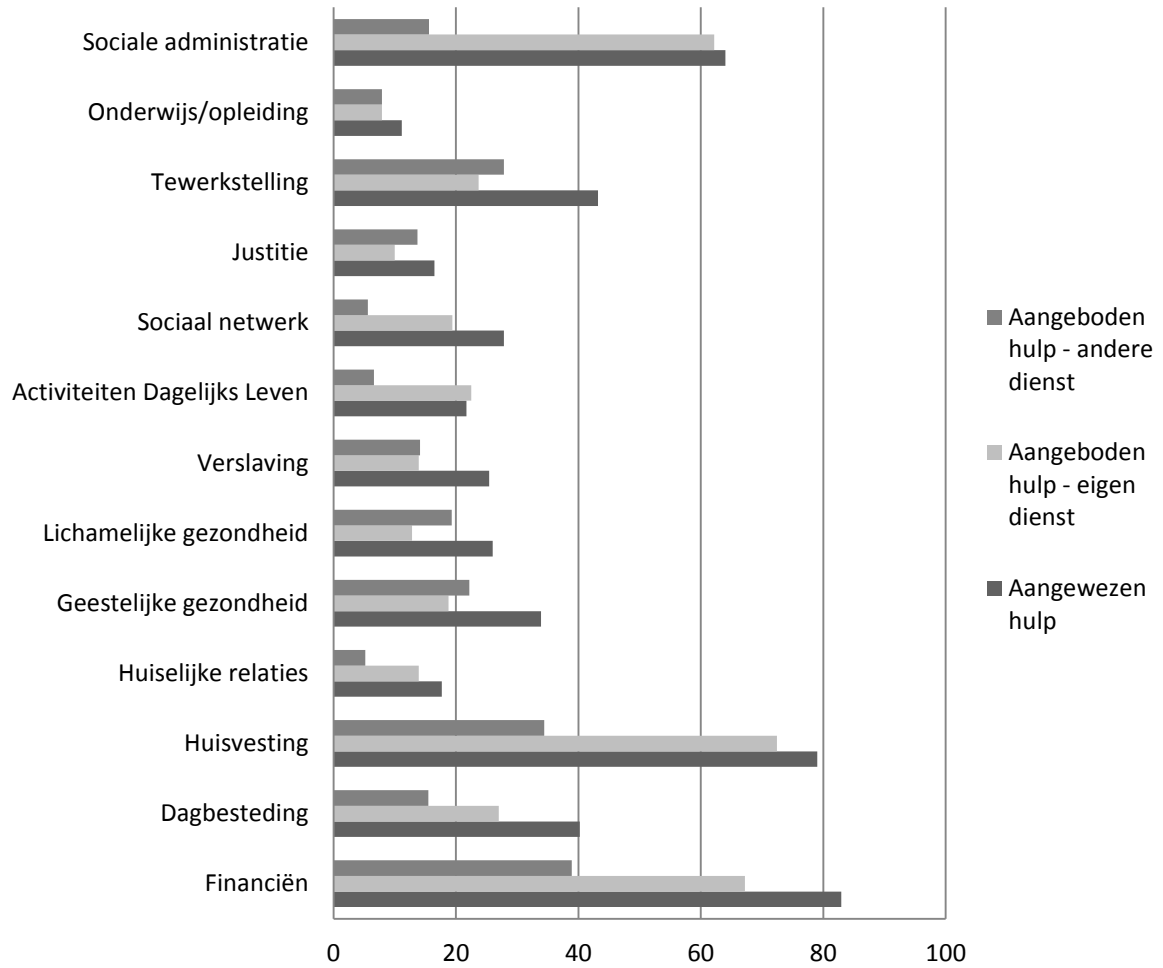
Figuur 32 geeft weer welke hulp op welke levensdomeinen aangewezen is volgens de hulpverleners. Daarnaast geeft deze figuur weer of deze hulp aangeboden wordt door de eigen dienst of door een andere dienst.

Bij beide vragen konden meerdere domeinen aangeduid worden waarbij hulp aangewezen is of aangeboden wordt. We zien dat voor aangewezen hulp bij de cliënten gemiddeld 5 domeinen aangeduid werden (van de dertien mogelijke domeinen). Voor aangeboden hulp werd er gemiddeld op 3.7 domeinen hulp geboden door de eigen dienst en op 2.3 domeinen door een andere dienst.

We zien dat voornamelijk op de domeinen financiën, sociale administratie en huisvesting hulp aangewezen is volgens de hulpverleners. Dit zijn ook de domeinen waarop zij zelf hulp aanbieden aan de cliënten.

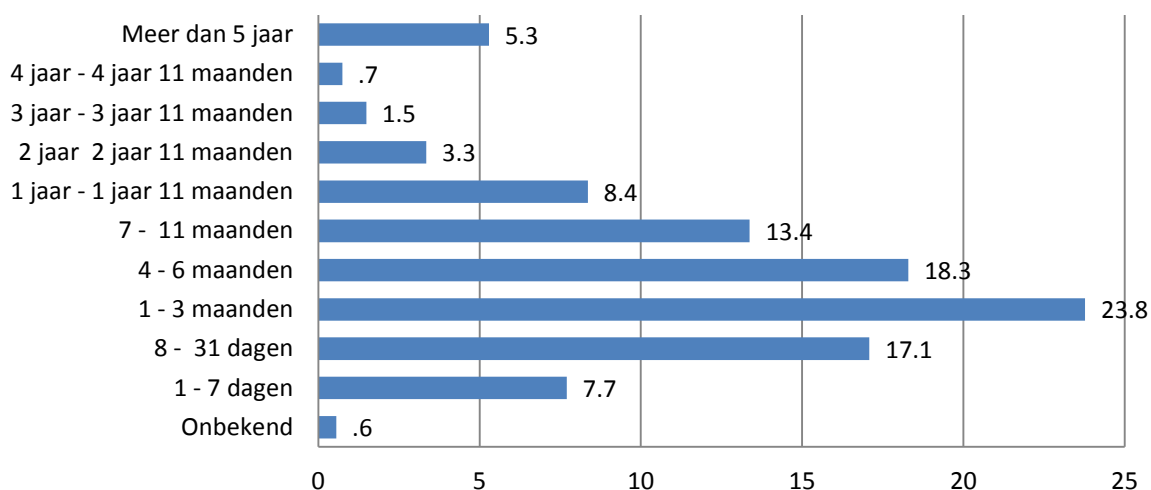
³³ Vraag werd als volgt geformuleerd: *Is de cliënt voor de eerste keer in begeleiding bij het CAW, OCMW of een andere voorziening voor de problematiek van thuisloosheid?*

Figuur 32 Aangewezen hulp voor de gebruikers van de residentiële thuisloenzorg en aangeboden hulp door een eigen of andere dienst (in %, n aangewezen hulp= 1097, n aangeboden hulp= 987)

Tijdsduur gebruik huidige begeleidingsmodule

Er werd bevestigd hoe lang de cliënt reeds gebruik maakt van de huidige begeleidingsmodule. We zien dat dit erg variërend is. Een groot gedeelte maakt recent gebruik van de huidige module: voor 48.6% is dit minder dan drie maanden. Aan het andere uiterste zien we dat 5.3% al meer dan vijf jaar gebruik maakt van de begeleidingsmodules. Het grootste gedeelte maakt echter minder dan een jaar gebruik van de modules (80.3%). Figuur 33 geeft de verdeling weer.

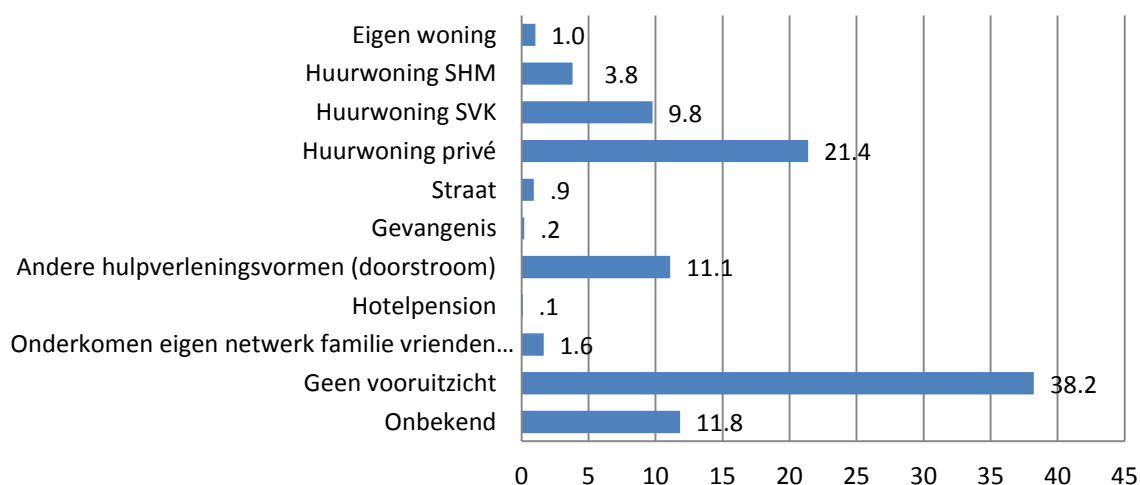

Figuur 33 Tijdsduur van het gebruik van de huidige hulpverlening door de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 1077)

Vooruitzicht op uit- en doorstroom

Vooruitzicht op uitstroom binnen een termijn van drie maanden

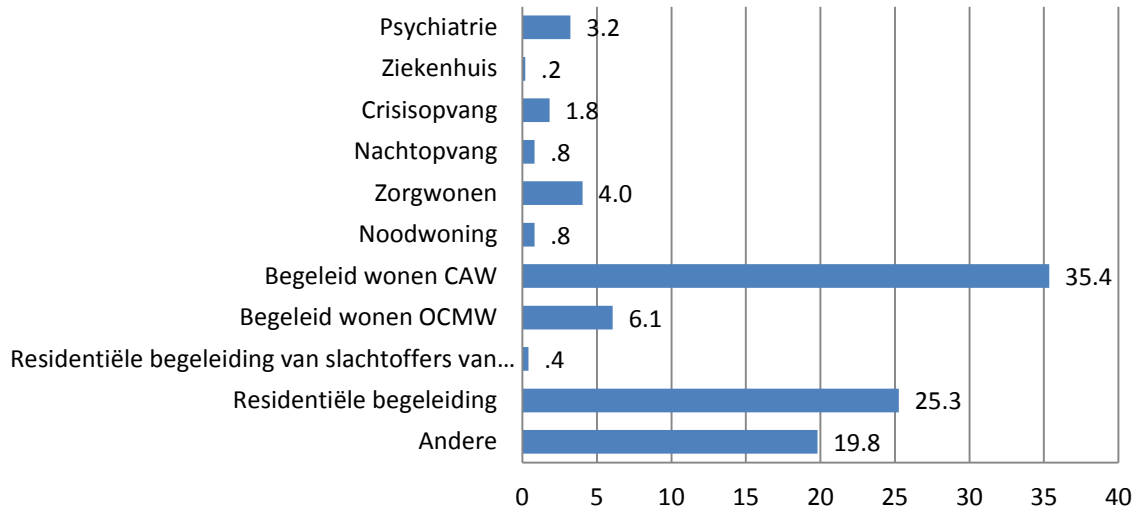
We zien dat er bij 38.2% geen vooruitzicht genoteerd wordt binnen een termijn van drie maanden. Daarnaast stromen 36% van de cliënten uit naar een woning (huur of eigen woning). Van 11.8% is het vooruitzicht onbekend.

Figuur 34 Vooruitzicht op uitstroom binnen een termijn van drie maanden van de gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 973)

Doorstroom naar hulpverleningsvorm binnen de drie maanden

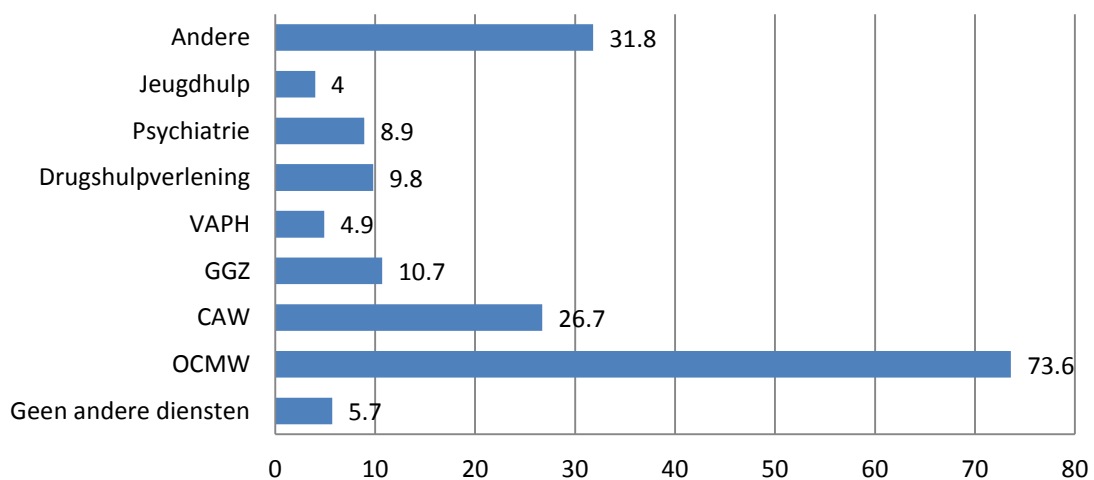
We zien dat er voor 495 cliënten een doorstroom naar een (andere) hulpverleningsvorm geregistreerd wordt in de residentiële thuisloenzorg. Hierbij is 35.4% naar het begeleid wonen van de CAW's, 25.3% naar een residentiële begeleiding, 19.8% naar een andere vorm van hulpverlening.

Figuur 35 Vooruitzicht op doorstroom binnen een termijn van drie maanden van de gebruikers van de residentiële thuisloenzorg (in %, n= 495)

Andere betrokken hulpverlening

Tot slot bevroegen we welke andere hulpverlening mee betrokken is bij de cliënt op het moment van de bevraging. Hierbij zien we dat voor zeven op tien cliënten het OCMW mee betrokken is, voor 26.7% het CAW, voor één op tien cliënten de GGZ, drughulpverlening of psychiatrie. Voor drie op tien cliënten wordt tot slot 'andere hulpverlening' vermeldt, we zien hierbij een erg breed spectrum van hulp aan bod komen: over de thema's justitie, wonen, gezondheid, werk, huishoudelijke taken, opvoedingsondersteuning, ...

Figuur 36 Andere betrokken hulpverlening bij de gebruikers van de residentiële thuisloenzorg (in %, n= 1025)

1.3 Begeleid (zelfstandig) wonen

In deze paragraaf geven we de resultaten weer voor begeleid wonen. We bespreken achtereenvolgens de profielkenmerken van de cliënten, economische kenmerken, de behoefte aan steun en problematieken, het instellingsverleden, kenmerken van de huisvesting en thuisloosheid en tot slot kenmerken van de hulpverlening.

Hierbij gaat het over volgend aantal (geregistreerde) cliënten:

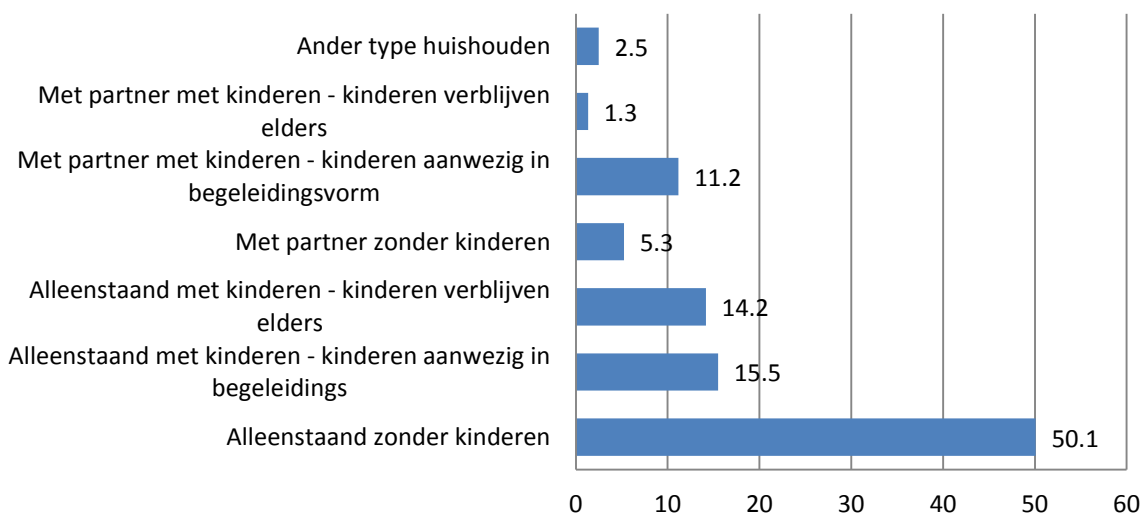
<p>15 januari 2014 – 15 februari 2014</p> <p>1227 cliënten, 732 kinderen</p>
--

1.3.1 Profiel van de cliënten

We bespreken bij dit onderdeel de samenstelling van het huishouden, geslacht en leeftijd van de cliënten, de scholingsgraad en gegevens over nationaliteit, geboorteland en verblijfsstatuut.

Samenstelling huishouden

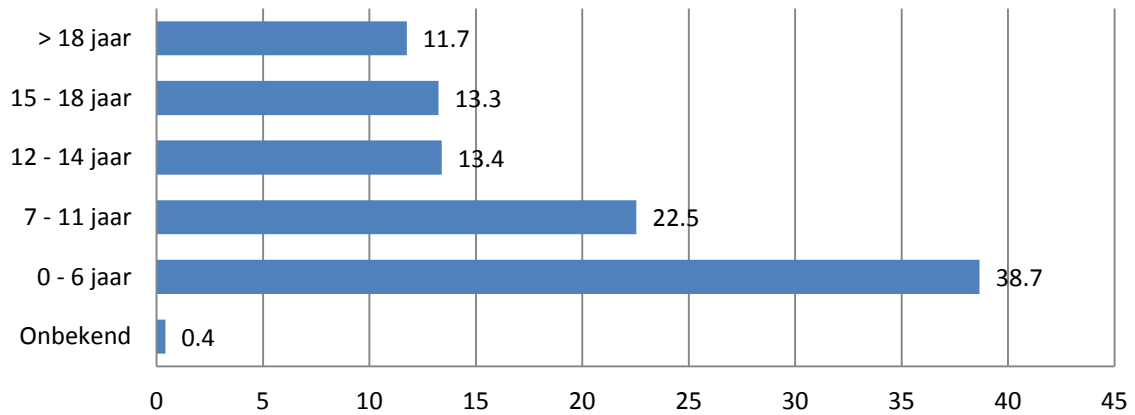
De samenstelling van de huishoudens in het begeleid (zelfstandig) wonen wordt voor 79.8% gevormd door alleenstaanden (al dan niet met kinderen). De grootste groep zijn alleenstaanden zonder kinderen. Gezinnen met kinderen die aanwezig zijn in de begeleidingsvorm vormen 26.7% van het totale aantal huishoudens in begeleid (zelfstandig) wonen. Daarnaast zijn er de gezinnen waarbij de kinderen elders verblijven, zij vormen 15.5% van de huishoudens. Figuur 37 geeft de samenstelling van de huishoudens weer.

Figuur 37 Samenstelling van het huishouden in begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1200)

Aanwezigheid van kinderen in de begeleidingsvorm

In het begeleid (zelfstandig) wonen van de CAW's werden tijdens de bevragsingsperiode 732 kinderen geregistreerd. We geven de leeftijd van deze kinderen weer in figuur 38.

Figuur 38 Leeftijd van de aanwezige kinderen in begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 732)

Qua gezinsgrootte zien we dat er 160 gezinnen met één kind geregistreerd werden, 109 gezinnen met twee kinderen, 48 gezinnen met drie kinderen, 26 gezinnen met vier kinderen, 14 gezinnen met vijf kinderen en zes gezinnen met zes kinderen.

Geslacht

In het begeleid (zelfstandig) wonen zijn 63 % mannen en 37 % vrouwen (n= 1224).

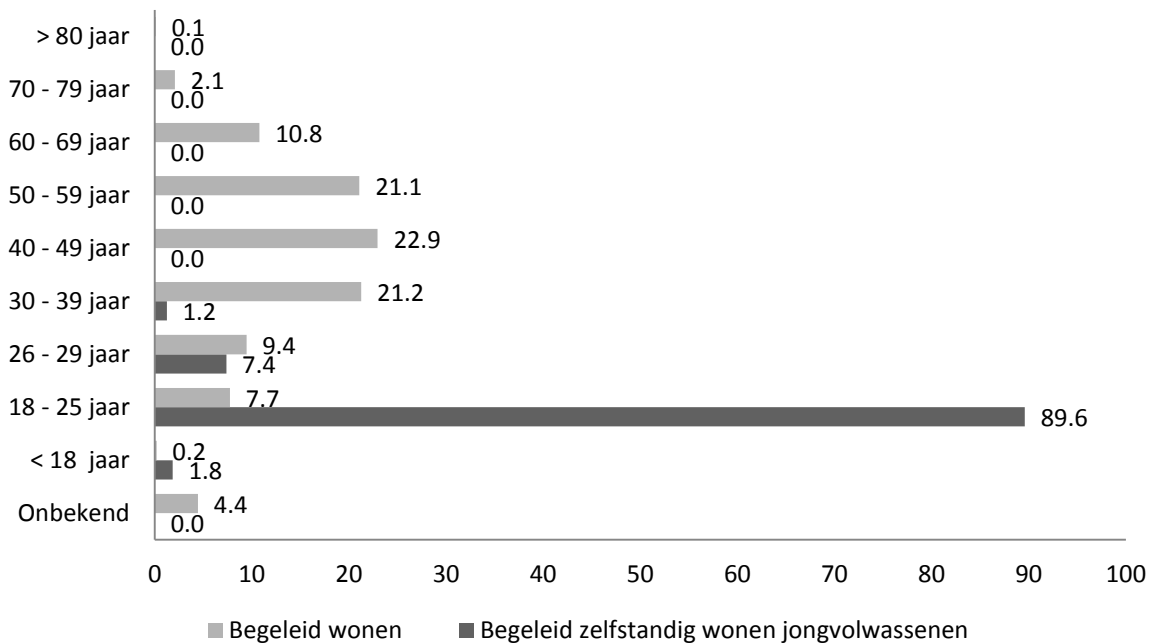
Indien we dit opsplitsen naar de verschillende begeleidingsvormen, zien we in de module begeleid wonen (n= 1061) de volgende verhouding: 64.7% mannen en 35.2% vrouwen en in begeleid zelfstandig wonen jongvolwassenen (n= 163): 53.4% mannen en 46.6% vrouwen.

Leeftijd

We maken de opdeling naar de begeleidingsvormen: begeleid zelfstandig wonen jongvolwassenen en begeleid wonen gezien de specifieke opzet qua leeftijdsbereik bij jongvolwassenen.

Begeleid zelfstandig wonen jongvolwassenen bereikt voor 89.6% jongeren tussen de 18 en 25 jaar. Daarnaast is er 7.4% tussen de 26 en 29 jaar en 1.2% tussen de 30 en 39 jaar.

Bij begeleid wonen ligt de leeftijd meer verspreid. We zien dat zij een bereik van 7.7% voor jongvolwassenen hebben. Een meerderheid van hun bereik ligt bij cliënten tussen de 30 en 59 jaar (65.2%). Daarnaast bereiken zij 13% personen boven de 60 jaar.

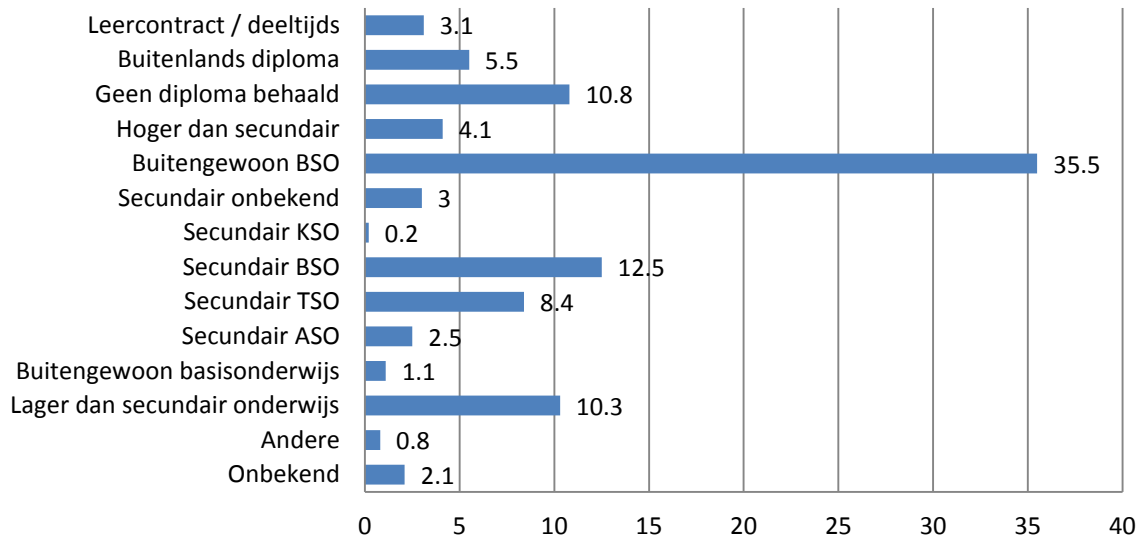

Figuur 39 Leeftijd van de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n begeleid wonen= 1059, n begeleid zelfstandig wonen= 163)

Scholingsgraad

We zien dat 35.5% van de personen in begeleid wonen als hoogst behaalde kwalificatie buitengewoon secundair onderwijs heeft. Daarnaast heeft 26.6% een diploma secundair onderwijs. Eén op tien heeft geen diploma behaald en een andere één op tien heeft als hoogst behaalde diploma een diploma dat lager dan het secundair onderwijs is. Tot slot zien we dat 4.1% een diploma hoger dan het secundair behaald heeft.

Figuur 40 Scholingsgraad van de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1184)

Nationaliteit, geboorteland, verblijfsstatuut en kennis Nederlands

Nationaliteit

In het begeleid (zelfstandig) wonen blijkt tijdens de bevroingsperiode 82.1% van de cliënten de Belgische nationaliteit te hebben (n= 1102). Van 17.8% wordt aangegeven dat zij niet-Belg zijn.

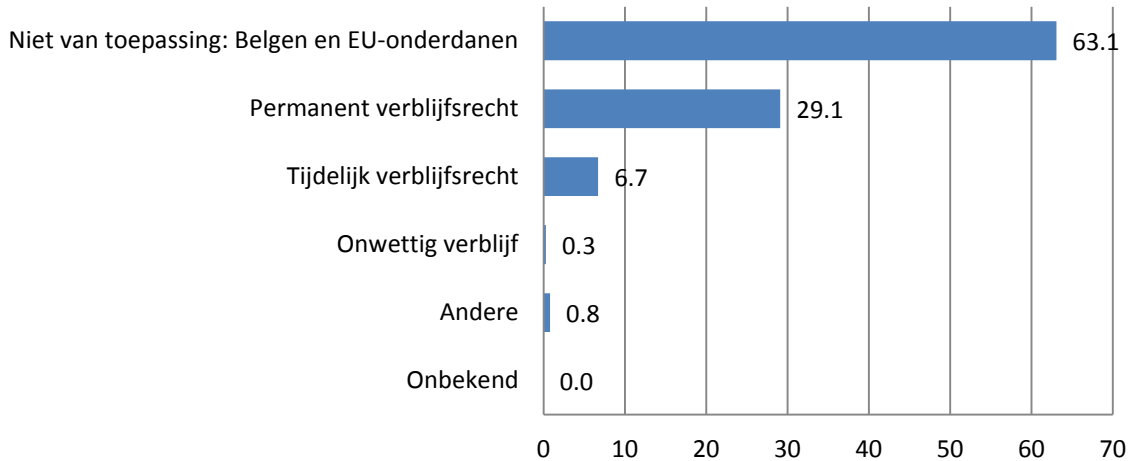
Indien we dit verder bekijken naar welke nationaliteit zij hebben, zien we volgende verdeling (n= 213): 51.6% komt uit Afrika (voornaamste landen: Marokko en Ghana), 17.4% uit een EU-land (voornamelijk: Nederland, Frankrijk en Polen), 14.1% komt uit Azië (voornamelijk: Afghanistan en Irak), 13.1% uit Europa (met name: Turkije en Armenië) en 3.8% uit Zuid-Amerika.

Geboorteland

België is het geboorteland voor 71.3% van de cliënten van begeleid (zelfstandig) wonen van de CAW's (n= 1147). Voor 28.7% werd een ander land als geboorteland aangegeven. De verdeling van deze landen is de volgende (n= 329): 54.4% komt uit Afrika (voornaamste landen: Marokko en Congo), 15.5% uit een EU-land (voornamelijk: Nederland, Duitsland en Polen), 15.5% komt uit Azië (voornamelijk: Afghanistan, Irak en Iran), 10% uit Europa (met name: Turkije) en 4.6% uit Zuid-Amerika (voornamelijk: Brazilië).

Verblijfsstatuut

Meer dan negen op tien cliënten in het begeleid (zelfstandig) wonen van de CAW's is ofwel Belg of EU-onderdaan of heeft een permanent verblijfsrecht verworven. Daarnaast heeft 6.7% een tijdelijk verblijfsrecht, 0.3% een onwettig verblijf.

Figuur 41 Verblijfsstatuut van de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1013)

Kennis van het Nederlands

Voor de cliënten van het begeleid (zelfstandig) wonen blijkt dat 91.4% zich in het Nederlands verstaanbaar kan maken, 7.1% niet in het Nederlands, maar wel in het Frans of Engels en 1.5% in een andere taal.

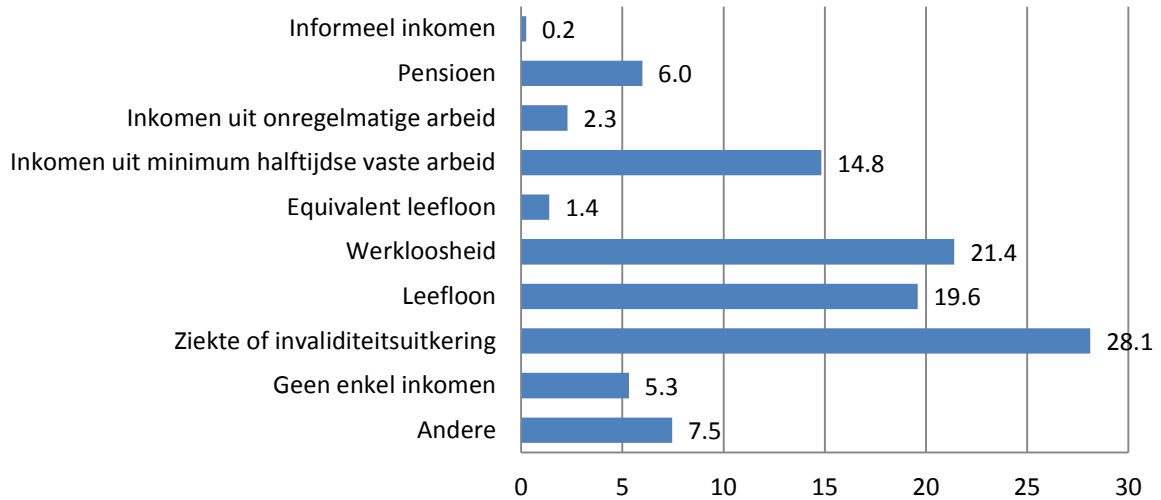
1.3.2 Economische kenmerken

In dit gedeelte geven we het inkomen en de (mogelijke) schuldenlast weer.

Inkomen

We zien dat de voornaamste inkomens van de cliënten gevormd worden door een inkomen uit ziekte- of invaliditeitsuitkering (28.1%), werkloosheidsuitkering (21.4%) of een leefloon (19.6%). Daarnaast zien we dat 17.1% van de inkomens uit arbeid komt. In de categorie 'andere' worden volgende zaken vermeld: kinderbijslag, integratietegemoetkoming, een vorm van loon (bv studentenarbeid, beschutte werkplaats).

Voor deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk, gemiddeld werden 1.1 inkomens aangegeven per persoon. Figuur 42 geeft de verdeling van de inkomens weer.

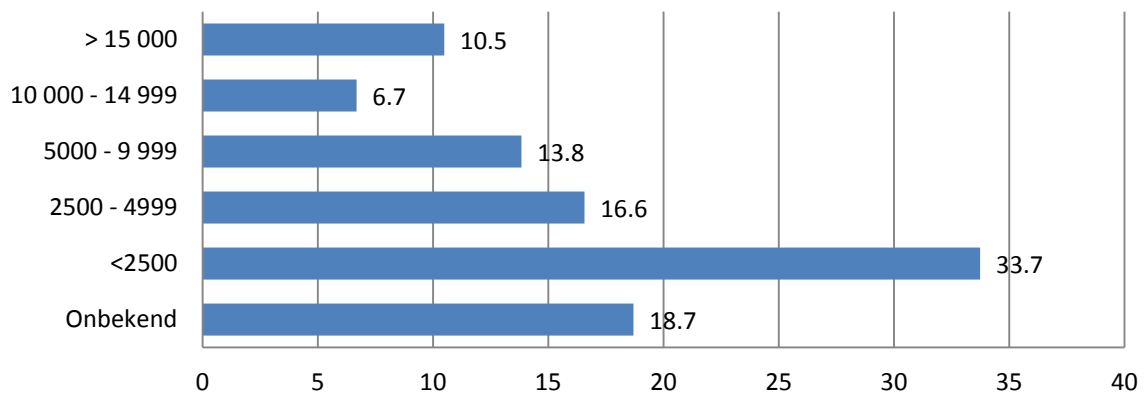
Figuur 42 Inkomen van de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1220)

Schuldenlast

Wat de schuldenlast betreft, zien we dat in het begeleid (zelfstandig) wonen 56.1% van de cliënten op het moment van de bevraging met een schuldenlast kampt (n= 1189). Voor 40.6% wordt aangegeven dat er geen schuldenlast is en voor 3.3% van de cliënten is dit onbekend voor de hulpverleners.

Grootte schuldenlast

Onderstaande figuur geeft de grootte van de schuldenlast van de cliënten van begeleid (zelfstandig) wonen weer. We zien dat voor drie op tien cliënten deze schuldenlast lager is dan 2500 euro. Daartegenover staat dat voor één op tien cliënten deze schuldenlast meer dan 15 000 euro bedraagt.

Figuur 43 Grootte van de schuldenlast voor de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 658)

Begeleiding bij schuldenlast

Bij de personen die met een schuldenlast kampten, werd doorgevraagd of zij begeleiding ontvangen voor deze schuldenlast (zoals budgetbeheer, schuldbemiddeling of een collectieve schuldregeling). Daarbij blijkt dat 85.3% begeleiding ontvangt, 14.4% geen begeleiding krijgt bij deze schuldenlast en dit voor 0.3% onbekend is (n= 660).

1.3.3 Behoefte aan steun en problematieken

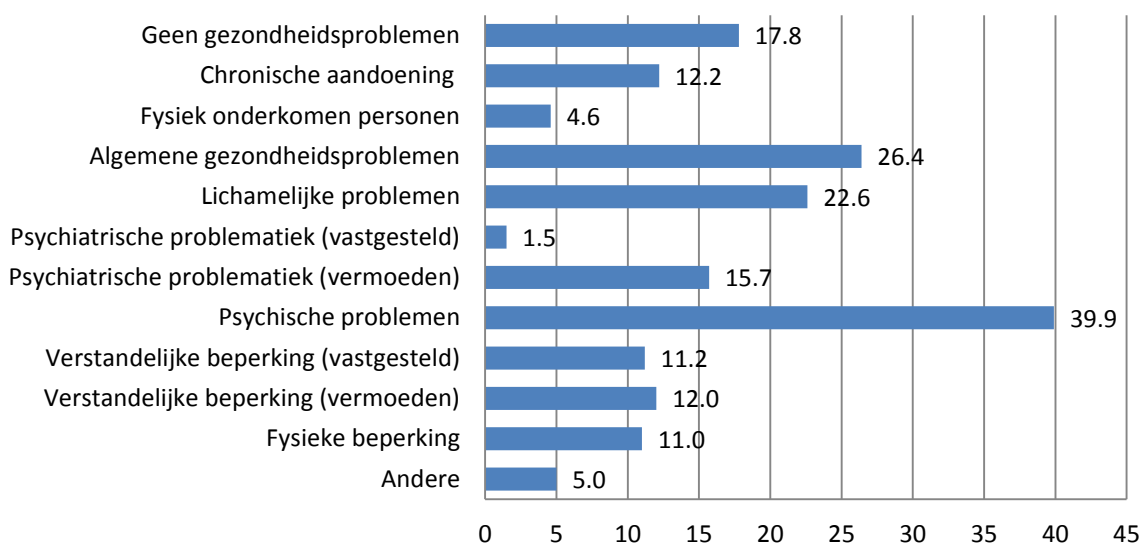
We bespreken in dit gedeelte de gegevens die verkregen werden uit de bevraging in verband met lichamelijke en mentale gezondheid en in verband met verslaving

Lichamelijke en mentale gezondheid

Meerdere antwoorden konden gegeven worden bij deze vraag. Gemiddeld worden er 1.8 problematieken geregistreerd voor de cliënten.

Figuur 44 geeft de verdeling weer van de aangeduide gezondheidsproblematieken. We zien hierbij dat de verdeling van deze problematieken varieert. Voor vier op tien van de cliënten wordt bijvoorbeeld aangegeven dat zij met een psychische problematiek kampen, voor 26.4% worden algemene gezondheidsproblemen aangegeven en voor 22.6% worden lichamelijke problemen aangegeven.

Bij ‘andere’ worden voornamelijk volgende zaken vermeld: stress en (beperkte) draagkracht of hoge draaglast, zwanger, verslaving en vermoeden van psychische problemen.

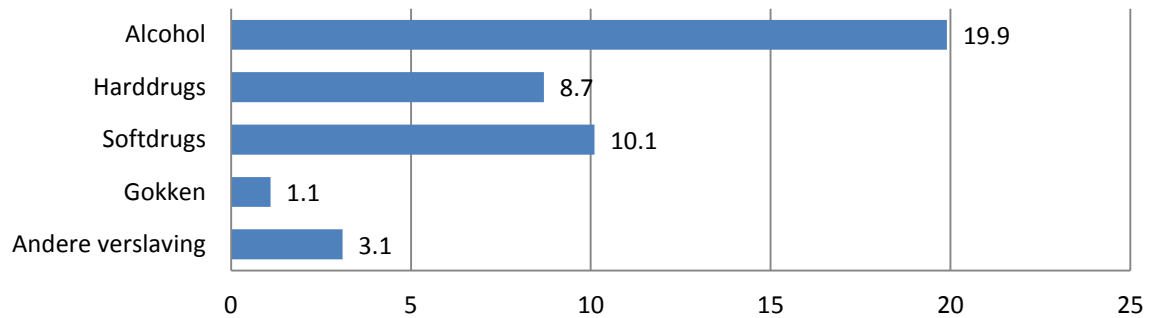

Figuur 44 Lichamelijke en mentale gezondheid van de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen³⁴ (in %, n= 1104)

³⁴ Als we de antwoorden ‘vermoeden’ en ‘vastgesteld’ kruisen, bekomen we voor psychiatrische problematiek twee personen en voor verstandelijke beperking acht personen.

Verslaving

Bij verslaving zien we dat voor 19.9% van de cliënten (n= 1227) aangegeven wordt dat ze kampen met een alcoholverslaving, voor 8.7% dat ze met een harddrugsverslaving zitten, 10.1% met een softdrugsverslaving, 1.1% met een gokverslaving en 3.1% met een andere verslaving. Ook bij begeleid (zelfstandig) wonen werden de verslavingen voornamelijk vastgesteld: voor alcohol- of softdrugsverslaving werd dit voor zeven op tien personen vastgesteld, voor een gok- of harddrugsverslaving voor acht op tien personen.

Figuur 45 Verslavingen bij de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1227)

Ervaring mishandeling in gezin van herkomst

Er werd bevroegd bij de cliënten of ze tijdens hun kindertijd (in het ouderlijk gezin van herkomst) ervaring hadden met mishandeling (lichamelijk, psychisch of seksueel). We zien dat dit bij één op vier personen in begeleid (zelfstandig) wonen het geval is (27.5%, n= 1152), bij 36.6% dit niet blijkt te zijn en voor 36.2% van de cliënten onbekend is voor de hulpverleners.

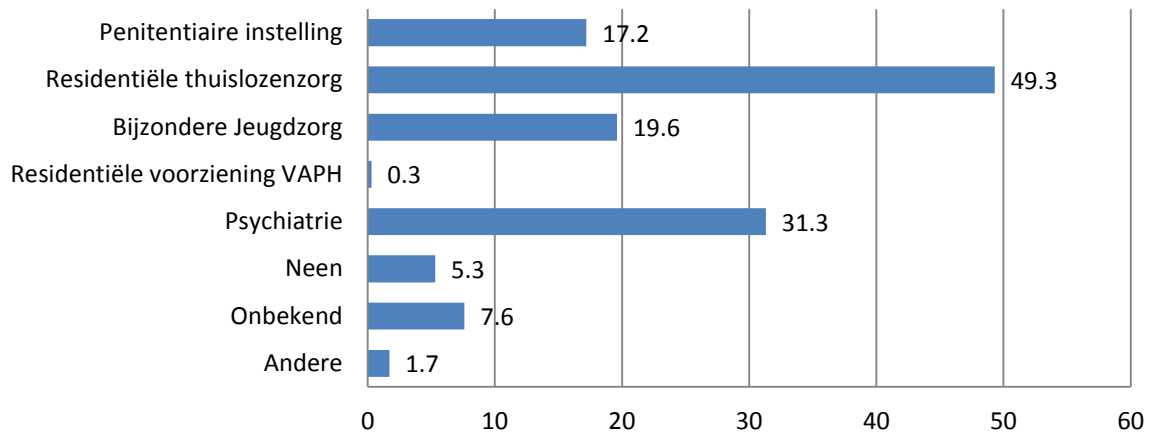
1.3.4 Instellingsverleden

In dit gedeelte bespreken we het instellingsverleden (ooit en het afgelopen jaar) van de cliënten van het begeleid (zelfstandig) wonen van de CAW's.

Ooit in een instelling

Deze variabele werd voor 603 cliënten ingevuld, van 624 cliënten werden geen antwoorden genoteerd. We zien een hoge non-respons voor deze vraag, zoals dit ook in het onderzoeksgedeelte van de residentiële thuislozenzorg naar voren kwam.

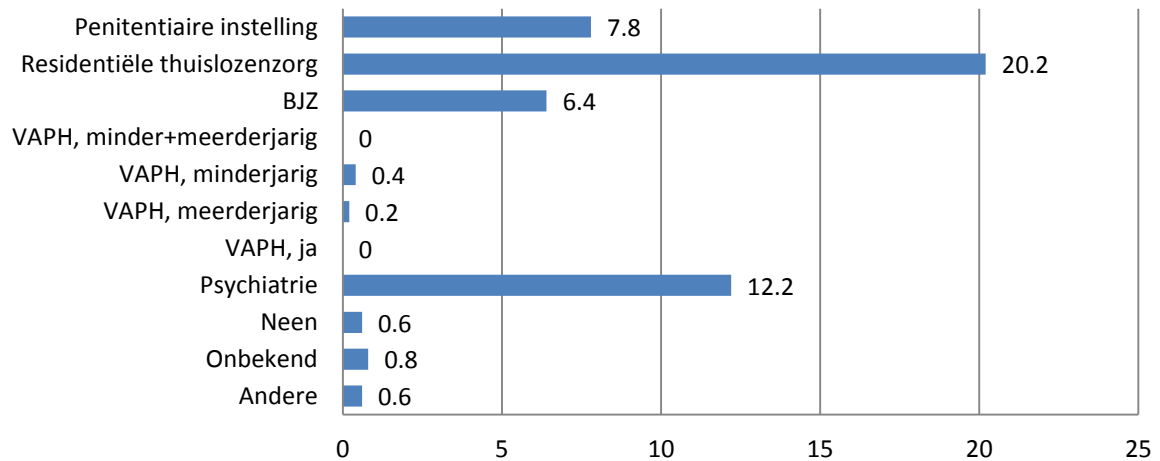
We zien dat 49.3% van de cliënten een instellingsverleden in de residentiële thuislozenzorg heeft, 31.3% in de psychiatrie, 17.2% in een penitentiaire instelling en 19.6% in de bijzondere jeugdzorg. Bij de categorie 'andere' komt verslavingszorg voornamelijk naar voren en opvang voor mensen met een precair verblijfsstatuut.

Figuur 46 Ooit in een instelling verbleven, gebruikers van de residentiële thuislozenzorg (in %, n= 603)

Instellingsverleden, afgelopen jaar

We zien dat 47.8% van de cliënten die een instellingsverleden hebben, ook het afgelopen jaar in een instelling verbleven. Indien we bekijken welke van de cliënten het afgelopen jaar in een instelling verbleven, zien we uitgesplitst per instelling volgende zaken naar voren komen: 20.2% van de personen die ooit in een instelling verbleven, verbleef het afgelopen jaar in de residentiële thuisloenzorg, 12.2% verbleef in de psychiatrie, 7.8% in een penitentiaire instelling en 6.4% in de bijzondere jeugdzorg.

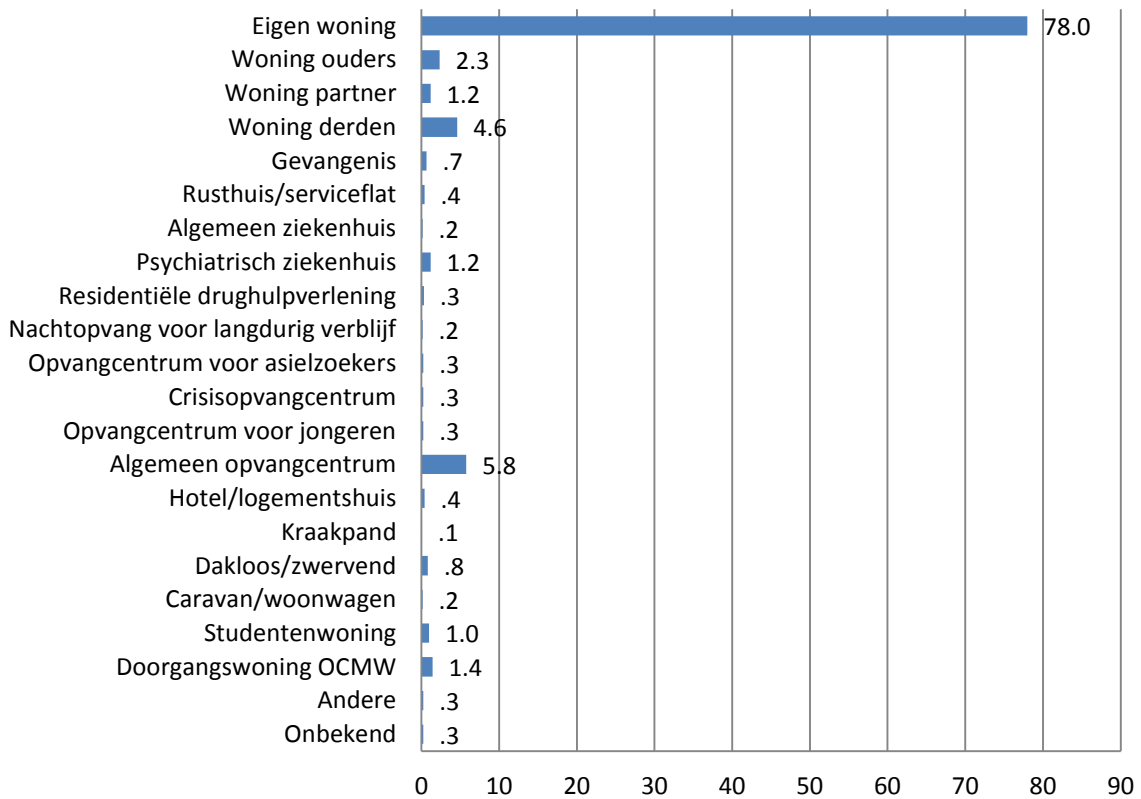
Figuur 47 Afgelopen jaar in een instelling verbleven, gebruikers van de residentiële thuisloenzorg Instellingsverleden (in %, n= 500)

1.3.5 Kenmerken huisvesting

We bespreken in dit gedeelte de hoofdzakelijke verblijfplaats van de cliënt de voorafgaande maand, het voorafgaande jaar en de locatie van het laatste officieel domicilie.

Verblijfplaats voorafgaande maand

Er werd bevraagd waar de cliënt in hoofdzaak de afgelopen maand had geslapen. We zien dat dit weinig variërend is voor de cliënten in begeleid (zelfstandig) wonen. Hoofdzakelijk komen volgende verblijfplaatsen naar voren: 78% van de cliënten verbleef in een eigen woning³⁵, 5.8% in een algemeen opvangcentrum en 4.6% in een woning van derden. Figuur 48 geeft de verdeling weer.

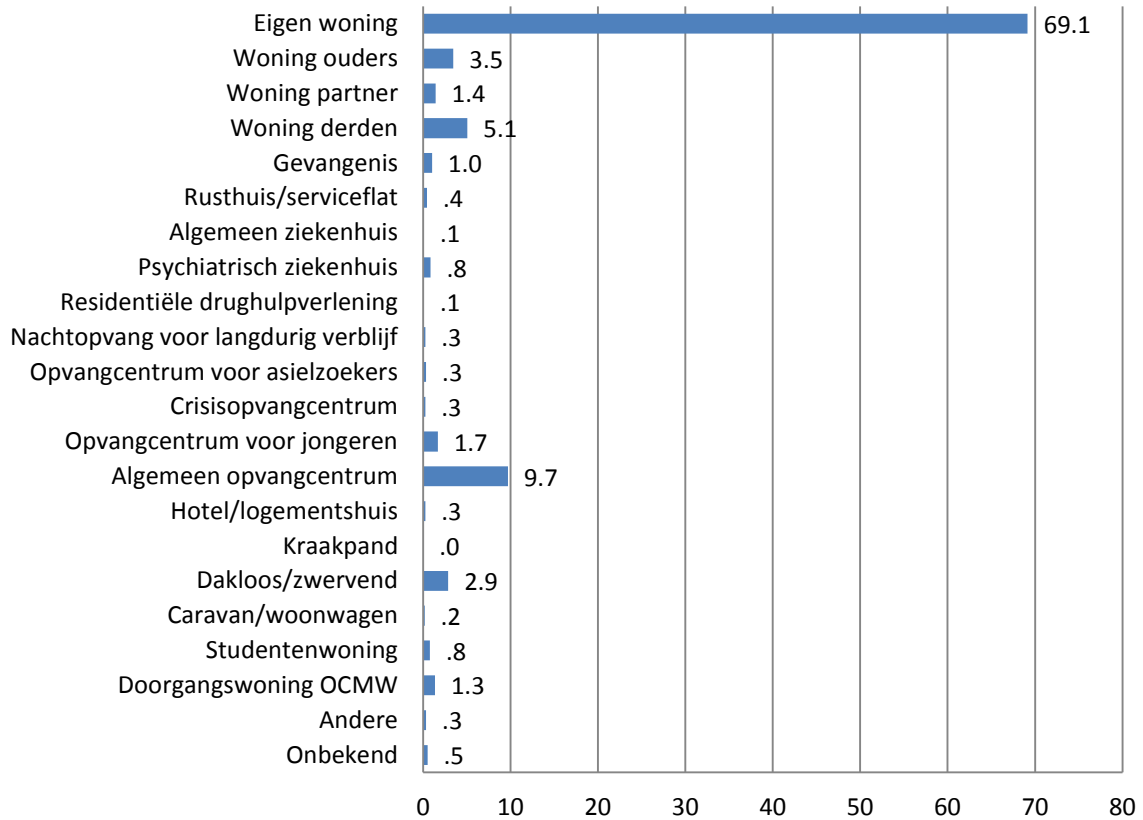
Figuur 48 Verblijfplaats gedurende de voorafgaande maand van de gebruikers van het begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1194)

³⁵ Vanuit CAW Antwerpen kwam de bemerking dat zij 33 cliënten hebben in woonbegeleiding die verblijven in specifieke wooneenheden van het CAW (Domus), zij zien dit echter niet als residentiële setting, maar als een verblijfplaats waarvan het CAW de huisbaas is. Voor deze 33 personen (2.8%, n= 1194) werd afgesproken hen mee te registreren onder ‘eigen woning’.

Verblijfplaats voorafgaande jaar

Als we dan bekijken waar de cliënt het afgelopen jaar hoofdzakelijk heeft verbleven, zien we volgende zaken naar voren komen: eigen woning³⁶ (69.1%), algemeen opvangcentrum (9.7%), woning derden (5.1%) en woning ouders (3.5%). Onderstaande figuur geeft de overige verdeling weer. Dakloos/zwervend geldt voor 2.9% van de cliënten.

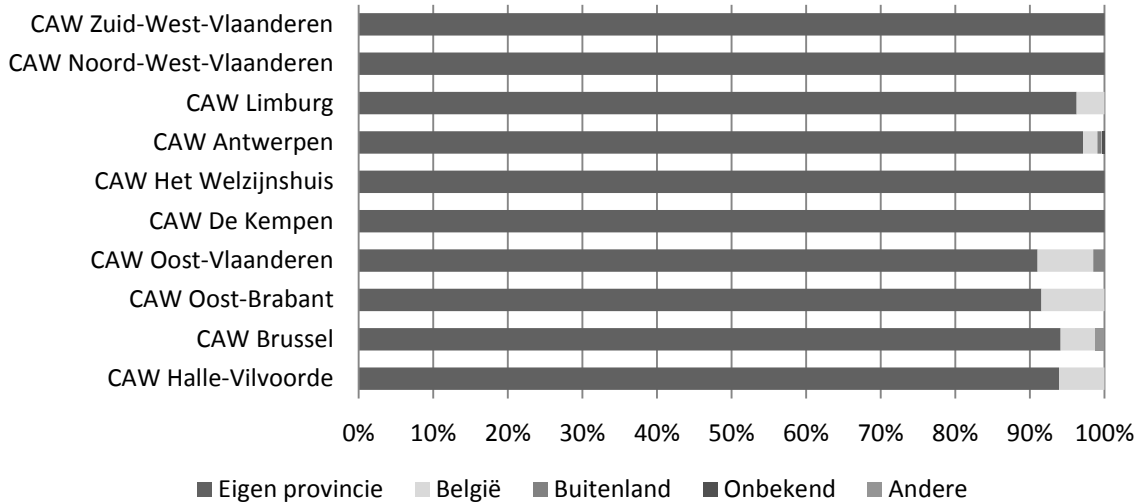

Figuur 49 Verblijfplaats van het voorafgaande jaar van de gebruikers van het begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1186)

³⁶ Zelfde opmerking als voor hoofdzakelijke verblijfplaats voorbije maand.

Locatie laatste vaste verblijfplaats³⁷

We zien dat voor begeleid wonen in alle CAW's meer dan negen op tien cliënten ook hun laatste vaste verblijfplaats in dezelfde provincie hadden als waar hij/zij nu begeleid wordt. Figuur 50 laat deze verdeling per CAW zien.

Figuur 50 Locatie vaste verblijfplaats (in %, n CAW Halle-Vilvoorde= 33, n CAW Brussel= 85, n CAW Oost-Brabant= 71, n CAW Oost-Vlaanderen= 134, n CAW De Kempen= 82, n CAW Boom-Mechelen - Lier= 8, n CAW Antwerpen= 528, n CAW Limburg= 54, n CAW Noord-West-Vlaanderen= 60, n CAW Zuid-West-Vlaanderen= 36)

³⁷ In de bevraging werd dit omschreven als 'domicilie, huurcontract, eigen woonst'.

1.3.6 Kenmerken thuisloosheid

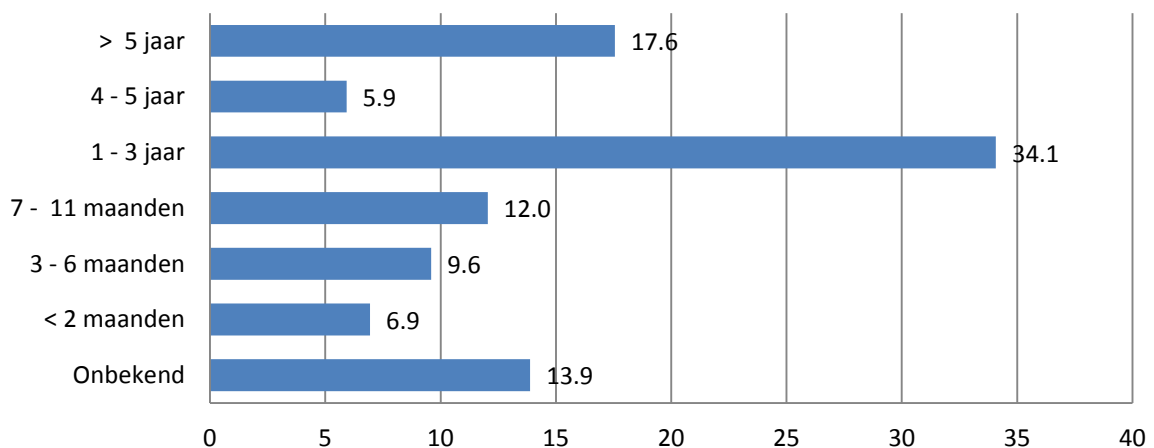
We bespreken in deze paragraaf de tijdsduur waarin de cliënten reeds niet meer over een stabiele woonplaats beschikken, de aanleiding voor het verlies van de woonzekerheid van de cliënt, de meest gewenste woonsituatie en het (al dan niet) eerdere verblijf of begeleiding in de thuisloenzorg.

Termijn verlies woonzekerheid

We bevroegen sinds wanneer de cliënt niet meer over een stabiele woonplaats beschikte. We zien hierbij dat in het begeleid (zelfstandig) wonen 28.5% het afgelopen jaar thuisloos is geworden en 57.6% langer dan een jaar thuisloos is.

We vermelden hierbij dat de vraag ingevuld werd voor 490 cliënten, voor 737 cliënten weten we niet hoe lang ze reeds zonder stabiele woonplaats zijn. Tijdens de bevraging werd de opmerking gegeven door de hulpverleners van begeleid (zelfstandig) wonen dat deze vraag moeilijk te beantwoorden viel voor hen. Dit werd als volgt verwoordt: *“Voor mensen die we al een tijdje in begeleid wonen hebben, geldt niet meer dat hun woonplaats niet stabiel is (we hebben hen immers mee geholpen bij het stabiliseren van de woonst). (...) Het merendeel van de mensen die we begeleiden hebben een (stabiele) woonplaats. Doch was hun woonzekerheid op een moment wel eens onder druk. Ik weet niet goed hoe antwoord te geven op onderstaande vraag. We begeleiden gezinnen en alleenstaanden die soms al jaren een vaste woonplaats hebben.”*

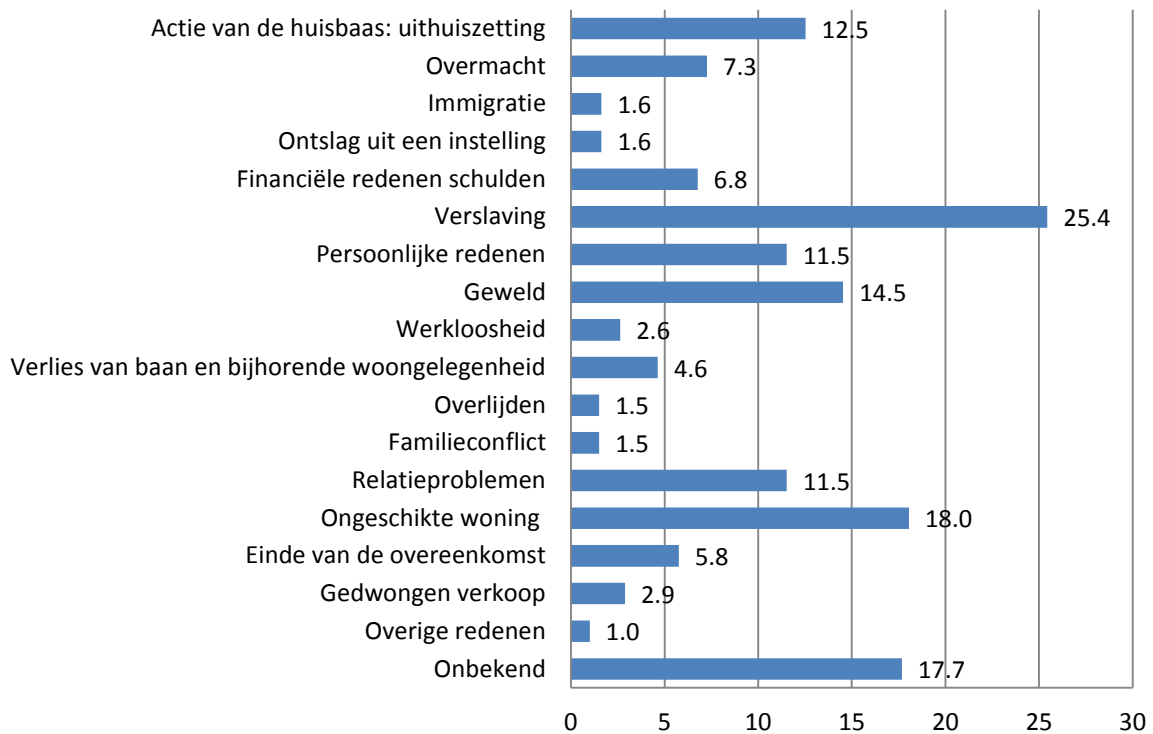
Voor deze cliënten werd de vraag niet ingevuld. Het is niet gekend hoeveel cliënten er in deze begeleidingsvorm beschikken over een eigen woning (al dan niet gehuurd).

Figuur 51 Termijn van het verlies van de woonzekerheid van de gebruikers van het begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 490)

Aanleiding verlies woonzekerheid van de cliënt

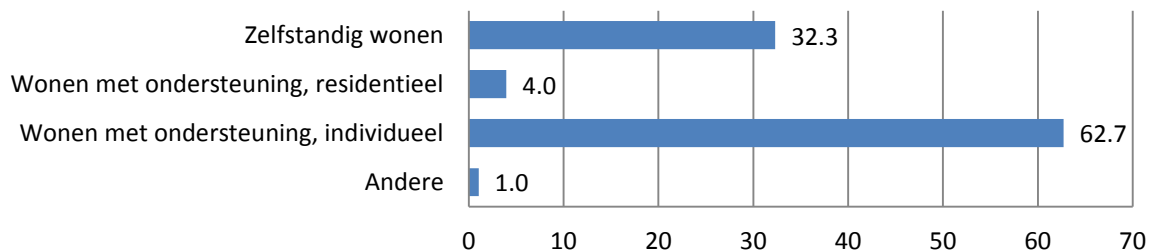
Indien verder wordt bevraagd naar de aanleiding waarom de cliënt zijn woonzekerheid verloor of bij begeleid (zelfstandig) wonen eerder de reden waarom de begeleiding werd opgestart, zien we volgende zaken naar voren komen. Bij 25.4% ligt verslaving als aanleiding aangeduid, bij 18% van de cliënten vormt een ongeschikte woning een aanleiding, bij 14.2% geweld en bij 12.5% uithuiszetting.

Figuur 52 Aanleiding van het verlies van de woonzekerheid van de gebruikers in het begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 798)

Meest geschikte woonsituatie voor cliënt³⁸

De hulpverleners geven voor zes op tien cliënten wonen met ondersteuning aan als meest geschikte woonvorm voor de cliënten in begeleid (zelfstandig) wonen. Daarnaast zien ze voor drie op tien cliënten zelfstandig wonen als meest geschikte woonvorm.

Figuur 53 Meest gewenste woonsituatie volgens de hulpverlener voor de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 960)

³⁸ Vraag werd als volgt geformuleerd: 'Volgens het perspectief van de hulpverlener, welke woonvorm is op dit moment het meest geschikt voor de cliënt?'

Eerdere begeleiding in de thuislozenzorg³⁹

In de begeleid (zelfstandig) wonen blijkt uit de bevraging dat de helft voor de eerste keer in begeleiding is voor de problematiek van thuisloosheid (50.4%, n= 1025). Voor vier op tien (44.7%) is dit niet de eerste keer en voor 4.9% is dit onbekend.

---

³⁹ Vraag werd als volgt geformuleerd: 'Is de cliënt voor de eerste keer in begeleiding bij CAW, OCMW of een andere voorziening voor de problematiek van thuisloosheid?'

1.3.7 Kenmerken hulpverlening

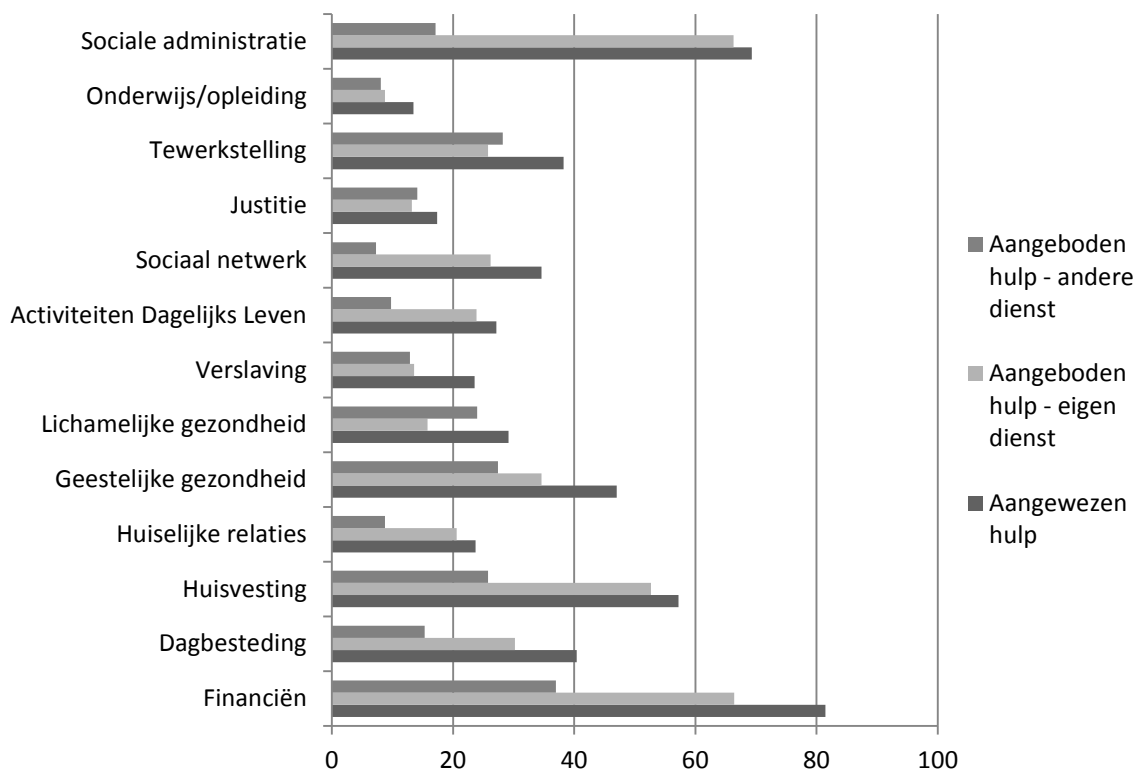
We bespreken hierbij welke hulp volgens de hulpverleners aangewezen is, welke hulp aangeboden wordt (door de eigen en een andere dienst), de tijdsduur waarin men gebruik maakt van de huidige module, het vooruitzicht op uit- en doorstroom en welke andere hulpverlening betrokken is.

Aangewezen en aangeboden hulp

Figuur 54 geeft weer welke hulp op welke domeinen aangewezen is volgens de hulpverleners en eveneens of deze hulp momenteel wordt aangeboden door de eigen dienst of door een andere dienst.

Bij beide vragen konden meerdere domeinen aangeduid worden waarbij hulp aangewezen is of aangeboden wordt. We zien dat voor aangewezen hulp bij de cliënten gemiddeld vijf domeinen aangeduid werden. Voor aangeboden hulp werd er gemiddeld op vier domeinen hulp geboden door de eigen dienst en op 2.4 domeinen door een andere dienst.

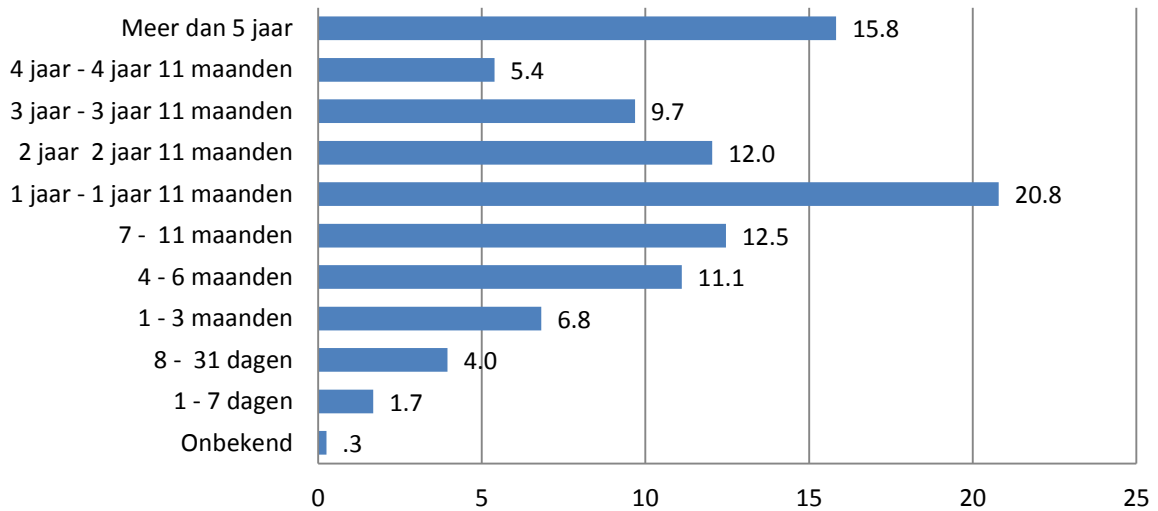
We zien voornamelijk de domeinen 'sociale administratie', 'financiën', 'huisvesting' en 'geestelijke gezondheid' naar voren komen als de domeinen waarop men hulp aangewezen ziet voor de cliënten. De meerderheid van de hulp die aangeboden wordt (met uitzondering van lichamelijke gezondheid en tewerkstelling), wordt door de eigen dienst aangeboden.

Figuur 54 Aangewezen en aangeboden hulp bij gebruikers van het begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n aangewezen hulp= 1097, n aangeboden hulp= 1197)

Tijdsduur gebruik huidige begeleidingsmodule

We zien dat de cliënten in begeleid (zelfstandig) wonen verschillen in de tijdsduur waarin ze gebruik maken van de huidige begeleidingsmodule. 36.1% maakt hierbij minder dan een jaar gebruik van deze module, daar waar 15.8% meer dan vijf jaar reeds gebruik maakt van deze module.

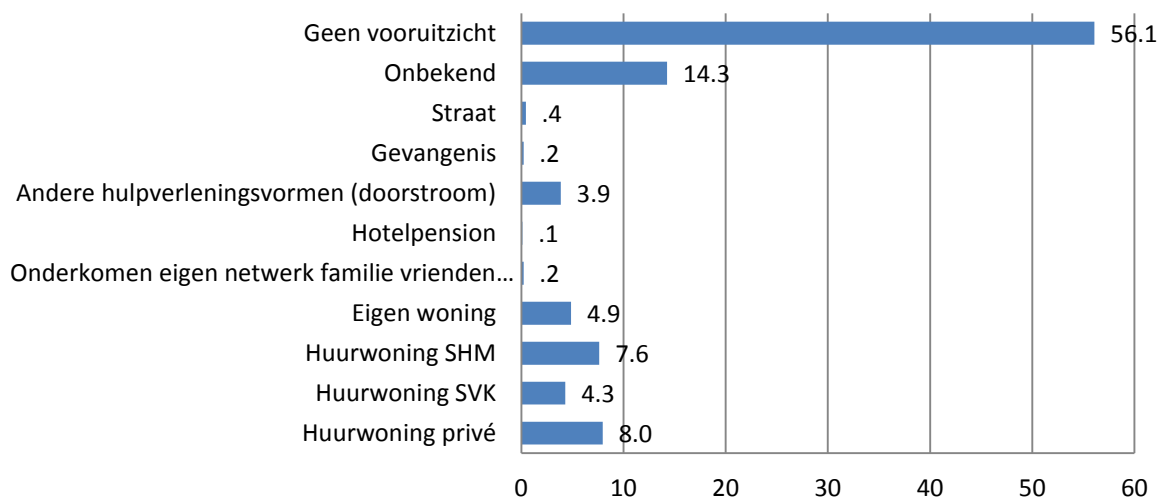

Figuur 55 Tijdsduur van het gebruik van de huidige module voor de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1188)

Vooruitzicht op uit- en doorstroom

Vooruitzicht op uitstroom binnen een termijn van drie maanden

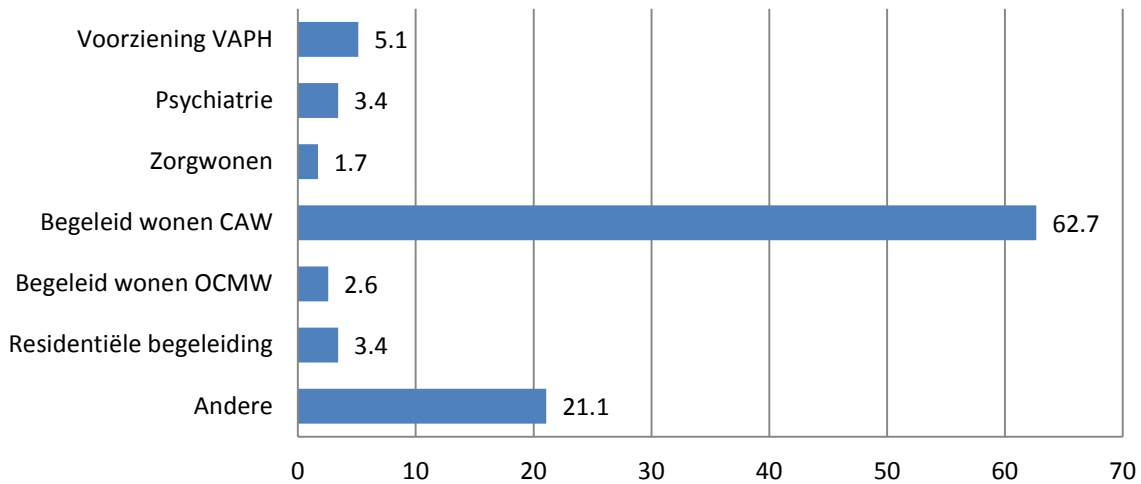
We zien dat er bij 24.8% geen vooruitzicht genoteerd wordt binnen een termijn van drie maanden. Daarnaast stroomt 24.8% uit naar een woning (huur of eigen woning). Van 14.3% is het vooruitzicht onbekend.

Figuur 56 Vooruitzicht op uitstroom binnen een termijn van drie maanden voor de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 904)

Doorstroom naar hulpverleningsvorm binnen de drie maanden

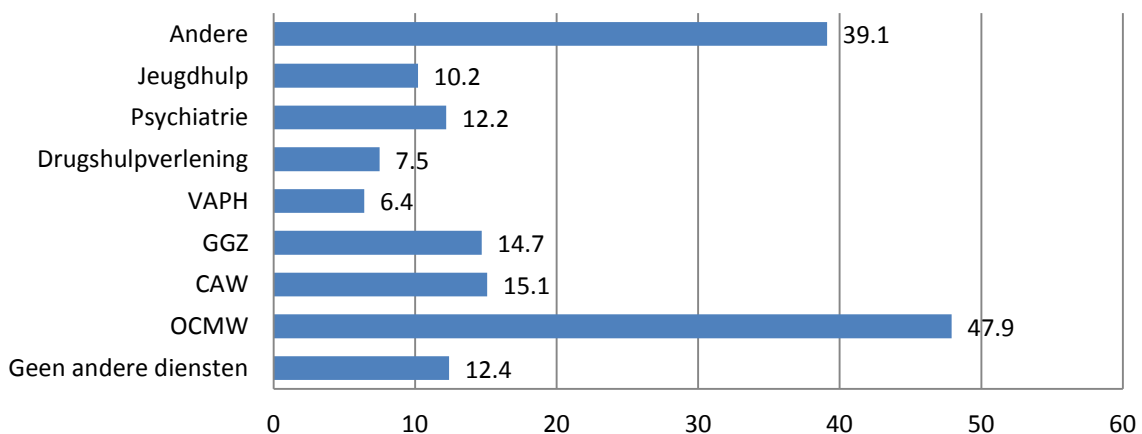
We zien dat er voor 351 cliënten een doorstroom geregistreerd wordt in de residentiële thuislozenzorg. Hierbij is 62.7% naar het begeleid wonen van de CAW's, 5.1% naar een voorziening van het VAPH en 21.1% naar een andere vorm van hulpverlening.

Figuur 57 Vooruitzicht op doorstroom binnen een termijn van drie maanden voor de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 351)

Andere betrokken hulpverlening

Indien we bekijken welke andere hulpverlening nog betrokken is bij de cliënten van begeleid (zelfstandig) wonen, zien we dat er gemiddeld 1.7 andere diensten betrokken zijn bij de cliënten. Bij 12.4% wordt aangegeven dat er geen andere diensten betrokken zijn. Bij bijna de helft van de personen ook OCMW betrokken is (47.9%). Voor vier op tien cliënten wordt tot slot 'andere hulpverlening' vermeldt, we zien hierbij een erg breed spectrum van hulp aan bod komen: over de thema's justitie, wonen, gezondheid, werk, huishoudelijke taken, opvoedingsondersteuning, ...

Figuur 58 Andere betrokken hulpverlening bij de gebruikers van begeleid (zelfstandig) wonen (in %, n= 1101)

2 OCMW's: doorgangswoningen

In wat volgt geven we de analyses weer van het onderzoeksgedeelte naar de doorgangswoningen van de OCMW's. We bespreken achtereenvolgens de profielkenmerken van de cliënten, economische kenmerken, de behoefte aan steun en problematieken, het instellingsverleden, kenmerken van de huisvesting en thuisloosheid en tot slot kenmerken van de hulpverlening.

2.1 Aantal cliënten

Er werden 580 bevestigingen geregistreerd tijdens de periode 15 januari 2014 tot en met 15 februari 2014. Deze bevestiging werd ingevuld door 134 verschillende OCMW's. Daarnaast meldden 84 OCMW's dat zij geen cliënten in hun doorgangswoning hebben ondergebracht tijdens de bevestigingsperiode (29 OCMW's) of dat zij niet (meer) beschikken over een doorgangswoning (55 OCMW's). De respons bedraagt voor dit onderzoeksgedeelte:

$(134 \text{ OCMW's} + 29 \text{ OCMW's} + 55 \text{ OCMW's}) / 308 \text{ OCMW's in Vlaanderen} = 70.8\%$

Hierbij gaat het over volgend aantal (geregistreerde) cliënten boven de zestien jaar:

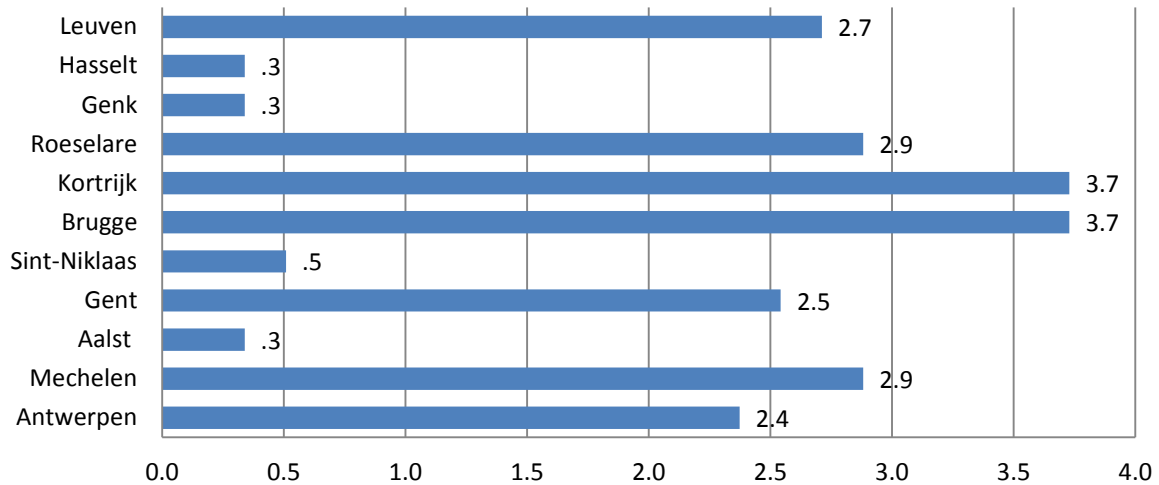
<i>15 januari 2014 – 15 februari 2014</i>
<i>580 cliënten, 579 kinderen</i>

Onderstaande tabel geeft de verdeling per OCMW weer

Tabel 7 Verdeling respons bij de bevestiging van de doorgangswoningen van de OCMW's

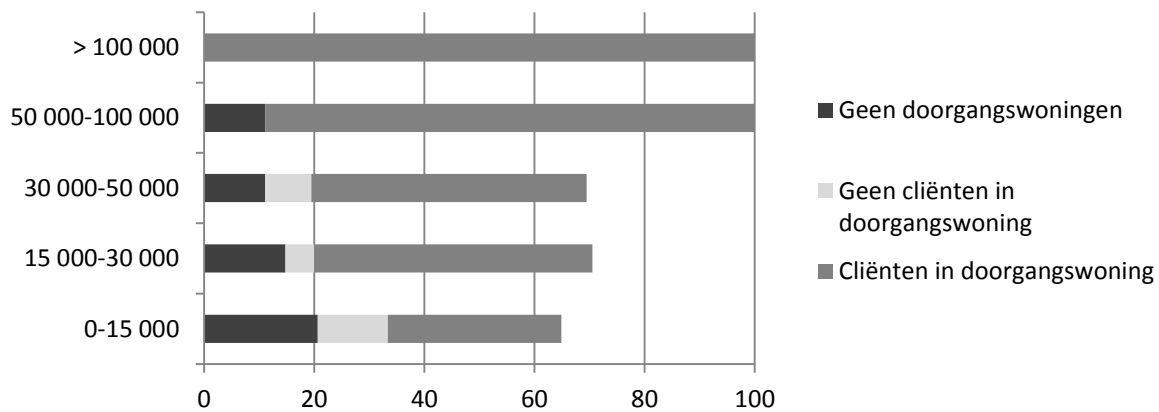
	Antwerpen	Oost-Vlaanderen	West-Vlaanderen	Limburg	Vlaams-Brabant	Vlaanderen
OCMW's: cliënten in doorgangswoning	37	24	36	9	28	134
OCMW's: geen cliënten in doorgangswoning	2	8	7	4	8	29
OCMW's: geen doorgangswoning	6	12	10	19	8	55
OCMW's: non-respons	25	21	11	12	21	90
Aantal ingevulde bevestigingen	204	97	177	11	101	590

Indien we de centrumsteden⁴⁰ uit deze telling filteren, zien we dat 22.4% van de cliënten zich in de doorgangswoningen van de centrumsteden bevinden. De overige 77.6% bevindt zich in doorgangswoningen verspreid over de rest van Vlaanderen. De verdeling hiervan wordt weergegeven in figuur 59.

Figuur 59 Verdeling van de respons op de bevraging van de doorgangswoningen OCMW's, ingedeeld per centrumstad (in %, n= 590)

Indien we de verdeling van de respons bekijken naar grootte van de gemeenten/steden waar de OCMW's zich bevinden, zien we onderstaande verdeling over Vlaanderen. In bijlage kan deze verdeling per provincie gevonden worden.

Figuur 60 Verdeling respons volgens grootte gemeenten/steden (in %, n 0-15.000= 165, n 15.000-30.000= 95, n 30.000-50.000= 36, n 50.000-100.000= 9, n >100.000= 3)

⁴⁰ Oostende is niet opgenomen in deze bevraging, gezien het OCMW Oostende niet over doorgangswoningen beschikt. Deze doorgangswoningen zijn in beheer bij de stad Oostende.

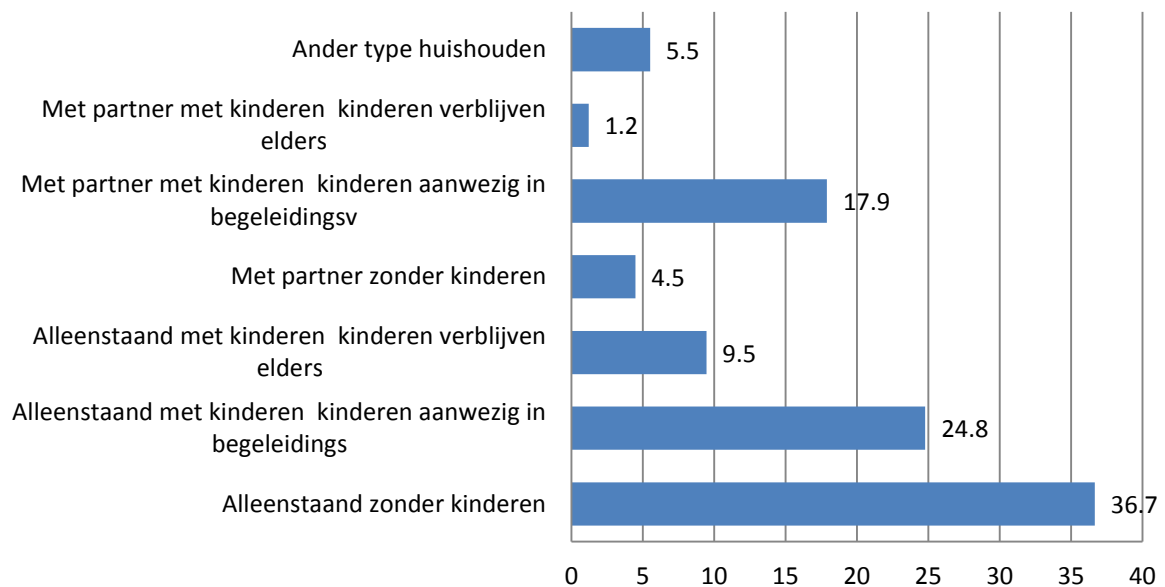
2.1.1 Profiel van de cliënten

We bespreken bij dit onderdeel de samenstelling van het huishouden, geslacht en leeftijd, scholingsgraad en gegevens over nationaliteit, geboorteland en verblijfsstatuut.

Samenstelling huishouden

De samenstelling van de huishoudens wordt voor 71% gevormd door alleenstaanden (al dan niet met kinderen). Gezinnen met kinderen die aanwezig zijn in de begeleidingsvorm vormen 42.7% van het totale aantal huishoudens in de doorgangswoningen. Daarnaast zijn er de gezinnen waarbij de kinderen elders verblijven, zij vormen 10.7% van de huishoudens. Bij ‘ander type huishouden’ worden voornamelijk samenlevingsvormen vermeld waarbij men met een broer of zus samenwoont of met een grootouder/kleinkind.

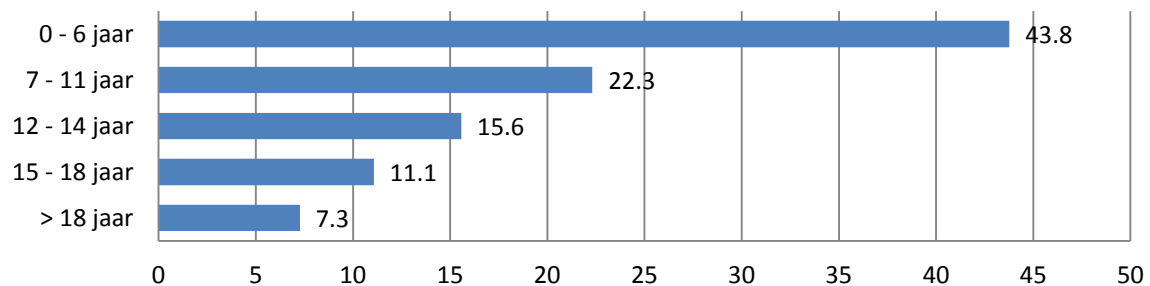
Figuur 54 geeft de samenstelling van de huishoudens weer.

Figuur 61 Samenstelling huishouden van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 581)

Aanwezigheid van kinderen in de begeleidingsvorm

In de doorgangswoningen van de OCMW's werden tijdens de bevragsperiode 578 kinderen geregistreerd. We geven de leeftijd van deze kinderen weer in onderstaande figuur.

Figuur 62 Leeftijd van de aanwezige kinderen in de doorgangswoningen (in %, n= 578)

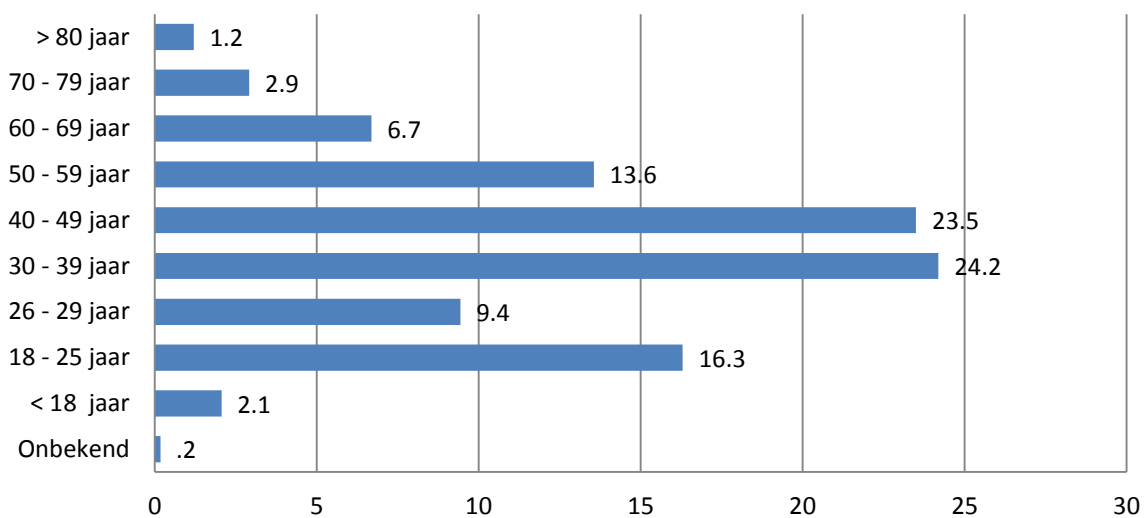
Naar gezinsgrootte zien we dat er 75 gezinnen met één kind geregistreerd werden, 79 gezinnen met twee kinderen, 43 gezinnen met drie kinderen, 27 gezinnen met vier kinderen, 10 gezinnen met vijf kinderen, vier gezinnen met zes kinderen en vijf gezinnen met vijf kinderen.

Geslacht

In de doorgangswoningen betreft het percentage mannen dat geregistreerd werd als cliënt tijdens de bevestigingsperiode 55% (n= 564). Vrouwen vertegenwoordigen 45% van de bewoners.

Leeftijd

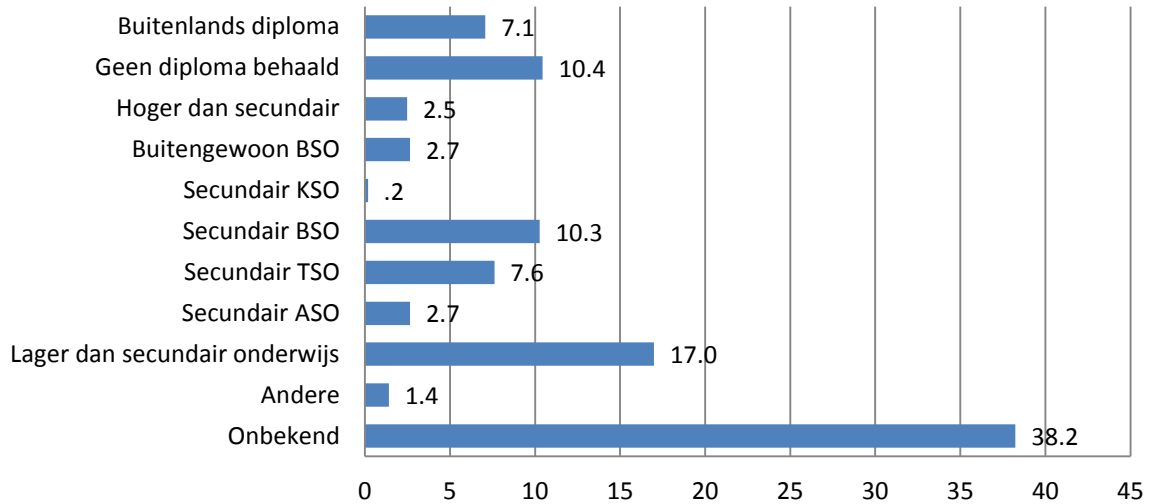
Bij de registratie naar leeftijd zien we dat de leeftijd in de doorgangswoningen varieert. Een grote groep bevindt zich tussen de 30 en 49 jaar (%). Daarnaast zien we dat 18.4% jongvolwassenen zich in de doorgangswoningen bevindt en de groep ouderen (boven 60 jaar) 10.8% bedraagt.

Figuur 63 Leeftijd van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 582)

Scholingsgraad (hoogst behaalde kwalificatie)

Van 38.2% is de scholingsgraad onbekend bij de hulpverleners. Daarnaast zien we dat 17% een diploma lager dan het secundair onderwijs heeft, 20.8% een diploma van het secundair onderwijs, 10.4% geen diploma, 2.5% een diploma hoger dan het secundair en 2.7% een diploma buitengewoon onderwijs.

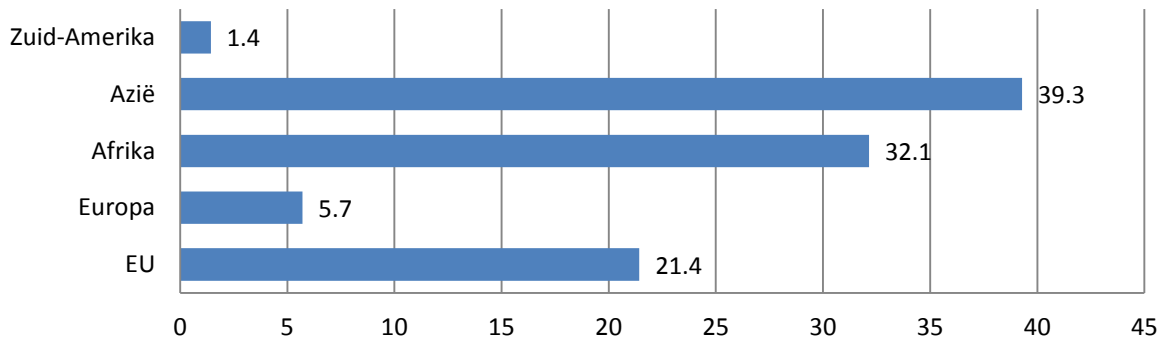
Figuur 64 Scholingsgraad van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 564)

Nationaliteit, geboorteland, verblijfsstatuut en kennis Nederlands

Nationaliteit

In de doorgangswoningen van de OCMW's blijken tijdens de bevragsperiode 73.5% van de cliënten de Belgische nationaliteit te hebben (n= 564). Van 26.4% wordt aangegeven dat zij niet-Belg zijn (daarnaast: 0.1% onbekend).

Indien we verder bekijken naar niet-Belg, zien we volgende verdeling van nationaliteiten naar voren komen:

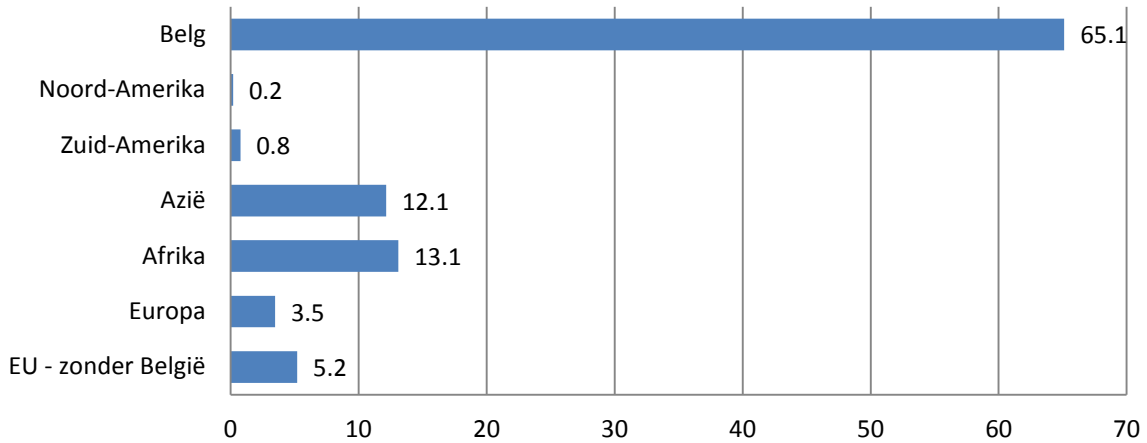

Figuur 65 Nationaliteit van de niet-Belgische gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 140)

Naar EU-landen zijn de meest voorkomende Nederland, Polen en Roemenië. Bij Europa zijn dit Turkije en Bosnië-Herzegovina. Bij Afrika: Marokko en Congo, in Azië: Afghanistan, Syrië en Irak en in Zuid-Amerika: Brazilië.

Geboorteland

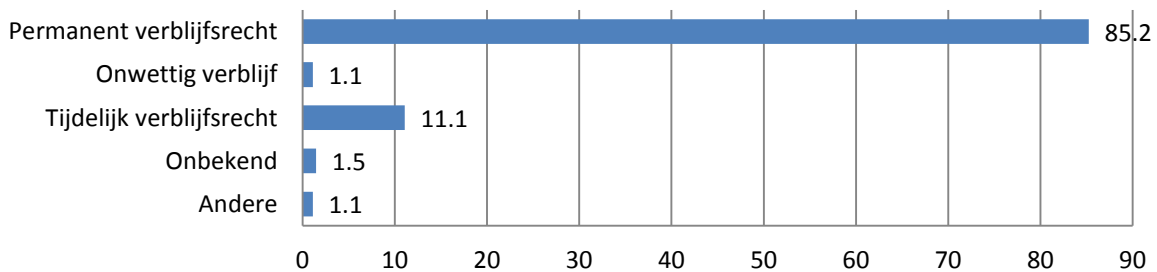
Bij geboorteland zien we dat 65.1% van de cliënten in de doorgangswoningen in België geboren is. Daarnaast is 13.1% in Afrika geboren (voornamelijk: Congo en Marokko), 12.1% in Azië (Afghanistan), 5.2% in EU-landen (Nederland, Roemenië en Polen), 3.5% in Europa (Turkije en (ex-)Joegoslavië).

Figuur 66 Geboorteland van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 519)

Verblijfsstatuut

85.2% van de bewoners in de doorgangswoningen heeft een permanent verblijfsrecht. Daarnaast heeft één op tien een tijdelijk verblijfsrecht en 1.1% een onwettig verblijf.

Figuur 67 Verblijfsstatuut van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 542)

Kennis van het Nederlands

We bevroegen of de cliënten zich verstaanbaar kunnen maken in het Nederlands. Voor de cliënten van de doorgangswoningen blijkt dat 87.3% zich in het Nederlands verstaanbaar kan maken, 10.5% niet in het Nederlands, maar wel in het Frans of Engels en 2.1% in een andere taal (n= 560).

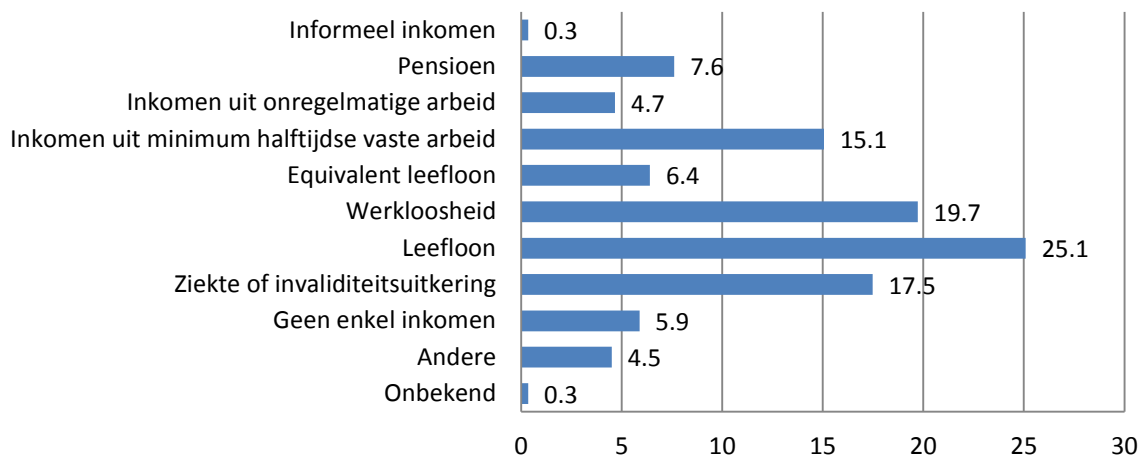
2.1.2 Economische kenmerken

In dit gedeelte geven we het inkomen en de schuldenlast weer, zoals deze bevraagd werden bij de bewoners van de doorgangswoningen.

Inkomen

We zien dat de voornaamste inkomens van de cliënten gevormd worden door een inkomen uit leefloon, werkloosheidsuitkering of ziekte- of invaliditeitsuitkering. Daarnaast komt 19.8% van de inkomens van de cliënten in de doorgangswoningen uit arbeid. Bij 'andere' wordt weergegeven: artikel 60, materiële steun NBBM, kinderbijslag.

Onderstaande figuur geeft de verdeling van de inkomens weer.

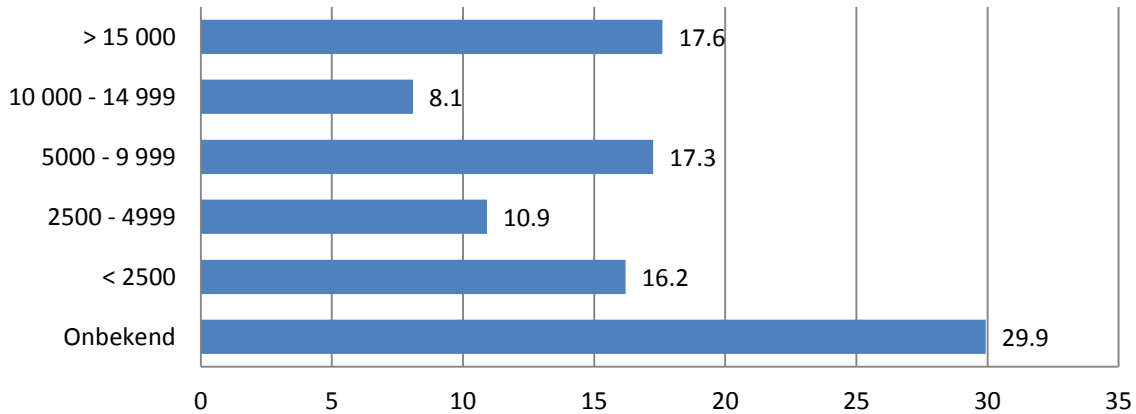
Figuur 68 Inkomen van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 578)

Schuldenlast

Wat de schuldenlast betreft, zien we dat de helft van de cliënten op het moment van de bevraging met een schuldenlast kampt (50.8%, n= 576). Voor 35% wordt aangegeven dat er geen schuldenlast is en voor 14.2% van de cliënten is dit onbekend voor de hulpverleners.

Grootte schuldenlast

Onderstaande figuur geeft de grootte van de schuldenlast van de cliënten van de doorgangswoningen van de OCMW's weer.

Figuur 69 Grootte van de schuldenlast van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 285)

Begeleiding bij schuldenlast

Bij de personen die met een schuldenlast kampten, werd doorgevraagd of zij begeleiding ontvangen voor deze schuldenlast (budgetbeheer, schuldbemiddeling of een collectieve schuldregeling). Daarbij blijkt dat 63.7% begeleiding ontvangt, 34.2% geen begeleiding krijgt en dit voor 2.2% onbekend is (n= 278).

2.1.3 Behoefte aan steun en problematieken

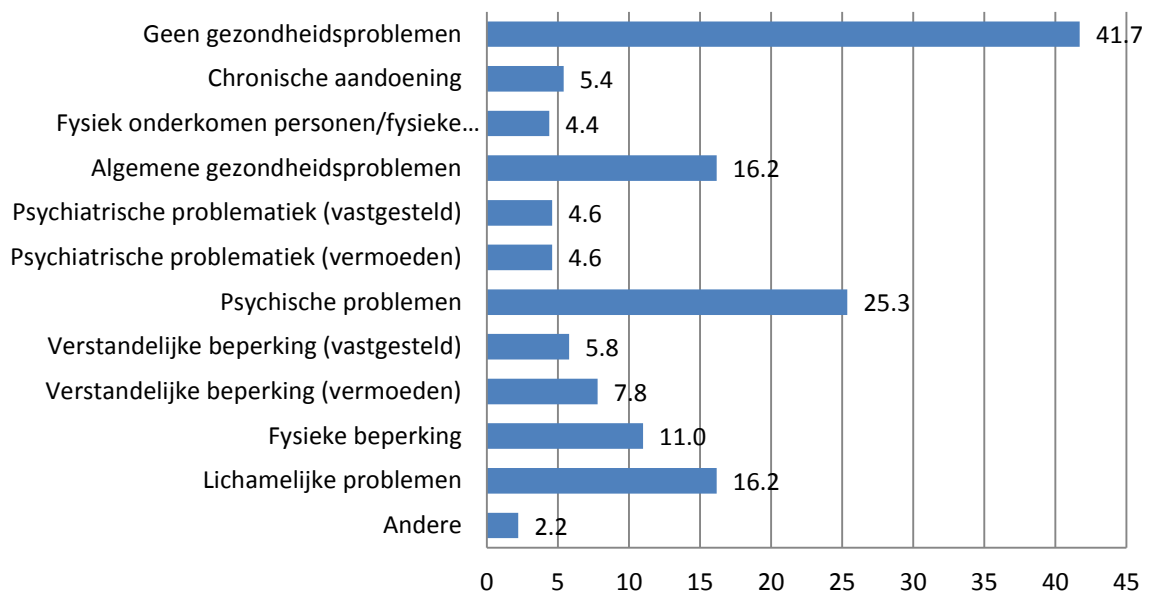
We bespreken in dit gedeelte de gegevens die verkregen werden uit de bevraging in verband met lichamelijke en mentale gezondheid en in verband met verslaving

Lichamelijke en mentale gezondheid

Er konden meerdere antwoorden gegeven worden bij deze vraag. Gemiddeld worden 1.5 problematieken geregistreerd voor de cliënten.

Figuur 70 geeft de verdeling weer van de aangeduide gezondheidsproblematieken. Bij vier op tien cliënten wordt er geen gezondheidsproblematiek geregistreerd. Bij 25.3% worden psychische problemen geregistreerd en bij 16.2% lichamelijke problemen of algemene gezondheidsproblemen.

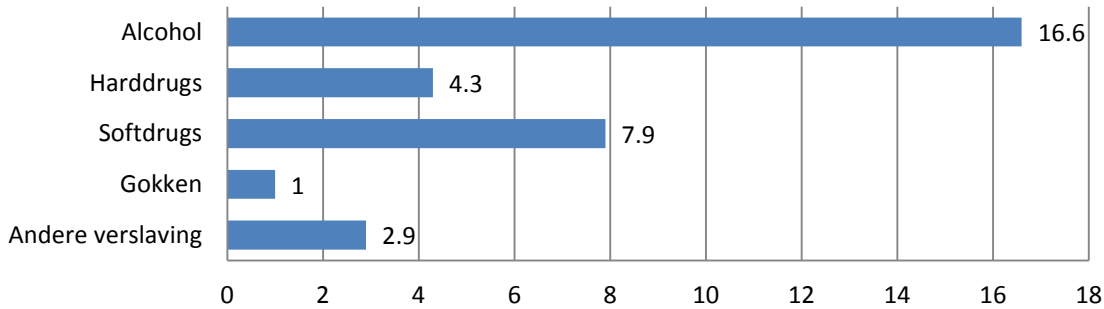
Bij 'andere' wordt voornamelijk 'verslaving' aangegeven voor de gezondheid van de cliënten.

Figuur 70 Lichamelijke en mentale gezondheid van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 501)

Verslaving

Bij verslaving zien we dat voor 16.6% van de cliënten (n= 580) aangegeven wordt dat ze kampen met een alcoholverslaving, voor 4.3% met een harddrugsverslaving, 7.9% met een softdrugsverslaving, 1% met een gokverslaving en 2.9% met een andere verslaving. We zien bij deze vraag dat de geregistreeerde verslavingen voornamelijk een vermoeden van hulpverlener betreffen: bij zeven op tien cliënten met een alcohol-, softdrugs of andere verslaving is dit gebaseerd op een vermoeden van de hulpverlener. De uitzondering hierop vormt de harddrugsverslaving, waarbij voor zeven op tien cliënten dit vastgesteld is en geweten door de begeleidende hulpverlener.

Figuur 71 Verslavingen bij de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 580)

Ervaring van mishandeling in gezin van herkomst

Er werd bevraagd bij de cliënten of ze tijdens hun kindertijd (in het ouderlijk gezin van herkomst) ervaring hadden met mishandeling (lichamelijk, psychisch of seksueel). We zien dat bij 11.6%, (n= 545) dit het geval is, bij 25.6% dit niet zo is en voor 62.8% van de cliënten onbekend is voor de hulpverleners.

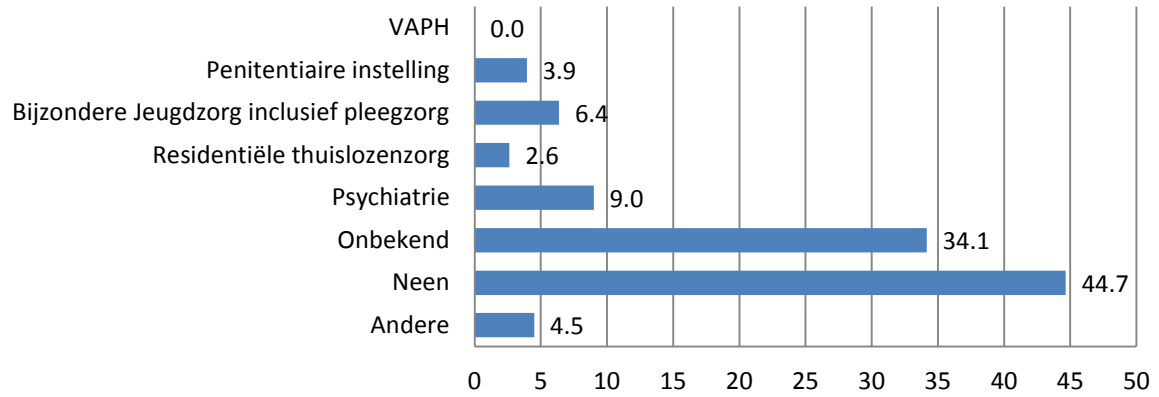
2.1.4 Instellingsverleden

In dit gedeelte bespreken we het instellingsverleden van de bewoners van de doorgangswoningen van de OCMW's. Vooreerst bekijken we of zij ooit in een instelling verbleven en nadien wordt bekeken of dit het afgelopen jaar was.

Instellingsverleden, ooit

Deze variabele werd voor 533 cliënten ingevuld, daarnaast zien we dat voor 34.1% van de cliënten dit instellingsverleden onbekend is. 9% van de cliënten heeft een instellingsverleden in de psychiatrie, 6.4% in de bijzondere jeugdzorg.

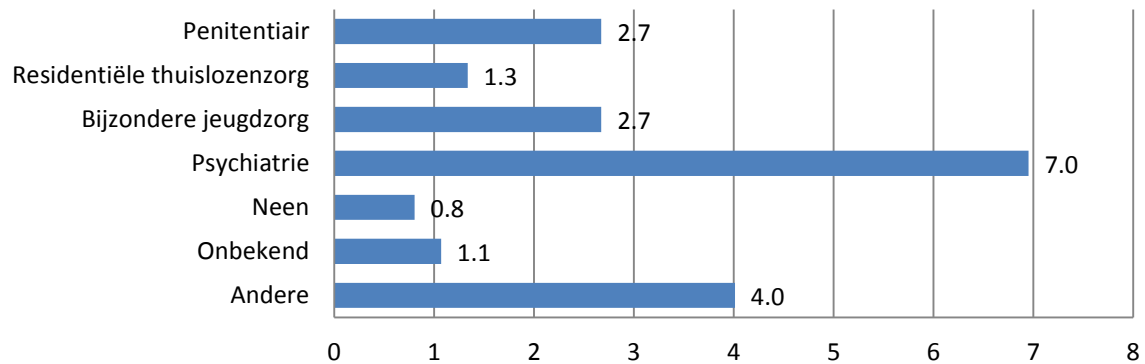
Bij deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk, gemiddeld werden er 1.1 instellingsverledens aangeduid voor de cliënten. Bij de categorie 'andere' komt voornamelijk opvang voor mensen met een precair verblijfsstatuut (Fedasil en opvangcentrum) naar voren.

Figuur 72 Instellingsverleden (ooit) van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 533)

Instellingsverleden, afgelopen jaar

Indien we bekijken welke van de cliënten het afgelopen jaar in een instelling verbleven, zien we uitgesplitst per instelling volgende zaken naar voren komen. Bij de personen die in doorgangswoningen verblijven, zien we dat 7% van de cliënten het voorbije jaar in de psychiatrie verbleef, 2.7% in een penitentiaire instelling of in de bijzondere jeugdzorg.

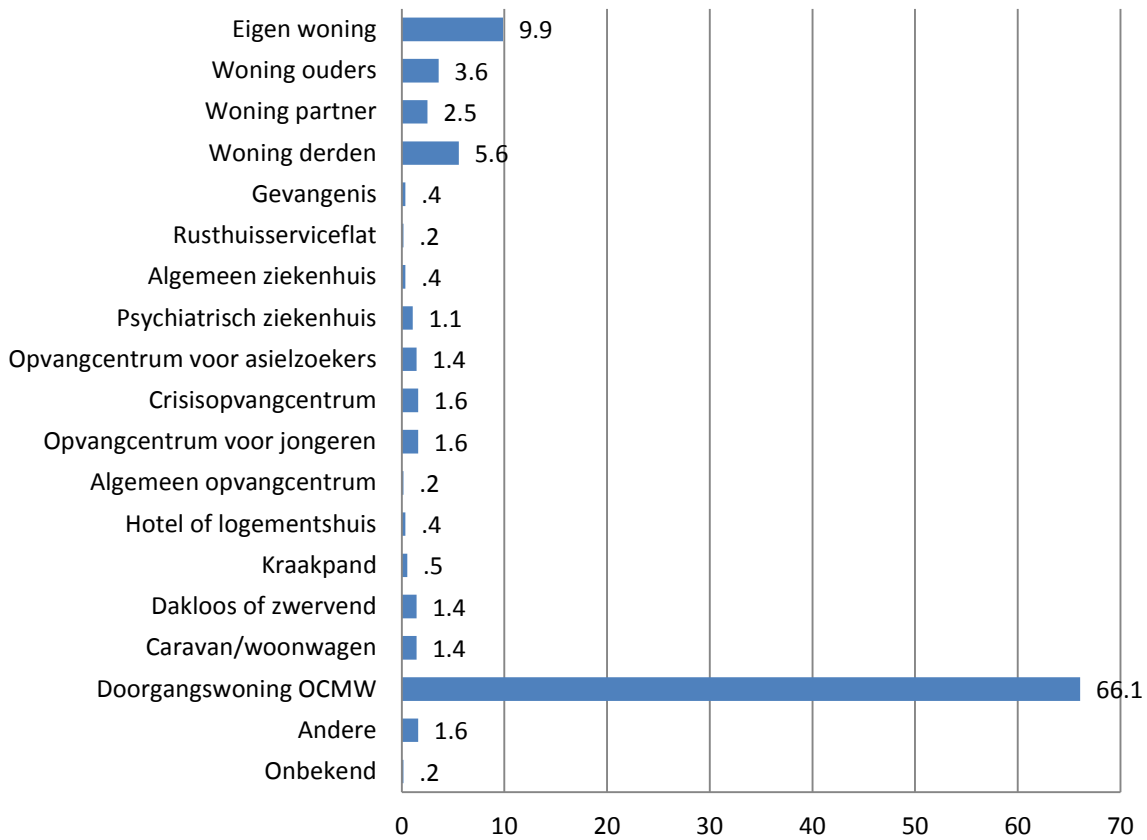
Figuur 73 Instellingsverleden gedurende het afgelopen jaar van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 374)

2.1.5 Kenmerken huisvesting

We bespreken in dit gedeelte de hoofdzakelijke verblijfplaats van de cliënt de voorafgaande maand, het voorafgaande jaar en de locatie van het laatste officieel domicilie.

Verblijfplaats voorafgaande maand

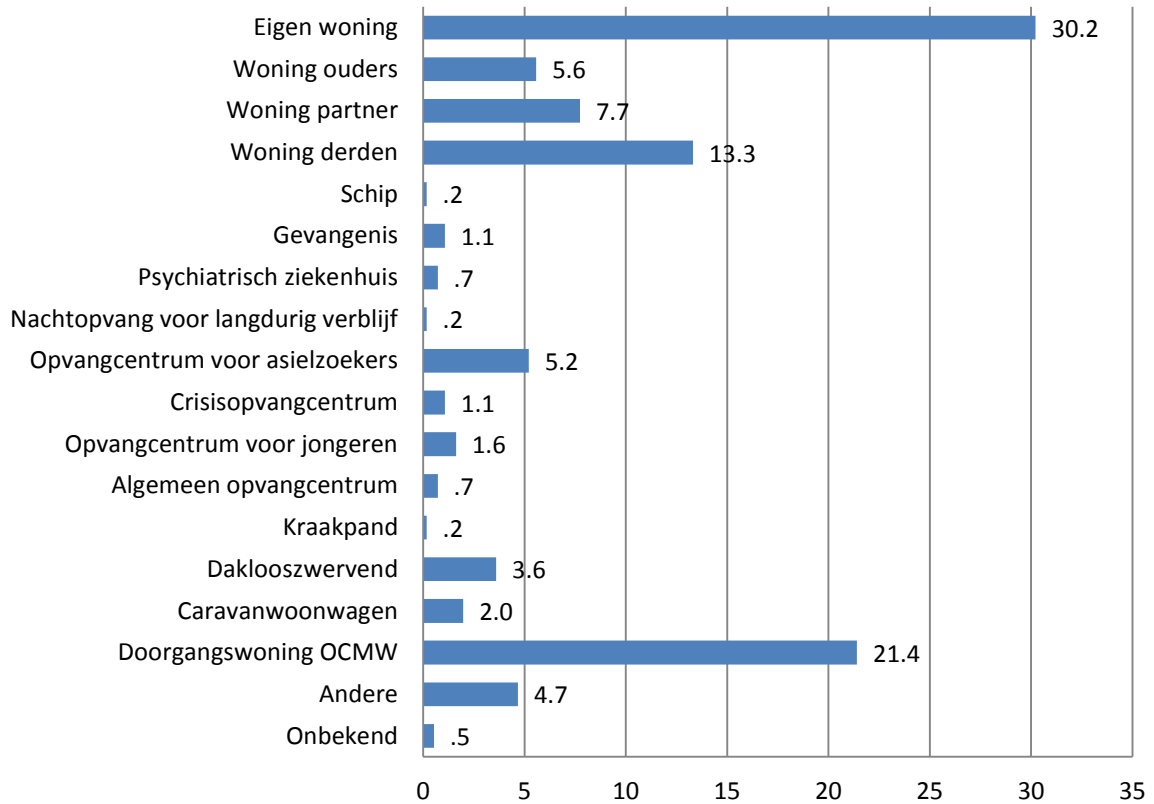
Er werd bevraagd waar de cliënt in hoofdzaak de afgelopen maand had geslapen. We zien dat de verblijfplaatsen voor de voorafgaande maand voor de cliënten van de doorgangswoningen voornamelijk de doorgangswoning zelf betreffen (66.1%) of de eigen woning (9.9%), woning derden (5.6%), partner (2.5%) of woning ouders (3.6%). Onderstaande figuur geeft deze verdeling weer.

Figuur 74 Hoofdzakelijke verblijfsplaats van de gebruikers van de doorgangswoningen gedurende afgelopen maand (in %, n= 556)

Verblijfplaats voorafgaande jaar

Als we dan bekijken waar de cliënt het afgelopen jaar hoofdzakelijk heeft verbleven, zien we volgende zaken naar voren komen: eigen woning (30.2%), doorgangswoning OCMW's (21.4%), woning derden (13.3%) en woning ouders (5.6%). Onderstaande figuur geeft de overige verdeling weer. Dakloos/zwerfend geldt voor 3.6% van de cliënten.

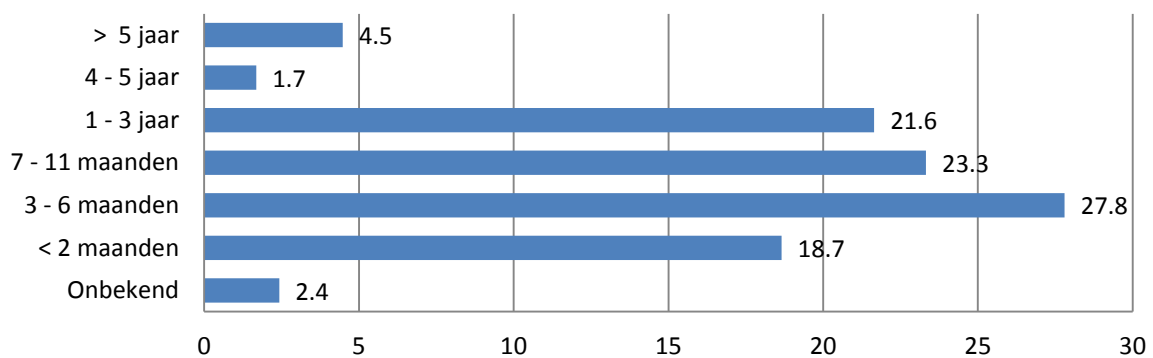
Figuur 75 Verblijfplaats gedurende het afgelopen jaar van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 555)

2.1.6 Kenmerken thuisloosheid

We bespreken in deze paragraaf de tijdsduur waarin de cliënten reeds niet meer over een stabiele woonplaats beschikken, de aanleiding voor het verlies van de woonzekerheid van de cliënt, de meest gewenste woonsituatie en het (al dan niet) eerdere verblijf of begeleiding in de thuislozenzorg.

Termijn verlies woonzekerheid

We bevroegen sinds wanneer de cliënt niet meer over een stabiele woonplaats beschikte. We zien hierbij dat in de doorgangswoningen 69.8% het afgelopen jaar thuisloos is geworden en 27.8% langer dan een jaar thuisloos is. Voor de nauwkeurige verdeling verwijzen we naar onderstaande figuur.

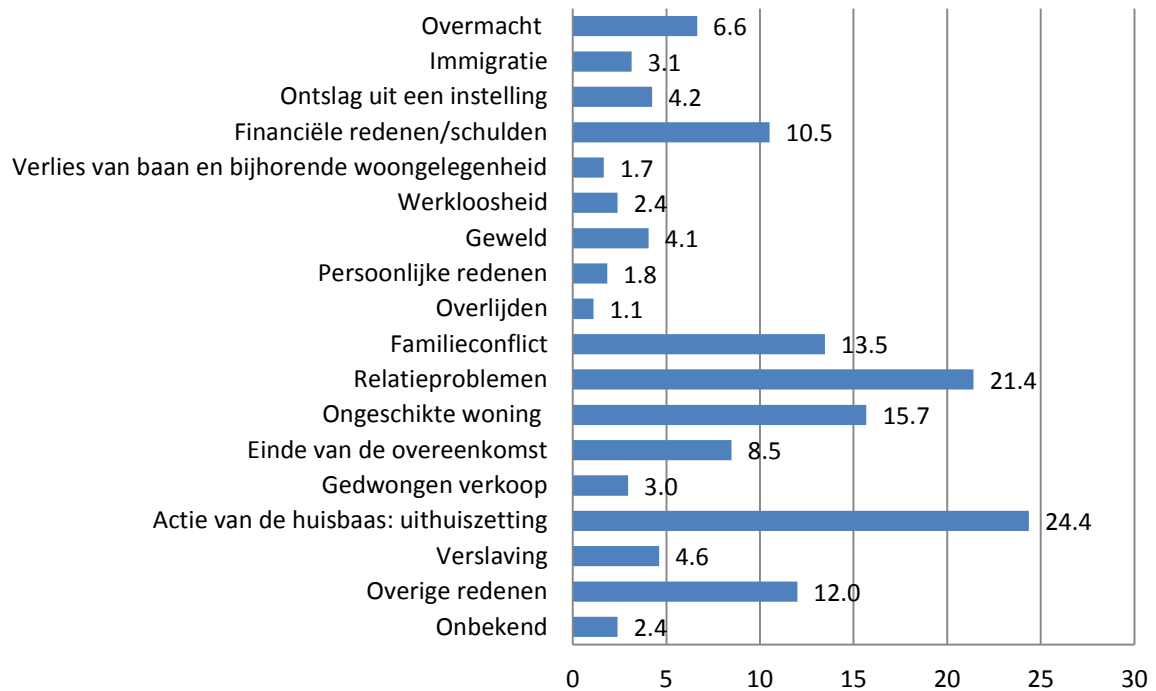
Figuur 76 Termijn van het verlies woonzekerheid van de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 536)

Aanleiding verlies woonzekerheid van de cliënt

Indien verder wordt bevraagd naar de aanleiding waarom de cliënt zijn woonzekerheid verloor, zien we volgende zaken naar voren komen: uithuiszetting wordt voor één op vier cliënten aangehaald als aanleiding. Daarnaast volgen relatieproblemen en ongeschikte woning (onbewoonbaarverklaring) als aanleidingen.

Bij 'overige redenen' worden voornamelijk volgende zaken vermeld: een uitstroom uit de LOI (Lokale OpvangInitiatieven), faillissement, handhaving sanctie en diverse uiteenlopende redenen.

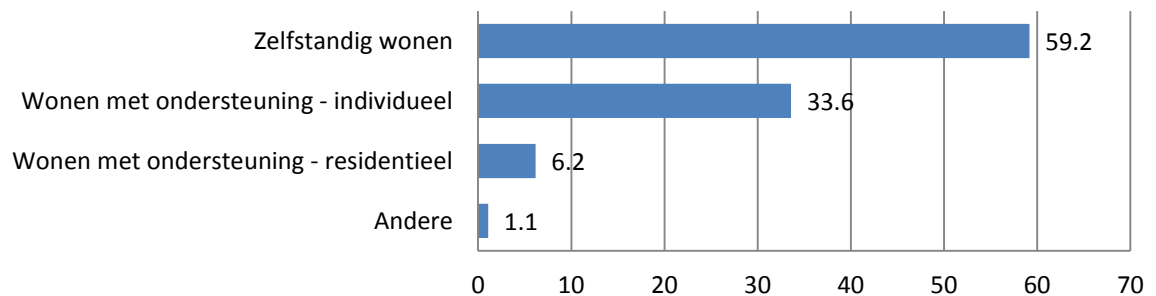
Er konden meerdere aanleidingen aangeduid worden, gemiddeld werden er 1.4 aanleidingen aangeduid.

Figuur 77 Aanleiding van het verlies van de woonzekerheid bij de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 542)

Meest gewenste woonsituatie voor cliënt

Indien gevraagd werd aan de hulpverleners wat zij als de meest geschikte woonsituatie voor hun cliënten zien, kregen we volgende antwoorden. Voor 59.2% is ‘zelfstandig wonen’, voor 33.6% is dit wonen met ondersteuning individueel (bijvoorbeeld begeleid wonen of financiële ondersteuning).

Figuur 78 Meest gewenste woonsituatie (in %, n= 551)

Eerdere begeleiding in de thuislozenzorg

Van de cliënten in de doorgangswoningen zijn zes op tien cliënten (60.9%, n= 553) voor de eerste keer in begeleiding voor de problematiek van thuisloosheid. Daarnaast zijn drie op tien cliënten (30.7%) reeds eerder in begeleiding geweest voor deze problematiek en is deze informatie voor 8.3% van de cliënten onbekend.

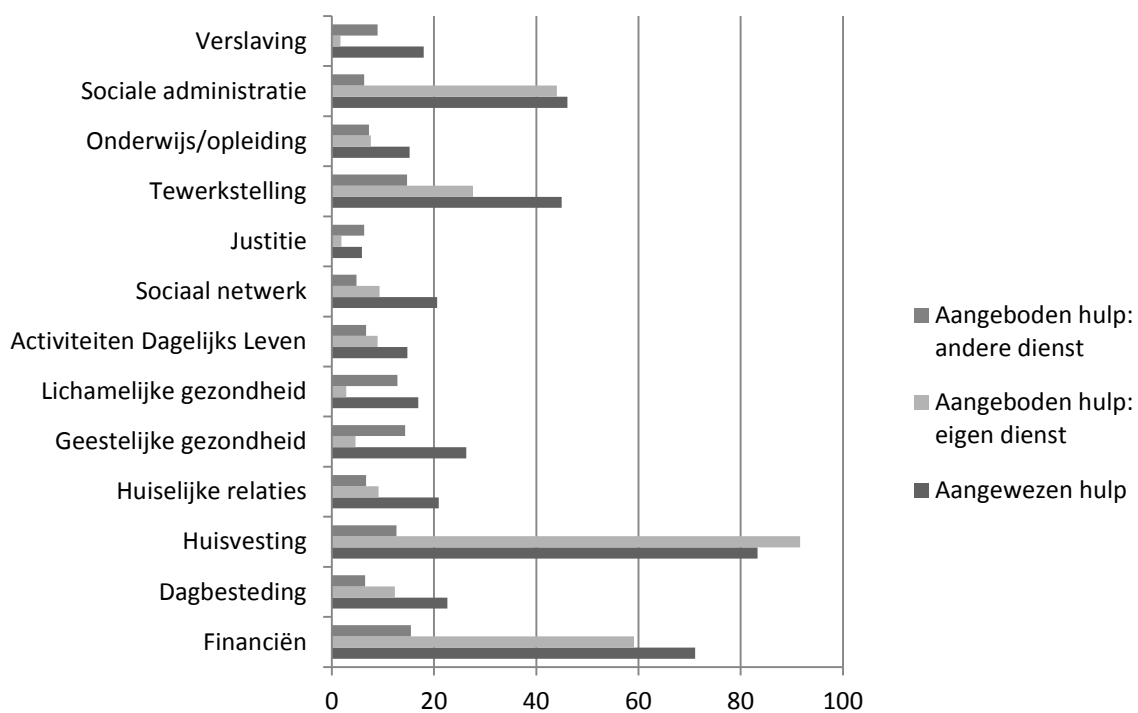
2.1.7 Kenmerken hulpverlening

We bespreken hierbij welke hulp volgens de hulpverleners aangewezen is, welke hulp aangeboden wordt (door de eigen en een andere dienst), de tijdsduur waarin men gebruik maakt van de huidige module, het vooruitzicht op uit- en doorstroom en welke andere hulpverlening betrokken is.

Aangewezen en aangeboden hulp

Bij deze vraag konden eveneens meerdere antwoorden gegeven worden. Voor ‘aangewezen hulp’ werden gemiddeld vier levensdomeinen aangeduid. Voor ‘aangeboden hulp’ blijkt dat voor de cliënten in de doorgangswoningen op gemiddeld 2.8 domeinen hulp aangeboden wordt door de eigen dienst en op gemiddeld 1.2 domeinen door een andere dienst.

We zien dat voor deze cliënten voornamelijk de domeinen ‘huisvesting’, ‘financiën’, ‘sociale administratie’ en ‘tewerkstelling’ naar voren komen als de levensdomeinen waarbij men hulp aangewezen ziet. Het OCMW zelf biedt voornamelijk hulp aan de cliënten op deze voorgenoemde domeinen. Hulp in verband met (lichamelijke of geestelijke) gezondheid of verslavingsproblematiek wordt voornamelijk door andere diensten opgenomen. Opvallend is dat voor ‘huisvesting’ meer hulp aangeboden wordt dan dat men dit aangewezen ziet voor de cliënten.

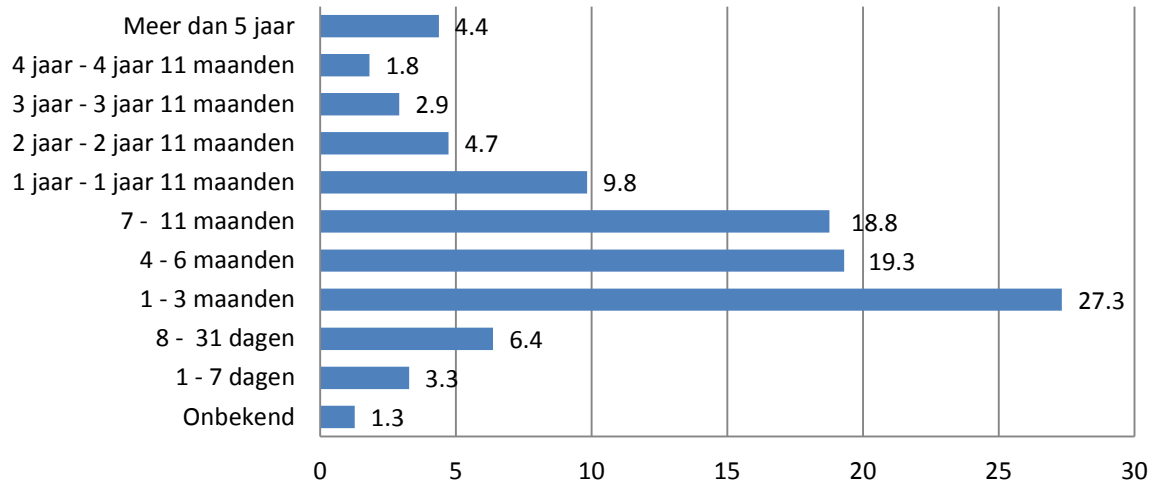

Figuur 79 Aangewezen en aangeboden hulp voor de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n aangewezen hulp= 540, n aangeboden hulp= 536)

Termijn gebruik huidige begeleidingsmodule

We zien dat de cliënten in de doorgangswoningen verschillen in de tijdsduur waarin ze gebruik maken van de huidige begeleidingsmodule. 75.1% maakt hierbij minder dan een jaar gebruik van deze module, daar waar 23.6% meer dan een jaar reeds gebruik maakt van deze module, waarvan 4.4% reeds meer dan vijf jaar.

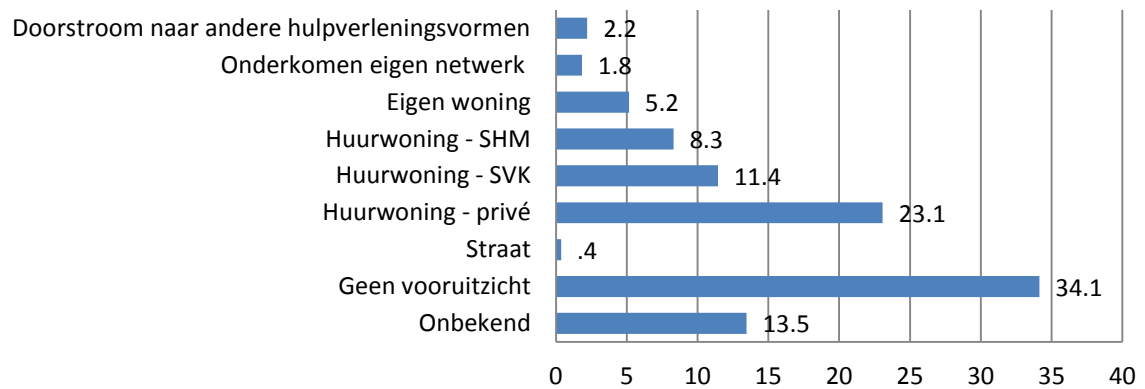

Figuur 80 Termijn van de gebruiksduur van de huidige module (in %, n= 549)

Vooruitzicht op uit- en doorstroom

Vooruitzicht op uitstroom binnen een termijn van drie maanden

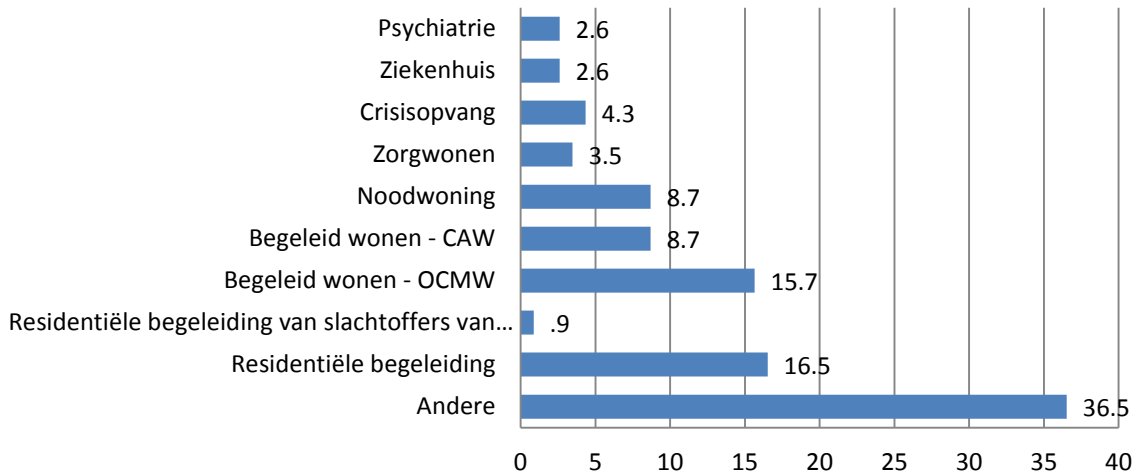
We zien dat er bij 24.8% geen vooruitzicht op uitstroom genoteerd wordt binnen een termijn van drie maanden. Daarnaast stromen 24.8% van de cliënten uit naar een woning (huur of eigen woning). Van 14.3% is het vooruitzicht onbekend.

Figuur 81 Vooruitzicht op uitstroom binnen een termijn van drie maanden voor de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 542)

Doorstroom naar hulpverleningsvorm binnen de drie maanden

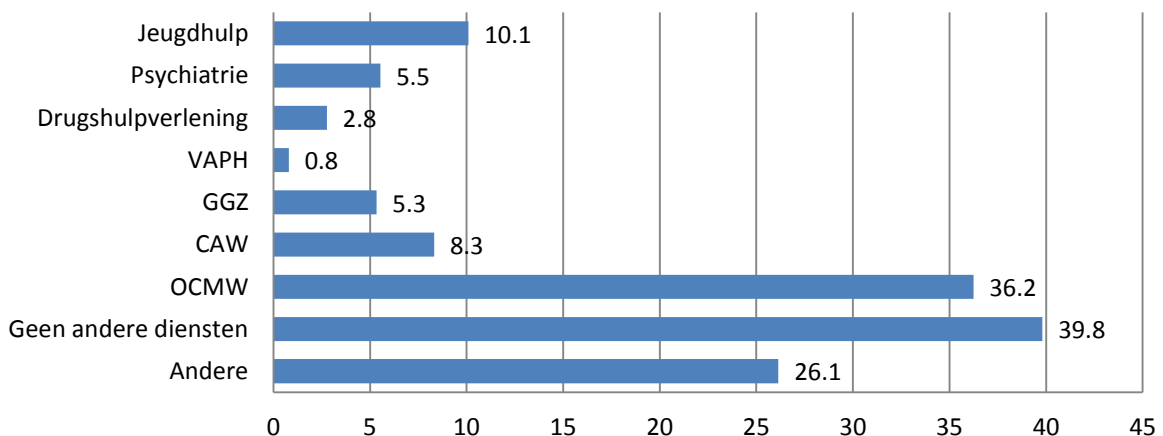
We zien dat er voor 97 cliënten een doorstroom geregistreerd wordt. Hierbij komt de categorie ‘andere hulpverlening’ naar voren voor 36.5% van de cliënten: budgetbeheer of ambulante begeleiding bij een andere voorziening vormen hierbij de voornaamste antwoorden. Daarnaast zien we dat 16.5% naar een residentiële begeleiding doorstroomt en 24.4% naar begeleid wonen CAW’s of OCMW’s.

Figuur 82 Doorstroom naar hulpverlening binnen een termijn van drie maanden voor de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 97)

Andere betrokken hulpverlening

Gemiddeld zijn er 1.3 andere hulpverleningsdiensten betrokken bij de cliënten van de doorgangswoningen. Voor vier op tien cliënten wordt ‘geen andere dienst’ aangegeven als betrokken. Daarnaast komen OCMW’s als andere hulpverleningsdienst naar voren. ‘Andere hulpverleningsdiensten’ worden voor 26.1% van de cliënten aangegeven: dit vormt een brede waaier aan hulpverleningsdiensten gaande van wonen, justitie, gezondheid, werk, financiën, huishoudelijke taken, opvoedingsondersteuning, ...

Figuur 83 Andere betrokken hulpverlening bij de gebruikers van de doorgangswoningen (in %, n= 505)

3 Bespreking

De analyses van de thuisloenzorg van de CAW's en OCMW's bespreken we enerzijds op basis van de extra registratie die gedurende een maand uitgevoerd werd bij beide organisaties en anderzijds op basis van de aanvullingen die tijdens het terugkoppelingsmoment op 25 april 2014 geformuleerd werden door de aanwezige OCMW's en CAW's.

3.1 Aantal (unieke) thuislozen in Vlaanderen (ETHOS 3, 4 en 7)

15 januari 2014 – 15 februari 2014

3019 cliënten, 1675 kinderen

Over de thuisloenzorg van de CAW's en de doorgangswoningen van de OCMW's zien we dat er in Vlaanderen in januari 2014 3019 cliënten en 1675 kinderen als 'thuisloos' beschouwd kunnen worden volgens de ETHOS-categorieën drie, vier en zeven.

We zien hierbij voor de thuislozen die door het OCMW bereikt worden, dat deze personen zich niet enkel in de centrumsteden bevinden, maar dat acht op tien cliënten zich in een doorgangswoning buiten de dertien Vlaamse centrumsteden bevindt. Voor de CAW's is dit moeilijker te achterhalen, gezien zij hun werking in zowel (centrum)stad als in meer landelijke gebieden hebben, verspreid over hun werkingsgebied.

De gegevens die hier ontbreken, zijn deze van de OCMW's die de bevraging niet mee invulden. Dit gaat over 90 OCMW's. Op het moment van de nulmeting werd eveneens een bevraging vanuit de VVSG georganiseerd om het aanbod van de doorgangswoningen in beeld te krijgen. Momenteel zijn hierover geen actuele cijfers beschikbaar. Een vergelijking met deze studie zou meer informatie kunnen opleveren over de bezetting van de doorgangswoningen. Een ander argument dat in de bespreking met de VVSG naar voren kwam in verband met het ontbreken van een gedeelte van de thuislozenpopulatie vormt dat het OCMW naast de doorgangswoningen ook andere vormen van hulpverlening aanbiedt aan cliënten die als 'thuisloos' beschouwd kunnen worden. Een voorbeeld hiervan is de installatiepremie en het referentie-adres.

Daarnaast ontbreken mogelijk ook gegevens van thuislozen uit de CAW's die niet mee opgenomen werden in de bijkomende registratie. Vanuit twee diensten werd aangegeven dat ze niet mee konden participeren aan het onderzoek. Van de overige CAW's werd geen signaal ontvangen naar moeilijkheden met het bijkomend registreren van de cliënten.

3.2 Profiel van de thuisloze cliënten

Bij het bespreken van het profiel van de thuisloze cliënten zoals deze in de bevraging naar voren komt, besluiten we om dieper in te gaan op volgende aspecten: samenstelling van het huishouden, problematiek van de cliënten, de hulpverlening aan deze personen en het algemenere hulpverleningsaanbod.

Het eerste aspect betreft de *samenstelling van het huishouden*. In beide organisaties komen alleenstaande huishoudens al dan niet met aanwezige kinderen het vaakst voor. De doorgangswoningen van de OCMW's hebben een groter bereik naar gezinnen (42.7%) met kinderen

die aanwezig zijn in de begeleidingsvorm, waar dit in de CAW's residentiële thuislozenzorg 14.8% en CAW's begeleid (zelfstandig) wonen 26.7% bedraagt. Vanuit de aanwezigen op het terugkoppelingsmoment werd aangehaald dat de kostprijs van de hulpverlening belangrijk is om mee in rekening te brengen, zeker voor (grote) gezinnen en dat hulpverleners eerder geneigd zullen zijn om gezinnen door te verwijzen naar een doorgangswoning dan naar een vorm van groepsopvang. Een ander aspect hierbij vormt dat een meerderheid van de personen leeft van een vervangingsinkomen en zodoende als financieel kwetsbaar gezien kan worden. Opvallend hierbij ook is dat het percentage van de werkende personen laag ligt (CAW's residentieel: 10.5%, n= 1118; CAW's begeleid (zelfstandig) wonen: 17.1%, n= 1220; OCMW's doorgangswoningen: 19.8%, n= 578).

Een tweede profielaspect dat we bespreken, vormt *de problematiek* waarmee cliënten geconfronteerd worden en hun *instellingsverleden*. Naar geregistreeerde problematieken zien we dat in de OCMW's voor vier op tien cliënten geen gezondheidsproblemen worden geregistreerd, in de residentiële thuislozenzorg van de CAW's voor drie op tien cliënten geldt en in het begeleid (zelfstandig) wonen voor twee op tien cliënten. In beide organisaties worden daarnaast voornamelijk psychische problemen, algemene gezondheidsproblemen, lichamelijke problemen en vermoeden van of vastgestelde verstandelijke beperking geregistreerd (zie tabel hieronder). Vanuit het terugkoppelingsmoment halen de aanwezige CAW's en OCMW's aan dat in- en exclusiecriteria van de begeleidingsvormen een belangrijke nuance vormen bij de geregistreeerde problematieken, zo kan het zijn dat acute problemen een reden zijn om mensen te weigeren.

Tabel 8 Vergelijking lichamelijke en mentale gezondheid

	CAW's: residentiële thuislozenzorg (n= 997)	CAW's: begeleid (zelfstandig) wonen (n= 1104)	OCMW's: doorgangswoningen (n= 501)
Psychische problematiek	34.1%	39.9%	25.3%
Algemene gezondheidsproblematiek	17.9%	26.4%	16.2%
Lichamelijke problematiek	22.2%	22.6%	16.2%
Vermoeden van of vastgestelde verstandelijke beperking	17.7%	23.2%	13.6%

Een ander aspect van de geregistreeerde problematieken vormen de hulp die aangewezen is en de hulp die aangeboden wordt door de CAW's en OCMW's. Hierbij zien we naar voren komen dat bij de twee begeleidingsvormen van de CAW's de aangewezen hulp hoger is en meer verspreid over verschillende levensdomeinen dan bij de OCMW's. Hierbij kan de vraag gesteld worden of dit te maken heeft met een andere hulpverlenersbril die OCMW's maatschappelijk werkers en CAW-hulpverleners mogelijk hebben. Een andere denkpiste hierbij vormt dat deze verschillende vormen van hulpverlening een verschillend profiel in cliënten aantrekken, waarbij het publiek in de CAW's een kwetsbaarder profiel heeft.

Naar *instellingsverledens* zien we dat deze cijfers hoger liggen voor de begeleidingsvormen van de CAW's dan voor de doorgangswoningen van de OCMW's. Uitgezonderd van een instellingsverleden in de residentiële thuisloenzorg wordt bij de drie begeleidingsvormen voornamelijk een verleden in de psychiatrie geregistreerd (voor 9% van de cliënten in de doorgangswoningen, 31.3% van de cliënten in het begeleid wonen van de CAW's en voor 28.8% van de cliënten in de residentiële thuisloenzorg van de CAW's). Een belangrijke instroom voor begeleid wonen wordt gevormd door personen die het afgelopen jaar (of ooit) in de residentiële thuisloenzorg verbleven: 20.2% van de cliënten in begeleid (zelfstandig) wonen die ooit in een instelling verbleven, verbleef het afgelopen jaar in de residentiële thuisloenzorg (n= 500).

Een derde aspect dat we bespreken is de *uit- en doorstroom* uit de begeleidingsvormen die mee opgenomen zijn in de bevraging. We zien hierbij dat enerzijds de tijdsduur waarin cliënten gebruik maken van deze begeleidingsvorm variërend is. Voor OCMW's en residentiële thuisloenzorg maakt de meerderheid van de cliënten minder dan een jaar gebruik van de huidige module. In de drie begeleidingsvormen maakt echter minstens 4% al meer dan vijf jaar gebruik van deze module. Voornamelijk voor de doorgangswoningen van de OCMW's is dit opvallend, gezien de vooropgestelde verblijfsduur door de POD-MI een termijn van zes maanden bedraagt⁴¹. Deze moeilijke doorstroom uit de doorgangswoningen (voornamelijk voor (grote) gezinnen) wordt op de terugkoppeldag erkend door de OCMW's. Een lange uitstroom in de begeleidingsmodules heeft als gevolg dat de instroom in deze modules strop loopt. Ook dit signaal wordt erkend op de terugkoppeldag.

Onderstaande tabel geeft de verdeling weer van de termijn van gebruik voor de drie bevroegde begeleidingsvormen.

Tabel 9 Verdeling termijn gebruik huidige begeleidingsmodule

	CAW's: residentiële thuisloenzorg (n= 1077)	CAW's: begeleid (zelfstandig) wonen (n= 1188)	OCMW's: doorgangswoningen (n= 549)
Minder dan één jaar	80.3%	36.1%	75.1%
Meer dan één jaar	19.2%	63.7%	23.6%
Meer dan vijf jaar	5.3%	15.8%	4.4%

Naar vooropgestelde uit- of doorstroom (meest geschikte woonvorm voor de cliënt op het moment van de bevraging) zien we dat voor de cliënten van de residentiële thuisloenzorg drie op tien cliënten zelfstandig wonen is en voor slechts twee op tien cliënten het residentiële wonen waar zij zich nu bevinden. Voor de cliënten van begeleid (zelfstandig) wonen vormt deze vorm van begeleiding (woonvorm met individuele ondersteuning) de meest geschikte vorm voor zes op tien cliënten. Zelfstandig wonen, zonder begeleiding, wordt voor drie op tien cliënten als meest geschikte woonvorm gezien voor deze cliënten op het moment van de bevraging.

Anderzijds zien we dat de uitstroom die geregistreerd wordt voor deze cliënten binnen een termijn van drie maanden beperkt is. Voor de OCMW's stroomt 24.8 uit naar een woning (eigen, huur SVK,

⁴¹ Bron: <http://www.mi-is.be/be-nl/ocmw/doorgangswoningen>, opgevraagd op 2 juni 2014

SHM of privé) en heeft 24.8% geen vooruitzicht op uitstroom. Voor de residentiële thuislozenzorg van de CAW's bedraagt de uitstroom naar een woning 36%, daarnaast heeft 38.2% geen vooruitzicht op uitstroom. Voor het begeleid (zelfstandig) wonen van de CAW's bedraagt de uitstroom naar een woning 24.8% en het gebrek aan uitstroomperspectieven 56.1%. Voor doorstroom naar andere hulpverlening zien we dat dit in de doorgangswoningen 16.7% bedraagt, voor de residentiële thuislozenzorg 43.7% en voor het begeleid (zelfstandig) wonen 10.7%. Het zou hier interessant zijn om deze cijfers naast de vooropgestelde begeleidingsduur en de vooropgestelde uitstroomperspectieven van de specifieke begeleidingsmodules te plaatsen.

Vanuit het terugkoppelingsmoment kwam naar voren dat *zowel OCMW's en CAW's instroom organiseren* (onder meer) voor thuislozen, maar dat dit momenteel een apart circuit vormt met een andere finaliteit en andere doelgroep. Men vraagt zich af welke instrumenten momenteel door wie ingezet kunnen worden en wat de mogelijkheden zijn van een intersectoraal verhaal en een integrale aanpak (bijvoorbeeld door een gezamenlijk meldpunt of onthaal, zoals dit ook in het buitenland georganiseerd wordt). Een andere vraag die hierbij gesteld wordt is naar de rol van de verschillende overheden: federaal, Vlaams en lokaal. Een andere vraag naar de instroom vormt de doelgroep mensen zonder wettig verblijf of met een tijdelijk verblijfsrecht. Zo zien we bij de OCMW's een groep personen die vanuit een Lokaal Opvanginitiatief instromen in de doorgangswoningen. Daarnaast vormen de personen die in een ander land geboren zijn belangrijke groep in de drie begeleidingsvormen (CAW's residentieel: 35.2%, n= 1014; CAW's begeleid (zelfstandig) wonen: 28.7%, n= 1147; OCMW's doorgangswoningen: 34.9%, n= 34.9).

Hoofdstuk 4

Vorderingen tot uithuiszettingen – OCMW's

Dit hoofdstuk geeft de analyse en bespreking weer van het onderzoeksgedeelte 'vorderingen tot uithuiszettingen'. Hiervoor registreerden de OCMW's enerzijds het aantal meldingen van een vordering tot uithuiszetting die zij binnenkregen in de periode 15 januari 2014 – 31 januari 2014. Anderzijds werd gevraagd om voor elke vordering een elektronische bevraging in te vullen.

1 Analyse

We bespreken vooreerst de respons op dit onderzoeksgedeelte en gaan daarna dieper in op profielkenmerken van de cliënten, kenmerken van de vordering en kenmerken van de hulpverlening.

1.1 Respons

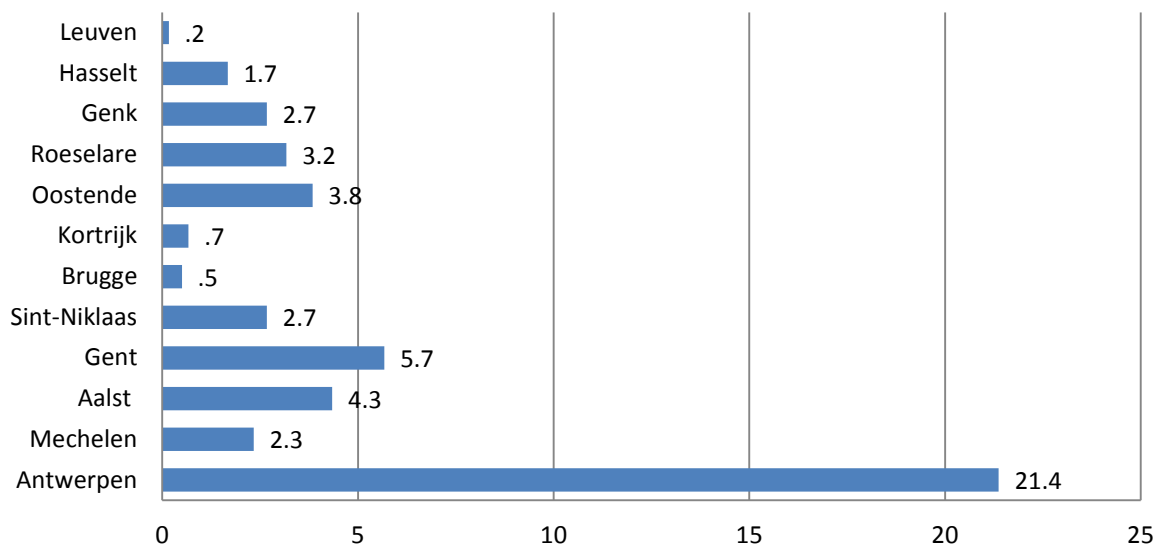
Er werden 599 bevragingen geregistreerd door 130 verschillende OCMW's. Daarnaast meldden 49 OCMW's dat zij geen vordering tot uithuiszetting verkregen in de bevragingsperiode. Dit zorgt voor een geheel van 179 OCMW's die deelgenomen hebben aan dit onderzoeksgedeelte. De respons bedraagt voor dit onderzoeksgedeelte: 58% (179/308 OCMW's).

We geven hieronder de verdeling van de OCMW's per provincie weer:

Tabel 10 Verdeling respons per OCMW, in aantallen uitgedrukt

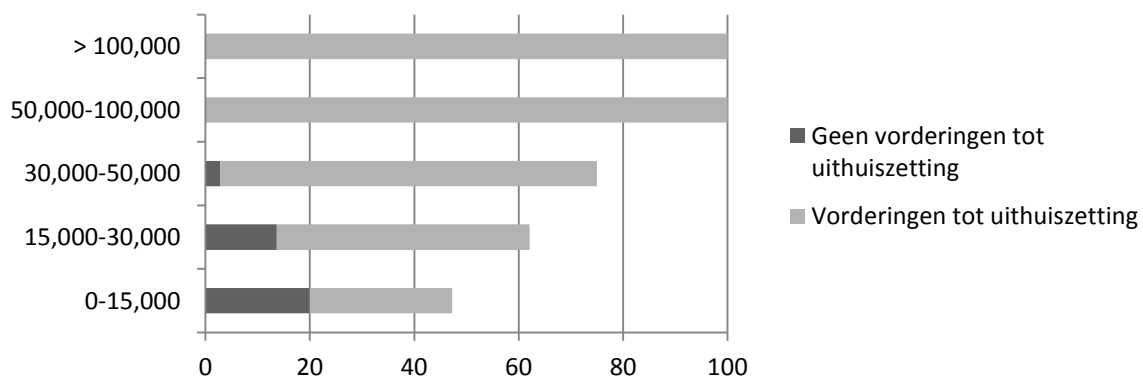
	Antwerpen	Oost-Vlaanderen	West-Vlaanderen	Limburg	Vlaams-Brabant	Vlaanderen
Registrerende OCMW's	30	29	30	18	23	130
(gekende) OCMW's zonder vorderingen tijdens bevragingsperiode	14	7	8	8	12	49
Aantal non-respons OCMW's	26	29	26	18	30	129
Aantal ingevulde bevragingen	213	142	104	69	71	599

Indien we de centrumsteden uit deze telling filteren, zien we dat 49.1% van de vorderingen tot uithuiszetting in deze steden toekomen⁴². De verdeling hiervan wordt weergegeven in figuur 84. De helft van de vorderingen komt bijgevolg in de overige steden en gemeenten in Vlaanderen voor.

Figuur 84 Centrumsteden (in %, n= 599 – enkel de centrumsteden werden opgenomen in de grafiek)

Onderstaande figuur geeft de verdeling weer van het aantal OCMW's dat al dan niet vordering(en) tot uithuiszettingen geregistreerd heeft gedurende de bevragsingsperiode, volgens de grootte van de gemeente waarin de OCMW's zich bevinden. We zien hierbij dat naarmate de gemeente kleiner is, de respons op de bevraging daalt en het aantal OCMW's dat geen vordering ontvangen heeft stijgt. In bijlage wordt deze verdeling verder uitgesplitst per provincie.

Figuur 85 (in %, n 0-15,000= 165, n 15,000-30,000= 95, n 30,000-50,000= 36, n 50,000-100,000= 9, n >100,000= 3)

⁴² De centrumstad Turnhout ontbreekt in deze bevraging.

Tot slot geeft onderstaande tabel de vorderingen tot uithuiszetting tot op CAW-niveau weer.

Tabel 11   Vorderingen tot uithuiszettingen op CAW niveau

CAW	Aantal vorderingen tot uithuiszettingen	(gekende) OCMW's zonder vorderingen tot uithuiszettingen tijdens de bevragingsperiode	Registreren de OCMW's	Totaal aantal OCMW's in de regio	Respons
Limburg	69	8	18	44	59.1
Halle-Vilvoorde	63	5	15	35	57.1
Oost-Brabant	8	7	8	30	50.0
Antwerpen	157	2	13	24	62.5
Boom-Mechelen- Lier	23	6	3	19	47.4
De Kempen	33	6	14	27	74.1
Oost-Vlaanderen	142	7	29	65	55.4
Noord-West- Vlaanderen	47	1	10	18	61.1
Centraal-West- Vlaanderen	41	6	14	32	62.5
Zuid-West- Vlaanderen	16	1	6	14	50.0
Brussel	(niet gekend)	(niet gekend)	(niet gekend)	(niet gekend)	(niet gekend)
Totaal	599	49	130	308	38.1

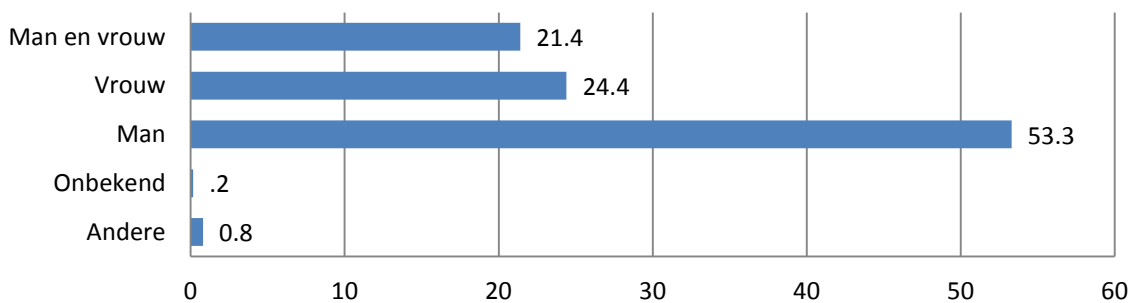
1.2 Profielkenmerken cliënt

We bespreken naar wie de vordering tot uithuiszetting gericht is, de leeftijd van deze persoon en de samenstelling van het huishouden.

1.2.1 Geslacht

De vordering tot uithuiszetting is gericht naar (geslacht)

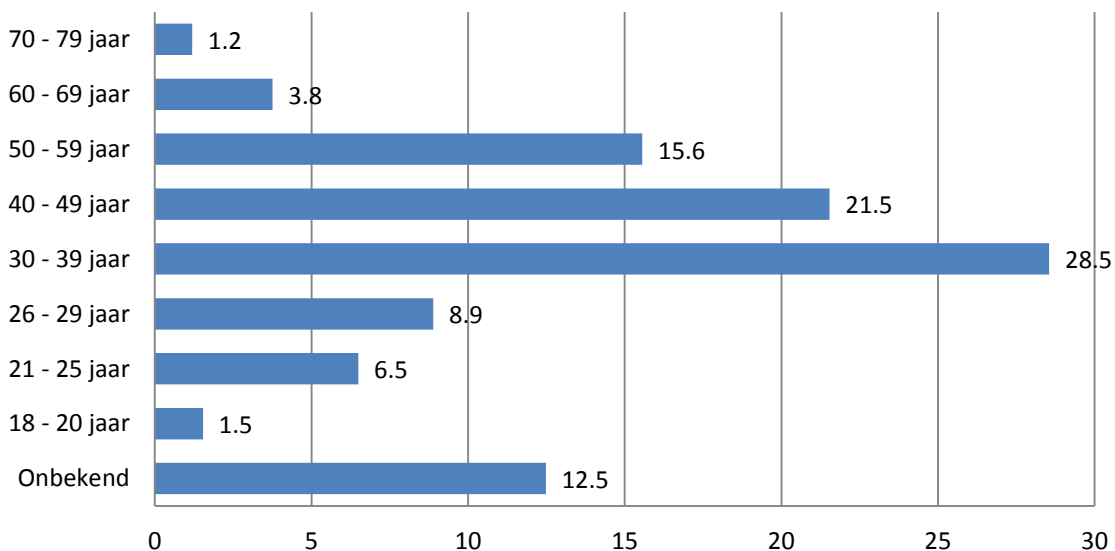
De vordering tot uithuiszetting is in 53% van de geregistreerde casussen gericht naar een man. Daarnaast zien we dat deze in één vierde gericht is naar een vrouw en in 21% naar zowel man als vrouw.

Figuur 86 Geslacht van de personen naar wie een vordering tot uithuiszetting gericht is (in %, n= 599)

1.2.2 Leeftijd

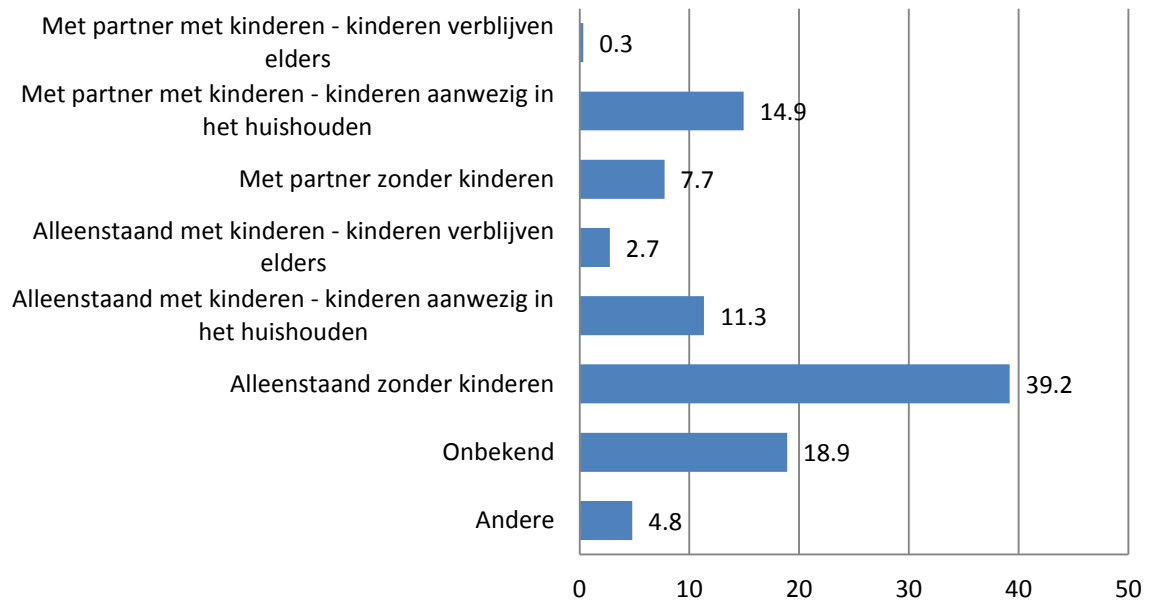
Figuur 87 geeft de verdeling weer van de leeftijd van de personen aan wie de vordering tot uithuiszetting gericht is. We zien dat de helft van de vorderingen gericht is naar personen met de leeftijd tussen 30 en 49 jaar. Daarnaast zien we dat 8% jongvolwassenen betreft en 5% personen ouder dan 60 jaar. Van 12.5% geeft men aan dat de leeftijd niet geweten is.

Figuur 87 Leeftijd van de personen aan wie de vordering tot uithuiszetting is gericht (in %, n= 585)

1.2.3 Samenstelling huishouden

Een derde variabele betreft de samenstelling van het huishouden. Hierbij zien we dat bij vier op tien vorderingen het om een alleenstaande zonder kinderen gaat. Gezinnen met kinderen die aanwezig zijn in het huishouden (zowel vergezeld door partner als alleenstaande met kinderen) betreffen 26% van alle vorderingen.

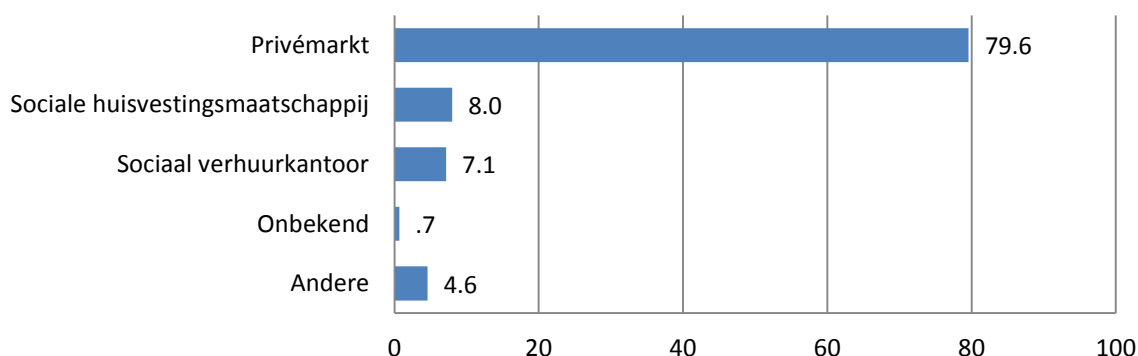
Figuur 88 Samenstelling van het huishouden bij een vordering tot uithuiszetting (in %, n= 582)

1.3 Kenmerken van de vorderingen tot uithuiszetting

In wat volgt bespreken we de kenmerken van de vordering tot uithuiszetting. Meer specifiek gaat dit over het type van uithuiszetting (privémarkt, sociaal verhuurkantoor of sociale huisvestingsmaatschappij), over de aanleiding tot uithuiszetting en over het verloop van het proces tot uithuiszetting.

1.3.1 Type van vordering tot uithuiszetting

Bij de soort van uithuiszetting valt op dat het bij het grootste gedeelte van de vorderingen gaat om een uithuiszetting op de privé-markt. 8% van de vorderingen hebben betrekking op sociale huisvestingsmaatschappij en 7.1% voor personen die huren bij een sociaal verhuurkantoor⁴³. Onder 'andere' (4.6%) worden de vorderingen vernoemd waarbij de persoon in het ouderlijk huis verblijft, een doorgangswoning van het OCMW of een eigen woning. Ook vallen hier de vorderingen tot uithuiszetting voor een BVBA of NV onder.

Figuur 89 Type van de vordering tot uithuiszetting (in %, n= 588)

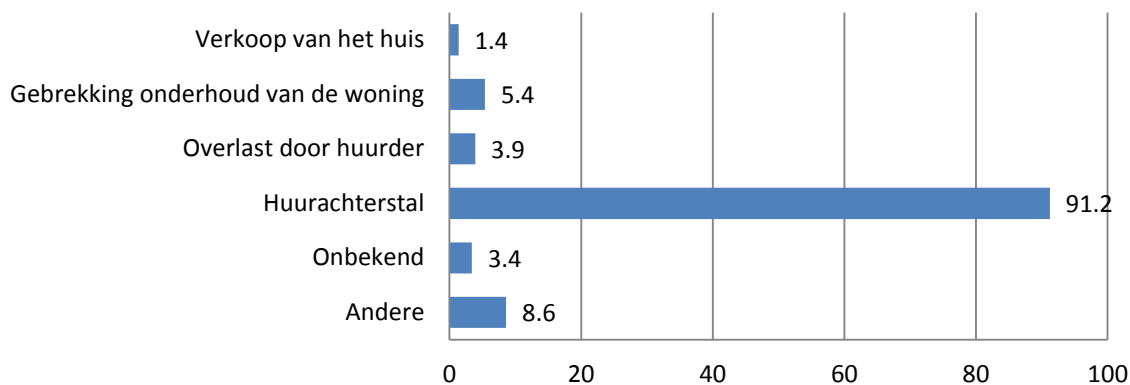
1.3.2 Aanleiding vordering tot uithuiszetting

Bij de vraag 'aanleiding tot uithuiszetting' waren meerdere antwoorden mogelijk. Opvallend hier is dat in negen op de tien vorderingen sprake is van huurachterstand.

De aanleidingen die bij 'andere' vermeld worden (8.6%), zijn zeer uiteenlopend: dit gaat onder meer over het onrechtmatig bewonen van de woning door meerdere personen, het houden van huisdieren ondanks een verbod, het niet-betalen van andere kosten (energie, huurwaarborg, ...) en het niet vertrekken uit het huis na een (al dan niet eigen) opzeg.

⁴³ Het aantal beheerde woningen door de SVK's in Vlaanderen bedroeg op 31/12/2012: 6.401 woningen (<http://www.vmsw.be/nl/particulieren/huren-via-een-svk/wat-is-een-svk/enkele-cijfers>, opgevraagd op 19 mei 2014).

Het aantal woningen dat verhuurd wordt door de SHM's in Vlaanderen bedroeg op 31/12/2012: 146.214 woningen (<http://www.vmsw.be/nl/algemeen/statistieken/huurders-en-huurwoningen>, opgevraagd op 19 mei 2014)

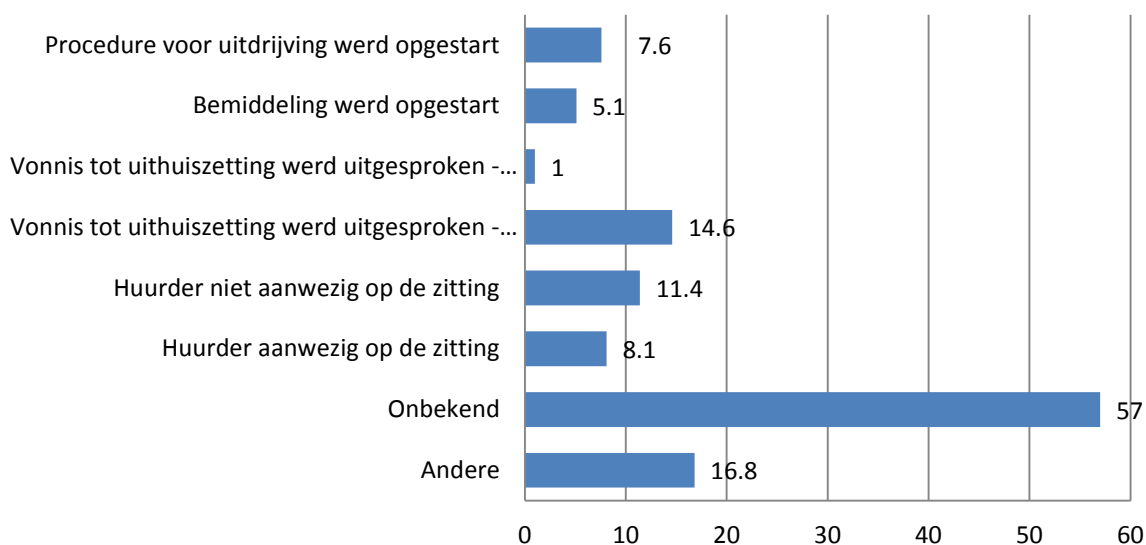
Figuur 90 Aanleiding van de vordering tot uithuiszetting (in %, n= 590)

1.3.3 Verloop proces (vordering tot) uithuiszetting

Doordat de bevraging betrekking had op de vorderingen van de periode 15 januari – 31 januari 2014 en in maart 2014 plaatsvond, konden we naast een aantal kenmerken op het moment van de vordering, eveneens kenmerken van het procesverloop bevragen⁴⁴.

Bij 57% van de vorderingen is het verdere verloop onbekend. Bij de zitting zelf blijkt 11.4% van de personen niet aanwezig te zijn en 8.1% wel aanwezig te zijn. Daarnaast zien we dat bij 15.6% het vonnis werd uitgesproken, bij 7.6% de procedure voor uitdrijving werd gestart en bij 5.1% er een bemiddeling werd opgestart.

'Andere' fasen in het proces van de vordering tot uithuiszetting die vernoemd werden (16.8%), zijn (onder meer): geen medewerking, kennisgeving van de datum tot uithuiszetting door de gerechtsdeurwaarder, nog geen vonnis gekregen of de perso(o)n(en) heeft de woning reeds (vrijwillig) verlaten.

Figuur 91 Procesverloop van de vordering tot uithuiszetting (in %, n= 589)

⁴⁴ Voor deze vraag waren eveneens meerdere antwoorden mogelijk. Er werden gemiddeld 1.2 antwoorden gegeven.

1.4 Kenmerken hulpverlening

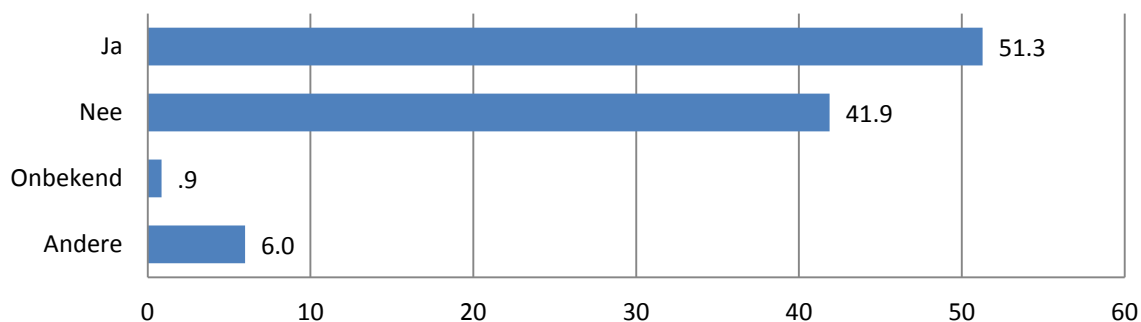
Een laatste aspect dat bevestigd werd bij dit onderzoeksgedeelte, zijn twee kenmerken van de hulpverlening: de acties die ondernomen worden door de OCMW's en het al dan niet gekend zijn van de persoon tot wie de vordering gericht is.

1.4.1 Gekende persoon?

We zien dat de helft van de personen reeds gekend is op het OCMW op het moment dat de vordering tot uithuiszetting ingeleid wordt en 41.9% niet gekend is bij het OCMW waar de vordering toekomt.

Er werd geen opsplitsing gemaakt in de bevestiging naar het actief gekend zijn (huidig dossier) van de persoon of het passief gekend zijn (een dossier of cliëntcontacten in het verleden). In Antwerpen werd deze opsplitsing wel gemaakt⁴⁵ (n= 128) en zien we bijvoorbeeld dat 47.6% een actief dossier heeft, 21.1% gekend is vanuit het verleden maar momenteel geen actief dossier heeft en 31.2% niet gekend is bij OCMW Antwerpen.

Bij de categorie 'andere' (6.0%) in de bevestiging zien we onder meer de personen die in het verleden gekend zijn bij het OCMW naar voren komen, samen met de personen die voorheen enkel voor informatie en advies een beroep deden op het OCMW.

Figuur 92 Het al dan niet gekend zijn bij het OCMW van de personen aan wie de vordering tot uithuiszetting gericht wordt (in %, n= 585)

1.4.2 Acties ondernomen door het OCMW naar aanleiding van melding tot uithuiszetting

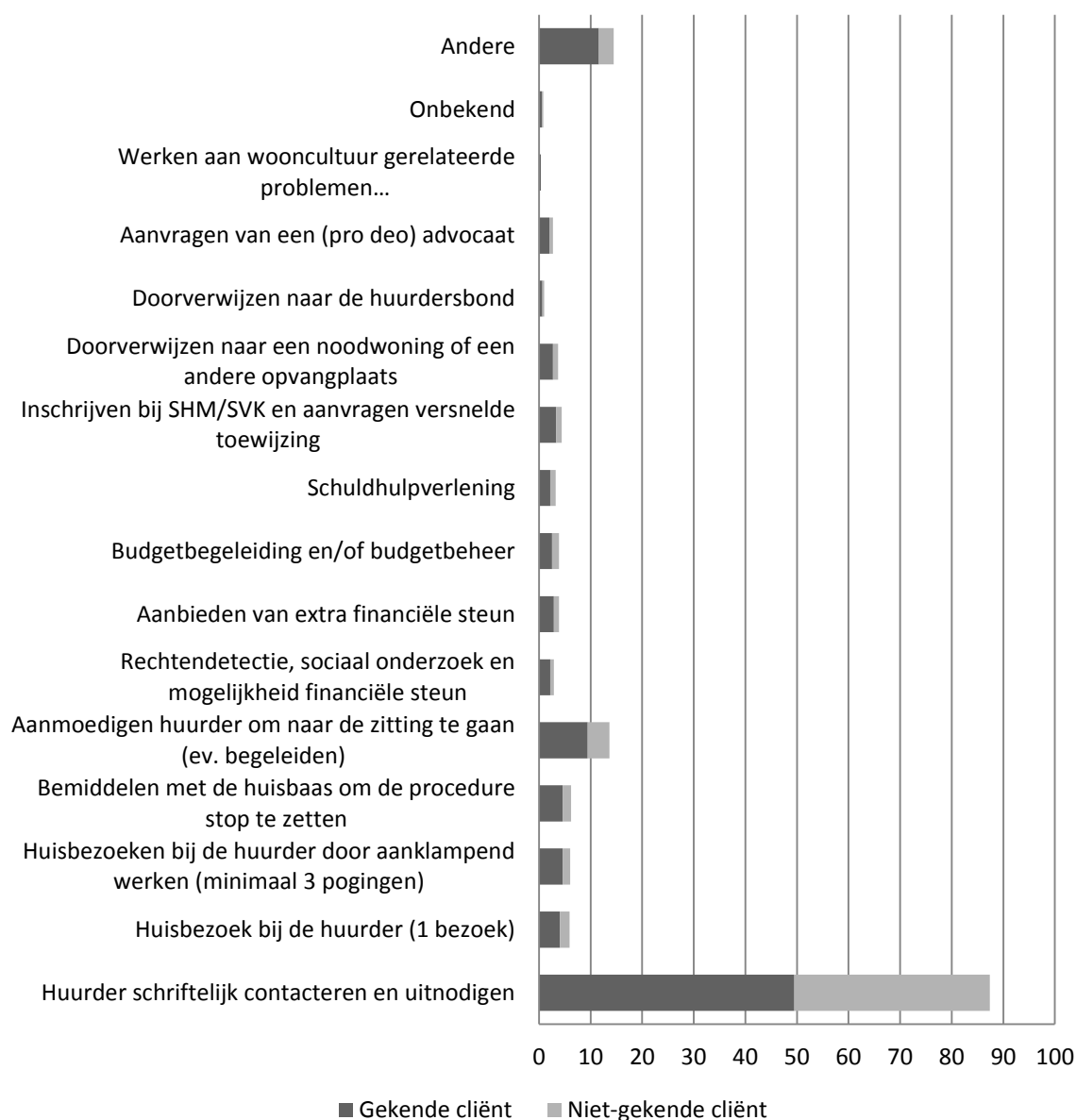
In de bevestiging werden de mogelijke acties die het OCMW kan ondernemen bij een vordering tot uithuiszetting bevestigd zoals deze geformuleerd zijn in Thulozo (Demaerschalk & Hermans, 2010, p. 86). Voor de volledige antwoordcategorieën verwijzen we naar de vragenlijst in bijlage. Ook bij deze vraag konden meerdere antwoorden aangeduid worden. Gemiddeld zien we dat 1.6 acties ondernomen worden door de OCMW's.

Bij negen op tien vorderingen wordt de huurder door het OCMW schriftelijk gecontacteerd en uitgenodigd. 'Andere' acties die door het OCMW ondernomen worden en vermeld worden (14.5%), zijn onder meer: doorverwijzing naar justitiehuis en informatie geven over pro-deo advocaat, persoon namen geen contact op met dienst, OCMW ondernam geen stappen, telefonische contactname met de huurder, huurwaarborg werd in leen voorzien of de huurwaarborg wordt geweigerd.

⁴⁵ Zij leverden hun gegevens aan in een excell-bestand waarin deze opsplitsing gemaakt werd.

Indien we deze ondernomen acties combineren met de variabele ‘gekende persoon bij het OCMW’ zien we dat 58.1% van de acties ondernomen werd bij de personen die gekend zijn bij het OCMW (van deze acties betreft 47.6% het schriftelijk uitnodigen van de huurder). 35.6% van de acties werd ondernomen bij personen die niet gekend zijn bij het OCMW (hiervan betreft 66% het schriftelijk uitnodigen van de huurder).

Onderstaande figuur geeft de verdeling van de ondernomen acties weer, samen het al dan niet gekend zijn van de cliënt bij een OCMW.

Figuur 93 Ondernomen acties door het OCMW (in %, n= 594)

2 Bespreking

De analyses van de vorderingen tot uithuiszetting worden enerzijds besproken op basis van de metingen die tijdens de maand maart 2014 werden uitgevoerd bij de OCMW's in Vlaanderen en anderzijds op basis van de aanvullingen die tijdens het terugkoppelingsmoment op 25 april 2014 geformuleerd werden door de aanwezige OCMW's.

2.1 Het aantal (unieke) vorderingen tot uithuiszetting

15 januari 2014 – 31 januari 2014

599 vorderingen tot uithuiszetting bij 179 OCMW's in Vlaanderen

Op basis van de cijfers van de VVSG omtrent het aantal uithuiszettingen in 2012 maakten we volgende schatting naar het aantal uithuiszettingen voor een periode van 17 dagen:

$(13.571 \text{ vorderingen tot uithuiszettingen}) / (365 \text{ dagen/jaar}) * (17 \text{ dagen van de bevragsperiode})$

= 632 vorderingen tijdens een bevragsperiode van 17 dagen

Met de cijfers die we in dit onderzoeksgedeelte bekomen, blijken we deze schatting te benaderen. Daarnaast moet echter aangevuld worden dat de gegevens van 129 OCMW's ontbreken in deze telling, waaronder van één centrumstad. Dit cijfer zal in realiteit dus hoger liggen. Naar verder onderzoek toe zou het interessant zijn om naast de cijfers van de OCMW's omtrent vorderingen tot uithuiszetting eveneens cijfers van de vrederechten en de gerechtsdeurwaarders te betrekken om zo een vollediger zicht te krijgen op deze problematiek naar dreigende, maar ook effectieve uithuiszettingen. Dit signaal komt ook vanuit de betrokken actoren op de terugkoppelingdag.

Als we de verdeling van deze respons bekijken over de provincies heen, zien we volgende verdeling van deelnemende OCMW's:

Tabel 12 Vorderingen tot uithuiszettingen, op provinciaal niveau

	Antwerpen	Oost-Vlaanderen	West-Vlaanderen	Limburg	Vlaams-Brabant
Aantal deelnemende OCMW's	44	36	38	26	35
Geheel aantal OCMW's	70	65	64	44	65
Respons	62.9%	55.4%	59.4%	59.1%	53.8%

Als we verder deze aantallen bekijken naar centrumstedelijk niveau, zagen we dat 49.1% van de vorderingen in de centrumsteden gemeld worden, met als uitspringer Antwerpen met 21.4%. We zien dat deze problematiek niet enkel beperkt is tot deze centrumsteden, maar ook daarbuiten voorkomt.

2.2 Kenmerken van de (personen die) vordering tot uithuiszetting (krijgen)

We bespreken hierbij volgende aspecten van de kenmerken die naar voren kwamen tijdens dit onderzoeksgedeelte: het type van uithuiszetting, de aanleiding tot uithuiszetting en naar opvolging door de OCMW's.

Een eerste kenmerk betreft het *type van uithuiszetting*. Uit de bevraging komt hierbij naar voren dat acht op tien personen huren op de privémarkt. Dit is de overgrote meerderheid van de vorderingen tot uithuiszettingen. Naar preventie van uithuiszettingen is dit een belangrijke vaststelling. Momenteel wordt veel ingezet op preventie in de sociale verhuurkantoren en sociale huisvestingsmaatschappijen, bijvoorbeeld door de preventieve woonbegeleiding van de CAW's. Daarnaast zijn er een aantal (nieuwe) initiatieven die zich richten op preventie van uithuiszetting in zowel de sociale- als privémarkt. Een voorbeeld hierbij betreft Antwerpen, waar men recent gestart is met een nieuw webformulier waarmee hulpverleners en verhuurders voor zowel de privé- als sociale markt een huurinterventie (bemiddeling door het OCMW) kunnen aanvragen⁴⁶.

Een tweede aspect betreffen de *aanleidingen tot uithuiszetting*. Hierbij komt naar voren dat bij negen op tien vorderingen 'huurachterstand' als aanleiding gegeven wordt. Op het terugkoppelingsmoment worden door de aanwezige OCMW's en CAW's volgende nuances hierbij gegeven. Vooreerst vermelden zij dat verhuurders een 'objectieve reden' nodig hebben indien hij/zij de huurder uithuis wenst te zetten. Huurachterstand vormt hierbij een voldoende reden, overlast op zich niet. Daarnaast wordt aangehaald dat huurachterstal niet louter een financiële problematiek betreft, maar hierachter (vaak) een multiproblematiek verscholen zit. Anderzijds merkt men ook een stijging op van het aantal (werkende) personen die ten gevolge van de crisis met financiële problematiek kampen, zonder achterliggende problematiek.

Het derde aspect tot slot dat we wensen te bespreken, betreft de *opvolging van het proces tot uithuiszetting en de acties die het OCMW onderneemt* in dit kader. In de bevraging zien we dat bij 57% van de vorderingen het OCMW niet verder op de hoogte is van het verloop. Op het terugkoppelingsmoment wordt hierbij aangegeven dat OCMW's wel een melding krijgen, maar vaak geen feedback. Ook achteraf krijgt men geen informatie over het verloop van de uithuiszetting, tenzij hierover afspraken gemaakt worden met de betrokken instanties of door contacten met de huurder. Naar ondernomen acties zien we dat de OCMW's bij negen op tien vorderingen een brief versturen waarin ze de huurder uitnodigen en dat gemiddeld 1.6 acties ondernomen worden. De overige acties die ondernomen worden zijn verspreid over wat beschreven wordt in de module 'preventie van gerechtelijke uithuiszetting' (Demaerschalk & Hermans, 2010, p. 86). De OCMW's geven op het terugkoppelingsmoment aan dat de vorderingen pas dicht op de zitting toekomen in het OCMW, waardoor de mogelijkheden tot het ondernemen van acties beperkt is.

---

⁴⁶ <http://ocmw.antwerpen.be/Overig-OCMW/Publicatiekanalen/Overig/Overig-OCMW/Website-OCMW/Website-OCMW-Overig/Website-OCMW-Overig-Nieuwsoverzicht/OCMW-bemiddeling-bij-huurproblemen.html>, opgevraagd op 9 mei 2014

Hoofdstuk 5

Conclusies en aanbevelingen

We maken in dit hoofdstuk een aantal concluderende bemerkingen bij het onderzoek en formuleren aanbevelingen. Achtereenvolgens bespreken we het aantal dak- en thuislozen in Vlaanderen, zoals dit uit het onderzoek naar voren is gekomen; het profiel van deze dak- en thuislozen en sluiten af met het bespreken van de mogelijkheden van een monitorinstrument om op langere termijn gegevens over dak- en thuisloosheid in Vlaanderen te meten.

1 Aantal dak- en thuislozen in Vlaanderen

De eerste onderzoeksvraag in dit onderzoek betrof de volgende:

Hoeveel personen zijn dak- en thuisloos in Vlaanderen?

In het kader van dit onderzoek is gekozen voor het opzetten van een bijkomende uniforme registratie in de bestaande diensten en voorzieningen die zich richten op de categorieën 1, 2, 3, 4 en 7 van de ETHOS-classificatie. Aan de hand van bijkomende metingen in de winteropvang van Vlaanderen, de thuislozenzorg van de CAW's, de doorgangswoningen van de OCMW's en de vorderingen tot uithuiszetting van de OCMW's gedurende de periode 15 januari 2014 tot en met 15 februari 2014, komen we op volgende aantallen dak- en thuislozen uit voor de verschillende deelbevragingen:

Tabel 13 Overzicht aantal dak- en thuislozen in Vlaanderen volgens verschillende deelbevragingen

	Winteropvang	Thuislozenzorg CAW's + doorgangswoningen OCMW's	Vorderingen tot uithuiszettingen OCMW's
Beoogde doelgroep	Daklozen (ETHOS 1 en 2)	Thuislozen (ETHOS 3, 4 en 7)	Personen onder dreiging uithuiszetting (ETHOS 9)
Aantal cliënten boven zestien jaar	711	3019	599
Aantal kinderen	53	1675	(niet gekend)

Voor Vlaanderen zien we volgend aantal dak-, thuislozen en personen die leven onder een dreiging tot uithuiszetting verschijnen op basis van deze nulmeting:

15 januari 2014 – 15 februari 2014
4329 cliënten, 1728 kinderen

We bespreken kort de resultaten van de metingen. Daarnaast maken we bij dit cijfer dak- en thuislozen in Vlaanderen volgende bemerkingen: er zijn een aantal (gekende) blinde vlekken in deze telling en (dak- en thuisloze) personen zijn moeilijk op te delen in (ETHOS)-vakjes. In wat volgt, bespreken we deze opmerkingen

1.1 Bespreking van de cijfers

We bespreken per deelonderzoek de belangrijkste conclusies.

In de analyses van de *winteropvang* werden tijdens de bevragsperiode van 711 volwassenen en 53 kinderen gegevens geregistreerd. Er werd vooropgesteld om met deze deelbevraging de ETHOS-categorieën 1 en 2 in kaart te brengen. We merkten hierbij echter dat dit geen evidente doelgroep is om te meten. Door de bevraging te lanceren in de verschillende winteropvang van Vlaanderen konden we echter een gedeelte in kaart brengen. We missen hierbij de personen die niet bereikt worden door de winteropvang en de gebieden waar geen winteropvang voorhanden is. Een tweede aspect dat in deze meting naar voren komt, is het onderscheid tussen de verschillende winteropvangcentra en meer specifiek het onderscheid tussen de winteropvangcentra en nachtopvangcentra (met uitbreiding in de winter). Het is niet gekend tot in hoeverre dit onderscheid een invloed heeft op het aantal en profiel van de daklozen.

Naar profiel van de daklozen zien we dat 10.3% van de gebruikers van de winteropvang jongvolwassenen betreft en dat 53 kinderen gedurende de bevragsperiode mee aanwezig zijn in de winteropvang. Een tweede profielaspect betreft de geregistreerde gezondheidsproblematieken en instellingsverledens. Deze blijken eerder aan de lage kant te zijn in vergelijking met de vooropgestelde verwachtingen. Een laatste aspect betreft de mix in de winteropvang tussen de recent en meer langdurige thuislozen.

In de analyses van de *thuislozenzorg* komen volgende aspecten naar voren. Er werden tijdens de bevragsperiode 3019 volwassenen en 1675 kinderen geregistreerd. Hierbij zien we dat voor de doorgangswoningen acht op tien cliënten zich buiten de centrumsteden bevinden. Naar profiel zien we in de drie besproken hulpverleningsvormen dat alleenstaande gezinnen (al dan niet met kinderen) de vaakst voorkomende gezinssamenstelling vormt. We bespraken daarnaast ook de problematieken en instellingsverledens die naar voren komen bij deze begeleidingsvormen. Daarbij komen de CAW's sterker naar voren dan de cliënten van de OCMW's. Bij de uit- en doorstroom uit de begeleidingsvormen komt naar voren dat deze sterk beperkt is voor de drie begeleidingsvormen en dat gesproken kan worden van een opstopping naar nieuwe instroom. Voor de begeleidingsvormen tot slot zien we dat zowel OCMW's als CAW's een instroom organiseren, maar wordt de vraag gesteld wat de eventuele mogelijkheden zijn van een intersectoraal verhaal met een integrale aanpak.

In de analyses van de *vorderingen tot uithuiszettingen* zien we dat er tijdens de bevragsperiode gegevens verzameld werden over 599 vorderingen tot uithuiszettingen in 179 OCMW's. Hierbij zien we dat 49.1% van deze vorderingen in de centrumsteden gemeld worden. Naar kenmerken van deze vorderingen zien we dat de meerderheid uithuiszettingen in de privémarkt betreffen. Bij negen op de tien vorderingen wordt 'huurachterstal' als aanleiding aangeduid. Tot slot zien we dat bij 57% van de vorderingen het OCMW niet op de hoogte is van het verdere verloop.

1.2 Blinde vlekken

Doorheen het onderzoek werd de feedback vanuit verschillende hoeken gegeven dat door het opzet van het onderzoek een aantal dak- en thuislozen niet mee in de nulmeting zouden opgenomen worden. We bespraken reeds in de analyses van de verschillende deelbevragingen wat de blinde vlekken van het onderzoek zijn. Onderstaande tabel vat deze kort samen.

Tabel 14 Blinde vlekken in de nulmeting

Winteropvang	Thuislozenzorg CAW's en OCMW's	Vorderingen tot uithuiszetting OCMW's
Buitenslapers (Niet-bereik hulpverlening)	Non-respons OCMW's	Non-respons OCMW's
Winteropvang als allerlaatste oplossing	Non-respons CAW's	Deurwaarders (aantal effectieve uithuiszettingen)
Bereik door andere (laagdrempelige) hulpverlening vb inloopcentra	Crisisnetwerken	
Winteropvang niet alle regio's		
Privé-initiatieven		
Andere overlevingsstrategieën van vrouwen en jongeren		
Drempels in de winteropvang		

We zien dat er voor de ETHOS categorieën één en twee voornamelijk nog een aantal blinde vlekken zijn. Uit kwalitatief onderzoek met gebruikers van de winteropvang en met hulpverleners komt naar voren dat de winteropvang als laatste oplossing wordt door sommige cliënten. Voornamelijk voor de groepen van vrouwen en jongeren komt dit naar voren. Zij hanteren andere overlevingsstrategieën. Daarnaast vormen voor de thuislozenzorg voornamelijk de non-respons in beide organisaties voor de blinde vlekken in het onderzoeksgedeelte naar de ETHOS-categorieën 3, 4 en 7. Ook de crisisnetwerken blijven in dit gedeelte buiten beeld, hoewel zij een belangrijk aantal dak- en thuislozen opvangen. Tot slot zien we bij het onderzoeksgedeelte naar de vorderingen tot uithuiszetting dat de non-respons zorgt voor een blinde vlek in het aantal vorderingen en het bijhorende profiel. Ook over het aantal effectieve uithuiszettingen zijn geen gegevens beschikbaar. Deze zouden door middel van de bevraging van deurwaarders bekomen kunnen worden.

1.3 ETHOS-categorieën

Een andere bemerking die we wensen te formuleren bij het aantal dak- en thuislozen die in Vlaanderen geregistreerd werden, heeft betrekking op de ETHOS-typologie. Deze typologie deelt de personen die dak- en thuisloos zijn in op basis van hun woonsituatie. In het onderzoeksopzet stelden we voorop om een aantal van deze categorieën in kaart te brengen. We zien echter bij de kenmerken van de huisvestingssituatie van de bevroegde personen dat naar voren komt dat zij vaak niet tot één categorie behoren (vb 'buitenslaper'), maar dat zij op andere momenten evengoed tot een andere

ETHOS-categorie zouden kunnen behoren. Een duidelijk voorbeeld hierbij vormt volgende vraag die bij de winteropvang gesteld wordt:

Waar slaapt de cliënt wanneer hij/zij niet in de nachtopvang slaapt?

Hierbij zien we dat 44.6% dakloos of zwervend aangeeft als andere verblijfplaats (ETHOS 1), maar dat dit voor 16.8% van de personen een woning van derden is (ETHOS 8), voor 10.2% een kraakpand (ETHOS 11), of voor 3.4% hun eigen woning. Dit wijst erop dat wat we traditioneel verstaan onder categorie 1 en 2 niet zo statisch is als we kunnen veronderstellen op basis van de ETHOS-classificatie. In de afgelopen jaren zijn vanuit wetenschappelijke hoek een aantal kritische noten geplaatst bij de ETHOS-classificatie. Zo wijst Amore et al (2012) erop dat mensen die volgens ETHOS behoren tot 8.1 (de zogenaamde sofaslapers) vaak wel degelijk dak- of thuisloos zijn. Toch worden ze niet als zodanig gecategoriseerd door ETHOS. De ETHOS-classificatie laat onvoldoende toe om het de dynamiek van mensen zonder stabiele huisvesting in kaart te brengen. Ook vanuit het straathoekwerk ontvangen we signalen dat er een belangrijke groep is die slechts sporadisch op straat slaapt en die geen of slechts sporadisch gebruik maak van de winteropvang, maar wel geen enkele woonzekerheid hebben.

2 Profiel van de dak- en thuislozen in Vlaanderen

De tweede onderzoeksvraag betrof:

Wat is het profiel van de personen die tot de categorieën van de dakloze populatie, thuislozen en de personen met een instabiele huisvesting als gevolg van een dreigende uithuiszetting behoren op het moment van de nulmeting?

De opzet van het onderzoek betrof een nulmeting. Deze cijfers kunnen dan ook weinig vergeleken worden met ander onderzoek rond dak- en thuisloosheid in Vlaanderen. Een bron van vergelijking kan wel gevonden worden in eerder onderzoek dat door het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk werd uitgevoerd in de CAW's (Van Menxel et al., 2003).

We geven hieronder een aanzet tot bespreking aan de hand van de vijf prioritaire doelstellingen ter bestrijding van dak- en thuisloosheid, zoals deze door FEANTSA geformuleerd werden.

2.1 Niemand mag genoodzaakt zijn om tegen zijn wil op straat te moeten overnachten bij gebrek aan opvang die aangepast is

Voor deze doelstelling halen we voornamelijk informatie uit de bevraging van de winteropvang en de thuislozenzorg van de CAW's en OCMW's. We zien hierbij het percentage personen dat dakloos of zwervend is of was gedurende de voorbije maand of jaar voor deze twee deelgroepen.

Tabel 15 Buitenslapers

Winteropvang	Thuislozenzorg CAW's en OCMW's	Vorderingen tot uithuiszetting OCMW's
711 personen, 53 kinderen verblijven in winteropvang	Dakloos/zwervend als verblijfplaats vorige maand:	/
44.6% is dakloos/zwervend indien hij/zij niet in de nachtopvang verblijft (overige instabiele woonsituaties: 10.2% kraakpand, 16.8% woning derden)	- CAW's residentieel: 4.7% - CAW's begeleid wonen: 0.8% - OCMW's: 1.4%	
593 weigeringen tot winteropvang (416 wegens volzet)	Dakloos/zwervend als verblijfplaats vorig jaar: - CAW's residentieel: 6.1% - CAW's begeleid wonen: 2.9% - OCMW's: 3.6%	

De effectieve buitenslapers in kaart brengen vormt echter een grote uitdaging. Zoals vermeld bij de blinde vlekken van het onderzoek, slaagt dit onderzoek erin om een indicatie te geven, maar weten we niet hoeveel personen gedurende deze bevragingsperiode effectief buiten hebben geslapen.

Er is dus bijkomend onderzoek nodig naar het inschatten van deze groep. Methodologisch zijn er verschillende opties: (1) straattellingen, (2) capture-recapture methoden, (3) betrekken van outreachers in tellingen van sofaslapers. De eerste methode die ook in België en meer bepaald in Brussel is gehanteerd, laat toe om mensen in kraakpanden in kaart te brengen, maar laat onvoldoende toe om de 'sofa-slapers' in kaart te brengen. De capture-recapture komt oorspronkelijk uit de biologie, waar ze wordt toegepast om de populatieomvang van bepaalde diersoorten te schatten. Bij deze benadering wordt een steekproef met een omvang n_1 getrokken uit een populatie met omvang N , en worden de gevangen dieren gemerkt en teruggeplaatst. Na een tijd wordt er een tweede steekproef met een omvang n_2 uit dezelfde populatie getrokken. Vervolgens wordt gekeken hoeveel van de dieren uit n_2 het merkteken hebben (m_2). De schatting van de populatieomvang vindt als volgt plaats: aangenomen dat de proportie gemerkte dieren in de hervangst een zuiver beeld geeft van de proportie gemerkte dieren in de populatie, geldt dat m_2/n_2 ongeveer gelijk is aan n_1/N . Aldus is de populatieomvang N te schatten met $(n_1 * n_2) / m_2$.

Deze methode kan voor daklozen op twee manieren toegepast worden. Een eerste toepassing is om dit op stedelijk niveau toe te passen door het gebruik van laagdrempelige voorzieningen te bestuderen op verschillende momenten te turven. Het grootste probleem met deze methode is dat er verloop is van daklozen tussen de steden. Ook moet er naar een methode gezocht worden om op naam te

kunnen tellen. Een tweede toepassing, zoals die ook in Nederland al is toegepast, is om registratiesystemen aan mekaar te linken en te zien hoeveel cliënten in één of meerdere systemen terug te vinden zijn. Dit vereist wel dat de registratie op naam gebeurt. Dit is op dit moment niet het geval.

Een derde oplossing is het inschakelen van outreachers om de groep van sofaslapers beter in beeld te krijgen. Zweden en Denemarken motiveren deze outreachers om personen in een instabiele woonplaats op te zoeken en bij hen een vragenlijst af te nemen. Dit gaat dus verder dan de straattelling waar deze groep niet wordt meegenomen. Deze korte uitweiding maakt duidelijk dat er meer gesofisticeerd onderzoek nodig is om de basis van de ijsberg in beeld te brengen.

2.2 Niemand mag genoodzaakt zijn om langer dan nodig te moeten verblijven in de opvang bij gebrek aan doorstroommogelijkheden naar (begeleid) wonen

We verwijzen hier naar de bespreking in verband met de uit- en doorstroom bij de analyses van de thuislozenzorg. Voor de winteropvang of de bevraging in verband met de vorderingen tot uithuiszetting hebben we gegevens over de doorstroommogelijkheden of termijn waarin gebruik gemaakt wordt van de module 'winteropvang'.

In de thuislozenzorg zagen we dat er geen vooruitzicht tot uitstroom binnen de drie maanden voor 24.8% van de cliënten van de OCMW's genoteerd werd en voor 38.2% van de cliënten in de residentiële thuislozenzorg van de CAW's. De termijn waarin cliënten gebruik maken van de huidige begeleidingsmodule varieert voor deze vormen van hulpverlening. We zien dat in de drie vormen een aantal cliënten reeds langer dan vijf jaar gebruik maken van de huidige module: 15.8% van de personen in begeleid wonen, 4.4% van de personen in de doorgangswoningen en 5.3% van de personen in de residentiële thuislozenzorg. Om te bekijken tot in hoeverre zich hier een doorstroomprobleem stelt, zouden deze cijfers vergeleken moeten worden met de vooropgestelde begeleidingsduur en vooropgestelde uitstroomperspectieven van de specifieke begeleidingsmodules.

Naar meest geschikte woonvorm die door de hulpverleners vooropgesteld wordt voor deze thuislozen, zien we volgende zaken naar voren komen:

Tabel 16 Meest geschikte woonsituatie (volgens hulpverlener)

	Residentiële thuislozenzorg CAW's (n= 755)	Begeleid (zelfstandig) wonen CAW's (n= 960)	Doorgangswoningen OCMW's (n= 551)
Zelfstandig wonen	31%	32.2%	52.9%
Wonen met ondersteuning, residentieel	19.1%	4.0%	6.2%
Wonen met ondersteuning, individueel	46.1%	62.7%	33.6%

Ter vergelijking zien we dat in het onderzoek van Van Menxel (et al., 2003) voor één op vijf thuislozen een doorstroom naar een meer zelfstandige woonvorm genoteerd werd. In de huidige bevraging ligt het cijfer voor de CAW's iets hoger, namelijk rond de drie op tien personen voor wie de hulpverleners zelfstandig wonen vooropstelt. Bij de doorgangswoningen van de OCMW's gaat dit over de helft van de cliënten. Indien de inschatting door de hulpverlener betrouwbaar is, betekent dit dat er een belangrijke opstopping plaatsvindt in de thuislozenzorg in de drie deelsectoren. Volgens de hulpverleners is een derde tot de helft in staat om zelfstandig te wonen. Op basis van de gesprekken met hulpverleners uit de betrokken sectoren zijn deze hoge cijfers vooral toe te schrijven aan het gebrek aan betaalbare woningen voor deze groep. Een gebrek aan uitstroommogelijkheden betekent evenzeer dat er een instroomprobleem is. In feite wordt een belangrijke fractie van het aanbod nu gebruikt door personen die eigenlijk tot zelfstandig wonen in staat zijn. Dit betekent ook dat deze personen deze plaatsen bezet houden voor instromers.

2.3 Niemand mag uit een instelling ontslagen worden zonder voldoende nazorg en een oplossing voor zijn woonsituatie

We bevroegen bij de gebruikers van de winteropvang en van de thuislozenzorg CAW's en OCMW's of zij ooit in een instelling verbleven en of zij het afgelopen jaar in een instelling verbleven. We zoomen voor deze groepen in of zij het afgelopen jaar in een instelling verbleven en of men 'ontslag uit een instelling' aangeeft als aanleiding voor het verlies van de woonzekerheid. Tabel 16 geeft deze gegevens weer voor het instellingsverleden het afgelopen jaar. We zien hierbij dat de instellingsverlaters het voorbije jaar voornamelijk in de psychiatrie verbleven en dat het percentage instellingsverlaters (het afgelopen jaar) het hoogst ligt in de residentiële thuislozenzorg.

Tabel 17 Instellingsverlaters

	Winteropvang (n= 723)	Residentiële thuislozenzorg CAW's (n= 475)	Begeleid wonen CAW's (n= 500)	Doorgangswoningen OCMW's (n= 374)
<i>Psychiatrie</i>	7.4%	20.8%	12.2%	7.0%
Afgelopen jaar				
<i>Bijzondere jeugdzorg</i>	1.2%	6.9%	6.4%	2.7%
Afgelopen jaar				
<i>Penitentiaire instellingen</i>	2.1%	10.7%	7.8%	2.7%
Afgelopen jaar				

Daarnaast kon bij de aanleiding voor het verlies van de woonzekerheid de mogelijkheid 'ontslag uit een instelling' aangeduid worden. We zien dat deze aanleiding voor 3.7% van de personen in de winteropvang aangegeven werd (n= 722), voor 6.7% van de personen in de residentiële thuislozenzorg CAW's (n= 1014), voor 1.6% van de personen in het begeleid (zelfstandig) wonen van de CAW's (n= 798) en voor 4.2% van de personen in de doorgangswoningen van de OCMW's (n= 542).

Vanuit het terugkoppelingsmoment kwam de bemerking dat deze cijfers de nood aan (meer) samenwerking met andere sectoren, zoals de geestelijke gezondheidszorg aantonen.

2.4 Niemand mag uit huis gezet worden bij gebrek aan begeleidings- en herhuisvestingsmogelijkheden

We zien dat 599 vorderingen tot uithuiszettingen geregistreerd werden tijdens de periode 15 januari 2014 – 31 januari 2014 in de OCMW's, waarvan 79.6% in de privémarkt plaatsvindt (n= 588). Het verloop bij deze vorderingen is voor 57% onbekend (n= 589), voor 7.6% werd het proces tot uitdrijving opgestart en voor 15.6% werd het vonnis tot uithuiszetting ondertekend.

Uit de bevraging kunnen we halen hoeveel personen 'uithuiszetting' als aanleiding voor het verlies van woonzekerheid aangeven en terechtkomen in de winteropvang of thuislozenzorg OCMW's of CAW's.

Voor de winteropvang gaat dit over 12% (n= 722), voor de residentiële thuislozenzorg over 22.4% (n= 475), voor het begeleid (zelfstandig) wonen over 12.5% (n= 798) en voor de doorgangswoningen over 24.4% (n= 542). Uithuiszetting wordt in de verschillende aanbods vormen als één van de meest voorkomende aanleidingen voor het verlies van de woonzekerheid vernoemd.

Huurachterstal wordt als meest voorkomende reden voor de vorderingen tot uithuiszetting geregistreerd (91.2%, n= 590). Hierbij wordt vanuit het terugkoppelingsmoment aangevuld dat huurachterstal echter de uiting kan zijn van een multiproblematiek of als ‘objectieve reden’ kan ingeroepen worden door de verhuurder om de huurders uithuis te zetten.

2.5 Niemand die jongvolwassen wordt of is mag thuisloos worden als gevolg van de overgangssituatie naar volwassenheid

We geven in onderstaande tabel weer hoeveel jongvolwassenen⁴⁷ gebruik maken van de bevraagde aanbods vormen voor dak- en thuisloosheid:

Tabel 18 Jongvolwassenen in dak- en thuislozenzorg

Winteropvang (n= 622)	Thuislozenzorg CAW's en OCMW's	Vorderingen tot uithuiszetting OCMW's (n= 585)
10.3%	Residentiële thuislozenzorg (n=1119): 22.2%	8%
	Begeleid wonen (n= 1059): 7.9%	
	Begeleid zelfstandig wonen (163): 91.4%	
	Doorgangswoningen (582): 18.4%	

Vanuit het terugkoppelingsmoment wordt aangehaald dat jongeren vaak over andere strategieën beschikken om voor een slaapplek te voorzien, bijvoorbeeld op de ‘sofa’ slapen bij vrienden. Daarnaast wordt aangehaald, specifiek vanuit de winteropvang, dat er bij jongeren vaak sterk wordt ingezet om hen uit de nachtopvang te houden.

⁴⁷ Onder ‘jongvolwassenen’ verstaan we in dit onderzoek jongeren tussen 17 jaar en 25 jaar.

3 Monitorinstrument

De korte termijndoelstelling van dit onderzoek betreft het uitvoeren van een nulmeting waarbij enerzijds het aantal dak- en thuislozen en anderzijds het profiel van de dak- en thuislozen in kaart werden gebracht. De lange termijndoelstelling van dit onderzoek betreft het formuleren van voorstellen voor een meer geïntegreerde meting in Vlaanderen.

We baseren ons voor dit gedeelte op de ervaringen die het onderzoek heeft voortgebracht en op de reflecties die we op de terugkoppelingsdag verkregen over dit thema. In wat volgt bespreken we de voorstellen voor de doelgroep en methode.

3.1 Doelgroepopulatie

We geven het onderzoeksopzet hieronder weer.

Tabel 19 Onderzoeksopzet

ETHOS	Betrokken in onderzoek
Daklozen (ETHOS 1 & 2)	Gebruikers winter- en noodopvang
Thuislozen (ETHOS 3, 4 en 7)	CAW's: <ul style="list-style-type: none"> - Residentiële opvang - Crisisopvang - Begeleid wonen OCMW's: Doorgangswoningen
Instabiele huisvesting (ETHOS 9)	OCMW's: Vorderingen tot uithuiszettingen

Aan de hand van de ervaringen in het onderzoek en op basis van de feedback die we vanuit de sector kregen, stellen we volgende uitbreiding voor naar toekomstig onderzoek om die daklozen in kaart te brengen die op dit moment geen gebruik maken van de winteropvang, maar toch tot categorie 1 behoren. Bij de vorderingen tot uithuiszetting wordt best via de vredegerichten een registratie-instrument geïmplementeerd.

Aanbevelingen

- (Verder) In kaart brengen van het aanbod:
  - o Privé-initiatieven
  - o Alternatief netwerk voor dak- en thuislozen bij gebrek aan (gepaste) nood- en winteropvang
  - o OCMW-aanbod van doorgangswoningen
- Uitklaren van de positie en rol van Crisisnetwerken/crisisopvang als onderdeel van de thuislozenzorg

- Vrederechten aanzetten om de personen die leven onder de dreiging van uithuiszetting op een uniforme wijze te registreren

3.2 Methode

Momenteel werd de nulmeting georganiseerd door een bijkomende bevraging gedurende een afgebakende periode. Doorheen de onderzoeksperiode en vanuit de terugkoppelingsdag merkten we veel interesse voor het in kaart brengen van dak- en thuislozen om het beleid hierop af te stemmen, zowel vanuit voorzieningen, lokaal en provinciaal beleid. Men ervaart ook dat het thema dak- en thuisloosheid op deze manier een plaats gekregen heeft op de agenda. We menen dat het draagvlak in de winter- en nachtopvangcentra en thuislozenzorg van de CAW's om te starten met een continue monitoring vergroot is en dat er met de (verschillende) sector(en) een gesprek gestart zou moeten worden om de mogelijkheden hiervan af te toetsen. Deze continue monitoring zou ook beter toelaten om de sofaslapers in kaart te brengen. Winteropvang is vaak de laatste oplossing die daklozen gebruiken. Verder zou het ook aanbevolen zijn om de variabelen van het We-dossier kritisch tegen het licht te houden in het kader van een continue monitoring naar dak- en thuisloosheid in Vlaanderen.

Daarnaast raden we aan op deze meting op geregeld tijdstip te herhalen, bij voorkeur door een onafhankelijk onderzoeksinstituut. In Nederland brengt het Trimbos-instituut jaarlijks een monitoringsrapport uit over de thuislozenzorg. In Groot-Brittannië is er een jaarlijkse 'Homeless monitor' die wordt opgemaakt door een consortium van universiteiten.

We formuleren hiervoor onderstaande aanbevelingen:

Aanbevelingen

- Continue monitoring winteropvang op voorwaarde dat deze op naam gebeurt. Hierbij moet een onderscheid gemaakt worden tussen nacht- en winteropvang
- Continue monitoring in de thuislozenzorg van de CAW's mits een kritische evaluatie van de huidige variabelen en antwoordcategorieën in het We-dossier
- Op stadsniveau: straattellingen, capture-recapture methode of het inzetten van outreachers om sofaslapers te bereiken
- Uniform en continu registreren van de weigeringen
- Verbeteren van de betrouwbaarheid en geldigheid van de registratie door interpretatieruimte in te perken en door vorming te voorzien voor medewerkers
- Verbeteren van de registratie omtrent instellingsverleden (in het bijzonder het wegwerken van de non-response op deze variabele in begeleid wonen en residentiële thuislozenzorg
- Nood aan een uniforme registratie van gebruikers van de doorgangswoningen

4 Beleidsaanbevelingen

Tot slot formuleren we op basis van de inzichten die tijdens dit onderzoek naar voren zijn gekomen, volgende samenvattende beleidsaanbevelingen. We structureren deze volgens de verschillende deelaspecten van het onderzoek.

4.1 Winteropvang

Een eerste beleidsaanbeveling betreft het in kaart brengen van daklozen in die regio's waar er op dit moment geen winteropvang wordt voorzien. In het onderzoek werden de regio's Genk, Maasmechelen, Sint-Truiden-Tongeren, Vilvoorde, Ronse en Lokeren al genoemd. Op dit moment is er niets geweten over de overlevingsstrategieën van mensen die in deze regio's dakloos worden: trekken ze naar die regio's waar er wel opvang is of hebben ze andere overlevingsstrategieën?

Een tweede aanbeveling vormt om verder te kijken naar *het onderscheid tussen de winteropvang en de reguliere nachtopvang* doorheen het gehele jaar. We zien hierbij dat 'winteropvang' op verschillende manieren georganiseerd kan worden: dit kan door het opzetten van een extra werking of door het uitbreiden van de reguliere werking van de nachtopvang met het al dan niet versoepelen van de criteria die gehanteerd worden doorheen het jaar. In het onderzoek werden de gegevens voor deze verschillende vormen gezamenlijk geanalyseerd. Zoals ook aangegeven werd op het terugkoppelingsmoment door de betrokken actoren van de winteropvang, zou het echter interessant zijn om te bekijken tot in hoeverre het onderscheid tussen enerzijds winter- en nachtopvang en anderzijds tussen nachtopvang in de winter en nachtopvang doorheen het jaar een invloed heeft op het bereikte cliëntprofiel. Worden bijvoorbeeld meer personen die recent (en tijdelijk?) dakloos zijn, bereikt door deze winteropvang? Komen deze personen in de overige perioden van het jaar ook in de nachtopvang terecht of worden andere oplossingen gevonden?

Een derde aanbeveling vormt het nader onderzoeken van *(de overlevingsstrategieën van) vrouwen* in de dakloosheid. In de literatuur wordt er vaak gesproken van een vervrouwelijking van de thuislozenpopulatie, maar dit komt niet tot uiting in de winteropvang. Waar bevinden zij zich? We zien in dat in de winteropvang slechts 15.5% van de gebruikers vrouwen betreft. Een methode om via outreachers of via laagdrempelige inloopcentra hen te bereiken is aangewezen.

Een vierde aanbeveling betreft de *kinderen in de winteropvang*. Enerzijds wordt over deze doelgroep in de winteropvang een grote bezorgdheid geuit op het terugkoppelingsmoment, aangezien de winteropvang volgens hen geen plaats mag zijn waar kinderen moeten verblijven. Anderzijds wordt aangehaald dat dit niet te sterk geproblematiseerd mag worden zodat de drempel van de winteropvang voor deze groep ook niet verhoogd wordt. Een te grote aandacht hiervoor zou kunnen betekenen dat er net meer uithuisplaatsingen gebeuren waarbij het kind wordt weggehaald van zijn ouder(s).

Een vijfde aanbeveling vormt *het scherper in kaart krijgen van het aantal weigeringen* om zo te bekijken tot in hoeverre zich een tekort voordoet in de winteropvang. Bij deze weigeringen valt het hoge aantal weigeringen in Gent op.

Een zesde aanbeveling tot slot betreft de *mensen met een precair verblijfsstatuut*. Slechts één op twee van de gebruikers van de winteropvang zijn in België geboren, 17 % heeft geen wettig verblijfsstatuut. Deze personen kunnen sowieso geen gebruik maken van de nachtopvang. We bevinden ons hier op

het kruispunt van thuislozenzorg en migratiebeleid. Het moet verder uitgeklaard worden hoe de verschillende beleidsactoren en –niveaus kijken naar dit fenomeen.

Een zevende aanbeveling betreft het meer inzetten op preventie van uithuiszetting. Opvallend is dat een groep van recent daklozen gebruik maakt van de winteropvang. De aanleiding van hun dakloosheid is het verliezen van hun woonst.

Een achtste aanbeveling betreft het (verder) investeren in housing first, aangezien één op drie van de gebruikers van de winteropvang chronisch dakloos is. Deze groep wordt beschouwd als doelgroep voor housing first.

4.2 Thuislozen

Een eerste aanbeveling betreft *het probleem van het vastlopen van de hulpverlening*. We zien in de cijfers naar voren komen dat de uitstroom voor zowel de residentiële zorg van de CAW's, het begeleid (zelfstandig) wonen CAW's en de doorgangswoningen van de OCMW's minstens 4% van de cliënten langer dan vijf jaar gebruik maakt van de huidige hulpverleningsmodule⁴⁸. Dit heeft implicaties voor de instroom in de hulpverleningsvormen.

Aanvullend bij deze aanbeveling zien we dat het perspectief voor drie op tien cliënten, zowel in begeleid (zelfstandig) wonen (n= 960) als in de residentiële thuislozenzorg van de CAW's (n= 755) 'zelfstandig wonen' vooropgesteld wordt door de hulpverleners als meest gewenste woonsituatie. Bij de doorgangswoningen van de OCMW's wordt zelfstandig wonen voor zes op tien cliënten vooropgesteld (n= 551). We stellen ons hierbij de vraag waarom deze personen niet uitstromen? Tot in hoeverre speelt de ontoegankelijkheid/onbetaalbaarheid van de woonmarkt hier een rol in? Of een gebrek aan aangepaste huisvesting voor grote gezinnen? Of is de begeleiding te weinig gericht op de uitstroom uit de begeleidingsvorm? Dit dient verder onderzocht te worden.

Een tweede belangrijke vaststelling vormt dat een belangrijke fractie in de residentiële zorg van de CAW's *reeds een eerdere ervaring heeft in de thuislozenzorg*. Dit gaat over 42.2% (n= 1054) die reeds eerder in begeleiding zijn geweest bij het OCMW, CAW of een andere voorziening voor de problematiek van thuisloosheid. Er moet verder onderzocht worden hoe vermeden kan worden dat deze personen opnieuw in de residentiële zorg terechtkomen. Een mogelijke beleids optie is om voor deze groep meer langdurige ambulante woonbegeleiding te voorzien, ofwel vanuit de meer specialistische zorg (gehandicaptenzorg en geestelijke gezondheidszorg) ofwel vanuit het algemeen welzijnswerk ofwel door middel van een intersectorale aanpak om beter in te spelen op deze kwetsbare doelgroep. Voor jongvolwassenen worden er stappen in die richting gezet. In een vorig onderzoek wezen we al op het belang van een intersectorale aanpak voor mensen met een lange hulpverleningsgeschiedenis (zie Meys & Hermans, 2013).

Een derde aanbeveling heeft betrekking op het aanbod van begeleid wonen door de OCMW's in de vorm van doorgangswoningen. We kunnen stellen dat één derde van het aanbod begeleid wonen in Vlaanderen op dit moment door de OCMW's gebeurt. We hebben echter onvoldoende zicht op de intensiteit en inhoud van de begeleiding. Alleszins stelt zich de vraag naar een betere afstemming tussen beide aanbodsvormen. Eén optie is het *bovenlokaal inzetten van een netwerk van*

---

⁴⁸ Meer specifiek maakt volgend percentage meer dan vijf jaar gebruik van de verschillende modules: 5.3% van de residentiële thuislozenzorg (n= 1077), 15.8% van begeleid (zelfstandig) wonen (n= 1188) en 4.4% van de doorgangswoningen (n= 549)

doorgangswoningen. Dit vormt een moeilijke discussie waarbij zowel argumenten pro als contra geformuleerd worden. Een argument pro vormt dat het moeilijk te bepalen wanneer iemand een inwoner is van een gemeente en er door een bovenlokaal netwerk te vormen, dit niet meer bepaald hoeft te worden. Daarnaast zou een CAW, doorheen een samenwerking met het OCMW, kunnen zorgen voor begeleiding in deze doorgangswoningen, waar het OCMW minder tijd voor heeft. Tot slot vormt dit een oplossing voor de leegstand van de doorgangswoningen, waardoor deze geen verliespost vormen. Argument contra vormt dat indien met een pool aan doorgangswoningen gewerkt wordt, de cliënten niet gegarandeerd is dat personen terecht kunnen in dezelfde gemeente waar men voorheen woonde. De rol van het lokale, Vlaamse en federale bestuur zou hierrond uitgeklaard moeten worden. Een andere optie is om *een betere samenwerking te bekomen tussen de OCMW's en CAW's om het huidige aanbod efficiënter in te zetten*. Op het terugkoppelingsmoment werd bevestigd dat beide circuits naast mekaar bestaan.

Een vierde aanbeveling vormt de nood aan *zorgcoördinatie en afstemming tussen de verschillende sectoren*. We zien dat er verschillende andere diensten betrokken zijn bij de cliënten in zowel de CAW's als de OCMW's. Op dit moment hebben we geen zicht op of en hoe deze diensten samenwerken en wie hierin de rol van casemanager opneemt.

4.3 Uithuiszettingen

Een belangrijke vaststelling bij het onderzoeksgedeelte van vorderingen tot uithuiszettingen vormt dat *80% van de vorderingen tot uithuiszettingen op de privémarkt plaatsvindt*. Dit vormt een aangrijpingspunt voor het beleid om preventie sterker in te zetten op deze uithuiszettingen in de privémarkt. Hieraan gekoppeld is er nood aan een meer pro-actieve en aanklappende aanpak van huurachterstand. Een mogelijkheid is om privé-verhuurders te informeren over de mogelijkheid om de hulpverlening te informeren over de huurachterstand. Op dit moment wordt er met een telefonische hulplijn in Antwerpen geëxperimenteerd om privé-verhuurders te informeren. Een derde aanbeveling is het nog meer inzetten op een aanklappende aanpak, wanneer een vordering is opgemaakt. In de helft van de gevallen heeft het OCMW na twee maanden geen zicht op de situatie van de cliënt.

Daarnaast wordt door de betrokken OCMW's op de terugkoppeldag aangegeven dat de OCMW's te laat op de hoogte gebracht worden van deze vorderingen tot uithuiszettingen waardoor de mogelijkheid om acties te ondernemen om het verdere proces van uithuiszetting te beïnvloeden, beperkt wordt. Hier kunnen eveneens aangrijpingspunten gevonden worden om preventief sterker in te zetten op het voorkomen van effectieve uithuiszettingen door een betere communicatie met het OCMW.

REFERENTIELIJST

- Amore, K., M. Baker, Howdon-Chapman, P. (2011), 'The Ethos definition and classification: an analysis, *European Journal of Homelessness*, 5 (2), 19-37.
- Busch-Geertsema, V., Edgar, W., O'Sullivan, E., & Pleace, N., (2007) *Homelessness and homelessness policies in Europe: Lessons from research*
- Busch-Geertsema, V. (2010). *Defining and measuring homelessness*. GISS, Germany.
- CAW De Terp. (2013). *Evaluatie winterhulp Victor*. Antwerpen
- De Bolle, G., Poesmans, E., & Verbeeck, L. (2009). *SOS Huisvesting: modellen en tips voor de organisatie van tijdelijke huisvesting door het OCMW*. VVSG.
- Demaerschalk, E. & Hermans, K. (2010) *Aanbodverheldering Vlaamse thuislozenzorg*, LUCAS, Leuven
- Edgar, B. (2009). *European review of statistics on homelessness*. FEANTSA
- Experts contributions consensus conference on homelessness (2010)
- Hermans, K. (2011). *Bouwstenen voor een Vlaams actieplan tegen dak- en thuisloosheid*. Inspiratie vanuit Nederland, Finland en Schotland. LUCAS, Leuven
- MPHASIS. (2008). *How to improve the information base on homelessness on a regional, national and European level. Background paper to guide the national seminars*.
- Lescrauwaet, D. (2009). *Het beëindigen van thuisloosheid. Visie van het Algemeen Welzijnswerk*. Bekrachtigd door het CAW-overleg.
- Robeyns, L., Demaerschalk, E., & Hermans, K. (2011). *Ontwikkelen en uittesten van een monitoringsinstrument in de Vlaamse thuislozenzorg*, LUCAS, Leuven.
- Steunpunt Algemeen Welzijnswerk. (2011). *Handboek typemodules 2011*, Berchem, Steunpunt Algemeen Welzijnswerk.
- Van Menxel, G., Lescrauwaet, D., & Parys, I. (2003). *Verbinding verbroken. Thuisloosheid en algemeen welzijnswerk in Vlaanderen*. Berchem.
- Van Regenmortel T., Demeyer, B., Vandenbempt, K., & Van Damme, B. (2006). *Zonder (t)huis. Sociale biografieën van thuislozen getoetst aan de institutionele en maatschappelijke realiteit*. Leuven: Lannoo Campus.
- Watson, B., Illsley, B., Busch-Geertsema, V., Harrison, M., & Watson, P. (2008). *Richtlijn voor verbetering van de informatiebasis over dakloosheid op een regionaal, nationaal en Europees niveau*. MPHASIS.

Bijlagen

Bijlage 1 Contactpersonen thuislozenzorg CAW's

CAW's	Contactpersoon
CAW Oost-Brabant	Lieve Polfliet
CAW Oost-Vlaanderen	Leen Baeke Véronique Vancopenolle
CAW Zuid-West-Vlaanderen	Rudy Schollaert
CAW Noord-West-Vlaanderen	Katrien Delrue
CAW Halle-Vilvoorde	Audrey Bertens
CAW Centraal-West-Vlaanderen	Caroline Schaek
CAW De Kempen	Johan van Baekel
CAW Brussel	Petra De Bel
CAW Boom-Mechelen -Lier	Liesbeth Zeegers
CAW Antwerpen	Gie Janssens
CAW Limburg	Jan Gilissen

Bijlage 2   Contactpersonen winteropvang

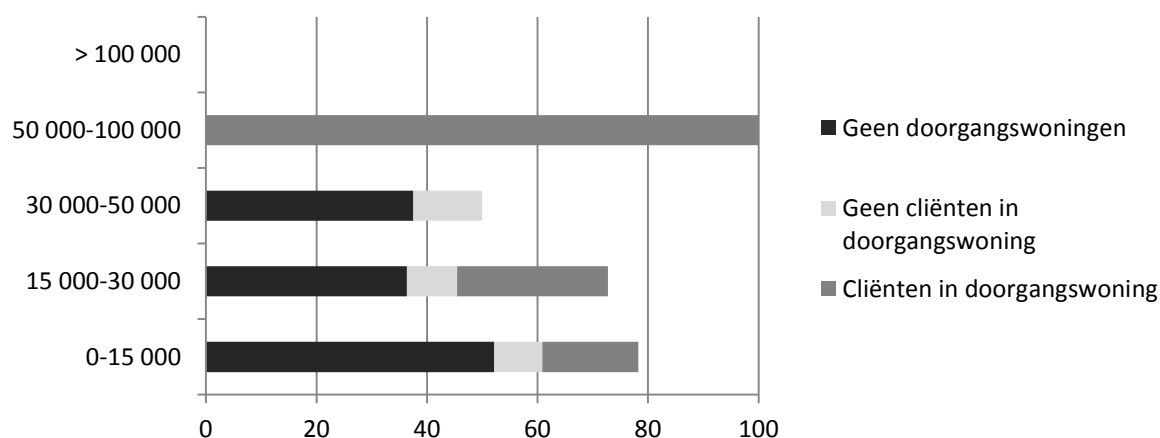
Winteropvang	Contactpersoon
Hasselt	Heidi Bosselaers – CAW Limburg
Antwerpen Biekorf	Phil Daniëls – CAW Antwerpen
Antwerpen Victor shelter	Verantwoordelijke: Peter Callens – CAW Antwerpen <i>Victor 4</i> OCMW-dispatch: Sam Dirckx CAW-dispatch: Linda Youkhana <i>Victor 5</i> Hajyet Benabid – CAW Antwerpen
Oostende	Ludo Vangheluwe – Sociaal Huis Oostende
Vilvoorde	Audrey Bertens – CAW Halle-Vilvoorde
Kortrijk	Rudy Schollaert – CAW Zuid-West-Vlaanderen
Brugge	Verantwoordelijke: Elke Van Mieghem – 't SAS Annelies van Hollebeke – 't SAS
Arrondissement Turnhout	CAW Kempen: Jos Bortels en Johan van Baekel OCMW's Kempen, via welzijnszorg Kempen – Katrien Serroyen
Leuven	Verantwoordelijke: Lieve Polfliet – CAW Oost-Brabant Tinne Dierckx – CAW Oost-Brabant Liliane Moons – OCMW Leuven
Aalst	Anita Naudts – CAW
Gent	Leen Baeke – CAW Oost-Vlaanderen Véronique Vancoppenolle – CAW Oost-Vlaanderen Thomas Maesele – OCMW Gent
Roeselare	Melissa Alaimo – OCMW Roeselare

Bijlage 3 Provinciale verdeling van de respons op de bevraging van de doorgangswoningen

We geven in wat volgt de verdeling van de respons van de OCMW's op de bevraging 'doorgangswoningen' weer. Dit betreft enerzijds het percentage OCMW's per provincie dat de bevraging heeft ingevuld en hierbij gemeld heeft dat zij er geen cliënten in hun doorgangswoningen verbleven gedurende de bevragingsperiode (lichtgrijs), het percentage OCMW's per provincie dat gemeld heeft dat zij niet over doorgangswoningen beschikken (zwart) en het percentage OCMW's dat de bevraging invulden voor de cliënten die tijdens de bevragingsperiode in de doorgangswoningen verbleven (donkergrijs). De respons van de OCMW's wordt hierbij opgedeeld volgens de grootte van de gemeente (uitgedrukt in inwoneraantallen).

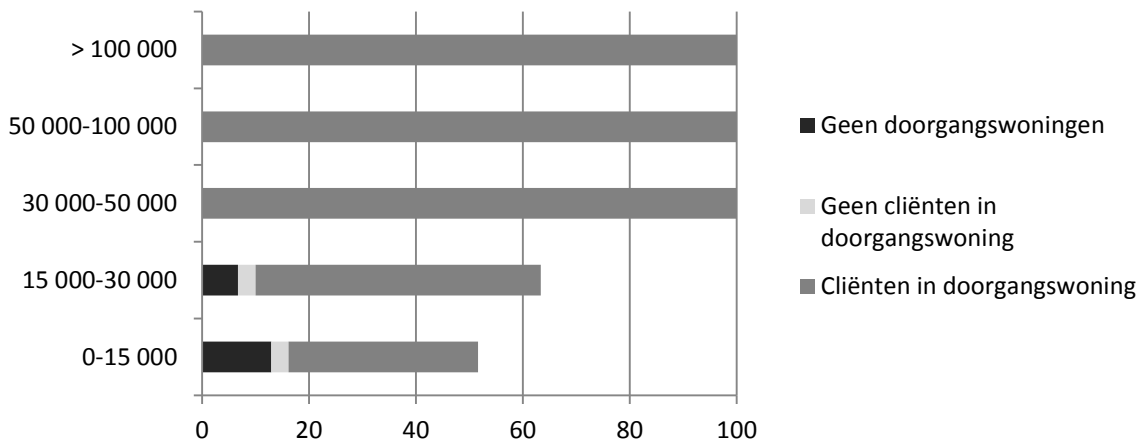
In de grafieken geeft de x-as telkens het responspercentage van de OCMW's weer en de y-as de grootte van de gemeenten volgens het inwoneraantal.

Limburg

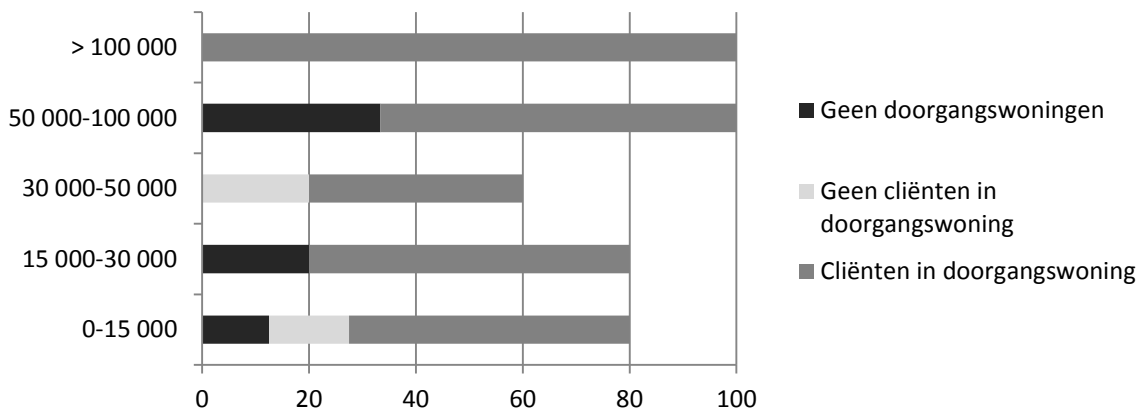
Figuur 94 Respons van de OCMW's op de bevraging in Limburg, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 23, n 15 000-30 000= 11, n 30 000-50 000= 8, n 50 000-100 000= 2, n >100 000= 0)

Antwerpen

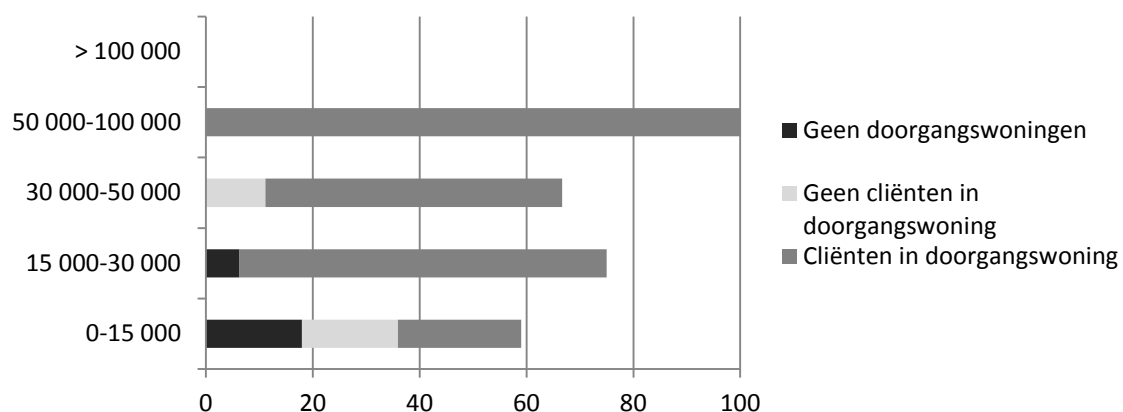

Figuur 95 Respons van de OCMW's op de bevraging in Antwerpen, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 31, n 15 000-30 000= 30, n 30 000-50 000= 7, n 50 000-100 000= 1, n >100 000= 1)

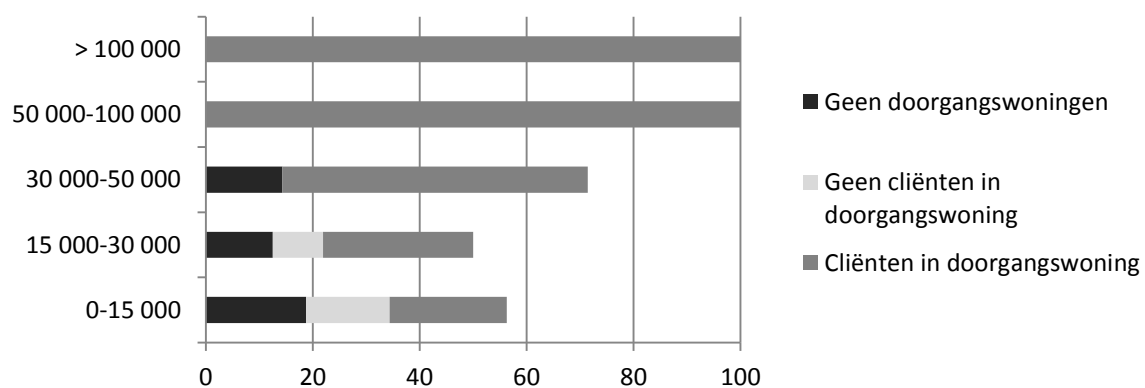
West-Vlaanderen

Figuur 96 Respons van de OCMW's op de bevraging in West-Vlaanderen, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 40, n 15 000-30 000= 15, n 30 000-50 000= 5, n 50 000-100 000= 3, n >100 000= 1)

Vlaams-Brabant

Figuur 97 Respons van de OCMW's op de bevraging in Vlaams-Brabant, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15000= 39, n 15000-30 000= 16, n 30 000-50 000= 9, n 50 000-100 000= 1, n >100 000= 0)

Oost-Vlaanderen

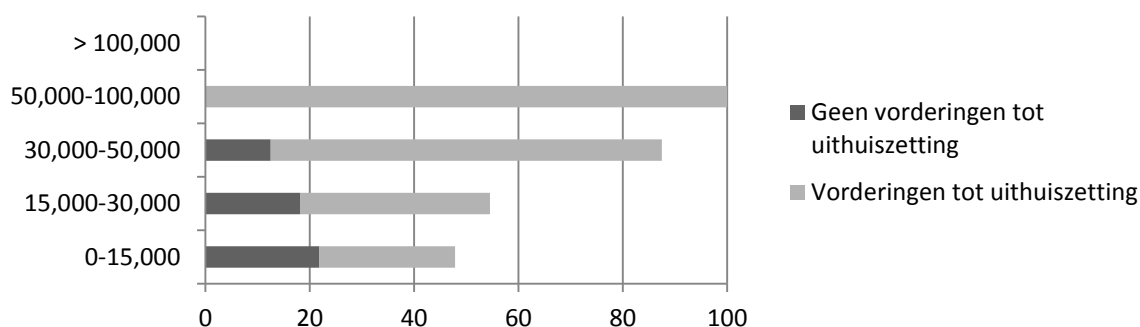
Figuur 98 Respons van de OCMW's op de bevraging in Oost-Vlaanderen, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 32, n 15 000-30 000= 33, n 30 000-50 000= 7, n 50 000-100 000= 2, n >100 000= 1)

Bijlage 4 Provinciale verdeling van de respons op de bevraging 'vorderingen tot uithuiszettingen' bij OCMW's Vlaanderen

We geven in wat volgt de verdeling van de respons van de OCMW's op de bevraging 'vordering tot uithuiszettingen' weer. Dit betreft enerzijds het percentage OCMW's per provincie dat de bevraging heeft ingevuld en hierbij vorderingen tot uithuiszetting gemeld heeft (lichtgrijs) en het percentage OCMW's per provincie dat gemeld heeft dat zij geen vorderingen tot uithuiszettingen tijdens de bevragingsperiode hebben verkregen (donkergrijs). De respons van de OCMW's wordt hierbij opgedeeld volgens de grootte van de gemeente (uitgedrukt in inwoneraantallen).

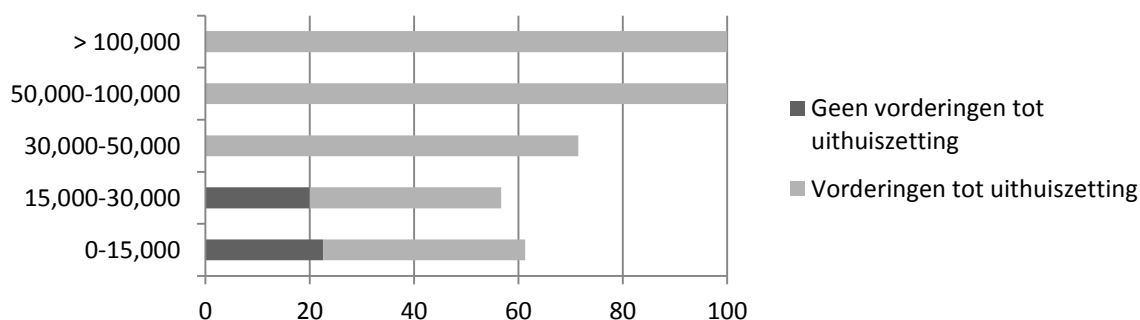
In de grafieken geeft de x-as telkens het responspercentage van de OCMW's weer en de y-as de grootte van de gemeenten volgens het inwoneraantal.

Limburg

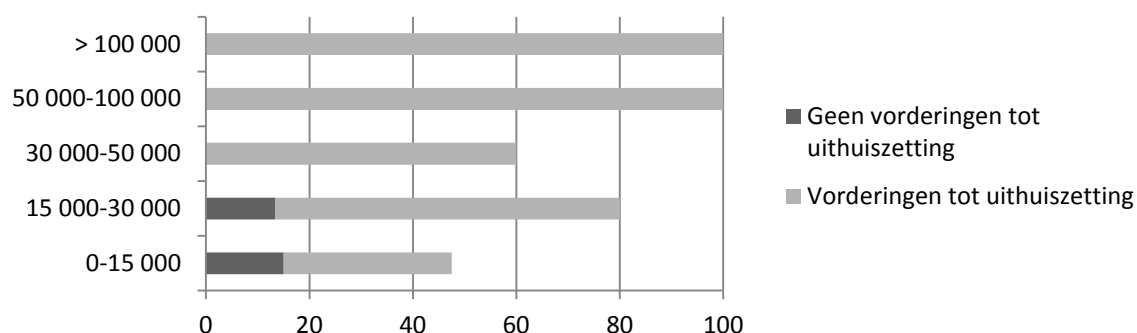
Figuur 99 Respons van de OCMW's op de bevraging in Limburg, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 23, n 15 000-30 000= 11, n 30 000-50 000= 8, n 50 000-100 000= 2, n >100 000= 0)

Antwerpen

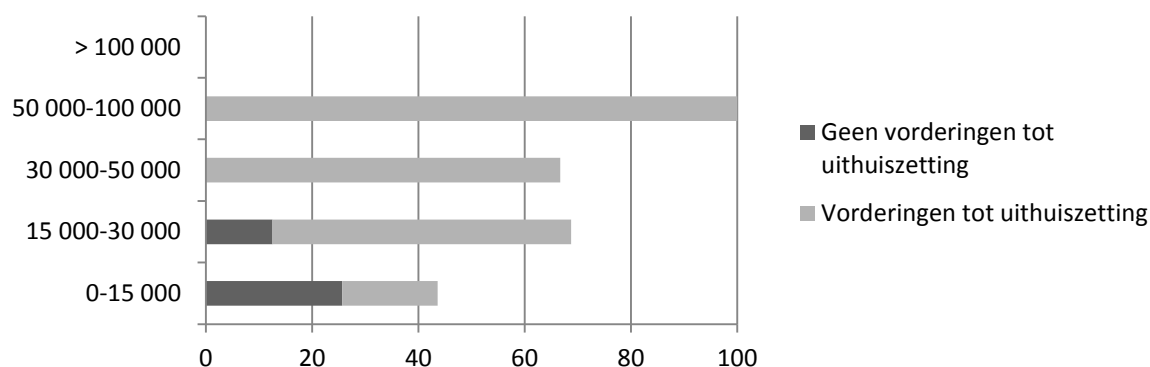

Figuur 100 Respons van de OCMW's op de bevraging in Antwerpen, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 31, n 15 000-30 000= 30, n 30 000-50 000= 7, n 50 000-100 000= 1, n >100 000= 1)

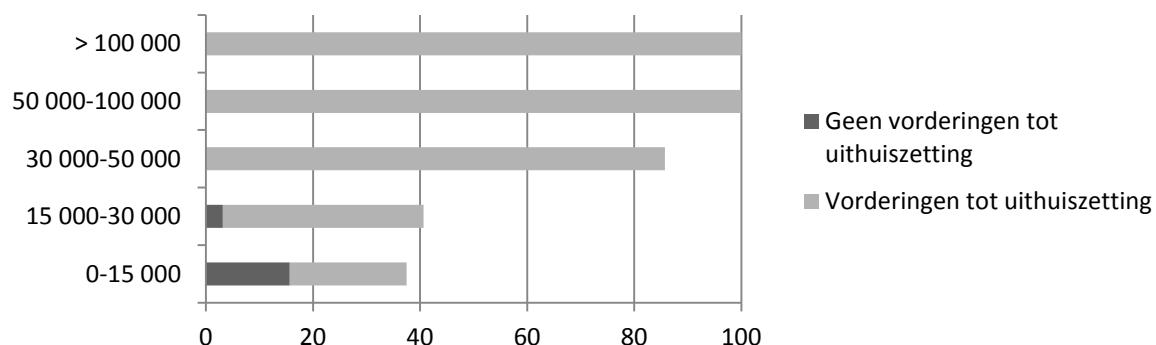

West-Vlaanderen

Figuur 101 Respons van de OCMW's op de bevraging in West-Vlaanderen, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 40, n 15 000-30 000= 15, n 30 000-50 000= 5, n 50 000-100 000= 3, n >100 000= 1)

Vlaams-Brabant

Figuur 102 Respons van de OCMW's op de bevraging in Vlaams-Brabant, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 39, n 15 000-30 000= 16, n 30 000-50 000= 9, n 50 000-100 000= 1, n >100 000= 0)

Oost-Vlaanderen

Figuur 103 Respons van de OCMW's op de bevraging in Oost-Vlaanderen, opgedeeld volgens de grootte van de gemeenten (in %, n 0-15 000= 32, n 15 000-30 000= 33, n 30 000-50 000= 7, n 50 000-100 000= 2, n >100 000= 1)

Bijlage 5   Bevraging van de winteropvang

Beste,

Het steunpunt WVG organiseert in opdracht van Jo Vandeurzen, minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin een nulmeting dak- en thuisloosheid in Vlaanderen. In dit onderzoeksproject, onder leiding van Prof. Koen Hermans, willen we een inschatting maken van de aanwezige dak- en thuislozenpopulatie naar cliëntprofiel en hulpverleningskenmerken.

Deze bevraging wil het cliëntprofiel in de winteropvang in Vlaanderen in kaart brengen.

Het invullen van de vragenlijst zal ongeveer 10 minuten in beslag nemen. De bevroegde gegevens zullen anoniem verwerkt worden.

Hou bij het invullen rekening met:

- Per cliënt zou slechts één vragenlijst ingevuld mogen worden, zodat het dubbeltellen van cliënten vermeden wordt
- Bij het invullen van de gevraagde informatie vragen we om dit zo juist mogelijk te doen, zodat we betrouwbare gegevens over deze doelgroep kunnen verkrijgen.
- Deze bevraging wordt uitgevoerd gedurende 15 januari 2014 - 31 januari 2014.

Bij vragen of opmerkingen, neem gerust contact op: Evy Meys (evy.meys@med.kuleuven.be; 016/33.70.11).

Alvast bedankt voor uw medewerking!
Vriendelijke groeten,
Prof. dr. Koen Hermans
Evy Meys

Meer informatie over het Steunpunt voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, kan u vinden op: www.steunpuntwvg.be

Winteropvang

1. Antwerpen - Biekorf
2. Antwerpen - Victor gezinsopvang
3. Antwerpen - Victor 4 CAW
4. Antwerpen - Victor 5
5. Arrondissement Turnhout - OCMW
6. Gent - winteropvang
7. Aalst
8. Kortrijk
9. Oostende
10. Roeselare
11. Brugge
12. Hasselt
13. Leuven
14. Halle
15. Vilvoorde
16. Antwerpen - Noodopvang De Passage
17. Antwerpen - Victor 4 - OCMW
18. Arrondissement Turnhout - CRC

Indien arrondissement Turnhout, specificeer vanuit welke voorziening

1. CRC
2. OCMW (postcode)

Geslacht

1. Man
2. Vrouw

Leeftijd

1. < 18 jaar
2. 18 - 20 jaar
3. 21 - 25 jaar
4. 26 - 29 jaar
5. 30 - 39 jaar
6. 40 - 49 jaar
7. 50 - 59 jaar
8. 60 - 69 jaar
9. 70 - 79 jaar
10. > 80 jaar
11. Onbekend
12. 18 - 25 jaar
13. 26 - 59 jaar
14. > 60 jaar

Vergezeld door

1. Alleen
2. Met partner
3. Kind(eren)
4. Partner en kind(eren)
5. Huisdier
6. Andere

Vergezellende kinderen

	0 - 6 jaar	7 - 11 jaar	12 - 14 jaar	15 - 17 jaar	> 18 jaar
Kind 1	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 2	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 3	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 4	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 5	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 6	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 7	☐	☐	☐	☐	☐

Waar slaapt de cliënt wanneer hij/zij niet in de nachtopvang slaapt?

1. Eigen woning
2. Woning partner
3. Woning ouders
4. Woning derden
5. Studentenwoning
6. Caravan/woonwagen
7. Dakloos/zwervend
8. Kraakpand
9. Hotel/logementshuis
10. Algemeen opvangcentrum
11. Opvangcentrum voor jongeren
12. Crisisopvangcentrum
13. Opvangcentrum voor asielzoekers
14. Nachtopvang voor langdurig verblijf
15. Residentiële drughulpverlening
16. Psychiatrisch ziekenhuis
17. Algemeen ziekenhuis
18. Rusthuis/serviceflat
19. Gevangenis
20. Schip
21. Onbekend
22. Andere

Waar sliep de cliënt in hoofdzaak tijdens de voorbije maand?

1. Eigen woning
2. Woning partner
3. Woning ouders
4. Woning derden
5. Studentenwoning
6. Caravan/woonwagen
7. Dakloos/zwervend
8. Kraakpand
9. Hotel/logementshuis
10. Algemeen opvangcentrum
11. Opvangcentrum voor jongeren
12. Crisisopvangcentrum
13. Opvangcentrum voor asielzoekers
14. Nachtopvang voor langdurig verblijf
15. Residentiële drughulpverlening
16. Psychiatrisch ziekenhuis
17. Algemeen ziekenhuis
18. Rusthuis/serviceflat
19. Gevangenis
20. Schip
21. Onbekend
22. Andere

Waar heeft de cliënt de laatste maand hoofdzakelijk verbleven?

1. Provincie Antwerpen
2. Provincie Vlaams-Brabant
3. Provincie Oost-Vlaanderen
4. Provincie West-Vlaanderen
5. Provincie Limburg
6. Brussel

7. Wallonië
8. Buitenland
9. Onbekend
10. Andere

Verbleef de cliënt het voorbije jaar in een vorm van winteropvang?

1. Ja
2. Nee
3. Onbekend

Verbleef de cliënt in de periode 15 januari 2014 - 31 januari 2014 in een andere winteropvang dan degene waar hij/zij momenteel verblijft?

1. Ja
2. Nee
3. Onbekend

Sinds wanneer beschikt de persoon niet meer over een stabiele woonplaats (eigen woonst of huurcontract waar de cliënt gedomicilieerd is/was)?

1. < 14 dagen
2. 15 dagen - 2 maanden
3. 2 - 6 maanden
4. 7 maanden - 11 maanden
5. 1 - 3 jaar
6. 4 - 5 jaar
7. > 5 jaar
8. Onbekend
9. < 2 maanden

Aanleiding voor verlies van de woonzekerheid van de cliënt (meerdere antwoorden mogelijk)

1. Actie van de huisbaas (uithuiszetting)
2. Gedwongen verkoop
3. Einde van de overeenkomst
4. Ongeschikte woning
5. Gebrek aan woningen
6. Relatieproblemen
7. Familieconflict
8. Overlijden
9. Verlies van baan en bijhorende woongelegenheid
10. Werkloosheid
11. Geweld
12. Persoonlijke redenen (behoefte aan steun/gezondheid)
13. Verslaving
14. Financiële redenen (schulden)
15. Ontslag uit een instelling
16. Immigratie
17. Overmacht (brand, overstroming, etc.)
18. Onbekend
19. Andere

Lichamelijke en mentale gezondheid, volgens de inschatting van de hulpverlener (meerdere antwoorden mogelijk)

1. Fysieke beperking
2. Verstandelijke beperking
3. Psychische problemen
4. Psychiatrische problematiek
5. Lichamelijke problemen
6. Algemene gezondheidsproblemen/fysiek onderkomen personen
7. Verslaving, alcohol
8. Verslaving, drugs
9. Geen gezondheidsproblemen
10. Onbekend
11. Andere

Instellingsverleden (meerdere antwoorden mogelijk)

1. Onbekend
2. Neen
3. Ja, psychiatrie
4. Ja, VAPH (Vlaams agentschap voor personen met een handicap)
5. Ja, Bijzondere jeugdzorg
6. Ja, thuislozenzorg
7. Ja, penitentiaire instelling
8. Ja, andere

Indien de cliënt een instellingsverleden heeft, verbleef hij/zij het afgelopen jaar in een instelling?

1. Ja
2. Nee
3. Onbekend
4. Niet van toepassing

Inkomen (meerdere opties mogelijk)

1. Geen enkel inkomen
2. Ziekte of invaliditeitsuitkering
3. Leefloon
4. Werkloosheid
5. Equivalent leefloon
6. Inkomen uit arbeid
7. Pensioen
8. Informeel inkomen (vb zwart geld)
9. Onbekend
10. Andere

Kennis van het Nederlands

1. Ja
2. Neen, wel Frans of Engels
3. Andere taal

Geboorteland:

.....

Nationaliteit

1. Onbekend
2. Belg
3. Niet-Belg. Indien gekend, welke nationaliteit:

Verblijfsstatuut

1. Permanent verblijfsrecht
2. Tijdelijk verblijfsrecht
3. Onwettig verblijf
4. Niet van toepassing (Belg of EU-onderdanen)
5. Onbekend

Bijlage 6   Bevraging van de thuislozenzorg CAW's en doorgangswoningen OCMW's

Beste,

Het Steunpunt WVG organiseert in opdracht van Jo Vandeurzen, minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin een nulmeting dak- en thuisloosheid in Vlaanderen. In dit onderzoeksproject, onder leiding van Prof. Koen Hermans, willen we een inschatting maken van de aanwezige dak- en thuislozenpopulatie naar cliëntprofiel en hulpverleningskenmerken.

Deze bevraging wil het cliëntprofiel in de thuislozenzorg in Vlaanderen in kaart brengen.

Het invullen van de vragenlijst zal ongeveer 15 à 20 minuten in beslag nemen. De bevroegde gegevens zullen anoniem verwerkt worden.

Hou bij het invullen rekening met:

- Per cliënt zou slechts één vragenlijst ingevuld mogen worden, zodat het dubbeltellen van cliënten vermeden wordt
- Bij het invullen van de gevraagde informatie vragen we om dit zo juist mogelijk te doen, zodat we betrouwbare gegevens over deze doelgroep kunnen verkrijgen.
- Deze bevraging loopt van 15 januari 2014 tot 15 februari 2014. Gedurende deze periode kunnen de gegevens ingevoerd worden.
- Indien de hulpverlener niet over de informatie beschikt, bespreekt hij/zij dit met de cliënt. Hij/zij mag aangeven dat dit in het kader van een onderzoek gebeurt en dat alle informatie op een geanonimiseerde wijze wordt verwerkt.
- Bij een gezinssysteem wordt voor beide partners de bevraging ingevuld. Indien er kinderen in het gezin aanwezig zijn, worden deze bij de vrouw geregistreerd. Op deze manier willen we dubbeltellingen vermijden.

Bij vragen of opmerkingen, neem gerust contact op: Evy Meys (evy.meys@med.kuleuven.be ; 016/33.70.11). Alvast bedankt voor uw medewerking!

Vriendelijke groeten,
Prof. dr. Koen Hermans
Evy Meys

Meer informatie over het Steunpunt voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, kan u vinden op: www.steunpuntwvg.be

Voor de CAW's

CAW's

1. CAW Halle-Vilvoorde
2. CAW Brussel
3. CAW Oost-Brabant
4. CAW Oost-Vlaanderen
5. CAW De Kempen
6. CAW Boom-Mechelen -Lier
7. CAW Antwerpen
8. CAW Limburg
9. CAW Noord-West-Vlaanderen
10. CAW Centraal-West-Vlaanderen
11. CAW Zuid-West-Vlaanderen

Begeleidingsvorm

1. Integrale residentiële begeleiding thuisloosheid
2. Integrale begeleiding ikv studio-opvang
3. Integrale residentiële begeleiding jongvolwassenen
4. Integrale residentiële begeleiding slachtoffers partnergeweld
5. Integrale residentiële begeleiding van slachtoffers van mensenhandel
6. Begeleid zelfstandig wonen jongvolwassenen
7. Begeleid wonen
8. Zorgwonen
9. Crisisbegeleiding residentieel

Voor de OCMW's:

Postcode van de gemeente/stad van het OCMW:

.....

Voor OCMW's en CAW's:

Leeftijd cliënt

1. < 18 jaar
2. 18 - 25 jaar
3. 26 - 29 jaar
4. 30 - 39 jaar
5. 40 - 49 jaar
6. 50 - 59 jaar
7. 60 - 69 jaar
8. 70 - 79 jaar
9. > 80 jaar
10. Onbekend

Geslacht

1. Man
2. Vrouw

Samenstelling huishouden in de huidige begeleidingsvorm

1. Alleenstaand zonder kind(eren)
2. Alleenstaand met kind(eren) - kinderen aanwezig in begeleidingsvorm
3. Alleenstaand met kind(eren) - kinderen verblijven elders
4. Met partner zonder kind(eren)
5. Met partner met kind(eren) - kinderen aanwezig in begeleidingsvorm
6. Met partner met kind(eren) - kinderen verblijven elders
7. Ander type huishouden

Kinderen die aanwezig zijn in de begeleidingsvorm

	0 - 6 jaar	7 - 11 jaar	12 - 14 jaar	15 - 17 jaar	> 18 jaar
Kind 1	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 2	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 3	☐	☐	☐	☐	☐

Kind 4	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 5	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 6	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 7	☐	☐	☐	☐	☐

Inkomen (meerdere antwoorden mogelijk)

1. Geen enkel inkomen
2. Ziekte of invaliditeitsuitkering
3. Leefloon
4. Werkloosheid
5. Equivalent leefloon
6. Inkomen uit minimum halftijdse, vaste arbeid
7. Inkomen uit onregelmatige arbeid (bv interimwerk)
8. Pensioen
9. Informeel inkomen (vb zwart geld)
10. Onbekend
11. Andere

Schuldenlast

1. Nee
2. Ja
3. Onbekend

[Doorvraag bij schuldenlast:] Grootte schuldenlast (in Euro)

1. < 2500
2. 2500 - 4999
3. 5000 - 9 999
4. 10 000 - 14 999
5. > 15 000
6. Onbekend

[Doorvraag bij schuldenlast:] Ontvangt de cliënt begeleiding voor deze schuldenlast (bv. budgetbeheer, schuldbemiddeling, collectieve schuldenregeling)

1. Ja
2. Nee
3. Onbekend

Scholingsgraad (hoogst behaalde kwalificatie)

1. Lager dan secundair onderwijs
2. Secundair ASO
3. Secundair TSO
4. Secundair BSO
5. Secundair KSO
6. Buitengewoon BSO
7. Hoger dan secundair
8. Geen diploma behaald
9. Buitenlands diploma
10. Onbekend
11. Andere

Wettelijke nationaliteit

1. Onbekend
2. Belg
3. Niet-Belg. Indien gekend, welke nationaliteit:

Geboorteland cliënt:

.....

Kennis van het Nederlands (cliënt kan zich verstaanbaar maken in het Nederlands)

1. Ja
2. Neen, wel Frans of Engels
3. Andere taal

Verblijfsstatuut

1. Permanent verblijfsrecht
2. Tijdelijk verblijfsrecht
3. Onwettig verblijf
4. Onbekend
5. Andere

Lichamelijke en mentale gezondheid (meerdere antwoorden mogelijk)

1. Fysieke beperking
2. Vermoeden van verstandelijke beperking
3. Vastgestelde verstandelijke beperking (vb. VAPH-nummer, financiële tegemoetkoming tgv een beperking, ...)
4. Psychische problemen
5. Vermoeden van psychiatrische problematiek (vastgesteld door een erkende psychiater)
6. Vastgestelde psychiatrische problematiek
7. Lichamelijke problemen
8. Algemene gezondheidsproblemen
9. Fysiek onderkomen personen/fysieke verwaarlozing
10. Chronische aandoening (vb. diabetes, ziekte van Crohn, ...)
11. Geen gezondheidsproblemen
12. Andere

Verslaving (meerdere antwoorden mogelijk)

	Vermoedelijk (inschatting hulpverlener)	Vastgesteld (door dokter, zelf aangegeven door cliënt of door opname omwille van verslagingsproblematiek)
Alcohol	☐	☐
Softdrugs	☐	☐
Harddrugs	☐	☐
Gokken	☐	☐
Andere verslaving	☐	☐

Ervaring van mishandeling/verwaarlozing (lichamelijk, psychisch of seksueel) tijdens kindertijd in ouderlijk gezin van herkomst

1. Ja
2. Nee
3. Onbekend

Waar sliep de cliënt in hoofdzaak de voorafgaande maand?

1. Eigen woning
2. Woning partner
3. Woning ouders
4. Woning derden
5. Doorgangswoning OCMW
6. Studentenwoning
7. Caravan/woonwagen
8. Dakloos/zwervend
9. Kraakpand
10. Hotel/logementshuis
11. Algemeen opvangcentrum
12. Opvangcentrum voor jongeren
13. Crisisopvangcentrum
14. Opvangcentrum voor asielzoekers
15. Nachtopvang voor langdurig verblijf
16. Residentiële drughulpverlening
17. Psychiatrisch ziekenhuis
18. Algemeen ziekenhuis
19. Rusthuis/serviceflat
20. Gevangenis
21. Schip
22. Onbekend
23. Andere

Waar sliep de cliënt in hoofdzaak het voorafgaande jaar?

1. Eigen woning
2. Woning partner
3. Woning ouders
4. Woning derden
5. Doorgangswoning OCMW
6. Studentenwoning
7. Caravan/woonwagen
8. Dakloos/zwervend
9. Kraakpand
10. Hotel/logementshuis
11. Algemeen opvangcentrum
12. Opvangcentrum voor jongeren
13. Crisisopvangcentrum
14. Opvangcentrum voor asielzoekers
15. Nachtopvang voor langdurig verblijf
16. Residentiële drughulpverlening
17. Psychiatrisch ziekenhuis
18. Algemeen ziekenhuis
19. Rusthuis/serviceflat
20. Gevangenis
21. Schip
22. Onbekend
23. Andere

Instellingsverleden cliënt (meerdere antwoorden mogelijk)

1. Neen
2. Onbekend
3. Ja, psychiatrie
4. Ja, residentiële voorziening van het VAPH (Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap)
5. Ja, Bijzondere Jeugdzorg (inclusief pleegzorg)
6. Ja, residentiële thuislozenzorg
7. Ja, penitentiaire instelling
8. Ja, andere

Indien de cliënt ooit in een instelling of voorziening verbleef, was dit het voorafgaande jaar?

1. Ja
2. Nee
3. Onbekend

Aanleiding voor verlies van de woonzekerheid van de cliënt (meerdere antwoorden mogelijk)

1. Actie van de huisbaas (uithuiszetting)
2. Gedwongen verkoop
3. Einde van de overeenkomst
4. Ongeschikte woning (onbewoonbaar verklaring)
5. Relatieproblemen
6. Familieconflict
7. Overlijden
8. Verlies van baan en bijhorende woongelegenheid
9. Werkloosheid
10. Geweld
11. Persoonlijke redenen (behoefte aan steun/gezondheid)
12. Verslaving

13. Financiële redenen (schulden)
14. Ontslag uit een instelling
15. Immigratie
16. Overmacht (brand, overstroming, etc.)
17. Onbekend
18. Overige redenen

Sinds wanneer beschikt de persoon niet meer over een stabiele woonplaats (eigen woonst, huurcontract of domicilie)?

1. < 2 maanden
2. 3 - 6 maanden
3. 7 maanden - 11 maanden
4. 1 - 3 jaar
5. 4 - 5 jaar
6. > 5 jaar
7. Onbekend

Is de cliënt voor de eerste keer in begeleiding bij CAW, OCMW of een andere voorziening voor de problematiek van thuisloosheid?

1. Ja
2. Nee
3. Onbekend

Volgens het perspectief van de hulpverlener, welke woonvorm is op dit moment het meest geschikt voor de cliënt?

1. Zelfstandig wonen
2. Wonen met ondersteuning, residentieel
3. Wonen met ondersteuning, individueel (vb. begeleid wonen, financiële ondersteuning, ...)
4. Andere

Locatie laatste vaste woonplaats cliënt (domicilie, huurcontract, eigen woonst)

1. Provincie Antwerpen
2. Provincie Vlaams-Brabant
3. Provincie Oost-Vlaanderen
4. Provincie West-Vlaanderen
5. Provincie Limburg
6. Brussel
7. Wallonië
8. Buitenland
9. Andere

Levensdomeinen waarbij, volgens de hulpverlener, hulp aangewezen is (meerdere antwoorden mogelijk)

1. Financiën
2. Dagbesteding
3. Huisvesting
4. Huiselijke relaties (relaties binnen het huishouden)
5. Geestelijke gezondheid
6. Lichamelijke gezondheid

7. Verslaving
8. Activiteiten Dagelijks Leven (eten en drinken, hygiëne, ontspanning, ...)
9. Sociaal netwerk
10. Justitie
11. Tewerkstelling
12. Onderwijs/opleiding
13. Sociale administratie (bv. sociale zekerheid)
14. Andere

Bij welke levensdomeinen van de cliënt wordt/werd hulp geboden? Welke voorziening biedt/bodt deze hulp aan? (meerdere antwoorden mogelijk)

	Eigen dienst	Andere dienst
Financiën	☐	☐
Dagbesteding	☐	☐
Huisvesting	☐	☐
Huiselijke relaties (relaties binnen het huishouden)	☐	☐
Geestelijke gezondheid	☐	☐
Lichamelijke gezondheid	☐	☐
Verslaving	☐	☐
Activiteiten Dagelijks Leven (eten en drinken, hygiëne, ontspanning, ...)	☐	☐
Sociaal netwerk	☐	☐
Justitie	☐	☐
Tewerkstelling	☐	☐
Onderwijs/opleiding	☐	☐
Sociale administratie (bv. sociale zekerheid)	☐	☐

Hoe lang maakt cliënt reeds gebruik van huidige begeleidingsmodule?

1. 1 - 7 dagen
2. 8 dagen - 31 dagen
3. 1 - 3 maanden
4. 4 - 6 maanden
5. 7 maanden - 11 maanden
6. 1 jaar - 1 jaar 11 maanden
7. 2 jaar - 2 jaar 11 maanden
8. 3 jaar - 3 jaar 11 maanden
9. 4 jaar - 4 jaar 11 maanden
10. Meer dan 5 jaar
11. Onbekend

(Vooruitzicht op) uitstroom naar, binnen een termijn van drie maanden

1. Huurwoning, privé
2. Huurwoning, SVK
3. Huurwoning, SHM
4. Eigen woning
5. Onderkomen eigen netwerk (familie, vrienden, kennissen)
6. Hotel/pension
7. Andere hulpverleningsvormen (doorstroom)
8. Gevangenis
9. Straat
10. Onbekend
11. Geen vooruitzicht

Indien er vooruitzicht bestaat op doorstroom naar een hulpverleningsvorm binnen 3 maanden, welke vorm betreft dit:

1. Residentiële begeleiding
2. Residentiële begeleiding van slachtoffers van partnergeweld
3. Begeleid wonen OCMW
4. Begeleid wonen CAW
5. Noodwoning
6. Zorgwonen
7. Nachtopvang
8. Crisisopvang
9. Ziekenhuis
10. Psychiatrie
11. Voorziening VAPH
12. Andere

Zijn er op dit moment andere diensten betrokken bij de hulpverlening aan de cliënt? Zo ja, welke dienst(en) zijn dit? (meerdere antwoorden mogelijk)

1. Geen andere diensten
2. OCMW
3. CAW
4. GGZ
5. VAPH
6. Drugshulpverlening
7. Psychiatrie
8. Jeugdhulp
9. Andere _____

Bijlage 7   Bevraging van de vorderingen tot uithuiszettingen

Beste,

Het Steunpunt WVG organiseert in opdracht van Jo Vandeurzen, minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin een nulmeting dak- en thuisloosheid in Vlaanderen. In dit onderzoeksproject willen we een inschatting maken van de aanwezige dak- en thuislozenpopulatie naar cliëntprofiel en hulpverleningskenmerken. Het onderzoek gebeurt onder leiding van Prof. dr. Koen Hermans.

Deze bevraging wil het aantal vorderingen tot uithuiszettingen en een beperkt profiel in kaart brengen. De bevroegde gegevens zullen anoniem verwerkt worden.

Hou bij het invullen rekening met:

- Per cliënt mag slechts één vragenlijst ingevuld worden, zo vermijden we het dubbeltellen van cliënten.
- Vul deze vragenlijst zo juist mogelijk in, zodat we betrouwbare gegevens over de doelgroep verkrijgen.
- Deze bevraging loopt van 1 maart - 31 maart 2014 en betreft de personen die gedurende de periode 15 januari - 31 januari 2014 een melding tot uithuiszetting kregen (verzoekschrift, vrijwillige verschijning of dagvaardiging) en waarvan het OCMW op de hoogte gesteld werd.

Bij vragen of opmerkingen, neem gerust contact op: Evy Meys (evy.meys@med.kuleuven.be; 016/33.70.11).

Alvast bedankt voor uw medewerking!

Vriendelijke groeten,

Prof. dr. Koen Hermans

Evy Meys

Meer informatie over het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, kan u vinden op: www.steunpuntwvg.be

Postcode OCMW:

.....

De vordering tot uithuiszetting is gericht naar (geslacht):

1. Man
2. Vrouw
3. Man en vrouw
4. Onbekend
5. Andere

Type van uithuiszetting:

1. Privémarkt
2. Sociaal verhuurkantoor
3. Sociale huisvestingsmaatschappij
4. Onbekend
5. Andere

Aanleiding voor de vordering tot uithuiszetting (meerdere antwoorden mogelijk)

1. Huurachterstal
2. Overlast door huurder
3. Gebrekking onderhoud van de woning
4. Verkoop van het huis
5. Onbekend
6. Andere

Ondernomen acties door het OCMW naar aanleiding van de melding tot uithuiszetting (meerdere antwoorden mogelijk):

1. Huurder schriftelijk contacteren en uitnodigen
2. Huisbezoek bij de huurder (1 bezoek)
3. Huisbezoeken bij de huurder door aanklampend werken (minimaal 3 pogingen)
4. Bemiddelen met de huisbaas om de procedure stop te zetten
5. Aanmoedigen huurder om naar de zitting te gaan en indien nodig de huurder hierbij begeleiden
6. Rechtendetectie en sociaal onderzoek naar de inkomenssituatie en de mogelijkheid van aanvullende financiële steun
7. Aanbieden van extra financiële steun
8. Budgetbegeleiding en/of budgetbeheer
9. Schuldhulpverlening
10. Inschrijven bij SHM/SVK en aanvragen versnelde toewijzing
11. Doorverwijzen naar een noodwoning of een andere opvangplaats
12. Doorverwijzen naar de huurdersbond
13. Aanvragen van een (pro deo) advocaat
14. Werken aan wooncultuur gerelateerde problemen door onder andere het aanleren van bepaalde vaardigheden, structuur, e.d.
15. Onbekend
16. Andere

Verloop van het proces van de vordering tot uithuiszetting (meerdere antwoorden mogelijk):

1. Huurder aanwezig op de zitting
2. Huurder niet aanwezig op de zitting
3. Vonnis tot uithuiszetting werd uitgesproken - ondertekend door vrederechter
4. Vonnis tot uithuiszetting werd uitgesproken - nog niet ondertekend door vrederechter
5. Bemiddeling werd opgestart
6. Procedure voor uitdrijving werd opgestart
7. Onbekend
8. Andere

Is de persoon reeds gekend bij het OCMW op het moment dat de vordering tot uithuiszetting ingeleid wordt?

1. Ja
2. Nee
3. Onbekend
4. Andere

Samenstelling van het huishouden

1. Alleenstaand zonder kinderen
2. Alleenstaand met kind(eren) – kinderen aanwezig in het huishouden

3. Alleenstaand met kind(eren) – kinderen verblijven elders
4. Met partner zonder kind(eren)
5. Met partner met kind(eren) – kinderen aanwezig in het huishouden
6. Met partner met kind(eren) – kinderen verblijven elders
7. Onbekend
8. Andere:

Leeftijd persoon aan wie de melding gericht is

1. <18 jaar
2. 18 - 20 jaar
3. 21 - 25 jaar
4. 26 - 29 jaar
5. 30 - 39 jaar
6. 40 - 49 jaar
7. 50 - 59 jaar
8. 60 - 69 jaar
9. 70 - 79 jaar
10. > 80 jaar
11. Onbekend